

P. FRANT. ŽÁK T. J.

PÁN JEŽÍŠ KRISTUS

I. JEHO OSOBA.

II. JEHO DÍLO.

III. JEHO ŽIVOT.

*

1930

NÁKLADEM SLEZSKÉ LIDOVÉ TISKÁRNY V OPAVĚ.

DÍL DRUHÝ
DÍLO PÁNA JEŽÍŠE

I. Vykupitel.

Změna, která se stala s apoštoly, když na ně sestoupil Duch sv., hned se ukázala. Sv. Petr vystoupil a promluvil k zástupům. Tři tisíce mužů ze všech krajin a národů přijalo křest. Kristova církev vstoupila v život. Za krátko vzniknou církve v Judsku, Samaří, Damašku, Antiochii, Korintě, v Římě a v sterých jiných místech.

Který byl obsah kázání sv. Petra o letnicích? Byl v podstatě tento: Kristus slíbený od Boha Mesiáš. Židé ho zabili, ale on vstal z mrtvých a my jsme toho svědky. On je úhelný kámen. Není v jiném spasení leč v něm. Dále: Kristus je Syn Boží. Uvěřte v něho a dejte se pokřtíti jeho křtem. Podobně kázali ostatní sv. apoštolové. Ve všech kázáních apoštolů jsou obsaženy dvě hlavní myšlenky, první: Pán Ježíš je Syn Boží, druhá: Pán Ježíš je slíbený Mesiáš a vykoupil nás svou smrtí na kříži. Na důkaz uváděli hlavně jeho zmrtvýchvstání a nanebevstoupení. Z uvedených dvou hlavních pravd učinili důsledek: kdo uvěří v něho a dá se pokřtíti, má účast v jeho vykoupení. Apoštolové kázali ještě mnohé jiné pravdy, od Krista jim zjevené, ale hlavní myšlenky jejich kázání jsou uvedené dvě. Jsou základem veškeré křesťanské nauky. Katolická věrouka, věky vybudovaná, stojí na tomto základě.

První myšlenka, že Pán Ježíš je Syn Boží, vykládal jsem v první knize o Kristu. Výklady se týkaly osoby božského Spasitele, jeho božství, jeho člověčenství, tajemného spojení obou v druhé osobě božské, jeho svatosti, jeho moci a j.

Promluviv obšírně a zevrubně o osobě Pána Ježíše, budu vykládati nyní o druhé základní pravdě: že Kristus jest Vykupitel. Budu jednat obšírně a zevrubně o jeho vykupitelském díle. Sv. Petr oslavuje dílo to, když píše: Veleben budiž Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, jenž podle velikého milosrdenství svého nás znovuzrodil živé naději zmrtvýchvstáním Ježíše Krista, k dědictví neporušitelnému a neposkvrněnému a nevadnoucímu, uchovanému v nebesích pro vás (1. Petr 1, 3 n). Kéž mé úvahy jsou oslavou této milosrdné lásky Boží!

Dnes vyložím, co znamená věta: Kristus jest Vykupitel, nebo jinými slovy: Kristus nás vykoupil. Milostivý Vykupiteli, požehnej nám!

* * *

1. Nejprve se otažme, co znamená slovo vykoupiti. Když Turci zaplavili Evropu, prodávali křesťany do otroctví. Tenkrát

vznikl řád, jenž si obral za zvláštní úkol, vykupovati tyto otroky. Vykupoval je penězi, jež sbíral, nejednou i tak, že některý jeho člen šel dobrovolně na místo otroka, až byl zase sám penězi nebo jiným způsobem vykoupěn. To je hmotný význam slova vykoupiti. Jiný jeho význam, více mravní, je tento: Šlechtic se dopustí hrubé urážky svého krále. Král ho potrestá. Zabere jeho statky, odejme mu šlechtictví, pošle ho do vyhnanství. Potrestaný šlechtic má přítele a ten se ho ujme. Podaří se mu, prokázati králi velikou službu, i žádá za ni jako odměnu, aby král jeho příteli odpustil. Král tak učiní. Tu lze také říci, že šlechtic byl přítelem vykoupěn. V tomto případě značí slovo vykoupiti: odčiniti za provinilce urážku, dáti za ni náhradu, vymoci mu ztracené statky.

Obraťme příklady na Krista a jeho vykoupení. Je tu někdo, kdo byl těžce uražen a trestal; to jest Bůh. Je tu někdo, kdo pozbyl těžkým proviněním drahocenných statků; to jest člověk. Je tu někdo, kdo se člověka ujal, dal za něj Bohu výkupní cenu, Bůh ji přijal a vrátil člověku ztracená dobra; to jest Kristus. A do jaké moci upadl člověk hříchem? Do moci hříchu nebo-li do moci ďáblovy. Proto se také říká, že nás Kristus vykoupil z moci ďáblovy nebo z moci hříchu. Sv. Petr píše: Víte, že jste vykoupeni nikoliv porušitelnými věcmi, zlatem nebo stříbrem... nýbrž drahou krví Krista jakožto Beránka neúhonného a neposkvrněného, jenž byl předpověděn před ustanovením světa, zjevil se však v době poslední (1. Petr 1,18 n).

To jest v hlavních rysech význam slova vykoupiti a význam věty: Kristus nás vykoupil. Vidíte, že se k němu hodí jako výklad hlavně příklad druhý, příklad o šlechtici, jenž krále těžce urazil a jehož se ujal přítel.

2. Než my si chceme vykupitelské dílo Pána Ježíše objasniti zevrubně. Proto je třeba, abych to, co jsem nastínil hlavními rysy, rozvedl p o d r o b n ě.

Kdo je ten šlechtic, jenž se těžce provinil proti svému králi? Řekli jsme to: to jest člověk, to jest celý rod Adamův. Šlechtici mívali vzácné výsady a přednosti: bývali nejbližšími přáteli panovníkovými, dostávali nejvyšší úřady, bývali obdarováni hojnými statky, těšili se zvláštní cti. Popatřme, jak tvůrce opatřil člověka, nejvzácnější viditelnou bytost ve veškerém tvorstvu. Vidíme, že ho opatřil drahocennými dary přirozenými a ještě drahocennějšími dary nadpřirozenými. Dary přirozené jsou: duše a její schopnosti, zvláště rozum a vůle, tělo a jeho vlohy, zvláště smysly jako zrak, sluch, paměť, obraznost a jiné. Tyto

dary se zovou přirozené, protože patří k lidské bytosti. Člověk je musí mít, aby byl člověkem. Člověk bez těla není možný, nebo tu by byl andělem, člověk bez rozumné duše též ne, nebo tu by byl zvířetem. Každý člověk má duši a tělo s podstatnými jejich vlastnostmi, protože Bůh tak bytnost lidskou vymyslel, určil a stvořil. Ze zkušenosti víme, že všichni lidé, co na světě byli a jsou, tyto přirozené dary měli a mají. Kromě těchto darů opatřil Bůh člověka dary nadpřirozenými. To jsou dary, které k bytosti lidské nepatří, na které nemá nároku, nýbrž které byly člověku přidány. Člověk bez nich zůstává člověkem, má vše, co patří k jeho lidské bytosti. Nadpřirozené dary jsou mimořádné, dobrovolné dary Boží. Jsou však nevýslovně vzácné, povznášejí člověka nad všechny přirozený řád, lidský i andělský, jsou projevem nevystihlé dobroty a lásky tvůrcovy. Hlavním nadpřirozeným darem je posvěcující milost a věčné blažené patření na Boha jako cíl.

Tak opatřil Bůh člověka. Vpravdě šlechtic mezi všelikým tvorstvem. Podívejme se na prvního člověka, vyšlého z tvůrčí ruky Boží.

Bůh, vida stvořené bytosti, pravil, že jsou dobré (1. Mojž. 1, 10), t. j. že jsou takové, jak je mít chtěl a že není na nich nic zlého. Dílo Boží může být jen dobré. Také Adam, přední viditelný tvor Boží, byl ovšem dobrý, t. j. dokonalý podle své bytosti; takže na něm nebylo vady ani hmotné ani mravní. Měl tedy Adam bezvadné tělo s jeho smysly a schopnostmi, měl duši s bystrým rozumem a dobrou vůlí. Mezi jeho tělem a duší byl soulad, protože tělo bylo pod dokonalou vládou duše, jinými slovy, nemohlo ho bez svolení vůle pokoušeti k hříchu. To byly dary přirozené. K přirozeným darům patří také nějaký cíl. Každá věc musí mít nějaké určení. Přirozeným darům by odpovídal přirozený cíl, ale Bůh určil člověku cíl vyšší, souhlasný s dary nadpřirozenými. Tím ovšem nižší přirozený cíl pro něho přestal.

Tak vyšel Adam z ruky Boží po stránce přirozené. K přirozeným darům přidal mu tvůrce dary nadpřirozené. I bez nich byl by býval Adam celý, dokonalý člověk, ale nebyl by nic víc, byl by tvor jako ostatní tvorové, jen s rozdílem, že by byl tvor dokonalejší. Bůh povýšil jej v nesmírné své dobrotivosti na své dítě. Bůh si řekl, po lidsku řečeno: Dal jsem člověku nesmrtelnou duši, která, jsouc duchová, je mým obrazem. Učiním ještě víc. Má nejen věčně žít, má mít mimo to na věky účast v mém božském životě a tudíž také v mé blaženosti. Odhalím jí svou bytost, aby ji viděl tvář v tvář, zářila přímým odleskem jejím,

zdokonalila se mou svatostí, byla šťastna mou blažeností. Ale sluší se, aby duše pro tento cíl byla připravena již na zemi. Proto posvětim duši Adamovu posvěcující milostí. Touto milostí vstúpím do ní svůj obraz takovým způsobem, že mi bude podobna jako dítko otci. A nejen podobna, ona bude skutečně mým dítkem, přijatým, nadpřirozeně zrozeným. Tato milost v duši bude stálým důkazem, že jí náleží cíl, pro něj jsem ji určil. Co jsem takto vložil po lidsku do úst Božích, se stalo. Bůh dal Adamovi a v něm veškerému jeho pokolení jako cíl blažené patření a milost jako přípravu k němu. Je to cíl nesmírný. Nejvyššímu andělu nemohlo vstoupiti ani na mysl, že by mohl býti povznesen do takové výše a určen k takové blaženosti. A Bůh vytkl tento cíl nejen andělům, nýbrž i lidem. Tím přirozený cíl člověka přestal a byl nahrazen cílem nadpřirozeným, místo nějaké blaženosti přirozené nastoupila blaženost nadpřirozená, plynoucí z přímého patření na Boha.

Byl tedy Adam při stvoření obdařen posvěcující milostí. Tento dar je z nadpřirozených darů nejdůležitější a největší. Skrze něj byl nejen stvořen, nýbrž i z Boha zrozen, byl nejen tvor, nýbrž i dítko Boží, patřil nejen k rodu lidskému, nýbrž také do rodiny Boží, měl právo, ovšem darované, nejen na dary přirozené, nýbrž i právo, také ovšem darované, na věčný cíl, na blažené patření a plynoucí z něho blaženost. Říkáme, že byl Adam a v něm veškeré jeho pokolení povýšen do stavu nadpřirozeného.

Právem tedy lze říci, že byl člověk mezi tvorstvem jako šlechtic, že měl postavení stokráte a tisíckrát vyšší, nežli mívá šlechtic na zemi mezi lidmi.

K milosti a k věčnému cíli přidal Bůh některé menší dary, říkáme jim dary mimopřirozené: postavil člověka do krásné zahrady, zvané ráj, učinil jeho tělo nesmrtelné, k věčnému cíli měl dojíti po pobytu na zemi nikoliv smrtí, t. j. odloučením duše od těla, nýbrž přímo, proměněním stavu pozemského v stav nebeský. I tyto dary byly skvělé, ale důležitosti, kterou má posvěcující milost, neměly; mimo to byly na milosti závislé.

3. Tak opatřil Bůh v své štědrosti a lásce člověka. Skutkem poslušnosti měl Adam ukázati, že je darů těch hoden, a měl je zabezpečiti nejen sobě, nýbrž i svému potomstvu. Dary ty měly přecházeti narozením z pokolení na pokolení do konce světa. O tom byl první člověk zajisté poučen. Soudíme tak právem z hrozby, kterou tvůrce k svému přikázání přidal. Pravidlo: S každého stromu rajského smíš jísti, ale se stromu poznání dobrého a zlého ať nejíš, nebo kterýkoli den s něho jísti budeš

smrtí zemřeš (1 Mojž 2,16). Z této hrozby také plyne, že přikázání Boží bylo velmi vážné. Člověk neobstál. Přestoupení přikázání byl hřích těžký. Byl tím těžší, že přikázání bylo snadné, že na něm nesmírně mnoho záviselo, že bylo přestoupeno s lehkomyšlnou smělostí, že v neposlušnosti byla veliká nevážnost k Bohu. O nevděku v něm obsaženém ani nemluví. Praotec náš se odvrátil svým hříchem od Boha, svého pána a věčného tvůrce, a přiklonil se k ďáblu, jehož svůdným slovům uvěřil. Bůh dopustil pokušení ďáblovu, poněvadž měl Adam nadpřirozené dary sobě a svému potomstvu poslušností zachovati. Neobstál v zkoušce. Přestoupení zákona Hospodinova byl osobní hřích Adamův, ale hříšný stav, do něhož upadl, dotkl se lidské jeho bytosti. Toto porušení přešlo na všechny, kteří jsou z Adamova rodu. Adam hřešil nejen sám pro svou osobu, on hřešil také jako otec a zástupce lidského pokolení. Jeho hřích se jmenuje hřích prvotní, hříšný stav, s kterým jeho potomci přicházejí na svět, hřích dědičný. Nemíním vykládati nauku o dědičném hříchu, ale přece uvedu aspoň přirovnání. Někdo si nezřízeností užene souchotiny. To jest jeho osobně zaviněná nemoc. Jeho děti dědí po něm zárodky souchotin. To je nemoc rodová.

Následek dědičného hříchu byl osudný. Bohoslovci jej vyjadřují krátce slovy: člověk pozbyl darů nadpřirozených a byl zraněn v darech přirozených. Nejosudnější byla ztráta posvěcující milosti. Pozbyl jí Adam, pozbylo jí veškeré jeho pokolení. Nebeská krása duše, synovství Boží, celý nadpřirozený stav byl ztracen. S tím souvisí ztráta věčného cíle, t. j. věčné blaženosti, plynoucí z patření na Boha. Člověk nebyl už nic více než tvor a to tvor hříšný, nebo podle vůle Boží měl si milost Boží s věčným nadpřirozeným cílem zachovati a ji mít. S milostí Boží byly spojeny dary mimopřirozené; proto zmizely s ní. Zmizel dar nesmrtelnosti, vyplnil se trest: Prach jsi a v prach se obrátíš (Mojž 3,19). Zmizel ráj. Vyhnání z ráje má také ten smysl, že se poměr člověka k přírodě a přírody k člověku zhoršil. V potu tváře budeš jísti chléb svůj, pravil Hospodin. Zmizel krásný soulad mezi duší a tělem a nastala ona pokušitelnost těla, která nám působí tolik bojů a bohužel i hříchů. Život na zemi stal se těžkým po stránce hmotné i mravní.

Dary přirozené, duše a tělo se svými schopnostmi zůstaly, nebo patří k lidské bytosti, ale utrpěly též. Říkáme, že se rozum zatemnil a vůle naklonila k zlému. Milost je světlo a síla, světlo pro rozum, síla pro vůli. Proto mají v ní rozum a vůle vydatnou pomoc. Toto světlo a tato síla zmizely. Rozum nepozbyl své

přirozené schopnosti, ale jeho bystrost, zbavená vyššího světla, utrpěla; utrpěla hlavně v poznávání pravd Božích. Vůle nepozbyla své síly ani svobody ani lásky k dobru, ale bludný rozum ji často klamal v tom, co jest pravé dobro, odpoutané vášně těla ji sváděly ke zlému.

To jsou osudné následky dědičného hříchu. Člověk pozbyl darů nadpřirozených, a zraněn byl v darech přirozených. Opakuji: nejosudnější ztráta je ztráta posvěcující milosti, nebo bez ní nelze dojít k nadpřirozenému cíli, jež Bůh člověku vytkl. Člověk má ji podle ustanovení Božího míti. Když ji nemá, je v stavu hříšném. A Adam jí pozbyl pro sebe a pro své potomstvo. U Adama bylo přestoupení přikázání a ztráta milosti osobní vina, u jeho potomků vina rodová, nedostatek povinné milosti.

Nyní se vraťme k pravdě, že Kristus jest Mesiáš, vykupitel, že nás vykoupil. Již tušíme, co tato slova znamenají. Znamenají: Kristus nás ze stavu, do kterého nás dědičný hřích uvrhl, vysvobodil. Co učinil přítel onomu šlechtici, jež jsem uvedl za příklad, to učinil Kristus nám. Přítel získal šlechtici přízeň královu, způsobil, že se mohl vrátiti na dvůr, že mu bylo opět dáno ztracené šlechtictví a že byl zase obdarován hojnými statky. To učinil Kristus člověku. Říkáme, že nás vykoupil.

* * *

Tolik pro dnes. Vyložil jsem, co znamená slovo vykoupiti a co značí věta: Kristus nás vykoupil. Opakuji: člověk pozbyl prvotním hříchem darů nadpřirozených; stav jeho byl osudný. Bůh se smíloval a poslal Syna svého, aby člověka z tohoto stavu vysvobodil. Kristus, vtělený Syn Boží, dílo vykonal a nás tak z osudného stavu vysvobodil, říkáme, že nás vykoupil. Právem píše sv. Petr: Veleben budiž Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, jenž podle velikého milosrdenství svého nás znovuzrodil k živé naději zmrtvýchvstáním Ježíše Krista k dědictví neporušitelnému a neposkvrněnému a nevadnoucímu, uschovanému v nebesích pro nás. Spojme srdce své s hlasem apoštolským. Velebme Boha, jenž se smíloval, a Krista, jenž dílo smilování vykonal. Máme krásnou, blaživou naději, že dosáhneme věčného cíle, k němuž Bůh člověka určil. Služme Bohu věrně, milujme Krista vděčnou láskou, aby se na nás krásná naděje v blaženém patření na Boha vyplnila.

II. Vykoupení.

Dědičný hřích uvedl člověka do stavu osudného. Když říkáme, že nás Pán Ježíš z tohoto stavu vykoupil, máme na mysli hřích dědičný. Ale vykoupení Páně týká se všech hříchů, zvláště smrtelných. Každý smrtelný hřích je těžká neposlušnost, hrubé opovržení zákonem Božím, odvrácení od Boha, ztráta posvěcující milosti a tím také ztráta věčné blaženosti jako posledního cíle. Smrtelný hřích bývá v nějakém smyslu také dědičný, ne sice pro celý lidský rod, jako hřích Adamův, ale pro rod toho, jenž se ho dopouští, nebo jeho nejbližší příbuzní jím zpravidla trpí škodu. Také pro naše osobní hříchy je třeba vykoupení a hříchy ty se nám odpouštějí ze zásluh vykoupení Kristova. Mluvíme hlavně o vykoupení z dědičného hříchu, protože to byl první hřích vůbec, uvrhl celé pokolení Adamovo do hříšného a smutného stavu, je příčinou naší pokušitelnosti, z níž pochází nejvíce našich hříchů. Řekněme tedy: Vykoupení Pána Ježíše se týká všech hříchů, ale zvláště hříchu dědičného. Skrze jednoho člověka přišel hřích na tento svět a skrze hřích smrt, a tak přišla na všechny lidi smrt, poněvadž v něm všichni zhřešili (Řím 5,12). Těmi slovy naznačuje sv. Pavel prvotní a dědičný hřích. Poté vykládá, že Kristus přinesl nám život. Na všechny hříchy vztahují se slova apoštolova, když píše: Kristus dal sebe sama za nás, aby nás vykoupil od všelike nepravosti a očistil si lid příjemný, jenž by byl horlitem dobrých skutků (Tit. 2,14).

Vyložil jsem, co znamená slovo vykoupiti, a co věta, že Kristus nás vykoupil. Pokračuji ve výkladu a prosím, aby milostivý Vykupitel nám požehnal.

* * *

1. Následek neposlušnosti Adamovy byl, že člověk pozbyl darů nadpřirozených, jimiž jej Bůh v své velikomyslné lásce obdařil, a že byl zraněn v darech přirozených.

Nejhlavnější a nejdůležitější nadpřirozený dar byla posvěcující milost. Činila z člověka, z pouhého tvora, dítko Boží, přijaté sice, ale skutečné, a dávala mu právo, ovšem darované, na věčnou účast v Božském životě a v Božské blaženosti. Proto ztráta posvěcující milosti byla ze všech ztrát největší a nejosudnější. Bez ní ani ráj ani nesmrtelnost neměly by významu, kdyby byly bývaly člověku zachovány. Milost Boží se přirovnává světlu. Myslete si, že by slunce zapadlo a již se neobjevovalo. Ta tam by byla světelná krása světa. Naši potomci by pozemskému přítmi zvykli, ale všem by bylo nemilé a obtížné. Řekli by s bolestí,

že na nich leží jako nějaká kletba. Mnozí by asi nevěřili, že bylo kdysi jinak, a prohlašovali by zprávy o slunci, světle, barvách za báji. Tvrdili by, že přítomí je přirozený stav země, ale i jim by bylo obtížné, často nesnesitelné. Všichni lidé by si přáli, aby se slunce, je-li skutečně, vrátilo, aby nebyli syny tmy, nýbrž dítkami světla. Ztrátou milosti prchlo z duše nebeské světlo, člověk byl ve tmě hříchu. Mohl žít, nebo nadpřirozené dary nepatří k lidské bytnosti, nýbrž byly mu od Boha přidány, ale nemohl k Bohu. Proto ztráta milosti byla ztráta největší a nej-
osudnější.

Také zranění v přirozených darech bylo v následcích velmi zlé. Uvedl jsem příklad o slunci. Táže se: Zdaliž by mělo zmizení slunce také vliv na přírodu a život na zemi? Zajisté, a to vliv velmi zhoubný. Země by zůstala, co byla dřív, zachovala by si všechny své přirozené vlastnosti a síly, ale život na ní by zešpatněl. Ztrátou milosti raněn byl člověk také na rozum a vůli. Říkáme, že se rozum zatemnil a vůle naklonila k zlému. Rozum zůstal, jak byl, ale nemá světla, plynoucího z milosti, upadal z bludu do bludu, vůle zůstala též, jak byla, ale zbavena jsouc síly, plynoucí z milosti, upadala z vášně do vášně, z hříchu do hříchu. Tisícové zmatené názory filosofů, steré bludné nauky učenců, převrácené zásady společenské, přemnohé nemoci duše a těla, to jsou smutné následky ztráty nadpřirozeného světla. Čím více hříchů ve světě, tím větší je vláda ďábla, bludu, všeliké převrácenosti. Nejohroženěji se jevila v modlářství, lidských obětech, zotročení lidu, porušení manželství, ponížení ženy za dob pohanských. V dobách křesťanských se ukazovala v revolucích, v seklářství a odpadlictví, v pronásledování církve a v mnohých jiných neduzích, jež se občas objevují na zemi.

2. Ztráta nadpřirozených darů, zvláště posvěcující milosti, a zranění v přirozených darech přivedly na člověka stav osudný. Pán Ježíš nás z něho vyvedl, říkáme, že nás vykoupil. Co mu bylo učiniti? Na tuto otázku musíme zevrubně odpovědět, chceme-li vědět a pochopit, co jest vykoupení člověka.

Táže se tedy: Čeho bylo třeba, aby byl člověk vykoupen? Především musilo býti učiněno spravedlnosti zadost. Bůh byl uražen, jeho zákon pošlapán, jeho čest potupena. Nejprve bylo třeba, aby tato urážka byla odčiněna. To učinil Kristus; pokořil se, byl poslušen, vytrpěl trest za hříchy světa. Tak byl Bůh uctěn, tak byla spravedlnost napravena, tak byla Bohu dána náhrada za potupu, tak bylo zákonu Božímu vtištěno zase skvělé: svatý jest.

Čeho bylo potom třeba? Aby Bůh dílo Pána Ježíše přijal za nás. Minule jsem uvedl jako příklad šlechtice, jenž se provinil a byl potrestán ztrátou šlechtictví, ztrátou statků a vyhnanstvím. Jeho přítel prokázal králi vzácné služby a vyžádal si jako odměnu, aby šlechtic dostal milost. Král to přijal. Tak Bůh přijal dílo Pána Ježíše za nás. On nejen je přijal, on sám určil, aby je Syn Boží za nás vykonal. Nebyl to rozkaz, nýbrž jen přání, které věčné a vtělené Slovo ochotně přijalo. Je to jakási smlouva. Proto se někdy dí, že nás Syn Boží vykoupil z poslušnosti k Otci, někdy, že tak učinil dobrovolně z milosrdné lásky k člověku. Obojí úsloví je správné, nebo to byla i poslušnost i dobrovolnost.

Čeho bylo ještě třeba? Aby nám Bůh pro zásluhy Pána Ježíše vrátil, co jsme ztratili. O které dary šlo především? O posvěcující milost. Vrátil-li Bůh člověku posvěcující milost, bude v nadpřirozeném stavu, bude zase dítkem Božím, bude mít možnost dosíci blaženého patření jako cíle, ano bude mu na nebeskou blaženost vráceno právo, ovšem darované, nyní dvakrát darované, ale přece právo. Kdo setrvá v milosti do smrti a s milostí v duši umře, má od Boha slíbeno nebe, a slovo Boží je neomylně jisté. Milost posvěcující a milosti pomocné, které k ní připravují, jsou světlo a síla, světlo pro rozum, síla pro vůli. Vrátil-li Bůh milost, bude mít člověk nadpřirozenou pomoc, s kterou se bude moci uchránit bludu a s kterou bude moci přemáhati pokušení. Vidíme, že především šlo o to, aby člověka byla vrácena posvěcující milost. Ostatní dary, které měl Adam, nebyly potřebné, také mohly být nahrazeny dary jinými.

3. To se stalo. Kristus vykonal vykoupení a Bůh vrátil člověku milost posvěcující, ostatní dary nevrátil, ale nahradil je dary jinými, v nejednom zřeteli mnohem vzácnějšími.

Milost, kterou nám Bůh vrátil, je nyní milost Kristova, nebo Pán Ježíš nám ji zasloužil. Každý z ní dostává, nebo vykoupení Kristovo se vztahuje na všechny lidi. Za všechny umřel Kristus, dí sv. Pavel (2 Kor 5,15). Jinde píše: Všichni zhřešili a potřebují slávy, i bývají ospravedlněni zdarma jeho milostí pro vykoupení skrze Ježíše Krista (Řím 3,23 n). Všichni zhřešili v Adamovi. Proto se Syn Boží vtělil do jeho rodu, abychom s ním byli spojeni podobně, jako jsme spojeni rodem s Adamem. Sv. Pavel jmenuje hluboce a významně Krista druhým Adamem. Z Adama se rodíme přirozeně patříce k jeho pokolení, z Boha nadpřirozeně skrze milost Kristovu. Milost Kristem získaná se nám uděluje křtem. To se děje z ustanovení Páně neomylně

jistě, nebo Kristus ji na obřad křtu připjal, jen třeba, aby se křest udílel platně. V katolické církvi se uděluje řádně. Dospělý se musí na křest připravit vírou, děti musí být ve víře vychovány. Israelité měli svátosti, ale nikoliv takové, které by udělovaly výkonem milost; Bůh jim dával milost dobrovolně pro budoucí vykoupení, nejspíše při obřízce a při různých obětech, spojených s dokonalou lítostí.

Jak docházeli a docházejí pohané ospravedlnění, určitě nevíme, ale i na ně se vztahuje vykoupení, nebo Bůh chce spásu všech; jisté je, že každý, kdo umře v posvěcující milosti, dochází blaženého cíle věčného. Každý mimo děti musí k své spáse působiti. Viděli jsme, že i Adam měl si zasloužiti zabezpečení svého stavu poslušností. I jeho potomci, kdyby tak byl učinil, musili by s milostí Boží působiti. I oni by ji byli mohli ztratiti hříchem, jako ji ztratili první rodiče, ale ztratili by ji jen pro svou osobu. My si tedy musíme vykoupení Kristovo osvojiti. Kdo pozbude hříchem milosti, může si ji zase získati pokáním, pro ten případ od Krista ustanoveným. Dobrymi skutky, svátostmi, zvláště účastí při mši sv. a sv. přijímáním si milost rozmnožujeme. Tím se stáváme světějšími a světějšími, Bohu milejšími. v své bytosti dokonalejšími, tím roste také naše budoucí oslava a blaženost.

Hlavní věc, posvěcující milost, neboli nadpřirozený stav nám Bůh vrátil. Není dědičný, rodíme se s dědičným hříchem, ale získání milosti je lehké a jisté; milost, již můžeme získati, je hojnější, budoucí oslava může být větší, nežli by mohla být bez vykoupení. P. Maria, královna nebes, vyvýšená nad anděly, je toho důkazem, nemluvě o člověčenství Kristově, které pro spojení s Božstvím má oslavu jedinečnou, takorčeka nekonečnou.

4. M i m o p ř i r o z e n é d a r y nebyly člověku od Boha vráceny. Zůstaly těžké práce, nemoci, smrt. A ráj zmizel. Také zůstala zatemnělost rozumu, náklonnost vůle ke zlému, pokušitelnost a vznikající z ní vášně a hříchy. Pokušitelnost je následek dědičného hříchu zvláště zlý. Ale všechny tyto škody jsou vyváženy jinými dary. Takovými dary je Kristus, Maria, církev, sv. svátosti, zvláště Nejsvětější svátost oltářní, svatí.

Kristus dal nám nauku, která nás posvěcuje tak, že se můžeme uchrániti všelikého bludu. Co on řekl, je slovo Boží, neomylná pravda. On ji dal své církvi a stará se, aby zůstala bez omylu do konce světa. „Aj, já s vámi jsem až do skonání světa“ (Mat 28,20), řekl apoštolům a v nich také jejich nástupcům. Proč je s nimi? Aby nikdy v jeho nauce nepobloudili. Tím

je zalemnění rozumu, jež zůstalo, vyváženo. Věř Kristu a jeho církvi a nikdy nezbloudíš.

K tomu přistupuje vrácená milost, která jest také léčivá. Už jsem řekl, že je světlem a pomáhá zraněnému rozumu, zaplašujíc tmy a osvětlujíc. Přijímej nauku Kristovu, poučuj se oní, zachovej si milost a hled v ní růsti, budeš moudřejší co se týče správnosti života nežli největší nevěřící nebo bludařský učenec. Milost dává také posilu, abychom se mohli uvarovati hříchu a dospěti k svatosti, a to i veliké. K tomu přistupuje, že máme v Kristu nejdokonalejší příklad, jaký vůbec lze mysliti. Na něm se vzděláváme. Co má svět velebného, má z následování Pána Ježíše. Co jsou naši svatí? než-li podobenky, ovšem nedokonalé, božského mistra. Oč by byl svět chudší, kdyby neměl tohoto zářícího slunce, osvětlujícího celý svět! A tento Kristus je stálým naším přímluvcem u Boha. Na něj se obracíme ve všech souženích a on nás slyší. Odkryl nám své dobrotivé Srdce a volá: „Pojďte ke mně všichni, kteří se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím“ (Mat 11, 29). Krátce: Kristus je dar, který vyvažuje stonásobně všechny vedlejší dary Adamovy v ráji. Proto chápeme, proč církev pěje na Bílou sobotu: O felix culpa, o šťastná vina, která měla takového Vykupitele. Naznačuje tím, že stav člověka po vykoupení je v některém zřeteli požehnanější než-li stav rajský.

P. Maria je druhý dar, jež jsem jmenoval. Hle, jedna z lidských dcer je matkou Boží. Co je všechna důstojnost prvního člověka se všemi jeho dary proti matce Boží a královně nebes? Vždyť se jí nerovnájí ani andělé! A P. Maria je také naší matkou, je vedle Krista naší hlavní prostřednicí, je po něm naším nejskvělejším příkladem. O dobrotivý Bože, jak jsi vykoupení krásně zařídil, že jsi ustanovil, aby se Vykupitel narodil z pozemské matky. Byl-li by svět bez Krista jako bez slunce, byl by bez tebe, přeblahoslavená Panno, bez nejkrásnější hvězdy, nejlíbeznější květiny, bez nejmilejší potěchy našeho srdce. Blahořečme Bohu a Kristu, máme matičku, matičku mocnou, krásnou, velebnou, neskonale dobrou, útočiště hříšníků, potěšení zarmoucených, pomocníci křesťanů. Kdo nepocítil její moc a dobrotu? Kdo nebyl pohledem na ni povznesen, posílněn v dobrém, zušlechtěn? Kdo v hodině smrti nezakusil její ochrany? O Maria, tys věru vzácný dar Boží, vykoupení Páně nám tebe dalo. Jak jsme Bohu a Kristu za tebe vděční! Však tě milujeme z celého srdce, dej, aby tato láska naše k tobě nikdy nepotuchla, nýbrž rostla a spojila jednou dítky tvé s tebou.

Církev je třetí dar. Nebýti hříchu, nebylo by církve, která jest nám velikým dobrodiním, nebo jest pro nás bezpečným ústavem spásy. Můžeme se jí s důvěrou svěřiti, nebo jest to církev Kristova, jeho milá choť, ba víc, jeho mystické tělo. Církev je živoucí Kristus a my jsme jeho údy (1 Kor 12,12), dí sv. Pavel, z něho plyne na nás jako z těla do údů nadpřirozený život

Sv. svátosti, zvláště Nejsvětější svátost oltářní, je čtvrtý dar, plynoucí z vykoupení. Jest jich sedmero, každá je pramen posvěcení a pomoci pro určité doby života. A milost je k nim od Krista připjata tak, že ji působí neomylně jistě, ovšem třeba, aby byly platně přijaty. O křtu jsem se zmínil. Poukazují na pokání. Co bychom si počali, zhřešivše, nebýti této očišťující koupele? A hříchy by byly, jak jsem podotkl, i v stavu rajském míním stav bez dědičného hříchu. Jak by se očišťovali hříšníci tehdy? Adam se očistil pokáním, ale pro zásluhy budoucího vykoupení. Jak by se byl očistil, nebýti jich? Jak snadné je ospravedlnění naše! Však koruna svátostí je eucharistie. Náš Vykupitel je s námi, obětuje se za nás při mši sv., spojuje se s námi v sv. přijímání. Nemám slov, abych toto dobrodiní nedím vyličil, nýbrž jen nastínil. Náš Vykupitel s námi! Však nebudu se ani pokoušeti, abych vyličil dar, jež nám vykoupení přineslo, davši nám eucharistii. Vy, kteří víte, co značí pro duchovní život, dovedete jej oceniti. Já jen přidávám, že tam žije a pro nás bije srdce, které nás milovalo až k smrti a které nemá větší touhy, než-li aby nás dovedlo k Otci do věčné slávy.

Ještě jsem jmenoval svaté. Všecky ctnosti Kristovy září z nich: moudrost, síla, pokora, čistota, trpělivost, obětavost, nade všecky pak královna ctností, božská láska. Všichni jsou dílem milosti, kterou Kristus zasloužil, všichni se u něho učili, na něm vzdělávali. Zdali by nebe bylo tak skvělé bez Krista a vykoupení? Svět bez prvotního hříchu byl by asi lepší, ale takových světců by nevychoval. I svatí jsou skvělý dar Boží, plynoucí z vykoupení.

* * *

Tolik dnes o vykoupení. „Kristus dal sebe sama za nás, aby nás vykoupil od všelike nepravosti a očistil si lid příjemný, jenž by byl horlitem dobrých skutků,“ praví sv. Pavel. Vrátil nám nejhlavnější dar, posvěcující milost a s ní nárok na věčnou blaženost. Milost posvěcující jest očištění duše. Kdo je v milosti, je prost těžkých hříchů. Ostatní dary nahradil nám mnohonásobně jiným způsobem. Zůstává ještě napomenutí apoštolovo,

abychom byli horliteli dobrých skutků. Jimi si vykoupení osvojujeme, jimi milost v nás roste, jimi se rozmnožuje budoucí naše oslavení. Božský Vykupiteli, dej nám tuto horlivost, aby na nás tvé vykoupení nejen nepřišlo na zmar, nýbrž abychom se stkvěli spravedlností, kterou jsi nám zjednal, a velikou oslavou nebeskou oslavili tebe ve společnosti blažené tvé matičky, Marie Panny, a ostatních svatých, tvou korunou nejmilejší.

III. Potřebnost vykoupení.

Vyložil jsem, co znamená věta: Pán Ježíš nás vykoupil. Poněvadž jde o základní pravdu, které třeba dobře rozuměti, opakuji: Prvotním hříchem pozbyl člověk darů nadpřirozených. To Pán Ježíš napravil.

Nejhlavnější nadpřirozený dar, hříchem ztracený, byla posvěcující milost. Té nám Kristus vydobyl. Posvěcující milost činí člověka dítkem Božím a dává mu možnost dosíci blaženého patření jako věčného cíle, a nejen možnost, nýbrž i právo. Kdo v milosti zemře, dochází jistě nebeské blaženosti. Za to ručá neklamné slovo Boží. „Jestliže synové, tedy i dědicové,“ dí sv. Pavel krátce a jasně (Gal 2, 4). Nám se uděluje posvěcující milost křtem, těm, kteří nemají křtu, pomáhá Bůh zajisté mimořádnými cestami, aby k ní došli a dosáhli věčného cíle. Každý musí k svému spasení působiti. Ostatní nadpřirozené dary, jako ráj, nesmrtelnost, nahradil Bůh člověku mnohonásobně jinými dary, jež jsem minule jmenoval, na př. že nám dal Krista, P. Marii, svátosti, církev, svaté.

Přirozené dary člověku po hříchu zůstaly, ale člověk byl v nich raněn: rozum jeho se zatemnil a vůle se naklonila k zlému, zvláště trpíme všichni pokušitelností, nemajíce již dokonalé vlády nad tělem. To nám Pán Ježíš nahradil naukou, kterou nám dal, takže se můžeme uchrániti nejen bludu, nýbrž dospěti k veliké svatosti. Říkáme, že milost je léčivá, že hojí rány rozumu a vůle, t. j. zatemnělost rozumu a slabost vůle v dobrém. Mimo to pomáhá nám přímluva a příklad Pána Ježíše, P. Marie, svatých, církve.

Tak nás Kristus z neblahého stavu, vzniklého prvotním hříchem, vysvobodil a vrátil nám prvotní určení pro nebeskou blaženost.

Učínme krok dále a tažme se: Bylo vykoupení, jak je Bůh určil a vtělený Syn Boží vykonal, nezbytné? Sv. Pavel odpovídá: „Milostí zajisté spasení jste.“ Slova jeho praví: že se Bůh

smiloval a že nás Kristus vykoupil, je milost, t. j. dar. Dar je věc dobrovolná, k níž dárce není povinen. Z toho jde, že nás Bůh nemusil vykoupiti, že nám mohl pomoci jinak. I tážeme se: co mohl tedy učiniti? Na tuto otázku si odpovíme. Božský Vykupiteli, požehnej nám!

* * *

Máme odpověděti na otázku, bylo-li nezbytné, aby se Syn Boží vtělil, aby se za nás pokořil, trpěl a umřel, aby nám tak vrátil nadpřirozený stav, t. j. blažené patření jako cíl a milost jako přípravu k němu?

Vzpomeňme na osudnou událost před stromem poznání dobrého a zlého v ráji. Hřích byl spáchán. Byl to hřích těžký, nebo přikázání bylo dáno pod důtklivou hrozbou. Mimo to bystrý rozum a neobyčejné dary, jimiž byl člověk od Tvůrce obdařen, napomínaly ho: buď poslušen svého pána. Praotec lidstva věděl také, že na jeho poslušnosti závisí osud potomstva. První člověk skutečně ihned poznal, že spáchal, přestoupiv přikázání, věc zlou, velmi zlou. Skrýval se, boje se tváře Boží.

Vmysleme se do této chvíle a tažme se: co učiníš, Bože? nebo spíše: co mohl Bůh učiniti? Myslivý duch filosofů a bohovědců si tuto otázku kladl a odpovídal na ni. Shledal, že Bůh mohl jednati rozmanitě, zvláště se uvádí čtvero způsobů. Uvedu je krátce. Mluvím o Bohu ovšem způsobem lidským.

První způsob. Bůh mohl říci: Hřích Adama a Evy je těžké přestoupení mého zákona a zasluhuje přísného trestu. Zavrhnou je, jako jsem zavrhl odbojné anděly. Mohl jim odejmouti ihned život a uvrci jejich duši do pekel. Anebo mohl říci: Hřešili těžce a zasluhují přísného trestu, ale protože byli svedeni, nebudu s nimi jednati jako s anděly, nýbrž dám místo milosrdenství. Ponechám je na zemi na čas a potom odejdou. Věčné blaženosti nejsou hodni, přirozené blaženosti neobnovím, když jsem pro ně a jejich potomstvo ustanovil blaženost nebeskou. Ať tedy žijí, třeba v ráji, ale až přejde určitý čas, ať zemrou podle těla i duše, ať po nich nezůstane nic. Potomků jim nedám, nebo můj původní plán, který jsem s člověkem na zemi měl, je zmařen a lidstvo, vzešlé z Adamova rodu, by bylo hříšné. Stvořím jiného člověka. Tak a podobně, praví myslitelé, mohl Bůh říci. My vyjadřujeme, jak jsem podotkl, po lidsku jeho věčné myšlenky, jež mohl míti.

Zdaliž by měl Bůh k takovému jednání právo a moc? Zajisté. V knize Moudrosti čteme: „Kdo přijde před obličej tvůj bránit

lidí nešlechetných? Anebo kdo tě bude obviňovati, jestliže zahynou národové, které jsi učinil?“ (Moudr. 12, 12 n.) Chce říci: Bůh je pán, stvořil svět i může jej zničit, může dávat příkázání i trestati ty, kdož je přestupují. Či stala by se někomu křivda? Křivdy se Bůh dopustiti nemůže. Kdyby v jednání, jež jsem uvedl, byla nějaká nespravedlnost, bylo by nemožné. Ale v jednání tom by křivdy nebylo. Komu by se stala? Adamovi a Evě? Nikoliv. Kdyby je byl Bůh hned po hříchu potrestal smrtí a jejich duše zavrhl, bylo by se jim stalo, co zasluhovali. Byli by mohli naříkati jedině na sebe. Kdyby je byl nechal na zemi do stáří a potom je obrátil v nic, nebyla by to bývala křivda, nýbrž projev milosrdenství Božího. Prarodiče by si musili říci: Ani na tento život nemáme již práva, Bůh nám jej ponechává, že své neposlušnosti litujeme. Stala by se snad křivda potomstvu prvních rodičů? Ne, nebo by žádného neměli. Tomu, kdo není, nelze ukřivditi. Snad si myslíš: Není to křivda, když se nezjeví na světě ten, který by se na něm zjevit mohl, který by se z něho těšil a jednou věčně blažen byl? Odpovídám: V tom smyslu mohou hřešiti rodiče, kterým Bůh chce dáti dítky, ale kteří jejich početí nebo narození zamezují; proti počatým dítkám se mohou dopustiti také křivdy, nikoli však Bůh, nebo Bůh je Pán života i smrti. Je možný veliký počet lidí, kteří podle prozřetelnosti božské nejsou určeni k životu. Stala by se někomu křivda, kdyby Bůh zničil po hříchu tento svět? Ne. To může učiniti i nyní kdykoliv. Ať obracíme věc jakkoliv, nelze nikde odkrýti nějaké křivdy. Je tedy to, co jsme uvedli jako první způsob, možné, t. j. Bůh mohl první rodiče zavrhnouti, mohl je nechat bez potomstva a zničit je podle duše i těla, mohl si stvořiti jiného člověka a nemusil.

Nyní učinme závěr: Bylo-li by třeba vykoupení, t. j. aby Syn Boží se vtělil a za nás umřel, kdyby byl Bůh zvolil první tento způsob jednání? Nebylo, nebo by nebylo nikoho, koho by vykupoval.

Vizme druhý způsob. Tažme se: Co mohl Bůh po hříchu Adamově ještě učiniti? Odpovídám: Bůh mohl ponechat Adama a jeho pokolení v stavu přirozeném. Po lidsku můžeme vložit Bohu do úst asi takovéto myšlenky: Zničili jste v sobě svým hříchem milost a s ní všechny nadpřirozené dary. Ponechám vás bez nich. Vyvýšil jsem vás nad všechny přirozený řád, učinil jsem vás svými dítkami, určil vám jako cíl účast v mém božském životě, tyto výsady jsem ustanovil pro veškeré vaše potomstvo. Vy jste mé dary zahodili. Přestoupili jste s trestu-

hodnou lehkomyšlností mé přikázání, zasluhujete podle spravedlnosti časnou i věčnou smrt, ale ušetřím vás. Nadpřirozených darů však, které jste tak hříšně zahodili, vám nevrátím. Množte se, naplňte zemi a panujte nad ní, ale jiných darů kromě těch, jež patří k lidské bytosti, míti nebudete. Jste podle duše nesmrtelní a to vám zůstane, ale věčný váš cíl bude jen přirozený a dosáhne ho ten, kdo zemře bez viny jako spravedlivý. Krátce, Bůh mohl ponechat člověka v stavu přirozeném.

Jaký by byl život a osud lidí v tomto druhém případě? To jest těžko říci. Bezpečně můžeme říci asi toto: Člověk by měl duši a tělo s jejich přirozenými vlastnostmi. Hříchu dědičného by neměl. Přicházel by na svět sice bez posvěcující milosti, jako se to děje nyní, ale v tomto nedostatku by nebylo viny, jelikož by nadpřirozeného stavu nebylo, i nebylo by posvěcující milosti třeba. Člověk byl by prvním viditelným tvorem na zemi, ale dítkem Božím by nebyl. Proto by nebylo onoho věčného cíle, k němuž posvěcující milost uschopňuje a připravuje, totiž blaženého patření na Boha a účasti v jeho božském životě. Člověk by mohl dojít jen přirozené blaženosti, která by sice touhu duše lidské po štěstí ukojovala, ale nemůže ani přirovnána býti k blaženosti nadpřirozené. Nebylo by ovšem vtělení Syna Božího a tudíž ani Krista, ani P. Marie, ani sv. svátostí, udílejících milost, ani Nejsv. svátosti, nebylo by církve Kristovy a nic z toho, co s ní souvisí. Lidé by poznávali Boha jen přirozeně rozumem, hlavně z přírody. Hříšníci by se očišťovali nějakým pokáním, nekající by ovšem zůstávali v svých hříších. Bůh by lidstvu zajisté všelijak pomáhal, nebo kdyby to nečinil, upadlo by do bludů a nevycházelo z nich, jeho život mravní byl by ubohý. Vidíme to na pohanských národech před Kristem. Tato pomoc by neměla ovšem nic nadpřirozeného, nýbrž podobala by se pomoci, jakou my skýtáme těm, kteří bloudí rozumem a srdcem. Bez vydatné pomoci Boží málokdo by došel cíle. Ale i při ní byl by duchovní život lidstva velmi chudý a dosažení přirozené blaženosti jako věčného cíle nesnadné a nejisté.

Bůh mohl tedy ponechat lidstvo v stavu přirozeném. Zdali by tím někomu ublížil? Nikoliv. Stav nadpřirozený byl dobrovolný dar. Kdo svůj šlechtický diplom sám roztrhá a spálí, nemůže nikomu vyčítati, že pozbyl šlechtictví. Kdo sám svůj majetek zničil, nemůže nikomu vyčítati, že zchudl. Člověku přísluší toliko dary přirozené. Když dary nadpřirozené promarnil, musil by býti rád, že mu zůstaly aspoň dary přirozené,

duše a tělo se svými schopnostmi. I ty jsou dar Boží. I přirozený stav člověka byl by dílo Božího milosrdenství.

Nyní opět učiníme závěr a tažme se: Bylo by třeba vykoupení skrze Syna Božího, kdyby byl Bůh ponechal Adama a jeho potomstvo v stavu přirozeném, t. j. nevrátil mu posvěcující milosti a práva na nebeskou blaženost? Musíme říci: Nikoliv. Vykoupení jest právě vrácení nadpřirozeného stavu. Když by ho nebylo, když by vůbec pominul, nebylo by třeba vykoupení Synem Božím.

Vizme třetí způsob, jejž Bůh mohl zvoliti. Tažme se opět: Co mohl Bůh ještě učiniti? Bůh mohl nastoupiti cestu milosrdenství a říci: Když jsem člověka postavil do nadpřirozeného stavu, ponechám mu jej. Adamovi uložím za jeho hřích nějakou pokutu a odpustím mu. Potom mu vrátím ztracené nadpřirozené dary, buď všechny, anebo aspoň nejdůležitější z nich, posvěcující milost a nebe jako cíl. Lidé by se rodili bez dědičného hříchu t. j. v posvěcující milosti, anebo by jí dosáhli, kdyby s ní nepřicházeli na svět, nějakým jiným způsobem. Než co ten, jenž by se nezrodil v milosti a nedbal, aby ji získal, anebo smrtelným hříchem jí pozbyl? Zásluh vykoupení a svátostí, kterým se milost nabývá, by nebylo. Byl by patrně zase odkázán na milosrdenství Boží a nějakou mimořádnou pomoc. Kdyby nedbal, zahynul by ovšem věčně. Stav lidstva byl by podobný lidstvu před Kristem. Pravím podobný, nikoliv stejný, nebo i tehdy dostávali lidé milosti pomocné ze zásluh Kristových, t. j. z vykoupení, a dospívali k posvěcující milosti, když zachovávali přirozenou spravedlnost

Tážeš se snad, mohl-li Bůh tento způsob voliti, totiž mohl-li prostě odpustiti? Zdá se ti, že by to bylo proti spravedlnosti a svatosti Boží, podle nichž hřích zasluhuje trestu. Odpovídám: Řečený způsob je možný. Adam by musil arci učiniti za svůj hřích pokání, nebo to byl hřích osobní. Hříšník se musí káti. Neodvrátí-li se hříšník od hříchu a neobráť-li se k Bohu, není odpuštění hříchu vůbec možné. Nekajícímu, t. j. tomu, kdo v hříchu trvá, nemůže odpustiti ani Bůh, nebo to by bylo proti jeho svatosti. Adam se kál. Jeho potomci vinu svého praotce jen dědili, i mohla jim býti odpuštěna buď prostě anebo skrze nějaký úkon. Sv. Tomáš Akvinský vykládá věc asi takto: Ten, kdo jest od vyššího ustanoven, aby vykonával spravedlnost jeho jménem, nesmí tak činiti libovolně podle své chuti, nýbrž musí se řídit zákony svého představeného. Nesmí tedy libovolně odpouštět hříchy proti spravedlnosti ani libovolně je trestati,

nýbrž musí trestati a odpouštěti podle vůle svého pána. Než Bůh nemá nad sebou představeného, Bůh je sám nejvyšší a svrchovaný pán všehomíra. Proto může jednati, jak chce. U proroka praví Hospodin: „Smiluji se, nad kým budu chtíti a budu milostiv, komu se mi bude líbiti“ (2 Mojž. 33, 14). Sv. Pavel píše: „Nad kým chce, se smilovává“ (Řím 9, 18). On dal nadpřirozené dary prvním rodičům bez jejich zásluh, z pouhé dobrovolnosti, mohl jim je, když jich pozbyli, dáti po druhé, jim proto, že se káli, ostatním prostě nebo při nějakém úkonu.

Co plyne z této třetí úvahy? Že vtělení Syna Božího nebylo nezbytné.

Zbývá ještě čtvrtý způsob. Bůh mohl říci: Vrátím lidstvu nadpřirozený stav, ale žádám nějaké zadostučinění. Že tak mohl jednati, jest jasné, nebo mohl-li vůbec odpustiti, mohl se tím spíše spokojiti nějakým zadostučiněním, nebo kdo může víc, může i méně. Že mohl odpustiti, jsme viděli.

Řekneš: Uznávám, že Bůh může odpustiti, dostane-li se mu zadostučinění, ale táži se, kdo je mohl dáti? Na to odpovím: Bůh může ustanoviti podmínky jakékoliv. Každé dostučinění by stačilo, ale pod podmínkou, aby je Bůh přijal a s ním se spokojil. Mohl tedy ustanoviti nějaké pokání Adamovi a přijmouti je jako zadostučinění pro něho i pro celé jeho pokolení. Mohl ustanoviti nějaké pokání celému lidstvu, které by každý musil vykonati, a jím se spokojiti. Mohl určití anděla, aby se vtělil nebo jiný skutek zadostučinění pro lidstvo vykonal. Mohl určití některého člověka, aby vykonal nějaký zadostučinící skutek a přijmouti jej za všechny lidi. Bůh měl tisícerý způsob, kterým mohl lidi vykoupiti, učí sv. Otcové jednomyslně. Ale jedné věci bylo nezbytně třeba, aby se, jak jsem pravil, takovým zadostučiněním spokojil. Sv. Athanasius píše: „Bůh mohl, byť Kristus nikdy nepřišel, jen říci a kletba by zmizela.“ Podobně píše sv. Cyrill Alex., Jan z Damašku, Augustin a jiní. Sv. Tomáš Akv. dí: „Bůh se nemusil vtěliti, jeho všemohoucnost měla mnoho jiných způsobů, jimiž mohla vykoupiti svět.“ To jest jasné. Syn tě urazí a jeho otec tě prosí za odpuštění. Smíš to přijmouti za zadostučinění a odpustiti? Zajisté. Otec nabídne ti za urážku náhradu. Smíš ji přijmouti na usmíření? Ano. Tak mohl také Bůh ustanoviti kterýkoliv skutek a říci: Pro tento skutek vracím lidstvu milost a nadpřirozený stav s jeho právem na nebe.

Z toho plyne opět, že vykoupení skrze vtělení a smrt Syna

Božího nebylo nezbytné, nebo tu byly i jiné cesty, které mohl Bůh nastoupiti.

Shrnuji, co jsem dosud vykládal. Položili jsme si otázku, co mohl Bůh po Adamově pádu učiniti. Viděli jsme, že mohl Adama zavrhnouti do pekla nebo při smrti zničiti s tělem i jeho duši, stvořiti jiný svět a jiného člověka, že mohl člověka ponechat v stavu přirozeném, že mohl vůbec odpustiti, že mohl žádati jakékoliv zadostučinění, lehké nebo těžké, od lidí všech nebo od jednoho, nebo od anděla a přijmouti je jako dostatečné. Kdyby byl přijal některý z těchto způsobů, nebylo by vykoupení skrze Syna Božího, ale pak by svět neměl Krista, P. Marie, církve, svátostí, svatých. Bůh zvolil způsob jiný. Žádal zadostučinění podle přísné spravedlnosti. Takového zadostučinění nemohl dáti ani člověk, ani lidstvo všecko, ani anděl, ani všichni andělé úhrnem, to mohl dáti jen Syn Boží vtělený. Ale o tom budoucně.

* * *

„Milostí zajisté spaseni jste,“ praví apoštol. Hříchem pozbyl člověk posvěcující milosti a spojeného s ní práva na nebeskou blaženost. Bůh nám z milosrdné lásky vrátil nadpřirozené dary, které dobrovolně prvnímu člověku dal. Učinil tak skrze vtěleného Syna svého. To je ta nesmírná milost, ten nevýslovný dar, o němž mluví apoštol. Jsme vykoupeni. Kéž také všichni dojdeme spasení. Žijme podle nauky a příkladu božského Vykupitele, chraňme si milost, nejvzácnější plod vykoupení a záruku nebeské blaženosti, a vykoupení Páně se na nás vyplní, my dojdeme k věčnému cíli v Bohu.

IV. Potřeba vtělení.

V Písničkách k božskému Srdci Páně čtu:

Spravedlnost s láskou potkaly se.
Ach my spolu nemůžeme žít,
řekly s lítostí, neb družné lásky
ozval se jim v hrudi sladký cit.
Boží moc mne žene trestat přísně
hříchy zaslouženým osudem.
A mně káže vlídně odpustiti —
ach my spolu družky nebudem.
A hle! v největším sil rozpětí se
spřátelily v družném zátiší:

spravedlnosti a lásky sídlem
je tvé srdce, Pane Ježíši.

Nedávno jsme se tázali, mohl-li Bůh Adamovi a jeho potomstvu odpustiti a vrátiti jim posvěcující milost s právem na nebeskou blaženost. Tuto otázku jsme si položili, protože svatost a spravedlnost Boží žádají, aby hřích byl trestán. Odpověděli jsme, že mohl odpustiti, jen bylo třeba, aby Adam hříchu litoval. To on učinil. Totéž by platilo o každém hříšníkovi. Bůh mohl ustanoviti, že odpustí každému, kdo se bude náležitě káti. Hříšníku, jenž při hříchu trvá, nemůže odpustiti ani Bůh.

Bůh usoudil jinak. Bůh žádal, aby za hřích byla dána rovnocenná náhrada. Bůh se postavil na stanoviště přísné spravedlnosti, která dí: zadostučinění za urážku musí mít touž cenu, touž velikost, kterou měla urážka. Proto v uvedené básničce litují spravedlnost a láska, že se nemohou přátelsky spojit, nebo kde je přísná spravedlnost, tam milosrdná láska nemá místa, a naopak kde má nastoupiti milosrdná láska, jež odpouští, musí přísná spravedlnost ustoupiti.

Co plyne z toho, že se Bůh postavil na stanoviště přísné spravedlnosti? Že je člověk nezbytně ztracen, nebo člověk rovnocenného zadostučinění sám ze sebe dáti nemůže. Nenajde-li Bůh cestu, aby spravedlnost přísnou spojil nějak s milosrdenstvím, není ani pro Adama ani pro jiného člověka po hříchu spásy

Bůh našel takovou cestu. Setrval na přísné spravedlnosti a projevil zároveň nekonečné milosrdenství. Jak to učinil? Určil, aby zadostučinění podle přísné spravedlnosti učinil Syn Boží a aby toto zadostučinění bylo za nás učiněno. To se stalo: Syn Boží se vtělil, vykoupil nás utrpením a smrtí, Bůh toto zadostučinění přijal za Adama a za nás. Bůh mohl zvoliti lehkou cestu, odpuštění, on zvolil těžkou cestu vykoupení. To nám přineslo veliké dary. Proto sv. Otcové velebí Boha za vykoupení vtělením volajíce s korunovaným pěvcem: „Chvalte Hospodina, nebo na věky trvá milosrdenství jeho.“

Promluvím podrobně o nezbytnosti vykoupení vtělením. Božský Vykupiteli, požehnej nám!

* * *

1. Vzpomeňme na událost v ráji. Spáchaný hřích byl těžký. Co učinil Bůh? Řekl: Vrátím lidstvu nadpřirozený stav s právem na nebeskou blaženost, ale žádám zadostučinění podle přísné spravedlnosti. Mohl bych býti jen milosrdný, ale neučiním to.

Mohl bych býti jen spravedlivý, ale pak by bylo po člověku veta. Budu milosrdný a spravedlivý zároveň. Budu spravedlivý, jak to žádá má svatost. Jaká urážka, takové musí býti zadostučinění. Ale tvor takového zadostučinění není schopen. Budu milosrdný a mé milosrdenství bude větším projevem lásky, nežli kdybych prostě odpustil, a také lidem přinese neobyčejná dobrodiní. Jak spojil Bůh tyto dvě věci? Už jsem to naznačil: určil, ovšem od věčnosti, aby stane-li se hřích, Syn Boží se stal člověkem, vykonal vykoupení podle přísné spravedlnosti a jeho ovoce přiřkl lidskému pokolení.

Bohoslovci se táží: Bylo-li vykoupení vtělením Syna Božího jediná cesta spásy člověka, jinými slovy: bylo-li vykoupení vtělením nezbytné? Odpovídají jednohlasně: Ano, postavil-li se Bůh na stanoviště přísné spravedlnosti, bylo nezbytné. Někteří spisovatelé zdůrazňovali nezbytnost vykoupení vtělením tak, že upadli do bludů nebo výstředností. Uvedu jejich názory, aby nauka církve o potřebě vykoupení vtělením jasněji vynikla.

Viklef, známý anglický novotář, z něhož čerpal Hus své bludy, učil, že svět je nezbytný, že Bůh musil jej stvořiti, že se všechno na světě děje nezbytně. Z toho soudil, že vtělení, jelikož se stalo, bylo nezbytné. Všimněte si, že vyvozuje nezbytnost vtělení ze zcela jiných důvodů: z nezbytnosti světa a nezbytnosti všeho toho, co se děje. Viklefova nauka je zřejmě bludná. Svět není věc nutná. Jediná bytost je nezbytná, Bůh, vše ostatní je nahodilé. Zdali musil Bůh stvořiti svět? Nikoliv. Svět není nutný. Jediné slovo Boží a zmizel by. A je svět pouhý stroj? Nikterak. Tak učí čiré hmotařství a to je názor na svět nejen bludný, nýbrž i nerozumný. Nauka Viklefova byla právem od papeže Martina V. na kostnickém sněmu zavržena. Ani Hus, který do nauk Viklefových tak zabředl, tohoto názoru nepřijal. Dokazovat nezbytnost vtělení a vykoupení takovými důvody, je zcela pochybné.

2. Jiný pochybný důkaz o nutnosti vtělení a vykoupení pochází od tak zvaných Optimistů. Byly mezi nimi dva směry, přísný a mírný.

Přísní optimisté učili asi takto: Bůh nemusil stvořiti svět, ale když jej stvořil a když se hřích stal, musil lidstvo vykoupiti. To odůvodňovali asi tímto způsobem: Pravili, že Bůh, chtěje stvořiti svět, musil stvořiti svět nejlepší, nejdokonalejší, nejkrásnější, a dodávali: největší a nejvyšší okrasa světa je vtělený Syn Boží. Z toho činili závěr: vtělení Syna Božího patří nezbytně k pojmu nejlepšího a nejkrásnějšího světa. Řeknete

asi: Co ty mudrlantské hlavy lidské všechno nevymýšlejí! Vpravdě se takovým výmyslům musíme smáti, nebo chcete-li, podivovati. Jest přece jasné, že náš svět není nejkrásnější a nejdokonalejší. My lidé sami si dovedeme představit krásnější světy nežli je náš svět, a náš rozum a naše představitost není veliká. U Boha jsou nekonečné. A to tvrzení, že Bůh, chtěje stvořiti svět, musil vyvoliti ze všech možných světů svět nejkrásnější a nejdokonalejší! Vždyť to není ani možné, nebo v té věci není vůbec hranic. Mysli si největší číslo, přece můžeš k němu přidati číslo nové, můžeš to číslo zmocniti na druhou a tak do nekonečna. Tu prostě není hranic. A kdo může Bohu poručiti, jaký svět má stvořiti? Nauka přísných optimistů je zřejmě nesprávná. Odporuje také Písmu. Jak líčí Písmo vtělení a vykoupení? Jako věc nutnou, totiž pro Boha nutnou? Ne, nýbrž líčí je jako mimořádný skutek lásky Boží, jako nesmírnou milost, jako nevýslovný dar. „V tom se ukázala na nás láska Boží, že Bůh poslal Syna svého jednorozeného na svět, abychom byli živi skrze něho“ (1 Jan 4, 9), píše sv. Jan. Sv. Pavel volá: „Milostí zajisté spaseni jste“ (Ef 2, 4). Milost je dar, věc dobrovolná, nezasloužená. Z důvodu, jež uvádějí přísní optimisté, vtělení a vykoupení nutné nebylo.

Mírní optimisté to nahlédli a proto mínění přísných optimistů zeslabili. Říkají, že náleží k pojmu Boha nejvýš dobrotivého, aby obdařil svět největším činem lásky, totiž vtělením Syna Božího. Kdyby řekli, že souhlasí s dobrotivostí Boží, že jest jí to přiměřené, souhlasili bychom s nimi, ale dovozovati vtělení a vykoupení jako něco, co plyne nutně z pojmu Boha, je řečeno příliš. O věci se zmíním později zevrubněji, i přestávám dnes na tom, co jsem o mírných optimistech řekl.

3. Z bludných anebo nesprávných těchto názorů nutnost vtělení Syna Božího a vykoupení dovozovati nelze. Důvod pro nutnost vykoupení třeba hledati jinde. Záleží, jak jsem již řekl, v tom, že Bůh žádal, aby hřích byl napraven podle přísné spravedlnosti.

Uvažme slovo: Zadostučinění podle přísné spravedlnosti. Kdo je mohl dáti? Tažme se: Kdo byl uražen? Odpověď jest: Bůh, tvůrce a pán. Jeho přikázání bylo zneváženo, jeho svrchovanost a velebnost pošlapána. Kdo se takto provinil? Člověk tvor, bytost, jejíž první povinnost je, aby ctil svého tvůrce a pána a byl ho poslušen. Pomíjím dobrodiní, jež přijal a za která měl býti vděčen. Prvotním hříchem stalo se těžké provinění proti Bohu, takové provinění je obsaženo také v každém smrtel-

ném hříchu. V té věci není mezi hříchem Adamovým a jinými těžkými hříchy rozdíl. Sv. Tomáš Akv. píše: Velebnost Boží, jež byla uražena, je nekonečná, dobro, které se hříchem ztrácí, je také nekonečné, totiž Bůh jako naše věčná blaženost; ale bylost, která má dáti plné zadostučinění, je konečná. Zdaliž při tomto poměru uraženého a provinilce může člověk dáti zadostučinění, které by podle přísné spravedlnosti vyrovnalo urážku a vrátilo ztracená dobra? Nemůže. K tomu nestačí ani celé lidstvo, nebo i ono je konečné a před Bohem nekonečným jako nic. Člověk stojí nekonečně níže nežli Bůh, i není s to, aby dal zadostučinění rovné. Kdyby měl posvěcující milost, která mu vštěpuje do duše něco božského a činí jej dítkem Božím, mohl by se dovolávat i aspoň této své důstojnosti; ale smrtelným hříchem se milost ztrácí. Sv. Tomáš Akv. odůvodňuje pravdu, že člověk nemůže dáti zadostučinění podle přísné spravedlnosti takto: Urážka se posuzuje podle důstojnosti uraženého a zadostučinění podle důstojnosti toho, kdo urazil. Zadostučinění podle přísné spravedlnosti je jen tehdy možné, když oba, uražený a urazivší, jsou v důstojnosti rovné. Když jde o navrácení ukradené věci, o nahrazení hmotné škody, může dáti plné zadostučinění i prostý člověk třebaš králi; vrátí věc, nahradí škodu a přísné spravedlnosti je učiněno zadost. Ale při hříchu nejde o hmotnou věc. Při hříchu jde o čest, důstojnost, svrchovanost Boha a tvůrce člověka, o božský zákon, daný podřízenému od nejvyšší moci. Tu se urážka, přestoupení zákona, pohrdání svrchovanou mocí posuzuje jinak. Tu rozhoduje důstojnost osob. Když syn urazí otce, je to větší provinění, nežli když urazí spolužáka, nebo uráží otce, uráží v něm otcovskou důstojnost. Tak se pokládá urážka krále za větší provinění nežli urážka prostého bližního, nebo urážka krále je urážka královské důstojnosti. Jaká jest důstojnost Boží? Ani nejsme s to, abychom ji plně pojali, ale víme, že je to důstojnost bytosti jediné, svrchované, nekonečné, tedy důstojnost největší a nejsvětější.

4. Z toho jde, že žádá-li Bůh za smrtelný hřích zadostučinění podle přísné spravedlnosti, nemůže ji dáti ani člověk ani anděl ani vůbec žádný tvor. Zdá se, že ani za malý hřích nemůže tvor dáti zadostučinění podle přísné spravedlnosti. Tak učí sv. Tomáš Akv., Suarez a jiní vynikající bohoslovci. Důvod je, že i malý hřích je nějaká urážka nekonečného a nejvyššího zákonodárce. Zadostučinění podle přísné spravedlnosti může dáti jen ten, kdo je uraženému roven, t. j. b y t o s t B o ž s k á. Bůh tako-

vého zadostučinění žádal. Již nemůžeme říci, že vykoupení skrze vtěleného Syna Božího není nezbytné, jak jsme minule dovozovali, nyní jest nám říci, že jest jen jediná cesta k spáse člověka, vykoupení skrze bytost, jež se Bohu rovná důstojností. Nestane-li se to, je osud prvních rodičů na věky zpečetěn, nebo žádné pokání jim nepomůže. A osud jejich potomků? Pro dědičný hřích nemohli by býti odsouzeni k pekelným mukám, nebo se ho osobně nedopustili, ale z blaženého patření by zůstali vyloučení. Co by se stalo s tím, jenž by se dopustil osobního smrtelného hříchu? Byl by ztracen, nebo žádné pokání by ho podle přísné spravedlnosti neospravedlnilo. A kolik by jich bylo? Mimo dítky, které nemohou ještě smrtelně hřešiti, snad všichni, nebo kdo by se v politováníhodném stavu, jenž by po prvotním hříchu následoval a v němž by dědičný hřích rozvinul všecku svou osudnou moc, pro níž by nebylo léčivé milosti, pravím, kdo by se udržel bez těžkých hříchů? Sv. Ignác uvádí v svých exerciciích při rozjímání o vtělení jako přípravu obraz, jež si má rozjímající živě představit: Bůh vidí od věčnosti, že se stane hřích. Vidí, jak lidé, nesmiluje-li se, v zástupech padají do věčného trápení. I pojme úrůdek vykoupení skrze věčné Slovo. Rozjímající má si tímto obrazem živě uvědomiti nesmírné milosrdenství a nekonečnou lásku Boží, jež se ukázala ve vtělení Syna Božího, a vyznati: Bez nich, o Bože, byl bych nemohl dáti zadostučinění za své hříchy podle přísné spravedlnosti.

Jen Bůh mohl nás vykoupiti. To naznačuje apoštol, když dí, že „jeden jest prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš, jenž dal sebe sama ve výkupné za všechny“ (1 Tim 2, 5). Praví, „člověk Kristus Ježíš“, aby naznačil, že se Syn Boží musil státi člověkem, aby nás mohl vykoupiti podle přísné spravedlnosti, totiž utrpením a smrtí, jak Bůh ustanovil, neboť Bůh nemůže trpěti. Sv. Otcové píší podobně. Sv. Basil, jeden z nejstarších a nejvážnějších, píše: „Jedině Bůh-člověk je s to, aby učinil za nás za všechny Bohu zadost.“ Sv. Cyril Alex. dí: „On mohl dáti za nás cenu podle spravedlnosti, jelikož byl Bůh a člověk.“ Sv. Ambrož se táže: „Kde je takový člověk, aby v něm všechny hříchy umřítí mohly?“ A odpovídá: „Proto ne jeden z lidu, nýbrž Syn Boží je vyvolen od Otce, aby jsa nade všemi za všechny mohl učiniti zadost.“ Podobně ostatní. Všichni velebí s apoštoly nekonečné milosrdenství Boží, volajíce slovy prorokovými: „Chvalte Hospodina, nebo na věky trvá milosrdenství

jeho," anebo slovy sv. Pavla: „Jste koupeni za cenu velikou, oslavujte Boha v těle svém“ (1 Kor. 6, 20).

5. Důvod tedy, proč bylo vykoupení skrze vtěleného Syna Božího nezbytné, jest, že Bůh žádal za hřích zadostučinění podle přísné spravedlnosti. Bůh se nad člověkem smíloval a chtěl mu vrátiti nadpřirozený stav, t. j. posvěcující milost s právem na věčné blažené patření. Poněvadž však žádal, aby bylo učiněno zadost přísné spravedlnosti, t. j., aby dostiučinění bylo rovnocenné s urážkou, ustanovil, aby je za člověka, jenž ho dáti nemohl, převzal a vykonal Syn Boží. A dobrota Boží chtěla a učinila ještě více. Zadostučinění mělo býti takové, aby v svých darech a plodech bylo nevyčerpatelné. Tak se stala největší událost lidských dějin, větší než-li samo stvoření světa z ničeho. Druhá Božská osoba přijala z Marie Panny naše člověčenství, Bůh se zjevil na zemi ve viditelném našem těle. Jest to Pán Ježíš Kristus. Sv. Jan uvažuje o této pravdě, jeho srdce se chvěje, jeho ústa volají: „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný“ (Jan 3,16). Opět: „Milujme Boha, nebo on dříve miloval nás“ (1 Jan 4,19). Sv. Pavel mluví podobně, jen s rozdílem, že ukazuje více na lásku Kristovu a vyzývá plamennými slovy křesťany, aby spláceli lásku láskou. Sv. Petr píše: „Veleben budiž Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, jenž podle velikého milosrdenství svého nás znovuzrodil k živé naději zmrtvýchvstáním Ježíše Krista k dědictví neporušenému a neposkvrněnému a nevadnoucímu, uschovanému v nebesích pro nás“ (1 Petr 1, 3 n).

* * *

Probírali jsme otázku, bylo-li nezbytné, aby se Syn Boží vtělil a nás vykoupil. Vykoupení nebylo vůbec potřebné, nebo Bůh mohl ponechat člověka zaslouženému osudu. Bůh se smíloval a určil, že člověku vrátí nadpřirozený stav. Viděli jsme, že to mohl učiniti bez vykoupení, nebo že mohl přijmouti vykoupení jakékoliv. Bůh ustanovil, že musí býti hřích odčiněn podle přísné spravedlnosti. Takové zadostučinění nemohl dáti žádný tvor, to mohla dáti jen bytost Božská. Proto se druhá Božská osoba vtělila, vykoupení vykonala a Bůh je přijal. Tak bylo vyhověno zároveň Božské svatosti a spravedlnosti, jež žádají, aby zlé bylo trestáno, a Božskému milosrdenství, jež odpouští. Z vykoupení září tyto dvě vlastnosti, jež si na pohled odporují, v podivuhodném souladu. Na Kristu vyplnila se spravedlnost

Boží, na nás milosrdenství Boží. Božské Srdce Páně je obou vlastností dojemným představitelem. Mohls, Bože, prostě odpustiti, ale my voláme: Buď chválen a veleben za to, že jsi prostě neodpustil, nýbrž nastoupil cestu přísné spravedlnosti. Ona nám dala Golgotu, hroznou, ale věčně blahoslavenou, nevyčerpatelné prameny milostí ve svátostech, největší příklad ctností na zemi a největšího přímluvce na nebi, dala nám Matičku a nebi královnu: všecko to velebné a krásné, sladké a drahé, co poskytuje světu víra Kristem zjevená a v jeho církvi uložená. Proto apoštolé mluví místo o spravedlnosti o lásce a velebí za ni Boha a vtěleného Syna jeho.

Také my tě velebíme, Bože a Spasiteli náš. Vykoupení tvé nás naplňuje podivem a uchvacuje vděčností. Jak si blahořečil sv. Pavel, že mu Pán Ježíš na cestě do Damašku tělesným oslepením dal světlo duševní. Jak pro něho horoval, pracoval a trpěl. Pane Ježíši, oslepuj nás pro marnosti světské a osvěcu pro věci Boží, aby i v nás žil Kristus a aby se jeho vykoupení na nás v blaženém patření vyplnilo.

V. Vhodnost vtělení

Když přišla doba, prozřetelností Božskou ustanovená, přijalo věčné Slovo působením sv. Ducha z Marie Panny naše človenství. „Slovo se stalo tělem,“ dí sv. Jan. Tímto vtěleným Synem Božím jest Pán Ježíš Kristus, Bůh a člověk v jedné bytosti, druhá Božská osoba s dvojí přirozeností, s božskou, již má od věčnosti, a s lidskou, již má od vtělení. Také lidská duše Kristova musila projevit souhlas s úkolem, který na Krista byl vložen. Učinila tak zajisté hned při vtělení. Bůh ovšem věděl, že tak učiní. Ani nemohla ho nepřijmouti, neboť spojení s Božstvím ji naplňovalo naprostou oddaností Bohu. Sv. Pavel to naznačuje, když píše: „Obětí jsi nechtěl, ale tělo jsi mi připravil... já jsem řekl: Hle přicházím, abych vykonal vůli tvou, Bože“ (Srov. Žid. 10, 5 n).

Mohli byste se tázati, bylo-li vykoupení nezbytné zrovna tímto způsobem. Že je mohla vykonati jen bytost Božská, když Bůh žádal zadostučinění podle přísné spravedlnosti, víme. Otázka jest, bylo-li vykoupení možné jen vtělením a utrpením? Na to je odpověď: Nikoliv. Syn Boží mohl voliti steré jiné cesty. Ale nám nelze si mysliti způsobu vhodnějšího a požehnanějšího nad ten, jež Bůh zvolil. My se mu také z hloubi srdce podivujeme, volající se sv. Pavlem: „Ó hlubokosti bohatství a mou-

drosti a vědomosti Boží! Jak nevyzpytatelné jsou soudy jeho a nevystihlé cesty jeho!“

Dnes chceme uvažovati o tom, že vykoupení vtělením je v krásném souhlasu s Bohem a s jeho vlastnostmi. Úvaha ta není zbytečná, neboť racionalisté neboli rozumáři brojí proti nauce o hříchu a vykoupení také tvrzením, že vtělení druhé Božské osoby je Boha nedůstojné a proti jeho vlastnostem. Napsali o tom spoustu knih a pojednání. Zcela zbytečně, neboť nepředpojatý snadno nahlédne, že vykoupení vtělením souhlasí krásně s pojmem o Bohu a s jeho vlastnostmi. Uvažujme o tom. A Božský Spasitel nám požehná, abychom pravdu tu dobře pochopili a lásce Boží se rozhojnili.

* * *

1. Pravím: vykoupení člověka skrze vtělení Syna Božího je v krásném souhlasu s pojmem o Bohu. Mysleme na Boha jako na věčnou pravdu.

Bůh stvořil člověka s rozumnou duší. Účel rozumu jest, aby poznával pravdu. Obdařil tedy Bůh člověka rozumem proto, aby poznával pravdu. A co je Bůh? Bůh je pravda, a to pravda sama, nejvyšší a nejdokonalejší pravda. V Bohu nejen není nic nepravdivého, on jest pravzor všeliké pravdy, všeho, co bylo, může býti a jest. Nyní se táží: Zdali jest pravdě vhodné, přiměřené, aby byla poznávána? Zajisté, odpovídám, nebo k tomu jest. To jest jí tak vhodné, jako rybě voda, ptáku vzduch, oku světlo. Souhlasí tedy s bytostí Boží, aby se dala poznati, a poněvadž Bůh je nejvyšší pravda, souhlasí s jeho bytostí, aby se dal poznati rozumným bytostem způsobem vynikajícím. To Bůh činí. Zde na zemi dává se nám poznati ze své činnosti na venek, v nebi se nám dá poznati tváří v tvář. Jeden z důvodů, že ustanovil rozumným bytostem jako věčný cíl blažené pátření, je zajisté také v tom, že jest nejvyšší pravda, které je přiměřeno, aby se dala poznati způsobem nejdokonalejším, jaký u tvorů je možný.

Při každé činnosti se projevuje bytost toho, jenž je činný, a ti, kteří jeho díla pozorují, poznávají z nich jejich tvůrce. Když spisovatel napíše knihu, malíř namaluje obraz, stavitel postaví budovu, skladatel složí hudební skladbu, projevují tím na venek své myšlenky a city, část své bytosti. Pozorovatelé jejich děl poznávají, jaké mají nadání, jakou zručnost a píli, často také, jakou mají povahu. Kdo čte Kempenského Následování Krista, vyzná zajisté, že Kempenský byl muž vzdělaný

a zbožný. Kdo se probírá spisy Sušilovými, vyzná, že Sušil byl muž učený, šlechetný a vlastnilovný. Z kostelů v románském slohu soudíme na dobu smýšlení vážného, z kostelů ve slohu gotickém na dobu smýšlení vznešeného, z kostelů ve slohu barokním na dobu smýšlení lidového. Z necudných obrazů soudíme na umělce nestýdatého, z některých moderních směrů v malířství a sochařství na ducha chorobného, výstředního. Přísloví dí: po peří se poznává pták, po řeči člověk. Tak také Bůh, když je na venek činný, projevuje svou bytost a my z jeho děl usuzujeme, že jest a jaký jest.

Nuže, Bůh byl činný na venek zvláštním způsobem dvakráte, při stvoření světa a při vykoupení člověka. Možná, že byl činný na venek již dříve nebo v jiných oblastech mimo náš svět ležících; my o tom nevíme. Víme však, že stvořil asi před desíti tisíci lety člověka a že dříve připravil pro něho tuto naši zemi. Také víme, že se asi před dvěma tisíci lety Syn Boží vtělil a zjevil na naší zemi, aby nás vykoupil. My tuto činnost Boží pozorujeme v dílech Božích. Co z nich poznáváme?

Ze světa poznáváme, že Bůh jest. Kde dílo, tam mistr. Kde dům, tam stavitel. Nic nevzniká samo ze sebe. Jen Bůh, bytost nekonečná a čirý duch, je sám od sebe a tudíž věčný. Dále poznáváme ze světa, jaký je Bůh. Velikost světa vypravuje nám o jeho všemohoucnosti; účelnost světa o jeho moudrosti, rozmanitost světa o bohatství jeho bytosti, z níž bral vzory pro bytosti, jež stvořil, úrodnost světa o jeho dobrotě. Věčně krásné zůstane slovo žalmistovo: „Nebesa vypravují slávu Boží a díla rukou jeho hlásá obloha“ (Žalm 18, 2). Tak se z pouhého uvažování o přírodě dovídáme mnoho o Bohu. Jest to přirozené poznání Boha a jeho bytosti, poněvadž se děje přirozeným naším rozumem.

Po druhé byl Bůh mimořádně činný na venek při vykoupení. Sv. Augustin píše, že naše vykoupení je větší dílo Boží než-li stvoření světa. Z toho plyne, že se Bůh vtělením více projevil na venek než-li stvořením, nebo větší dílo je větší projev. Více se snad ani zde na zemi nemohl projevit, nežli když se mezi námi zjevil tělesně jako Bůh — člověk. Že je vtělení větší dílo Boží nežli stvoření, lze ukázat snadno. Jak stvořil Bůh svět, nebe i zemi, bytosti hmotné a duchové? Pouhým slovem. Řekl a byly, vlastně pouhou myšlenkou, nebo Bůh nemá úst. Při vykoupení bylo jinak. Při vtělení se spojila druhá božská osoba s naším člověčenstvím v jednu bytost. Toto spojení je podstatné, na věky nerozlučné. Při vtělení se stal Bůh člověkem a člověk

Bohem v jedné bytosti. Skrze vtělení Bůh-člověk žil třiatřicet let mezi lidmi na zemi, učil, divy činil, umřel, zřídil církev a odevzdal jí svátosti od něho zřízené, odešel oslaven na nebe, kde vládne v království oslavenců a odkud řídí svou církev, ano celý svět. Při vtělení se tedy zjevil Bůh nepoměrně více než-li při stvoření a my jej poznáváme mnohem dokonaleji než-li z přírody. Kristus pravil jednou Filipovi: „Filipe, kdo vidí mne, vidí i Otce“ (Jan 14,8). Sv. Pavel píše: že „v něm přebývá všechna plnost božství tělesně“ (Kol 2,9). Proto nám mohl o Bohu toho tolik zjevit. Naše vědomosti o Bohu a božských věcech jsou zajisté veliké. Od koho je máme? Hlavně od Krista. Sv. Tomáš Akv. praví, že ten, kdo zbožně a pilně rozjímá o tajemství vtělení, nalézá v něm hlubiny moudrosti, jež převyšuje všechnen lidský pomysl.

Z toho, co jsem vykládal, plyne zajisté, že vykoupení skrze vtělení Syna Božího souhlasí s pojmem o Bohu. Pravdě věčné sluší, aby se dala poznati, nekonečné pravdě Boží, aby se dala poznati způsobem zvláštním, skvělým a podivuhodným. To se stalo vtělením.

2. Nyní se podívejme, jak se má věc vzhledem k vlastnostem Božím. Uvidíme, že výsledek je týž. Vykoupení skrze vtělení Syna Božího je v krásném souhlasu se všemi vlastnostmi Božími. Uvedu jen některé, dnes dobrotu Boží.

Jest staré latinské přísloví: dobro rádo sděluje; smysl jeho je, že se dobrý člověk rád sdílí o svá dobra s jinými, že souhlasí s jeho povahou, aby konal dobré, nemůže-li skutky, aspoň slovy. Tak je každé bytosti přiměřené, co souhlasí s její povahou. Pták má křídla a proto jest mu přiměřené, aby létal; on to také rád činí. Rybě jest přiměřené, aby žila ve vodě a plovla; ona to také ráda činí. Bůh jest dobrý a dobrota patří k jeho bytosti; proto jest mu přiměřené, sdílet se s jinými o svá dobra. Nemusí tak činiti, ale jeho dobrotě jest to přiměřené. Bůh jest v každé své vlastnosti nekonečný a proto jest také dobrotivý nekonečně. Jeho dobrotě tedy sluší, aby se sdílel s jinými o své dary, nikoliv ledajak, nýbrž způsobem vynikajícím, mimořádným. Ani proto, že je nekonečně dobrotivý, nucen není sdílet se o svá dobra na venek, t. j. mimo sebe s jinými. Nemusí tak činiti člověk, nebo má svobodnou vůli. Bůh je svrchovaně nezávislý. Ale s jeho dobrotou je souhlasné, aby se sdílela.

Bůh tak učinil. Při stvoření sdělil se o své dary s jinými a to způsobem vynikajícím. Mysleme na stvoření člověka. Jak ho

učinil? Pravil to sám, když řekl: „Učiňme člověka k obrazu a podobě naší“ (Mojž. 2, 26). To znamená, že mu dal dary, ovšem v míře omezené, které má sám. Co mu dal? Dal mu jsoucnost. Před stvořením nebyl člověk nic. Kromě Boha nebylo vůbec nic. Když dal člověku jsoucnost, dal mu něco, co měl sám. Dal mu duši, bytost duchovou, obdařenou rozumností a svobodnou vůlí. Tím mu dal v míře omezené, co má v míře neomezené sám. Bůh je duch, nejvyšší rozum a nejdokonalejší vůle. Ještě dokonaleji sdělil se Bůh s člověkem o svá dobra, když mu k darům přirozeným přidal dary nadpřirozené. Hlavní dar nadpřirozený je posvěcující milost. Víme, že v posvěcující milosti měl člověk v duši něco božského, byl přivtělen jako dítko k rodině Boží, obraz Boží se v něm zrcadlil způsobem nepoměrně vyšším než-li tím, že jeho duše byla duch jako bytost Boží. Říkáme, že člověk v milosti je Bohu podoben nadpřirozeně. Též víme, že posvěcující milost je příprava pro blažené patření na Boha v nebi a že viděti Boha tváří v tvář jest míti účast v jeho poznání, v jeho svatosti, v jeho božské blaženosti. Bohověda dí, že člověk v nebi duchovně požívá Boha. To značí, že celá bytost Boží je dobrem nebešťanů a že oni se z ní těší jako ze svého dobra. Zjevila-li se dobrota Boží při stvoření, ukázala-li se nepoměrně více tím, že byl člověk skrze posvěcující milost povýšen do stavu nadpřirozeného, aj, co mám říci o dobrotě Boží, jevíci se v blaženém patření? Zdaž to není projev dobroty vynikající, ba nevýslovný? Hle, tak se sděluje o své dary Bůh, nekonečné dobro, a my musíme říci a vyznati, že to s jeho dobrotou krásně souhlasí.

Zdálo by se, že už většího projevu dobroty Boží nemůže býti. A jest takový projev, jest jím vtělení druhé božské osoby v Kristu. Jest jím samo sebou, jest jím pro účel, aby nás vykoupila, jest jím pro dobra, která nám přinesla. Jest jím samo sebou. Syn Boží přijal naše člověčenství, je podle něho z rodu Adama, tedy z krve, z které jsme my, je naším bratrem, naše člověčenství bylo připojeno k božské osobě a povzneseno tím tak, že vůbec více zvelebeno a uctěno býti nemůže. Toto spojení božství s člověčenstvím je veliký div. Vtělení je nevýslovným projevem dobroty Boží pro účel, kterým jest naše vykoupení. Co značí vykoupení člověka, jsem vykládal. Syn Boží se vtělil, aby nás vysvobodil z osudného stavu, do něhož jsme hříchem upadli a vrátil nám posvěcující milost s právem na nebeskou blaženost. A dobra, jež nám vtělení přineslo? Také o tom jsem vykládal. Dodávám: vtělením jsme se stali údy my-

stického těla, jehož hlavou je Kristus. Z Krista vylévá se na nás ustavičně proud nadpřirozeného života. Ovšem musíme s ním býti spojeni jako zdravý úd s tělem, jako ratolest s kmenem, a s ním jsme spojeni, když jsme v posvěcující milosti. Vtělením je povznesena i příroda, nebo Kristus připojil milost na vodu při křtu, na olej při biřmování, na chléb a víno, jež se proměňují v jeho tělo a krev.

Vtělení Syna Božího jest zajisté víc nežli stvoření a víc nežli prvotní nadpřirozený stav, také věčná sláva a blažené patření může pro milost Kristovu býti teď větší, jak vidíme na královně nebes, P. Marii. Odtud nadšená chvála dobroty Boží v Písmě a v církevním podání. Sv. Jan volá: „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný“ (Jan 3,16). Opět: „V tom se ukázala láska Boží, že Bůh poslal Syna svého jednorozeného na svět, abychom byli živi skrze něho“ (1 Jan 4,9). Opět: „V tom jsme poznali lásku Boží, že on položil svůj život za nás“ (1 Jan 3,16). Sv. Pavel píše: „Bůh ukazuje svou lásku k nám tím, že Kristus zemřel za nás, když jsme byli ještě hříšníky“ (Řím 5, 8 N). Sv. Lev Vel. dí: „Všecku míru dobroty překročil Bůh, když sestoupilo v Kristu samo milosrdenství k hříšníkům, sama pravda k bloudícím, sám život k mrtvým“. Sv. Jan z Damašku píše: „Otevřel nám moře dobrotivosti, když sám tvůrce a pán přijal na sebe býti tvorem pro svého tvora.“ Sv. Augustin píše: „Která je jiná příčina příchodu Páně, nežli aby Bůh ukázal svou lásku k nám?“ Co Aristoteles popíral, že mezi Bohem a člověkem pro veliký rozdíl nemůže býti pravé přátelství, to učinil Bůh láskou, když se stal jedním z nás. Podobně mluví ostatní. Jak církev nad vtělením a vykoupením jásá, prožíváme všichni o vánocích tichou radostí, o velikonocích radostným alleluja. Když na Bílou sobotu zpívá: O šťastná vina, která má takového Vykupitele, je to hlas srdce, vytrženého radostí a podivem nad láskou Boží.

Uvažujte o Bohu a jeho činnosti na venek jakkoli, nepřipadnete na projev, který by více a vhodněji ukazoval dobrotu Boží nad vtělením. Jistě jest více, nežli kdyby Bůh prostě odpustil a vrátil prvním rodičům vše, co měli před hříchem. Vtělení, mající účelem naše vykoupení, souhlasí krásně s nekonečnou dobrotou Boží a jest jí svrchovaně důstojné. Při tom je tak podivuhodné, že musíme říci s apoštolem: „Ó hlubokosti bohatství a moudrosti i vědomosti Boží! Jak nevyzpytatelné jsou soudy jeho a nevystihlé cesty jeho!“

* * *

Zmínil jsem se v úvodě o rozumářích, kteří hlásají, že vykoupení skrze vtělení je Boha nedůstojné, že odporuje pojmu Boha. Poukázal jsem na Boha jako pravdu a na jeho dobrotu. Co jsme viděli? Že vykoupení vtělením je nejen Boha důstojné, nýbrž že souhlasí také na výsost s jeho bytostí. Proto se nedáme másti vývody racionalistů, kteří popírají vůbec vše nadpřirozené.

Prakticky se ukazuje pravdivost katolické nauky a nepravdivost rozumářských námitek o vánocích. O vánocích píše církev slovy sv. Pavla: „Ukázala se zajisté milost Boha, Spasitele našeho, všem lidem“ (Tit. 2,11) a každý křesťan tu milost cítí. Vždy jsou to zvláště vánoce, památka narození Páně, jež budí radost ve všech srdcích a pudí k vděčné oslavě Boží. Tato radost a oslava jsou praktickým důkazem, že křesťané mají vtělení Boží, za krásný a milosrdný projev Boží, Boha nejen důstojný, nýbrž vznešený a velebný.

Kdysi vystěhovali se mladí manželé z touhy po lepším životě do daleké ciziny za mořem. Nepřivykli úplně cizímu ovzduší, ale přivykly mu jejich děti, vychované v duchu kraje. I mateřskému jazyku se přiučily jen potud, pokud jej doma slyšely. Jednou v roce domácnost vystěhovalců byla veskrze česká, o vánocích, když podle starého zvyku z vlasti stavěli betlém, zpívali vánoční písně, vypravovali, jak bývalo u nich doma. Tklivá radost naplnila jejich srdce, ale tato radost měla smutný rys, touhu po domově. Vánoce udržovaly je ve styku s opuštěnou otčinou. Jednou o vánocích vzrostla tato radost s touhou spojená tou měrou, že jí nemohli přemoci a si řekli: vrátíme se. To také učinili a zachovali rodinu svou národu a vlasti.

Také my se radujeme o vánocích a také naše radost má tklivý rys touhy. Máme radost, že Syn Boží přišel, aby nás vykoupil, a naše srdce se obrací s touhou tam, odkud přišel a kde nám připravuje místo. Ó, Synu Boží vtělený, odpočívající v jeslích, jak mile a krásně zjevuješ nám dobrotu Boží! Ne, v tvém vtělení není nic, co by bylo Boha nedůstojné, tvé vtělení je naopak nejdůstojnější, nejvelkolepější projev Boží na venek. Radostně tě budeme každého roku vítati a oslavovati, a ty nás potom uvítáš a oslavíš zase tam, kam jsi nám otevřel cestu, v blaženosti věčné.

VI. Vhodnost vtělení.

Minule jsem se zmínil o námitce rozumářů proti vykoupení vtělením Syna Božího. Hlásají, že se taková nauka nesrovnává s pojmem o Bohu. Ukázal jsem, že se s ním dobře snáší.

Rozumáři čerpali svou námitku ze židovských a pohan-
ských spisů z doby křesťanského starověku. Židé a pohané
neobraceli se na víru hned jako po prvním kázání sv. Petra.
Tenkrát bylo náhlé obrácení plodem zvláštní milosti Boží, aby
církve měla hned slušný počet věřících. Později bylo třeba mno-
hého poučování a nejednoho divu, nežli se Israelita nebo pohan
obrátil. Měli své pochybnosti a pronášeli je, své námitky a uváděli
je. Dvě takové hlavní pochybnosti a námitky čteme u sv. Justina
Muč. Sv. Justin, muž zběhlý jak v Písmě tak v pohanské filoso-
fii, na ně také odpovídá. Židé se pohoršovali naukou, že se
Syn Boží vtělil a přijal tělo své z P. Marie. Pravili, že tato
nauka zavání pohanstvím. Pohané měli různé báje, podle nichž
se bohové spojovali s dcerami lidskými. Sv. Justin ukazuje,
že nauka křesťanská není vzata z pohanství ani podle něho se-
stavena. Práci měl lehkou, nebo mezi pohanskými bájemi a vtě-
lením křesťanským je naprostý rozdíl. Stačilo, že křesťanskou
nauku náležitě vyložil. Pohané se naukou o vtělení nepohoršo-
vali, jim působilo obtíže, že vtělený Syn Boží trpěl a umřel po-
tupnou smrtí kříže. Tu měl sv. Justin práci těžší. Ale vyvrací
zcela dobře námitku, že se takové vykoupení nesnáší s veleb-
ností božskou. Vykládá, že v Kristu netrpěl Bůh, nýbrž člo-
věk, že Kristus přijal utrpení a smrt dobrovolně z lásky k nám,
aby nás vytrhl z moci ďábelské, vysvobodil z pekla, otevřel
nám nebe, získal milost, jež tam vede.

Jak vidíte, není námitka rozumářů, že se vykoupení vtělením
nesnáší s pojmem o Bohu, nová, nýbrž staré haraburdí, nově
natřené. Nezmátla židů a pohanů, kteří poznali dostatečně
víru křesťanskou a oprostili se od slepé zaujatosti, nezmate
ani nás. Minule jsem ukázal, jak vykoupení vtělením souhlasí
krásně s pojmem o Bohu jako nekonečné pravdě a s jeho
nekonečnou dobrotou. Dnes to ukáží na třech jiných vlast-
nostech, na Boží spravedlnosti, moudrosti a všemo-
hownosti. „Ukázala se zajisté milost Boha, Spasitele na-
šeho, všem lidem,“ píše sv. Pavel Titovi, z uvedených tří vlast-
ností ukáže se i nám. Božský Vykupiteli, požehnej nám k tomu.

* * *

1. Vykoupení vtělením souhlasí krásně se spravedlností
Boží.

Spravedlnost Boží! Kdo se nezalekne při tomto slově, vzpo-
mene-li na své hříchy! „Běda vám,“ hrozí prorok Isaiáš, „kteří
říkáte zlému dobré a dobrému zlé, kladouce tmu za světlo

a světlo za tmu, běda vám, kteří jste moudří ve svých očích, běda vám, kteří jste obry v pití vína, běda vám, kteří za úplatky osvobozujete bezbožného a odpíráte právo tomu, jemuž přísluší“ (Is. 5, 20 n). Podobně mluví ostatní proroci, někteří ještě ostřeji, takže se čtenář až otrásá. Myslí-li někdo, že hrozby starozákonní nemají už platnosti, tomu připomínám slova sv. Pavla: „Nemylte se, Bůh nenechá se posmívati, nebo co kdo bude síti, to bude i žíti, kdo rozsévá na svém těle, z těla bude žnouti záhubu“ (Gal. 6, 7). Ještě přísněji píše sv. Petr. A není-li hrozné slovo, jež řekne Kristus při soudu nespravedlivým na levici: „Odejděte, zlořečení, do ohně věčného, který jest připraven ďáblu a andělům jeho?“ (Mat. 25, 41).

Zle by nám bylo, kdyby se spravedlnost Boží projevovala způsobem, který jí přísluší. Za každý smrtelný hřích by nás stihl osud zlých andělů. A spravedlnost je vlastnost Boží, jež se projevuje způsobem jí příslušejícím. Ach, Pane, jak to učiníš, aby nás ubohé hříšníky nezničila? A ty žádáš, aby bylo za hřích učiněno zadost přísné spravedlnosti. Žalmista má krásné slovo, které se hodí jako odpověď. Pěje: „Hospodin se blíží....., aby se láska a věrnost potkávaly, aby se líbala spravedlnost s pokojem“ (Žal. 84, 11). Bůh vykonal nad hříchem přísnou spravedlnost, ale tak, že nad hříšníky projevil také své nekonečné milosrdenství. Určil, aby se Syn Boží vtělil a smrtí svou učinil přísné spravedlnosti zadost, ovoce vykoupění přiřkl nám. Sv. Pavel píše, že Bůh představil Syna svého jako obět smírnou v krvi jeho, aby ukázal svou spravedlnost (Srov. Řím 3, 25). To je, zdá se mi, nejpodivuhodnější stránka vykoupění, toto spojení nejprísnější spravedlnosti s největší láskou. Kristus Pán jest plodem tohoto spojení, smírná obět spravedlnosti a největší dar lásky. V Starém zákoně jest to naznačeno. Proroci předpovídali, že Mesiáš bude zmučen a na kříž přibit, že to bude trpět za naše hříchy, že jeho zsinlostí budeme uzdraveni. Jedná o tom celý žalm jedenadvacátý a výroky proroka Isaiáše jsou vám známy. Apoštolové se lekali myšlenky, že by jejich mistr měl trpěti a umříti, a odpírali jí, nebo byli vychováni v názorech o Mesiáši, jak je šířila rabín. škola, ale když porozuměli, volali ústy sv. Pavla, že nemohou a nechtí nic kázati leč Krista a to ukřižovaného (1 Kor. 1, 23; 2, 2). A my? Když na Velký pátek vidíme ukřižování, voláme s duší zkroušenou: Bože, veliká, strašlivá jest tvá spravedlivost, a kajeme se za své hříchy, ale na Bílou sobotu zpíváme jásavě s církví:

o felix culpa, šťastná vina, která nám dala Syna božího za Vykupitele

Uvažuj o tom, jak Bůh osvědčil svou božskou spravedlnost a při tom projevil neskonale milosrdenství, a ty vyznáš uchvácen podivem, úctou, láskou, vděčností: jen Bůh mohl vymyslet vykoupení tak, jak se stalo, a ty vyznáš s přesvědčením, že souhlasí s pojmem o Bohu a jeho spravedlnosti. Námitka rozumářů je věru lichá. Kdyby měli smysl pro vznešenost Boží, nečinili by jí, nýbrž padli na kolena a klaněli se Bohu spravedlivému a milosrdnému.

2. Jiná vlastnost Boží je m o u d r o s t. Bůh je nekonečně moudrý. Také s ní je vykoupení vtělením v krásném souhlase.

Moudrost Boží se jeví velkolepým způsobem při stvoření. Nesčíslný počet světů kroužících v nebeském prostoru kolem nás podle nezměnitelných zákonů, říše nerostů, rostlinstva, živočistva se svými divy, člověk, v němž se duch a hmota pojí v jednu bytost duchově tělesnou, jsou díla moudrosti Boží. Po tisíciletí badá člověk v přírodě a čím více vniká do jejího ústrojí, tím více žasne nad nevystihlou mnohostí a rozmanitostí tvorstva. Nejvíce však budí jeho obdiv zákonitost a účelnost, která vše řídí. Vzrůst byliny z buňky, vývoj kořene, stvolu, řapíku, postavení a tvar listu, vše směřuje s porážející přesností a účelností k tomu, aby si bylina zjedнала pevnost, potravu, vláhu, světlo, vzduch, aby se uchránila škodlivých vlivů, rozvíjela podle svého druhu, oplodnila, zabezpečila si potomstvo zrovna takové, jako je sama. A to se děje s neomylnou jistotou od počátku, co svět známe. Zasadíš zrnko pšeničné a žitné do země vedle sebe, dáš je do téže prsti, ošetřuješ je stejně, ale kdybys vynaložil všecken důmysl a všecko umění lidské, aby ze zrnka žitného vyrostl klas pšeničný a ze zrnka pšeničného klas žitný, nedovedeš to, ač pšenice a žito jsou si značně podobny. Zákonitost a účelnost jsou známkou rozumu, jehož bylina nemá. Rozumu nemá ani hlína, z které roste, ani dešť, jenž ji zavlažuje, ani slunce, jež ji zahřívá, ani vzduch, jež dýchá, zákonitost a účelnost vložil do ní ten, jenž ji stvořil, Bůh. Poněvadž zákonitost a účelnost u jediné byliny budí úžas a poněvadž takových divů je v přírodě na miliony a miliardy, soudíme na tvůrce nekonečně rozumného a moudrého. Řekl jsem dříve podle sv. Augustina, že vykoupení je větší dílo nežli stvoření světa. Z toho lze souditi, že zjevuje moudrost Boží také více nežli svět. Skutečně jest tomu tak. Ó, bych mohl sebrati a vám předložiti vše, co o tom píší nadšené duše sv.

Otců a jiných spisovatelů církevních! Mohu uvést jen několik myšlenek.

Oč šlo při vtělení? O to, aby Bůh byl usmířen, aby duše lidská byla vytržena z moci ďábla, aby člověku byl vrácen nadpřirozený stav, t. j. šlo o posvěcující milost s právem na nebe, aby lidská přirozenost hříchem raněná byla vyhojena, t. j. aby zatemnělý rozum byl osvěcen a vůle nakloněná k zlému posílněna v dobrém, aby člověku bylo vykoupení osvojeno, aby při tom bylo šetřeno svobodné vůle, aby bylo hříšníku zpomoženo, když i po ospravedlnění milostí upadne do smrtelného hříchu, aby v boji s pokušeními a v snaze po dokonalosti měl účinné prostředky ochrany a pomoci, aby zvláště pro důležité okamžiky života měl, čím by se posvěcoval, připravoval a posiloval, aby v těžkostech a křížích nalézal útěchu, aby služba Boží byla snadná, radostná, zušlechťující. Mohl bych ještě dlouho pokračovati. Poněvadž vykoupení vtělením Syna Božího je věc veliká, které rozum lidský bez náležitých důkazů nepřijme, musil Bůh takové důkazy dáti, aby přesvědčovaly. Dal je mimo jiné v proroctvích, která staletí napřed oznamovala, kde se Vykupitel narodí, kdy, z koho, jaký bude, co bude trpět a j., aby mohl býti bezpečně poznán. Veškeré dějiny lidstva musil Bůh tak řídit, aby na Krista připravovaly. Vzpomeňte jen na prostou událost sepsání lidu za císaře Augusta. Bůh ji musil předvídati a jí užít tak, aby se vyplnilo prorocství, jež dal, že se Mesiáš narodí v Betlémě.

Všemu tomu vykoupení vyhovuje. Syn Boží je přijímá, je rovný Bohu, může učiniti zadost přísné spravedlnosti. Dábel, svůdce člověka a tím také vítěz nad ním, je přemožen od člověka, nejprve od Krista, Bohočlověka, potom s milostí Vykupitelem nám získanou od každého z nás, když odpíráme vítězně pokušení anebo se pokáním očišťujeme. Kleslá lidská přirozenost je povznesena v Kristu až k věčnému spojení s božstvím, v nás skrze milost k účasti v přirozenosti božské, nebo milost je něco božského. Vykoupení si osvojujeme ve svátostech. První milost se nám vlévá při křtu, ostatní svátosti jsou prameny milosti každá svým způsobem. Víme, že posvěcující milost je nejdůležitější dar, jež Adam ztratil a Kristus vrátil. K svátostem nelze nutit, svátosti přijímáme svobodným rozhodnutím. Křest dítek je proto oprávněn, že by dítě, kdyby umřelo bez křtu, nedošlo k blaženému patření, ač je bez osobního hříchu, a že křesťanští rodiče mají svatou povinnost, aby svým dítkám zabezpečili spasení. Křest dospělého musí

býti čin dobrovolný. Se svátostmi jsou spojeny milosti pomocné, totiž zvláštní právo na pomocné milosti, na př. u manželů právo na pomocné milosti, aby mohli řádně povinnosti svého stavu plnit. Mimo to dává Bůh každému pro zásluhy vykoupení stále pomocné milosti obyčejné i zvláštní. Ale tato pomoc Boží nečiní člověku násilí, nýbrž jen osvětluje a pobádá, aby svoboda lidská zůstala nedotčena. V svátostech je milost Boží důmyslně připjata na zevní znamení; svátosti jsou tak zřízeny, aby posvěcovaly celý život lidský, jsou uloženy bezpečně v církvi a snadno přístupny. Jak snadno se očišťujeme, posvěcujeme, zdokonalujeme! Však také rozdíl mezi světem pohanským a křesťanským bije do očí. Vrchol božské moudrosti, co se týče svátostí, je Nejsvětější svátost oltářní, oběť chvály, díky, prosby, smíření, kterou vzdáváme Bohu úctu, již žádá, a která je zároveň pokrm duší, posvěcení jich, záruka vzkříšení. Mimo to je v ní Kristus Spasitel stále s námi, přijímá naše prosby, těší nás, sílí. Je naším nejlepším přítelem zde na zemi.

Poukázal jsem prve na moudrost Boží, jež se jeví v přírodě, zvláště v její podivuhodné zákonitosti a účelnosti. Přirovnejte k ní moudrost Boží, jež se jeví ve vtělení, v přípravě lidstva na ně, ve spojení božství a člověčenství v Kristu, v zařízeních Kristem daných, a vy vyznáte, že moudrost Boží, zářící z přírody, je leda nástin moudrosti Boží, zářící z díla vykoupení. A to jsem se dotkl jen některých věcí. Přidejte k nim význam Matky Boží, jeslí, Krista jako dítěte, jinocha, muže, Golgoty, kříže, zmrtvýchvstání, seslání sv. Ducha, založení církve, její neomylnost, aj, kdo nezasne nad důmyslem, který vše to vymyslí, který hluboké pravdy podává v obrazech i dětem přístupných a vtiskuje jim posvěcující sílu, jež i zatvrzelce přemáhá, který vše, co zřídil, zabezpečuje do konce světa, jako přírodu zabezpečil svými zákony, jež do ní vložil.

Největší div moudrosti Boží je ovšem sám Kristus, věčný vzor všemu lidstvu. Co je celý svět proti jeho bytosti? Sv. Augustin vykládá jednou, jak byla lidská bytost raněna hříchem, jak proto lidstvo hluboce kleslo a jak vykoupení přineslo mu lék. Píše: „Lék, jež nám vykoupení připravilo, je takový, že si nelze mysliti lepšího. Neboť která pýcha může býti zhojena, nevyhojí-li ji pokora Syna Božího? Která zlost zhojena, nevyhojí-li ji trpělivost Syna Božího? Která lakota zhojena, nevyhojí-li ji chudoba Syna Božího? Která bezbožnost zhojena, nevyhojí-li ji láska Syna Božího?“ Krásné slovo! Ó, by lidstvo

patřilo za vzor, jež mu Bůh dal! Kdykoliv tak učinilo, rozkvetla v něm bohabojnost, spravedlnost, mír, láska, ctnost. Sta let bojuje v Evropě nevěra proti Kristu. Nezvítězila, než jaké jí zasadila přece rány! „Není v jiném spasení,“ volá sv. Petr, a skutečnost jeho slova potvrzuje.

Z toho, co jsem nadhodil, plyne zajisté, že se ve vykoupení vtělením jeví moudrost Boží způsobem, který přesahuje všechno důmysl lidský, který jest i nad moudrost jevící se v přírodě. Jak by mohlo tedy býti vykoupení vtělením nedůstojno Boha? Bláhová námitka. Vykoupení vtělením je s jeho moudrostí v souhlase velkolepém, jediném, nedostižném. V něm se ukazuje zajisté milost Boha Spasitele všem lidem, prostým i vznešeným, nevzdělaným i vzdělaným, mladým i starým, způsobem oslňujícím.

3. Zbývá, abych poukázal na všemohoucnost Boží a vytkl, jak vykoupení vtělením jest jí přiměřené.

Stvořiti, t. j. z ničeho slovem učiniti nesmírné světy, jest zajisté veliký projev všemohoucnosti Boží. Jaký by to byl jásos, kdyby se člověku podařilo vytvořiti něco pouhým slovem, dím vytvořiti z látek již živých. Nepodařilo se to přes všechno úsilí vědy a také asi nikdy nepodaří. Bůh nejen svět stvořil, on jej také udržuje v jsoucnosti, pořádku, činnosti. Zdálo by se, že už větší projev Boží všemohoucnosti není možný. A přece praví sv. Augustin, že vykoupení vtělením je víc. Sv. Jan z Damasku píše: „Co jest větší, nežli když se Bůh stává člověkem?“ Sv. Řehoř Naz. dí: „Když všemohoucí přirozenost přistoučila k přirozenosti lidské, máš větší důkaz moci nežli jsou ohromné a úžasné zázraky.“ Sv. Augustin pronesl tato krásná slova: „Ó, nová a neslýchaná zpráva! Bůh, jenž jest a byl, se stává, jenž je nesmírný, je pojat, jenž činí bohaté, je chud, duch se odívá tělem, neviditelný je viděn, nehmotný je dotýkán, neobsáhlý obsažen, nesmrtelný zabit, ten, jemuž nebe a země chvály pějí, leží v úzkých jeslích.“ Sv. Jan Zlat. se zase podivuje, že Syn Boží nepřijímá těla nebeského, nýbrž odívá se v tělo naše, učiněné z hlíny, a že skrze toto nízké tělo vykonává nesmírně vznešené vykoupení. Není-liž největším umělcem ten, dodává, jenž z hrubé látky dovede vytvořiti dílo nesmrtelné velikosti a krásy? V podobných myšlenkách sv. Otců je vyjádřeno, že vykoupení vtělením zjevuje všemohoucnost Boží a že ji zjevuje způsobem nade všechno pomýšlení velikým. Jako hlavní důvod uvádějí, že Bůh spojil v Kristu to, co se nekonečně různí, božství a člověčenství.

Sv. Otcové poukazují na mnohé jiné rysy vykoupení, v nichž se jeví Boží všemohoucnost, na př. na to, jak Bůh působí v duši milost skrze oblití vodou, pomazání olejem a lidské slovo, jak milost Boží činí naše skutky nadpřirozenými, jak Nejsv. svátost oltářní sama jest div divů. To vše jest jim více nežli kterýkoliv div přírody. Ale největším dílem Boží všemohoucnosti jest jim vždy bytost Kristova, Bůh člověk v jedné bytosti; zajisté právem.

* * *

Ukázal jsem, že vykoupení vtělením Syna Božího není proti spravedlnosti, moudrosti a všemohoucnosti Boží, nýbrž že se naopak v něm krásně a vynikajícím způsobem projevují. Námitka rozumářů je nejen lichá, nýbrž svědčí také buď o zaostalosti nebo zaujatosti ducha. Veliký jest svět, vpravdě dílo moci Boží, vykoupení jest větší. Krásný jest svět, vpravdě odlesk krásy Boží, vtělení jest krásnější. Důmyslný jest svět, vpravdě dílo moudrosti Boží, vtělení je důmyslnější. Bohatý jest svět, vpravdě dílo dobroty Boží, vykoupení jest bohatší. Požehnaný jest svět, vpravdě dílo štědrosti Boží, vykoupení jest požehnanější. Pravdu máš, Pavle, řka: „Ukázala se zajisté milost Boha Spasitele našeho, všemu lidu.“ Kéž nás vede k věčnému zřídлу svému, ke Kristu oslavenému. (Tit. 2,II.)

.

VII. Je vhodné, že nás vykoupila druhá božská osoba.

Ukázal jsem ve dvou výkladech, že vykoupení vtělením Syna Božího je v krásném souhlasu s pojmem a s jeho vlastnostmi. Volil jsem pojem Boha jako věčné, nekonečné pravdy, potom čtyři jeho vlastnosti, dobrotu, spravedlnost, moudrost a všemohoucnost. Tím jsem dostatečně, ba s nadbytkem vyvrátil a odmítl námitku rozumářů, čerpanou ze starých námitek židovských a pohanských, že vykoupení vtělením je proti pojmu, jež máme o Bohu a jeho vlastnostech.

Abych věc projednal zevrubně, musím odpovědět ještě na tři otázky, které se týkají našeho vykoupení, první: je-li vhodné, že se vtělila a nás vykoupila „druhá“ božská osoba?, druhou: je-li vhodné, že přijala „naše“ člověčenství?, třetí: je-li vhodné, že přišla na svět právě v době, v které se vtělení stalo? Otázky ty vznikly z rozmanitých bludů, které nepokojní lidé šířili, na př. že se vtělil a za nás trpěl Bůh Otec, nebo že se v Kristu vtělil nikoliv Syn Boží, nýbrž že na něj vstoupila nějaká vyšší

bytost božská nebo polobožská a s ním se spojila, že se sv. Duch vtěluje častěji do lidských osob, které se pak stávají zakladateli nových náboženství, reformátory a průkopníky vyššího náboženského života. Z těchto a podobných bludů je, trvám, samo sebou jasné, že pocházejí z hlav zmatených, přemrštěných, rozumářských, i nebylo by ani třeba, zabývatí se jejich úmysly; ale bohověda na ně odpovídá proto, že jí poskytují příležitost, prohloubiti nauku o vykoupení vtělením Syna Božího a objasniti ji z některých stran.

Proto odpovím i já na uvedené svrchu tři otázky. Odpověď má bude výkladem slov apoštolových: Když přišla plnost času, poslal Bůh Syna svého, učiněného z ženy, abychom obdrželi přijetí za syny Boží (Gal 4,4). Dnes proberu otázku první: je-li vhodné, že se vtělila a nás vykoupila „druhá“ božská osoba? a prosím božského Spasitele, aby mým slovům požehnal.

* * *

Naše otázka jest, je-li vhodné, že se vtělilo, aby nás vykoupilo, věčné Slovo, druhá božská osoba, zvaná Bůh Syn?

Slova má mohla by v některém z vás vzbuditi podivení. Mohl by se tázati: Což se mohla vtělití a nás vykoupiti také jiná božská osoba? Já bych se takové námitce pranic nedivil, neboť nauka, že se vtělila druhá božská osoba, je nám tak běžná a jistá, že se nám zdá, jakoby to ani jinak býti nemohlo. Ale otázka, je-li vhodné, že se vtělila druhá božská osoba, je oprávněna. Jest jisté, že co může jedna božská osoba, může také jiná, ano co může jedna, mohou dvě zároveň, mohou i všechny tři. Kdyby se vtělila, t. j. kdyby si připojila naše člověčenství první božská osoba a nazvala se Kristem, neříkali bychom: Kristus je vtělený Syn Boží, nýbrž říkali bychom: Kristus je vtělená první božská osoba, vtělený Bůh Otec. Kdyby si připojili naše člověčenství zároveň Bůh Otec a Duch sv., říkali bychom: Kristus je vtělený Bůh Otec a Duch sv., dvě božské osoby v jedné bytosti. Kdyby si připojila naše člověčenství nejsvětější Trojice, říkali bychom: Kristus je vtělená božská Trojice nebo Kristus je vtělený Bůh v Trojici. Nemožné to není. Ale otázka je: bylo-li by to vhodné. Tu musíme říci, že **j e d i n é** vhodné je vtělení druhé božské osoby. To nyní odůvodním. Důvody, jež uvedu, byly mi vlastně popudem, abych o věci pojednal, jelikož obsahují myšlenky, které to, co jsem dosud o vykoupení vtělením Syna Božího vykládal, všelijak doplňují.

1. První důvod je krátký a pádný. Bůh jest nejvyšší moudrý i nemůže jednati nevhodně, nebo nevhodné jednání je jednání nemoudré. Když tedy určil, aby vykoupení člověka vykonala druhá božská osoba a aby je vykonala vtělením, t. j. přijetím našeho člověčenství, jest naprosto jisté a zcela zřejmé, že právě tak je vhodné. Říká se: *contra factum non valet argumentum*, proti skutečnosti je každý důvod marný, poněvadž skutečnost jej vyvrací. Když se stal zázrak a je prokázán, můžeš sebe více křičeti: zázrak není možný, tvá řeč nemá ceny. Skutečnost je, že se vtělila druhá božská osoba, i jest to vhodné. Na tomto důvodu bychom mohli přestat nebo stačí úplně, ale nám jde o myšlenky obsažené v druhých důvodech. Pokračujme tedy.

Druhý důvod vede trochu na neschůdné cesty filosofického a bohovědného rozmyšlení. Záleží ve větě: Bůh stvořil všecko skrze Syna a proto jest vhodné, aby skrze něho vykonal obnovu stvoření, t. j. vykoupení. Jak máme této větě rozuměti?

Víte, že Bohu Otci přičítáme stvoření, Bohu Synu vykoupení, sv. Duchu posvěcení. Při každé činnosti Boží na venek, tedy i při stvoření, vykoupení a posvěcování, je vlastně činná celá Nejsv. Trojice, nebo ta činnost vychází z božské bytosti, jež jest jedna. Nicméně přičítati trojí onu činnost jednotlivým osobám jest oprávněno. Bohu Otci přičítáme stvoření. Stvoření jest začátek našeho světa. Bůh Otec je bez původu a dává původ Synu a sv. Duchu. Syn Boží je od Otce od věčnosti zrozen, sv. Duch od Otce a Syna od věčnosti vychází. Poněvadž tedy Bůh Otec je bez původu a z něho jsou druhé božské osoby, přičítá se vhodně stvoření tomu, jenž jest všeho původce, i božských osob, božských osob ovšem od věčnosti a jinak.

Bohu Otci se tedy připisuje stvoření právem. Než co znamenají slova, že Bůh stvořil svět skrze Syna? Má to snad značiti, že Bůh Otec poroučel a Syn vykonával jeho rozkazy? Ne, to bychom přenášeli nesprávně lidské poměry na Boha. Jak máme tedy řečené větě rozuměti? Přirovnání nám to osvětlí. Je od sv. Otců a bohovědců. Stavitel staví dům. Skrze koho jej staví? Kdo jest jeho hlavním rádcem a pomocníkem? Dělníci? Nikoliv. Ti vykonávají jen jeho rozkazy. Kdo tedy? Jeho rozum, v stavitelství vycvičený, jeho stavitelská moudrost. Bez ní by nic kloudného nepostavil, kdyby měl třeba tisíc dělníků. Stavitelská moudrost vymyslí plán domu a řídí práci dělníků. Obraťme to na Boha. Bůh Syn je poznání Otcovo. V Písmě se jmenuje nejednou Moudrost, věčná Moudrost, sv. Jan jej zove také Světlem. Kdo vytvořil plán světa? Vymyslí plán je dílo poznání,

moudrosti, světla. Plán světa vymyslílo tedy poznání Otcovo, Moudrost Boží, t. j. druhá božská osoba. Nyní rozumíme větě: Bůh stvořil svět skrze Syna. Poznání Otcovo věčná Moudrost má se k Bohu asi jako moudrost a umění stavitelské k staviteli. Boží Syn byl při stvoření účasten jako poznání Otcovo, Moudrost Otcova, tvůrčí umění Otcovo.

Co plyne z tohoto výkladu pro vykoupení? Z něho jde, že když Bůh stvořil svět skrze Syna, je vhodné, aby jej skrze něj také obnovil. Když Bůh žádal, aby se vykoupení stalo podle přísné spravedlnosti, již mohla vykonati jen bytost božská, příslušelo toto dílo jediné té osobě, skrze niž byl svět a tudíž i člověk stvořen, totiž osobě druhé, Bohu Synu. Když oheň nebo povodeň porouchá staviteli stavbu a on ji chce opravit, kdo mu praví, jak to má učiniti, a kdo řídí opravu? Jeho poznání, jeho stavitelská moudrost a umění. Tak příslušel úkol obnoviti hříchem pokažené tvorstvo tvůrčí moudrosti Boží, kterou je Bůh Syn.

Tento druhý důvod si oblíbují bohoslovci a mají jej za hlavní. Je jistě hluboký a důmyslný. Proto jsem ho nepominul. Nám je méně přístupný. Uvedme si tedy ještě jiný, přístupnější.

Jest vhodné, aby vykoupení vykonala druhá božská osoba, protože šlo o to, aby v nás byl obnoven nadpřirozený obraz Boží, hříchem zničený. Svatý Pavel dí o Kristu, že jest obrazem Boha neviditelného (Kol 1,15). Není mu jen podoben, praví vykladači těchto slov, nýbrž jest s ním podle božství soupodstatný, nebo sv. Pavel píše, že Bůh k nám mluvil skrze svého Syna, a dí: „On jest výbleskem slávy a výrazem podstaty jeho“ (Žid 1,3). Druhá božská osoba jest tedy nekonečně dokonalý, svrchovaný, božský obraz Boha Otce. Co bylo v nás hříchem zničeno? Nadpřirozený obraz Boží.

Člověk je přirozeným obrazem Božím, protože má duši, jež je duch, a protože má rozum a vůli. Bůh je také duch, má rozum a vůli, ovšem nekonečně vyšší, ale podobnost je tu. Tato podobnost člověka s Bohem je přirozená a zůstává, ať je člověk v milosti nebo v hříchu. Duše lidská je nesmrtelná. Bůh je věčný. I zde je podobnost. Nesmrtelnou zůstává, ať je člověk v milosti nebo v hříchu, neboť Bůh zařídil duši tak, aby věčně žila a nikdo ji nemohl zničit. I tato podobnost s Bohem je přirozená. Tento obraz Boží v člověku nebylo třeba obnoviti, nebo zůstává. Hříchem byl rozum lidský zatemněn a vůle se naklonila k zlému, ale tím nebyl přirozený obraz Boží v člověku podstatně dotčen.

První člověk byl učiněn nadpřirozeným obrazem Božím. To se stalo skrze posvěcující milost. Posvěcující milost je, jak víme, něco božského v duši, činí člověka podobným Bohu jako dítě bývá podobno otci, vtiskuje mu do duše odlesk bytosti Boží. Člověk v milosti je tedy zcela zvláštním obrazem Božím. Smrtelným hříchem tato nadpřirozená podobnost k Bohu mizí. Sv. Athanasius se táže, kdo ji měl obnoviti, když hříchem Adamovým zmizela? a odpovídá: Ten zajisté, jenž sám je nejdokonalější, svrchovaný, podstatný, věčný obraz Boha Otce, Bůh Syn. Je tedy velmi vhodné, že vykoupení vykonala druhá osoba Boží, věčné Slovo.

S tímto třetím důvodem souvisí důvod čtvrtý. Posvěcující milost činí z nás děti Boží. Křest se jmenuje v Písmě znovuzrození z vody a sv. Ducha. Sám Spasitel jej tak zove, když dí: „Nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha sv., nemůže vejíti do království Božího“ (Jan 3,5). Sv. Pavel píše: „Když přišla plnost času, poslal Bůh Bůh Syna svého učiněného z ženy,... abychom obdrželi přijetí za syny Boží“ (Gal 4,4). Zroditi se z Ducha sv. jest býti přivtěleno k rodině Boží jako syn. Je to synovství darované, nikoliv přirozené, je to přijetí za syna, ale je skutečné. Přijatý za syna není přirozeným synem toho, kdo jej adoptoval, ale je jeho synem po právu, tedy skutečným. Při občanském přijetí svědčí o tom právní listina, při Božím synovství je svědectvím adoptace nadpřirozený obraz Boží, do duše vtištěný. To je mnohem více nežli právní listina, to je skutečný znak v duši. Toto synovství Boží dává právo na nebe. Sv. Pavel dí: „Jsme-li dětmi tedy i dědici, dědici Božími a spoludědici Kristovými“ (Řím 8,17). Hříchem bylo synovství Boží ztraceno, člověk nebyl víc než tvor. Vykoupení mělo nám je vrátiti. I táži se: Komu příslušelo, aby nám synovství Boží vrátil? Patrně tomu, jenž sám je Synem Božím, přirozeným Synem Božím, rovným Otci. Sv. Augustin píše: „Aby se lidé narodili z Boha, narodil se Bůh dříve z nich; Kristus je zrozen z Boha a člověka; zrozen z Boha nás stvořil, totiž Bůh Otec skrze něho, zrozen z ženy nás vykoupil.“ Sv. Otcové pronášejí myšlenku Augustinovu rozmanitým způsobem. Píší na př.: Přirozený Syn Boží přišel, aby nás svému Otci podal k adoptaci. Nebo: Bůh poslal Syna pro syny, Syn přišel pro bratry, aby synové přijati byli od Otce skrze něho. Opět: Syn Boží se stal naším bratrem, abychom se my s ním stali syny Božími.

Mezi synovstvím Kristovým a naším je ovšem rozdíl. Kristus je podle božství přirozený Syn Boží, s Otcem soupodstatný,

my jsme synové přijatí, ale nelze neviděti, jak jest krásné a vhodné, že Syn vykoupil syny, Boží syn skutečný syny přijaté. Kdyby se vtělil a nás vykoupil Bůh Otec, tohoto souladu by nebylo. Mimo to by vznikly některé vztahy, které by působily svou neobvyklostí zmatky. Tak by byl Bůh Otec otec a syn zároveň, Otec jako Bůh, syn jako Kristus, narozený z P. Marie; také by nebyl naším bratrem tak jako Kristus, nebo u Boha Otce vystupuje v popředí, že je stvořitel a pán. Kdyby se vtělil a nás vykoupil sv. Duch, byl by zase nelad a nesouhlas v tom, že by byl jako Kristus syn P. Marie, kdežto podle božství sv. Duch synem není, nýbrž vychází z Otce a Syna, jest jejich vzájemná láska. Kdyby se vtělila a nás vykoupila celá nejsv. Trojice, byl by Kristus, zrozený z P. Marie, syn, jako Bůh Bůh v Trojici, t. j. s trojí božskou osobou, byl by zároveň Otec a Syn a přitom jako sv. Duch by z obou vycházel. To vše jsou pro nás nerosovnalosti, kterým bychom sice přivykli, nicméně cítili jejich obtíže. Zato vidíme a cítíme krásný soulad, když říkáme: Syn Boží se stal synem lidským, Syn Boží vykoupil dítky lidské, ztrativší Boží synovství, skrze Syna Božího se stáváme dítkami Božími, Syn Boží je naším bratrem a odevzdává nás Otci jako své bratry. Proto musíme říci: je vhodné a jediné vhodné, že se vtělila a nás vykoupila druhá božská osoba.

2. To jsou hlavní důvody, že když přišla plnost času, poslal Bůh Syna svého, učiněného z ženy....., abychom obdrželi přijetí za syny Boží. Sv. Otcové přidávají k nim ještě různé jiné myšlenky. Poukazují na př. na bludy, do nichž lidstvo upadlo. Byly také plodem dědičného hříchu, hlavně proto, že člověk ztrátou milostí byl raněn také v darech přirozených, že se, jak říkáme, jeho rozum zatemnil, zvláště pro pravdy nadsmyslné, a jeho vůle naklonila k zlému. Tak se stalo, že lidstvo pozbylo vědomí o jediném pravém Bohu, tvůrci světa a uctívalo hvězdy, zvířata, vymyšlené bytosti a uvalilo tak na sebe nejen hroznou temnotu, nýbrž i těžké jho, nebo bohové ti byli podle pohanských představ zlí, závistiví, podvodní, i bylo třeba těžce je usmiřovati. Jiné bludy se týkaly života, jeho smyslu a cíle, toho, co je dobré a co zlé; z toho vznikly děsné neduhy společenské, jako otroctví a snížení ženy. Vůle se utvrzovala víc a více v sobectví, až se stalo obecným názorem a základem společenského života. Prováděti je mohl ovšem jen silnější. Tak vznikl děsný blud o naprosté moci státu, že on má všechna práva a že jen on jest jejich pramen. Otroky nebyli jen skuteční otroci, otroky byli všichni občané, pánem byl jen stát

a ti, kteří měli v něm moc. Odtud vznikly obludy římských císařů, jako Nero, Decius, Dioklecian a j. Poslední příčina bludů je vždy křivý názor na Boha. Právě proto lidstvo tak pobloudilo, že pozbylo, ovšem svou vinou, vědomí jediného pravého Boha. To byl začátek a pramen všeho zla. Tak tomu jest i dnes. Čeho bylo třeba, měla-li nastati obnova? Aby lidstvo dostalo poučení o Bohu, aby toto poučení bylo prohloubené, zvláště aby bylo jisté, bezpečně odůvodněné. Táže se: Pro koho se hodilo, aby poučil lidstvo o Bohu? Pro toho zajisté, jenž je moudrost Boží, jenž se z Otce zrodil, jenž je s Otcem sůpodstatný. „Já jsem v Otci a Otec je ve mně,“ pravil Kristus (Jan 14, 11) a častěji pravdu tu opakoval. Sv. Irenej píše: Kdo jiný mohl nám lépe odpovědět, co se týká Boha Otce, nežli jeho věčné Slovo? A jak by nás mohl poučiti, kdybychom ho neviděli, neslyšeli, jeho příkladu neměli? Abychom tedy měli učitele dokonalého, poslal nám Syna svého, oděného lidským tělem.

Jiní sv. Otcové poukazují na to, že se druhá osoba Boží hodí za prostředníka mezi námi a Bohem, protože sama je mezi Otcem a sv. Duchem, tedy jaksi uprostřed. Sv. Anselm píše: Mysl lidská by těžko srovnala, kdyby měl za nás u Otce orodovati ne Syn, nýbrž jiná božská osoba, třeba se orodování neděje od božství, nýbrž od člověčenství k božství.

* * *

To jest odpověď na otázku, je-li vhodné, aby se vtělila a nás vykoupila druhá božská osoba. Vidíme z ní, že je to vhodné, ano že je to jediné vhodné. Proto, když přišla plnost času, poslal Bůh Syna svého, učiněného z ženy...., abychom obdrželi přijetí za syny Boží. Vyznejme: Veliká, nekonečná je tvá moudrost, Bože, a rovná se tvé přenesmírné lásce. Klaníme se jim s podivem a vděčností. Přijmi, Hospodine, milostivě projev naší úcty. A ty, Kriste, vtělený Synu Boží, božský náš prostředník, udílej nám z milosti, kterou jsi nám zasloužil, abychom byli hodnými tvými bratry a syny Božími, zůstali s tebou spojeni v lásce a tys nás jednou předvedl Otcí svému jako blažené členy svého království.

VIII. Vhodnost vtělení.

Minule jsem se zmínil o třech otázkách, které se týkají vykoupení, je-li vhodné, že se vtělila a nás vykoupilá „druhá“ božská osoba? je-li vhodné, že přijala „naše“ člověčenství? a

stalo-li se vtělení „ve vhodném čase“? Na první z nich jsem odpověděl, zbývají druhé dvě. Odpovídám na ně dnes.

Sv. Pavel píše: „To smýšlení mějte v sobě, které bylo v Kristu Ježíši, jenž jsa ve způsobě Boží, nepokládal to za věc uloupenou, že jest rovný Bohu, nýbrž sebe sama zmařil přijav způsobu služebníka tím, že se podobným stal lidem a ve vnějším zjevu svém byl shledán jako člověk.“ (Fil. 2, 7.) Smysl slov je: Kristus je ve způsobě Boží, rovný Bohu, a nepokládal za věc uloupenou, t. j. za věc sobě nepřislušnou, sebe nedůstojnou, státi se člověkem. Ovšem se tím zmařil, t. j. zakryl svou vnější slávu a velebnost Boží, když se oděl v naše člověčenství. Apoštol zdůrazňuje tu vtělení Syna Božího. Jinde píše, že Kristus přišel, když přišla plnost času. Tím označuje dobu, kdy se Pán Ježíš narodil. Timotheovi píše: „Jeden zajisté je Bůh, jeden též prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš, jenž dal sebe sama ve výkupné za všechny, svědectví to časem svým“ (1 Tim. 2, 5 n). Poslední slova značí, že přišel, dal o Bohu a o sobě svědectví časem svým, t. j. v době od Boha podle věčných úradků ustanovené.

Ve všech těchto výrocích, jež lze ještě rozmnožiti, je obsaženo: Kristus jest pravý Bůh a pravý člověk, Syn Boží, přijav naše člověčenství, velmi se snížil, ale měl přijetí našeho člověčenství za vhodné k dílu vykoupení, vtělil se, když přišla plnost času neboli svým časem, t. j. kdy to Bůh uznal za vhodné.

Rozeberu d v ě p r a v d y: je vhodné, že Syn Boží přijal „naše“ člověčenství, je vhodné, že se to stalo v době, kdy se Kristus narodil. Božský Vykupiteli, požehnej slovům mým.

* * *

1. Je vhodné, že se Syn Boží stal člověkem.

Byli kdysi bludaři, kteří učili, že Kristus nebyl člověkem, nýbrž že měl tělo zdánlivé. Takové námitky jsou naší době cizí, i není třeba, abychom zevrubně ukazovali, že Kristus byl pravý člověk. Podotýkám proto jen, že byl jako člověk zvěstován hned v ráji, nebo tehdy byl budoucí Vykupitel ohlášen jako syn pozemské matky (1 Mojž 3,15). Proroci ohlašovali jej jako Syna pannenské matky (Is 7,14) a jako potomka rodu Davidova (Jer. 23, 5 n a j.), udávají dobu, kdy přijde (1 Mojž. 49, 10 a j.), místo, kde se narodí (Mich. 5, 2), popisují jeho utrpení (Is 53,1 n a j.).

Nový zákon všecko to mnohonásobně a podrobně potvrzuje. Pán Ježíš je pravý člověk z pokolení Adamova.

Někdo by si mohl mysliti, že by bylo pro Krista vhodnější a důstojnější, kdyby byl přijal bytost andělskou, jež je vyšší. Námitka není holé mudrlanství. Víme, že se mnozí horšili proto, že Kristus byl člověk jako my. Pohanům se zdálo, že by se Syn Boží měl zjevit jako Joviš nebo Apollo, nebo některý jiný vynikající bůh pohanský. Syn Boží vtělený, jenž je člověk jako my, jenž trpí a umírá a to potupně na kříži, byla pro ně pošetilost. Židé pohrdli Kristem, že nebyl skvělým národním hrdinou. Sv. Pavel na to poukazuje, když píše: „Hlásáme Krista ukřižovaného, pohoršení židům, pohanům pak pošetilost“ (1 Kor 1,23). Ale podle jeho slov dříve uvedených nepokládal Kristus za věc uloupenou, t. j. za věc nevhodnou a nepřislušnou býti člověkem. Proč poukazuje apoštol na tuto věc a zvlášť zdůrazňuje, že Bůh měl vtělení Syna Božího za věc sebe důstojnou? Zajisté proto, že se i někteří křesťané mátlí. Zřejmě to víme o křesťanech ze židovstva, žijících v Jerusalemě, někteří z nich dokonce odpadli od křesťanství a vrátili se k synagoze. Sv. Pavel jim napsal proto dlouhý list; je to epištola k Židům. V něm je také odpověď na otázku, je-li vhodné, že Syn Boží přijal naše člověčenství.

Apoštol ukazuje nejprve různými důvody božskou vznešenost Pána Ježíše. Proto se nemají másti, že Kristus je člověk, žil prostě a umřel na kříži. To se musilo státi. Protože měl svět vykoupiti utrpením, musil míti lidské tělo, schopné utrpení. Sluší se, aby Vykupitel a vykoupení pocházeli od jednoho prarotce, t. j. měli touž lidskou přirozenost. Koho měl Syn Boží vykoupiti? Lidi z pokolení Adamova. Proto bylo žádoucí, aby Kristus měl naše člověčenství. Kdyby byl vykupoval anděly, byl by mohl Syn Boží přijmouti přirozenost andělskou, ale on vykupoval lidi. On vykupoval lidi, které hřích podrobil bédám a smrti, i bylo vhodné, že také sám trpěl a umřel. Sv. Pavel ukazuje v řečeném listě také, že to bylo tak v Starém zákoně předpověděno (Srov. Žid 2,11 n). V slovech sv. Pavla máte odpověď na naši otázku, bylo-li vhodné, aby Vykupitel přijal naše člověčenství.

Sv. Otcové myšlenky Pavlovy rozvádějí a doplňují. Tází se: Kdo potřeboval obnovy? Odpovídají: člověk. Nad člověkem se Bůh smíloval, nad anděly nikoliv. Jejich hřích byl mnohem větší, jelikož byli obdařeni vzácnějšími dary nežli člověk. Mimo to hřešil každý vzpurný anděl osobně a v svém odporu se zatvrdil. Adam hřešil také osobně, ale byl sveden a v hříchu se nezatvrdil, nýbrž ho litoval, jak patrně z toho, že se v bázni před Bohem skrýval. Potomci Adamovi nehřešili s prvním

člověkem osobně, nýbrž toliko jeho hřích dědili a dědí. Dědičný hřích záleží v tom, že měli míti všichni posvěcující milost dědičně, t. j. že s ní měli všichni přicházeti na svět, ale že jí neměli a nemají, protože ji Adam ztratil i nemohl ji svým potomkům odevzdávati. Nekřtěné dítě je v hříšném stavu, ač osobně je nevinné, poněvadž nemá milosti, kterou by mělo, nebýti prvotního hříchu, a kterou podle ustanovení Božího má míti. Potomci Adamovi hřešili potom také osobně a hřešívají dosud. Za tyto hříchy jsme ovšem odpovědni osobně, ale i pro nás je nějaká omluva, které u andělů nebylo. Hřích prvotní zranil člověka též v přirozených darech. Ztrátou milosti, v níž je světlo a síla, rozum jeho se zatemnil a vůle naklonila k zlému. Nezřízenost naší pokušitelnosti, která je příčinou mnohých hříchů, je následek dědičného hříchu. Že tedy nemáme dokonalé vlády nad svým tělem a jeho žádostmi, není naší osobní vinou, nýbrž tuto vlastnost dědíme s lidskou bytostí. Kdo byl tedy více hoden slitování, anděl či člověk? Člověk. U něho obnova byla také možná, u andělů nikoliv. Dobří andělé přišli po zkoušce hned do nebe, andělé zlí se zatvrdili a byli zavrženi. Byli tedy schopni vykoupení jen lidé. Jakou bytost měl tedy Vykupitel přijmouti? Patrně lidskou. Či stal by se Syn Boží synem lidským, kdyby byl přijal bytost andělskou? Nestal. Možno říci, že by se nestal ani synem andělským. Andělé se nerodí, mezi nimi není otců ani synů, netvoří jednotlivého pokolení jako lidé. Všichni andělé jsou od Boha stvořeni, podobně jako u nás je od něho stvořena duše. Bůh-anděl, jenž by mohl býti zván synem andělským, není ani možný.

Čeho bylo tedy třeba? Aby Syn Boží přijal naše člověčenství, povznesl je milostí do ztraceného nadpřirozeného stavu a vyhojil jeho rány anebo mu připravil léky, jimiž by mohlo ozdravěti. Lidská bytost byla raněna v Adamovi a tak přechází na všechny lidi. Sv. Pavel píše: „Skrze člověka přišla smrt, proto skrze člověka přichází vzkříšení z mrtvých“ (1 Kor. 15, 21). Člověk, skrze něhož přišla smrt, je Adam, člověk, skrze něhož přichází vzkříšení, je Kristus, který nás vykoupil utrpením; proto právě se Syn Boží vtělil do našeho rodu.

Na otázku, bylo-li vhodné, aby druhá božská osoba přijala naše člověčenství, odpovídá Písmo, apoštolské podání, že to bylo vhodné, a náš úsudek s tím úplně souhlasí. Bylo to pro věčné Slovo snížení, sv. Pavel zve toto snížení zmařením sebe, ale právě proto bylo a jest pro nás tak blahodárné.

Od počátku křesťanství velebí Boha proto všechna ústa. Syn Boží mohl se zjevit jako dospělý. On volil jinou cestu. Připravil si matku a zrodil se z ní jako dítě. Tak máme Boho-rodíčku, sv. rodinu, Krista dítě, jinocha a muže. Tak víme zcela jistě, že je náš Spasitel z rodu Adamova, náš bratr, ve všem nám rovný. Tak máme krásná tajemství, vznešené pravdy a podivuhodné vzory, jež povznášejí každou duši, přístupnou ušlechtilým dojmům. Tak je posvěcena i hmotná příroda. Tak je Bůh přítel do celého viditelného světa. Jako duše oživuje tělo a jest jeho středem, tak on je středem, učitelem, vůdcem, pomocníkem celého člověčenstva. A je viditelný. Učedníci ho viděli vlastníma očima, my jej vidíme v evangeliích a apoštolských listech. Není-liž snadnější někoho milovati, dáti se od něho vésti, řídit se jeho příkladem, jež vidíme, slyšíme, známe? Syn Boží v jeslích, v sv. rodině, v tesařské dílně, jako učitel a divotvůrce, na kříži, se zraněným srdcem, oslavený — aj, oč je nám bližší nežli Bůh čirý duch nebo bytost andělská. Bohovědec, jenž tyto pravdy rozbírá, volá na konci: Věru božský důmyslné a krásné! My mu s radostí dáváme za pravdu.

Sv. Augustin velebí vtělení Boží zvláště proto, že budí v nás mocně tři božské ctnosti, víru, naději a lásku. Píše o víře: Aby člověk ochotněji věřil, sama pravda, vtělený Syn Boží, položil k jeho víře základ. O naději praví: Nic nebylo tak potřebné, aby se naše pokleslá naděje vzpřímila, jako nějaký projev, že nás Bůh neopustil; než možno-li si mysliti větší důkaz Božího milosrdenství, nežli když Syn Boží přijme naše člověčenství, aby nám pomohl? O lásce dí: Nechtěl-li jsi ho dříve milovati, splácej mu jeho lásku aspoň nyní. Poté vykládá, že se Bůh vtělil, aby nám dal příklad bohumilého života. Bůh se stal člověkem, abychom vidouce člověka mohli v něm následovati Boha. Tak veliký biskup. Jistě případná slova. K tomu přidejme, že my, jsouce v milosti, máme jistojistě účast v přirozenosti božské. Syn Boží přijal naše člověčenství a zůstane s ním spojen na věky. Zdaž nás to neujišťuje, že i my budeme míti účast v Bohu skrze blažené patření na věky?

Sv. Otcové poukazují ještě na to, že člověk byl sveden ďáblem a že proto vhodně byl ďábel od člověka, Krista, poražen, že ďábel, jenž v pohanstvu vykonával svou moc nad člověkem hrozně a potupně, musí nyní člověka ctíti, že je tím odstraněno přemnohé pokušení. Sv. Lev Vel. k tomu dodává: „Křesťane, uznej svou důstojnost a jsa účasten přirozenosti božské,

nevracej se k bývalé nízkosti, a jsa z moci ďábelské vysvobozen, nepoddávej se jí hříchem.“ Opět poukazují sv. Otcové, jak jsme skrze vtělení Syna Božího osvíceni a utvrzeni v dobrem. Nenalézají vůbec slov, aby oslavili nesmírné dobrodiní, jehož se nám dostalo právě vtělením Syna Božího. Vždy končí vroucími slovy, abychom Krista milovali a Bohu podle jeho nauky a příkladu sloužili.

Musíme tedy říci, že jest vhodné, když Kristus podle slov sv. Pavla, přijal způsobu služebníka tím, že se stal podobný lidem a ve vnějším stavu svém byl shledán jako člověk.

2. Zbývá, abych odpověděl na otázku, bylo-li vhodné, že se vtělení stalo právě tehdy, kdy se Kristus narodil?

Vtělení se stalo na počátku našeho letopočtu, t. j. před necelými dvěma tisíci lety. Tehdy žilo lidstvo na zemi již dlouho, podle důvodných výpočtů asi osm tisíc let. Sv. Augustina, jenž zemřel r. 430, se tázali, proč Vykupitel přišel tak pozdě. Sv. Otec nedovedl tehdy odpovědět tak, aby jeho tazači byli dokonale uspokojeni. Řekl jim: Přišel, kdy uznal za dobré. Poukázav na slova sv. Pavla, že přišel, když přišla plnost času, dodal, že přišel, když byl od proroků tak předpověděn, aby mohl býti jistě poznán. Nedivíme se, že tenkrát otázka činila obtíž i muži tak důmyslnému, jakým sv. Augustin byl. Co je 430 let proti uplynulým tisícům let před Kristem? Tenkrát byla odpověď ztížena ještě tím, že mnozí očekávali brzký konec světa. My této obtíže nemáme. Od narození Páně uplynulo bezmála dva tisíce let a na brzký konec světa nikdo vážně nemyslí. Zde máte příklad, podotýkám mimochodem, jak opatrně sluší bráti časové námitky proti zjeveným pravdám Božím. Co jich už bylo! Knihy by bylo lze jimi vyplniti. Uplynul nějaký čas, někdy arci dlouhý, a rozplynuly se v nic. Osvědčilo se slovo Páně: „Nebe a země pominou, ale slova má nepomnou.“

Však my si chceme dáti odpověď na otázku, je-li vhodné, že přišel Spasitel právě na počátku našeho letopočtu? Odpovíme: Mohl přijíti i jindy, jen dvě doby by se nedoporučovaly. Nebylo by vhodné, kdyby přišel hned po pádu, a nebylo by rovněž vhodné, kdyby přišel až někdy před koncem světa.

Nebylo by vhodné, aby přišel Vykupitel hned anebo brzy po hříchu. Slušelo se, aby pokolení Adamovo zakusilo, jak jest podle slov prorockých zlé a trpké opustiti Hospodina. Kdyby byl přišel hned, řekli by si lidé, že hřích nic není, hřešili by lehkomyšlně na dobrotu Boží. Zdaž nepraví tak přemnozí i dnes? Zdaž nehřeší na milosrdenství Boží? Mluví a činí tak.

Děsné bědy pohanských dob jsou lidstvu výstrahou, nezhrávali si se zákonem Božím. Tato výstraha je zvlášť důležitá pro země a národy. Slyšme proroka Micheáše, co píše o své době. Dí: „Zmizel spravedlivý ze země a poctivého mezi lidmi není, všichni číhají na krev, druh druhu na smrt loví. Zlo svých rukou zovou dobrem, činovník požaduje darů, soudce jde na úplatek, velmož mluví podle tužby své duše a tak uvádějí vše ve zmatek. Nejlepší z nich je jako hloh a poctivý jako trn z plotu.... Syn činí pohanu otci, dcera povstává proti matce své. Nespoléhejte se na přítele, nedoufejte ve vůdce“ (Mich. 7, 2 n). Tak to jde dále. Prorok Oseáš naříkal: „Není poctivosti, není lásky, není znalosti Boha v zemi. Křivá přísaha, podvod a vražda, krádež a cizoložství se rozmohly, krveprolití stihá krveprolití. Proto kvílí země a chřadnou všichni její obyvatelé“ (Os. 4, 1 n). Sv. Pavel píše: „Bůh je vydal v žádostech srdce jejich v nečistotu, takže hanobili těla svá na sobě samých, neboť zaměnili Boha pravého za bohy nepravé a ctili i klaněli se tvorstvu místo Tvůrci. Proto je Bůh vydal v naruživosti hanebné.“ Poté líčí tyto nepravosti, jsou takové, že je lépe nejmenovati jich: (Řím 1, 26 n). To byly strašné bědy a pomoci proti nim nebylo. I obracely se oči moudrých k nebi a ústa volala, aby přišel shůry Vykupitel. Tak bylo lidstvo následky hříchu připraveno, aby zatoužilo po Spasiteli a přijalo jej. A tato skutečnost má býti výstrahou věkům budoucím, aby neslyšeli hlasu škůdců, nýbrž umlčovali je.

Rovněž se nedoporučovalo, aby Vykupitel přišel příliš pozdě. Kdyby se tak stalo, byla by veliká většina lidstva zbavena dobrodiní, jež vtělení světu přineslo. Veliký pokrok, jež nauka Pána Ježíše, jeho příklad, sv. svátosti přinesly, byl by se nestal. Kristus by se nejevil středem světa tou měrou, kterou jim jest. Při soudu mohli by mu lidé říci: Kterak nás soudíš, když jsme tě nepoznali leč z proroctví, daných malému národu? Zcela jinak se má věc proto, že přišel Spasitel světa dříve. Pomyslíme-li, že svět může trvati ještě tisíce a tisíce let, stoupá příhodnost příchodu Páně v době, kdy se zrodil, ještě více. Celý svět může po tisíciletí žíti z jeho nauky, posvěcovati se jeho svátostmi, dostupovati v mnohých nejvyšší svatosti. Můžeme říci, že dnes skutečně již celý svět z Krista a křesťanství čerpá, třeba nebyl katolický, a to k velikému svému pokroku. A my doufáme, že tento vliv Krista a křesťanství bude ještě stoupati, že i církve Páně poroste a Kristus se stane vpravdě

králem světa. Není zajisté bez významu, že si právě myšlenka o světovém království Kristově razí vítěznou cestu.

Řekneme tedy, užívající slov sv. Pavla, že Kristus přišel vhodně, když přišla plnost času.

* * *

Tolik o otázkách, je-li vhodné, že Syn Boží přijal naše člověčenství a zjevil se na počátku našeho letopočtu. Přijal způsobu služebníka tím, že se stal podobný lidem a ve vnějším stavu svém byl shledán jako člověk. Tehdy se snížil, ale dnes stojí před námi v slávě, které svým ponížením nabyl: září světu jako nejvyšší učitel, kněz a král, sedí na pravici Boží jako ten, jemuž Bůh odevzdal všecku moc, na konec se zjeví jako soudce lidstva. Svatí vidí jeho slávu. Jak jej asi velebí? To žádná ústa nevysloví. Díky tobě, Synu Boží, že jsi se zjevil mezi námi jako jeden z nás. My tě známe a vyznáváme. O nás platí blahoslavenství Kristovo: „Blahoslavení, kteří slovo Boží slyší a ostříhají.“ To chceme. Za Kristem půjdeme na zemi, abychom jej viděli jednou v slávě a na věky jej velebili za blaženost, kterou nám uchystal.

IX Hlavní účel vtělení je naše vykoupení.

Víme, že se Syn Boží vtělil, aby nás vykoupil. Rovněž víme, co slovo vykoupiti znamená. Opakuji: Syn Boží přišel na svět, aby nám vrátil nadpřirozený stav, nebo jinými slovy, aby nám vydobyl posvěcující milosti spojené s právem na nebeskou blaženost. To byl účel vtělení.

Než hle, filosofové rozlišují účel hlavní a vedlejší. Bohoslovci se tohoto rozdílu chopili a obrátili jej na vtělení Boží. Tak vznikla otázka: Který je účel vtělení hlavní a který vedlejší?

Nežli uvedu jejich odpovědi, musím připomenouti, co je účel hlavní a co vedlejší. Uvedu příklad. Řekneš si: Je pěkný den, mám potřebí osvěžení, půjdu na procházku. Účel tvé procházky je osvěžit se. Vycházeje z domu si vzpomeneš, že tvůj přítel churaví. Dodáš si: Půjdu směrem k jeho bytu a zastavím se na chvíli u něho. K účelu osvěžit se procházkou přistoupil účel navštívení churavého přítele. Jeden z nich je hlavní, jeden vedlejší. Který z nich je hlavní? Ten, který rozhoduje. U tebe rozhoduje osvěžení. Šel bys na procházku, i kdyby sis na přítele nevzpomněl. Navštívení přítele je účel vedlejší.

Obraťme to na vtělení. Někteří bohoslovci pravili: Hlavní účel vtělení Božího nebylo naše vykoupení, nýbrž projev dobroty Boží na venek; naše vykoupení k tomu přistoupilo jako účel vedlejší. Jiní bohoslovci pravili: Ne tak, hlavní účel vtělení Božího bylo naše vykoupení; ovšem je vtělení veliký projev dobroty Boží, ale nahodilý. Albert Vel., Skotus, Suarez, sv. František Saleský, bohoslovci velikého jména, hlásali mínění prvé. Pravili: Bůh chtěl svou dobrotu projevit na venek velkolepým způsobem. Proto by se Syn Boží vtělil, i kdyby se byl hřích nestal a vykoupení nebylo třeba. Podle nich byl by tedy hlavní účel vtělení projev dobroty Boží na venek, vykoupení by k němu přistoupilo nahodile jako vedlejší účel proto, že člověk zhřešil. Sv. Tomáš Akv. a jeho následovníci učí: Hlavní účel vtělení je naše vykoupení. Kdyby se byl hřích nestal a vykoupení nebylo třeba, Syn Boží by se nebyl vtělil. Mínění sv. Tomáše Akv. zvítězilo v bohovčdě. Je obsaženo v slovech sv. Jana: „V tom se ukázala na nás láska Boží, že Bůh poslal Syna svého jednorozeného na svět, abychom byli živi skrze něho“ (I. Jan 4, 9). Poslední slova je vyjadřují.

O této věci dnes promluví. Prosím božského Vykupitele, aby nám požehnal.

* * *

1. Nejprve si vyložíme mínění Alberta Vel. a jeho stoupenců. Nepřijímáme ho, ale mužové ti jsou tak znamenití a jejich vývody tak pěkné, že zasluhují aspoň zmínky. Albert Vel. a jeho stoupenci praví: Hlavní účel vtělení je projev Boží dobroty na venek. Proto by se byl Syn Boží vtělil, i kdyby se hřích nebyl stal. Bůh, jenž pojal od věčnosti úmysl, stvořiti svět, ustanovil se zároveň, že se Syn Boží zjeví svým časem na zemi v lidském těle. Bůh stvořil svět, aby zjevil svou bytost na venek a dal tím tvorům v ní nějakou účast. Proto svět vypravuje o všemohoucnosti, dobrotě, moudrosti Boží. Ale tímto projevem se Tvůrce nespokojil, nýbrž umínil si, že svou bytost projeví ještě velkolepějším způsobem, totiž tak, že se zjeví na zemi jako člověk. Než jak se zjeví? Jako chudý, prostý muž, podrobený utrpení? Nikoliv, nýbrž jako Kristus slavný, velebný, vznešený. Podle Alberta Vel. a jeho přívrženců bylo stvoření světa prvním stupněm projevu Boží bytosti na venek, vtělení Syna Božího mělo býti stupněm druhým, vyvrcho- lením projevu prvního. Jaký byl by hlavní účel vtělení? Naše vykoupení? Ne, nebo by ho nebylo třeba, jelikož by podle

původního plánu Božího nebylo hříchu. Hlavní a jediný účel vtělení by byl projev Boží dobroty na venek. V bohovědné řeči by se řeklo: účelem vtělení by byla sláva Boží a sláva Kristova. To jest podle Alberta Vel. a jeho školy původní plán Boží. Ale Bůh předvídal, že se stane hřích. Co teď? Vložíme-li do úst Božích lidská slova, mluvil by Bůh asi takto: Mám upustiti od stvoření světa? Ne. Stvořím zemi a lidi, jak jsem se původně ustanovil, také Syn Boží se vtělí, ale musím svůj původní plán pozměniti. Budu jednati takto: Požádám zadostučinění podle přísné spravedlnosti. Tvor ho dáti nemůže, určím k tomu vtělené věčné Slovo. Syn Boží se zjeví na zemi jako člověk, ale zároveň jako Vykupitel. Proto nepřijde jako skvělý, nýbrž jako prostý, oděný smrtelným tělem, aby mohl utrpením a smrtí lidstvo vykoupiti.

Nyní se táži: Jaký účel má podle tohoto mínění naše vykoupení? Účel vedlejší. Hlavní účel vtělení je projev bytosti Boží na venek, k němu po hříchu přistoupilo jako vedlejší účel naše vykoupení. Vzpomeňte si na příklad o vycházce a návštěvě přítele. Osvěžení bylo jejím hlavním účelem, návštěva přítele účelem vedlejším. Podle Alberta Vel. a jeho školy ustanovil Bůh vtělení svého Syna nezávisle na tom, stane-li se hřích čili nestane. Jako řekl: Stvořím svět, tak řekl: Slovo se vtělí. Na hříchu záviselo jen, zjeví-li se na zemi v slávě a velebnosti či jako Vykupitel. Poněvadž se hřích stal, přišel v těle, jež bylo schopno trpěti, aby nás vykoupil. Hlavní účel vtělení je sláva Boží, účel vedlejší, jenž k onomu účelu po hříchu přistoupil, je naše vykoupení.

Toto mínění se mnohým zalíbilo; není pochybnosti, že je krásné. Ale ve víře nerozhoduje to, co se líbí, nýbrž to, co je od Boha zjeveno, co souhlasí s prameny víry, s Písmem a podáním, co z nich plyne. Tu je slabá stránka nauky Alberta Vel. a jeho školy. Její odůvodnění z Písma a podání je slabé, ano nedostatečné. Pomáhají si důvody z rozumu. Ty jsou pěkné, ale nestačí, zvláště když Písmo a podání svědčí více pro opačné mínění sv. Tomáše Akv. a jeho školy. Uvedu hlavní důvody Alberta Vel. a jeho přívrženců, nejprve pěkné jejich důvody z rozumu, potom slabé jejich důvody ze zjevení.

První důvod. Vtělení souhlasí znamenitě s pojmem o Bohu. Bůh projevil svou bytost na venek stvořením. Ale celý svět se všemi svými divy nezjevuje tak Boží všemohoucnost, dobrotu, moudrost jako vtělení. Jak by tedy mohl Bůh na ně mysliti? Jak by je mohl učiniti závislé na lidech, a to na jejich hří-

ších? Ne, ne. Od věčnosti je pojal do svého plánu. Od věčnosti si umínil, nezávisle na jakýchkoli okolnostech, že stvořením světa projeví na venek svou bytost a dá v ní tvorstvu účast, ale že časem tento projev ještě vyvrcholí vtělením Syna Božího a dá tvorstvu skrze něho ještě větší účast v své dobrotě.

Druhý důvod. Při vtělení jde o božskou osobu. Nuže, co souhlasí více s důstojností Syna Božího, skrze něhož Bůh svět stvořil: aby jeho vtělení bylo vrcholem tvůrčí činnosti, nezávisle na hříchu, anebo aby bylo pouhým doplňkem, potřebným na obnovu světa? Musíš připustiti, že souhlasí více s důstojností božské osoby, aby bylo vtělení obsaženo ve věčném plánu Božím, ať se hřích stane čili nic.

Třetí důvod. Vtělení Syna Božího uctívá, povznáší a zvelebuje lidskou bytost. Člověčenství, jež si Bůh připojil, musí ctíti anděl i ďábel. Vtělením je celý svět, duchový i hmotný, spojen s Tvůrcem a od něho posvěcen. Tak zvaní monisté, kteří vykládali celý svět z jedné prabuňky, se chlubili, že jejich nauka uvádí do světa jednotu. Oč vznešenější je jednota, kterou působí vtělení! Neničí podstatných rozdílů mezi tvory, nestírá se světa jeho rozmanitost, nedělá ze všeho nelišnou hmotu jako monismus, ale spojuje všecky věci v jeden nevýslovný soulad, v jednu stupnici, od prášku až k všemohoucímu tvůrci, dávajíc každému což jeho jest. Není-liž tohle úchvatné zvelebení tvorstva? Mohl-li Bůh je učiniti závislé na hříchu? Nemohl.

Čtvrtý důvod. Uvaž, že kdyby se Syn Boží vtělil jen pro naše vykoupení, stala by se věc mnohem větší, totiž sestoupení Tvůrce mezi tvory, pro věc menší, totiž pro spasení lidí, jež mohl Bůh spasiti tisícerými jinými cestami. To by byla převrácenost. Větší věc musí předcházeti.

To jsou hlavní důvody Alberta Vel. a jeho přívrženců. Jsou pěkné, ale vynikají více nadšením a výmluvností nežli střízlivou úvahou. Bohověda se nedává oslniti leskem, nýbrž hledá a přijímá zjevenou pravdu, ať je prostá nebo skvělá. Sv. Tomáš Akv., duch zajisté neméně vznešený, dí: Díla, jež se dějí z pouhé vůle Boží, nejsou nám známa leč ze zjevení. Proto třeba hledati o nich zprávu především v pramenech, v nichž Bůh své zprávy pro lidi uložil, v Písmě a podání. Albert Vel. a jeho škola nemohou uvést z podání ani jediného platného svědectví a jejich důkaz z Písma je nedostatečný. Přesvědčíme se.

Ze Starého zákona uvádějí výroky, v nichž je řeč o moudrosti. Někdy je v nich míněna moudrost lidská, někdy

moudrost Boží, jako když řekneme: člověk je moudrý, Bůh je nejvyšší moudrý. Někdy se zdá, že je v nich míněna Moudrost jako druhá božská osoba. Druhá božská osoba se může tak jmenovati, nebo jest poznání Boha Otce. Tak se vykládají slova: Hospodin vládl mnou od počátku cest svých.... od věčnosti zřízena jsem (Přisl. 8, 22 n). Bůh vládl od počátku svou moudrostí. Touto moudrostí lze rozuměti druhou božskou osobu, ale otázka je, zda-li je tu řeč o vtělení jejím. Albert Vel. a jeho škola praví, že ve výroku řeč o vtělení je a to bez zřetele na hřích. My musíme jim odpovědět: Možné je to, ale není to patrné. Z nadšení vidíte ve výroku věc, které tam klidné oko nevidí. Z Nového zákona se dovolávají výroky, v nichž je Kristus líčen jako střed a hlava všeho stvoření, jako ten, skrze něhož podle sv. Pavla všechno je učiněno a stojí na nebi a na zemi (Žid 2,10; Kol 1,16 n a j.) Z toho vyvozují: Hle, Kristus je od věčnosti míněn jako střed všeho tvorstva, povýšený na lidi a anděly. Nestal se touto osobou tedy teprve pro hřích Adamův. Co řekneme na tento důvod? Přiznáme, že slova připouštějí uvedený důvod, ale musíme podotknouti, že jsou stejně pravdiva, i když se Syn Boží vtělil jen pro naše vykoupení. Proto je důkaz z nich slabý.

Z podání nemohou, jak jsem řekl, uvést žádného platného svědectví.

Jaký je výsledek naší úvahy o mínění Alberta Vel. a jeho školy? Je pěkné, ale není dostatečně odůvodněno. Proto je bohověda nepřijímá a přidržuje se mínění sv. Tomáše Akv. a jeho školy. To si nyní vyložíme a odůvodníme.

2. Sv. Tomáš Akv. učí, že hlavním účelem vtělení je naše vykoupení, že nebýti hříchu, Syn Boží by se nevtělil. Mínění Alberta Vel. je velkolepé, ale mínění sv. Tomáše Akv. zjevuje více nesmírnou lásku a nekonečné milosrdenství Boží.

Otevřme sv. Písmo. Jak líčí Starý zákon Mesiáše? Jak toho, jenž odejme se země nepravost, nespravedlnost a jiné hříchy. Jak je tedy ohlašován? Jako Vykupitel.

Jak jej líčí Nový zákon? Hned jeho početí je zvěstováno slovy: „Nazveš jméno jeho Ježíš, neboť on spasí lid svůj od hříchů jejich“ (Mat. 1, 21). Samo jméno Ježíš značí Spasitel. Pán Ježíš se ujímal hříšníků. Fariseové mu to brali za zlé a pomlouvali ho za to. Co jim odpověděl? „Nepotřebují zdraví lékaře, ale nemocní, nepřišel jsem volat spravedlivých, ale hříšné k pokání“ (Luk. 5, 31 n). Znáte událost se Zacheem, vrchním celníkem, jak vylezl na strom, aby Krista viděl. Pán zavítav do jeho domu

a uslyšev jeho krásné vyznání, pravil: „Přišel Syn člověka, aby spasil, co bylo zahynulo“ (Luk 19,10). V podobenství o dobrém pastýři líčí sebe jako pastýře, jenž dává život za ovce své (Jan 10,11). Táhá se nyní: Jaký je hlavní obsah slov andělových a slov Pána Ježíše? Že Syn Boží přišel na svět za tím účelem, aby nás vykoupil.

Zrovna tak mluví apoštolové. Sv. Jan líčí několikrát lásku Boží, jež nám dala Syna Božího. Jako důvod přidává: „Aby nikdo, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný, aby spasen byl svět skrze něho“ (1 Jan 3,16 n)..., aby sňal naše hříchy a učinil nás dítkami Božími, aby zkazil dílo ďáblov (1 Jan 2, 1 n)..., aby byl obětí smírnou za naše hříchy“ (1 Jan 4,9). Sv. Pavel píše: „Když přišla plnost času, poslal Bůh Syna svého, aby vykoupil ty, kteří byli pod zákonem, abychom obdrželi přijetí za syny Boží“ (Gal 4,4). Opět se táh: Který je hlavní obsah slov apoštolových? Táh jako u slov Páně: Syn Boží přišel za tím účelem, aby nás vykoupil.

Písmo tedy svědčí jistotně více pro mínění sv. Tomáše, že hlavním účelem vtělení Syna Božího bylo naše vykoupení

V témž duchu mluví veškeré podání na východě i na západě. Roku 325 byl církevní sněm v Nicei. Otcové rozšířili apoštolské vyznání víry tam, kde jedná o Kristu, dodatkem: „Jenž pro nás lidi a pro naše spasení sestoupil s nebe, vtělil se a stal člověkem.“ Sv. Athanasius píše: „Ne aby sebe spasil, přišel nesmrtelný Bůh, ale aby nám, kteří jsme byli mrtvi, vrátil spasení; nezemřel pro sebe, nýbrž pro nás, aby nám udělil ze svých nebeských darů.“ Podobně píš sv. Cyril Alex., oba Řehořové, Ambrož a ostatní. Kdykoliv se dotýkají vtělení a smrti Páně, vždy přidávají: přišel a umřel pro naše hříchy, aby nás spasil, vytrhl z moci ďábla a p. Často píš přímo, že nebýti hříchu, nebylo by třeba, aby se Syn Boží stal beránkem a byl zabit, nýbrž že by byl zůstal to, co byl od počátku, Bůh Slovo. Sv. Augustin na př. dí: „Nebylo jiné příčiny, proč přišel na svět, neboť ho netáhly na zem naše zásluhy, nýbrž naše hříchy. Odstraň nemoc a není lékaře třeba. Přišel nebeský lékař, protože po celé zemi byl veliký nemocný.“ Podobně všichni.

O čem svědčí podání a to velmi jasně a určitě? Že hlavní účel vtělení bylo naše vykoupení.

Důvody Alberta Vel. a jeho školy z rozumu jsou krásné, ale nemajíce pevného základu ve zjevení, nerozhodují. Mimo to se vše vznešené, co obsahují, uskutečňuje, i když hlavním účelem vtělení je naše vykoupení. Kristus Vykupitel oslavil Boha

neméně, nežli by jej oslavil Kristus slavný“. A mohl-li nás a celý svět více povznést? Jak si máme „slavného“ Krista na zemi představit? Co by vůbec slavný Kristus na zemi činil? Ani zastánci prvního mínění to nedovedou vysvětliti. Nezbyvá tedy nežli souhlasiti se sv. Tomášem Akv., že Syn Boží přišel na svět proto, aby nás vykoupil. To byl hlavní účel. K němu se pojily vedlejší účely: aby nás poučil, aby nám dal příklad dokonalého života, aby nám prokázal různá dobrodiní.

* * *

Dnes jsem vás zavedl hluboko do bohovědných úvah našich velikých učitelů. Snad vás to namáhalo. Zato může ten, jenž o této věci uvažuje, plněji oceniti nesmírné milosrdenství Boží a převelikou lásku Kristovu. Naše lidská bída po hříchu to byla, jež pohnula Boha Otce, aby se smiloval, a Boha Syna, aby dílo vykoupení vykonal.

Bída, jež je plod hříchů, se občas vrací, ne sice v té míře, jako před Kristem, ale přece tak, že je veliká. Někdy ji pocítují jen jednotlivci, někdy se rozšíří po celých krajích. My jsme ji zakusili hlavně po válce. Vláda říší se dostala do rukou lidí, kteří smýšleli číře pozemsky. Nastal strašlivý shon po pozemských statcích. Lid byl rozeštván a jako zběsilý zuřil proti Bohu, církvi, svatým. Ještě pocítujeme zlé následky této rozpoutanosti lidských vášní. Sv. Augustin by mohl zase říci, že veliký nemocný leží na zemi. Ale zahynouti nemusí. Máme Vykupitele a jeho dílo. Ukázala se na nás láska Boží, že Bůh poslal Syna svého jednorozeného na svět.... jako oběť smírnou za hříchy naše. Nebeský beránek přinesl tuto oběť. Vliv její se zase ukazuje. O, bychom se obrátili k němu všichni a čerpali hojně z darů vykoupení. Rychleji by se hojily rány, účinněji by se obnovovala srdce, vroucněji by vzplanula láska k Bohu a vděčnost ke Kristu. Božský Vykupiteli, který ses pro nás vtělil, smiluj se nad námi! Otevři nám své Srdce, upevni víru, posilni naději, rozmnož lásku, vylej na nás proudy jeho milosti, abychom si byli živě vědomi, že jsme dítkami Božími, určenými pro nebe, a odvraceli mysl od světských marností k statkům nehynoucím. Pane Ježíši, tys nám je vrátil, proto jsi přišel na svět, naplň nás duchem svým, aby se vykoupení tvé na nás uskutečnilo.

X. Kristus prostředník.

Pán Ježíš vykonal, čeho přísná spravedlnost žádala, aby nám mohly býti odpuštěny hříchy a aby nám mohla býti vrácena posvěcující milost s právem na nebeskou blaženost. Říkáme, že nás vykoupil.

Mohl by ses tázati, proč se vtělil Syn Boží, aby nás vykoupil, zdali pro hřích dědičný anebo též pro hříchy osobní? Odpověď jest, že se vtělil aby nás vykoupil z hříchu dědičného a z hříchů osobních. Dědičný hřích má na mysli sv. Pavel, když píše, že „v Adamovi všichni umírají a v Kristu všichni budou oživeni“ (1 Kor. 15, 22). Na ostatní hříchy myslí, když dí, že „se Pán Ježíš obětoval za všelike nepravosti a hříchy naše“ (Srov. Řím 4, 25; Tit. 2, 14).

Někdo by se mohl tázati, pro který hřích přišel hlavně? Sv. Tomáš Akv. odpovídá, že přišel hlavně pro hřích dědičný. Své mínění odůvodňuje takto. Hřích osobní ničí jen jednotlivce, hřích prvotní porušil samu bytnost lidskou. Hřích dědičný je hlavní kořen a pramen hříchů osobních, jelikož uvolnil naši pokušitelnost, i bylo třeba aby byl odstraněn především. Na dědičný hřích poukazuje Písmo zvlášť, když praví o Kristu: Ejhle, Beránek Boží, jenž snímá hřích světa. Hřích světa je hřích dědičný. Z těchto důvodů sluší míti hřích dědičný za hřích hlavní a tudíž za ten, jenž potřeboval především vykoupení. Avšak přihlédneme-li k zlobě našich osobních hříchů, třeba zajisté říci, že je větší, neboť jsou vědomým a dobrovolným přestoupením zákona Božího. Proto z této stránky bylo vykoupení zase více potřebné pro osobní hříchy.

Mohl by ses tázati, byl-li by Kristus přišel, kdyby na světě byl jen hřích dědičný? Sv. Tomáš Akv. odpovídá kladně: byl by přišel. Byl-li by přišel, kdyby nebylo hříchu dědičného, ale mnoho osobních? Odpovídá: Zdá se, že ano. A kdyby bylo jen málo osobních hříchů? Tu odpovídá záporně: nebyl by přišel.

Nuže, na světě je hřích dědičný, a mnoho hříchů osobních. Proto přišel a zasloužil nám, že se mohou všechny odpustiti. Pro vykoupení se jmenuje Kristus také prostředníkem. Na toto jméno a jeho význam se podíváme zevrubněji. Sv. Pavel dí: „Jeden jest zajisté Bůh, jeden také prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš“ (1 Tim. 2, 5). Božský prostředníku, požehnej nám, abychom pochopili rozumem i srdcem, co jméno prostředník znamená.

* * *

Kdo jest prostředník? Osoba, jež stojíc mezi dvěma nepřátelskými stranami je usmiřuje. Může tak činiti každý? Nikoliv. Kdyby se král anglický a španělský znepřátelili, nemohl bys jíti a usmiřovati je. Ale kdyby se znepřátelili dva tvoji přátelé, zdali nyní můžeš smiřovati? Můžeš. Proč nemůžeš býti prostředníkem mezi králem anglickým a španělským a proč jím můžeš býti mezi svými přáteli? Protože s řečenými králi tebe nic nespojuje, ani politická moc, ani osobní přátelství, kdežto s přáteli svými jsi spojen přátelským poměrem. Aby tedy někdo mohl mezi nepřátelskými stranami prostředkovati, musí s nimi býti spojen. Toto spojení, ať záleží v příbuznosti, v důstojenství, v přátelství, v zmocnění, jest věčný základ, pro který se někdo za prostředníka hodí.

Obraťme to na Krista. Hodí-li se za prostředníka mezi Bohem a lidmi? Ano. A proč? Kde je věčný základ neboli příčina, že se k tomu hodí? Záleží v tom, že je podle božství spojen s Bohem, podle člověčenství s námi. Není ani pouhý Bůh ani pouhý člověk, je Bůh a člověk v jedné bytosti. Hodí se tedy za prostředníka způsobem zvláštním, jediným. Bohoslovci praví, že je přirozený prostředník, jelikož sama bytost jeho je prostředničí. Svými skutky, zvláště utrpením a smrtí, usmířil Boha, nebo jinými slovy, učinil spravedlnosti zadost. Bůh přijal jeho zadořtučinění tak, jakoby bylo od nás; neboť bylo od lidské naší bytosti, kterou Syn Boží přijal. Vrátil nám nadpřirozený stav hříchem ztracený. Víte, že nadpřirozeným stavem rozumíme posvěcující milost s právem na blažené patření v nebi. Jako člověk, t. j. jako jeden z nás jednal a božská jeho osoba dala jeho lidským činům takovou cenu, že bylo učiněno zadost přísné spravedlnosti. Proto dí sv. Pavel, že jest jeden prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš. Zdůrazňuje slov člověk, aby snad nikdo nemyslel, že v Kristu trpěl Bůh. Zdůraznění bylo potřebné pro Židy a pohany, které mätlo, že Syn Boží trpěl a umřel.

Sv. Pavel zdůrazňuje také slovo jeden. Tu by mohl někdo poukázati na to, že jméno prostředník dáváme také jiným osobám. Tak činíme skutečně. Mojžíš, jenž vyvedl lid z egyptského otroctví a skrze něhož dal Hospodin Israelitům na Sinai zákon, jmenuje se prostředníkem mezi Bohem a lidem israelským. On mezi nimi skutečně prostředkoval. Byl k tomu od Boha zvlášť vyvolen a uschopněn. O kněžích říkáme, že jsou prostředníci mezi Bohem a křesťanským lidem. Důvod je, že káží lidu nauku Kristovu, že se za něj modlí, že konají za něj a s ním nejsv.

obět, že mu udělují svátosti Kristovy. Prostředkují mu tak zásluhy Kristem získané, jinými slovy, prostředkují mu vykoupení Páně. Také o svatých v nebi lze říci, že jsou prostředníci mezi námi a Bohem, nebo věříme, že se za nás přimlouvají. To jest prostředkování. Panně Marii dáváme výslovně název prostřednice. Činí tak sama církev, ano dějí se pokusy, aby jí toto jméno dala slavným prohlášením.

Jest tedy pravda, že jsou vedle Krista i jiní prostředníci. Tážeme se: Kterak může tedy sv. Pavel zvatí Pána Ježíše jediným prostředníkem? Odpověď je snadná. Dej místo slova prostředník slovo Vykupitel a máš obtíž rozhodnutu. Můžeme-li Mojžíše, kněze, svaté, P. Marii nazvat Vykupiteli lidstva? Nemůžeme. Prostředníky je jmenujeme, ale užíváme slova prostředník ve smyslu širším. Lidé mohou prostředkovati u Boha toliko z milosti, proto jedině, že jim Bůh nebo Kristus Pán moc prostředkovati dal. Mojžíš mohl dáti lidu zákon Boží, že jej dostal od Boha a že byl od něho splnomocněn a ustanoven, aby jej lidu ohlásil. Kněz je prostředníkem, protože Kristus zasloužil milosti, uložil je církvi a ustanovil kněze, aby je lidu skrze svátosti udělovali. P. Maria je prostřednicí, poněvadž ji Bůh vyvolil za matku svého Syna, poněvadž skrze ni přišel na svět dárce všech milostí a poněvadž je u Boha nejmocnější naší orodovnicí. Zcela jinak užíváme slova prostředník o Kristu. Tu je bere ve smyslu užším, jediném a nejvlastnějším. Sv. Pavel píše, že Otec smířil s sebou všecko skrze Krista (Kol 1, 20). Kristus usmířil spravedlnost Boží, on zasloužil posvěcující milost a všechny milosti vůbec, on ustanovil církev, on odevzdal jí svou nauku, svátosti, nejsv. obět mše sv., on vše to chrání, aby se do ničeho nevloudilo porušení. Kdokoliv došel a dojde spásy věčné, a to i Žid nebo pohan, došel a dojde skrze jí, skrze jeho zásluhy, skrze milost jím získanou. On spasí lid svůj od hříchu jejich, oznamoval anděl P. Marii při zvěstování (Mat 1, 21). Může-li tohle někdo jiný? Ne. Kněz, svatí, P. Paria mohou prostředkovati proto, že se vykoupení již stalo. Ale Kristus vykoupení vykonal. Kristus je tedy prostředník ve vlastním smyslu slova a v tom smyslu je prostředník jediný.

Jest obvyklá námitka protestantů, že je stavem kněžským a orodováním svatých zastíněno, zmenšeno, znehodnoceno prostřednictvím Kristovo. Tuto námitku vymyslili, když odstranili svátost svěcení kněžstva a neměli kněží. Vymyslili ji a rozšiřovali, aby zastřeli svévolný čin, že zrušili svátost od Krista ustanovenou. Námitka je zřejmě hledaná. Kněží a svatí pro-

středkují na základě prostřednictví Kristova. Což zastiňoval Mojžíš Boha a jeho moc, když jej Hospodin učinil svým prostředníkem mezi sebou a lidem? Zastiňuje úředník moc panovníkovu, že vykonává úřad od krále mu svěřený? Naopak zvyšuje ji. Na zemi se stává, že vládychtivý ministr strhne moc na sebe, takže mocnár je jako nic, anebo že se sněmovna činí jediným pramenem všech práv. Ale to není u Boha a Krista možné. Či může kněz dáti křtu větší působnost, než jakou má od Krista? církev ustanoviti novou svátost? papež změnití zjevenou nauku? Nikoliv. Mohou prostředkovati jen v tom, co jim bylo od Krista odevzdáno. Slunce nejen svítí, nýbrž také působí, že my vidíme. Zastiňuje-li náš zrak moc slunce? Ne, nýbrž zvyšuje ji. Slunce nejen hřeje, nýbrž probouzí také v přírodě síly, aby vydávala květy a plody. Zastiňují pole a sady účinnost slunce? Ne, nýbrž dávají mu svědectví: jsi tak mocné, že budíš plodnou sílu i v nás.

Pán Ježíš je tedy jediný prostředník mezi Bohem a lidmi, protože jedině on nás vykoupil. Ostatní prostředníci prostředkují z jeho milosti, podle jeho ustanovení. Jemu patří všecka čest a chvála za vše dobré, které jeho prostředníci konají.

Proč sv. Pavel zdůrazňuje slovo „člověk“ Kristus Ježíš, jsem již vyložil. Opakuji: Vykoupení se mělo státi podle přísné spravedlnosti a utrpením. Bůh nemůže trpěti. Proto se Syn Boží vtělil, ale Bůh dal jeho utrpení náležitou cenu. Sv. Augustin píše: „Kristus je prostředník mezi Bohem a lidmi, poněvadž je Bůh s Otcem a člověk s lidmi. Prostředníkem nemůže býti člověk bez božství a Bůh bez člověčenství. Božství bez člověčenství není prostředník, člověčenství bez božství též ne, nýbrž mezi božstvím samým a člověčenstvím samým je lidské božství a božské člověčenství Kristovo.“ Pěkné a smělé slovo. Každý, zajisté chápe, že se Bůh-člověk za prostředníka hodí. Jako člověk byl z nás a mohl trpěti a umřít. Tu trpěla v něm a umřela v něm naše lidská přirozenost. Jako Bůh mohl říci: Otče, dávám ti své utrpení jako výkupné za hříchy lidu, vykonal jsem je jako člověk, ale dal jsem mu svým božstvím cenu, která vyrovnává všecky urážky, v hříších obsažené. Nechť tedy nastane zase mezi tebou a člověkem přátelství, hříchem rozvrácené. Odpusť a vrať člověku ztracené synovství Boží a přijmi jej za dědice své slávy. Kristus Pán je tedy jediný prostředník mezi Bohem a lidem, poněvadž jest jím ne z milosti a moci jiného, nýbrž svou bytostí jako Bůh člověk.

Často slýcháme a čítáme věty: Pán Ježíš vzal na sebe hříchy světa a Pán Ježíš vzal na sebe naše tresty. Obě věty zasluhují objasnění. Vyložme si je.

Pán Ježíš vzal na sebe hříchy světa. Vzal je tak na sebe, že na duši jeho lpěla vina všech hříchů, spáchaných od Adama do konce světa? Ne, nebo Kristus byl svatý a zůstal vždy svatý. Nikdy na něm nebylo nejmenší viny. Vinu nelze přenést z duše hříšnickovy na jinou osobu. Vina je s duší hříšnickovou tak spojena jako myšlenka s rozumem. Svůj klobouk můžeš dáti jinému na hlavu, svou zdravou krev můžeš pustiti do žil chorého, ale myšlenku nemůžeš vyňati z rozumu jiného. Tak nelze přenést ani ctnost ani vinu. Nemůžeš říci: Můj přítel kradl, je zlodějem, má vinu zlodějství v své duši; já ji za něho převezmu, on nebude již zlodějem, nýbrž budu jím já, vina přejde z jeho duše do mé duše. To není možné. Věta, že Kristus přijal na sebe hříchy světa může míti jen ten smysl, že odčinil svými skutky urážku v nich obsaženou, dal za ni zadostučinění, usmířil uraženého. Můžeme řečené věty užívatí tím spíše, protože Kristus Pán vinu všech hříchů, jejich urážku a ohavnost dokonale znal a pocífoval z nich hrůzu. Proto v zahradě, kdy předstoupily živě před jeho zraky, se děsil a skličoval, že v boji s tímto děsným zármutkem krvavý pot polil jeho tělo. Můžeme řečené věty užívatí, protože v době utrpení, kdy nás zvlášť vvkupoval, stál před Bohem jako pokrytý hříchy světa, jako ten, jenž hoden je smrti.

Druhá věta: Pán Ježíš vzal na sebe tresty za hříchy má tento význam: Pán Ježíš vzal na sebe tresty, které my jsme svými hříchy zasloužili, nebo Pán Ježíš vzal na sebe utrpení a odpykal naše tresty, ale bez viny, s kterou u lidí jsou spojeny. Můžeme této věty užívatí, protože Kristus skutečně trpěl muka, jež lidstvo zasloužilo. Proto bylo jeho utrpení tak hrozné. Pozorovati utrpení Páně, říkati si: za mne trpíš, dobrý Spasiteli, já zasluhuji tvé rány a tvou korunu, je dobré a mocně živí vděčnou lásku k tomu, jenž jest jí svrchovaně hoden.

Můžeme tedy obou vět užívatí a my tak činíme s prospěchem. My víme, že Kristus je svatý a že trpěl za nás bez viny, aby učinil přísné spravedlnosti zadost, i není nebezpečí, že bychom řečených vět užívali bludně.

Tolik o slovech sv. Pavla: „Jeden jest zajisté Bůh, jeden také prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš.“ Sněm nicejský z roku 325, první církevní sněm vůbec, vyslovuje nauku tu krátce: „Ukřižován jest za nás.“ Sněm efeský, který

byl konán asi o sto let později, vyslovuje prostřednictvím Kristovo větou: „Obětoval sebe za nás v dým líbezný.“ Proto jest Kristus střed všeho lidstva, proto s jeho jménem na rtech uléhají a vstávají, proto také jsou mu křesťané oddáni vděčnou láskou, proto jest také jejich posledním vzdechem při smrti.

* * *

Vyložil jsem nauku, že Kristus jest prostředník mezi Bohem a námi. Prostředník a vykupitel je u Krista totéž.

Uvažme osobní smrtelné hříchy. Takový hřích je těžké přestoupení zákona Božího. Bůh je nejvyšší pán a zákonodárce. Proto porušuje smrtelný hřích těžce velebnost Boží, uráží a potupuje bytost, jejíž vůli plniti je první a největší povinnost tvorů. Z hříchu vzniká v duši vina. Hříšný skutek trvá okamžik, vina z něho zůstává v duši, dokud není odčiněna. Někdo zabije úkladně člověka. Skutek vykonal za vteřinu. Vina jeho trvá. Před Bohem je vrahem a zůstane jím, dokud vinu neodstraní. Neučiní-li tak do smrti, zůstane vina v jeho duši na věky a na věky bude za ni pykat. S ní je posvěcující milost neslučitelná, proto hříchem mizí z duše. Tento nedostatek milosti ukazuje na hřích, kterým byla ztracena, na př. na vraždu. Bez milosti nelze, jak víme, dojíti blaženého patření. Kristus je prostředník v osobních našich hříších. Svým vykoupením umožnil hříšníkovi smír s Bohem. Prostředkuje jej skrze svátost pokání.

Vezměme hřích dědičný. Prvotní hřích je jediný hřích, v jehož vině mají účast všichni lidé. Říkáme, že na ně přichází. Apoštol dí, že v Adamovi všichni hřešili. Tato zvláštnost prvotního hříchu je z ustanovení Božího. Bůh ustanovil, aby posvěcující milost, kterou obdařil Adama, přecházela dědičně na jeho potomky. Adam jí hříchem pozbyl i rodí se potomci jeho bez ní. To je hříšný stav, nebo každý ji má mít. Každý je určen pro nebe a nemůže tam, nebo bez posvěcující milosti to není možné. Tento nedostatek milosti ukazuje na prvotní hřích, kterým byla milost ztracena. To je náš dědičný hřích. Kristus nás z něho vykoupil. Na odpuštění dědičného hříchu ustanovil křest a tak prostředkuje smír mezi Bohem a námi.

Je tedy Kristus prostředník jak v hříchu dědičném tak v hříších osobních. Učinil spravedlnosti Boží zadost, vysvobodil nás z moci ďábla, vrátil ztracenou milost, otevřel cestu k nebeské blaženosti. Učinil tak utrpením, poněvadž se vyrovnání uražené spravedlnosti děje vždy nějakým utrpením. Bůh vykou-

pení přijal. My si vykoupení Kristovo musíme osvojit. To se děje vírou v Krista a prostředky, jež pro to zřídil, hlavně sv. svátostmi. Tyto prostředky jsou jisté. Některé jsou snadné, jako křest, některé těžší, jako pokání, některé svrchovaně milé, vzácné, jako Svátost oltářní. Kristus je jediný prostředník. Proto nelze dojíti ospravedlnění a spásy leč skrze něho. Osudně se mýlí, kdo myslí, že mu Krista není třeba.

My Krista vyznáváme, na jeho zásluhy spoléháme, jeho milostí se posvěcujeme. Z toho máme blaženou jistotu spásy, spojenou s oním sv. klidem duše, který přemáhá všechny kříže. Božský prostředník, dej nám, ať v tvé milosti setrváme až do konce, abychom jako tě milujeme a chválíme zde, Tebe milovali a chválili ve věčném životě.

XI. Nauka o vykoupení odůvodněna z Písma a podání.

Jméno Mesiáš, Vykupitel, Spasitel, prostředník, které dáváme Pánu Ježíši, praví v podstatě totéž. Ale nejsou to pouhá jména, nýbrž Kristus to, co znamenají, jest. On je očekávaný Mesiáš, on nás vykoupil a spasil, on prostředkoval mezi Bohem a námi. Celý život Pána Ježíše byl vykupitelský, avšak hlavně přičítáme vykoupení jeho utrpení a smrti.

Vůdce německých rozumářů a profesor protestantského bohosloví v Berlíně (Pfleiderer Harnak) napsal, že nauka o vykoupení je od sv. Pavla; Kristu Pánu se prý o ní nezdálo. Vznikla prý takto: Apoštolové očekávali vykoupení národně politické. Než hle, Kristus umřel a nestal se slavným Davidem ani obnovitelem židovské říše. Byli bez rady. Tu prý napadla sv. Pavla šťastná myšlenka, aby z vykoupení národně politického učinil vykoupení duchovní. Apoštolové to přijali, začali v tom smyslu kázati a věc se zdařila. Nauka o vykoupení je tedy šťastný nápad z nouze. Uvádím toto povídání smělého rozumáře jako příklad, kam vede na konec odpad od církve Boží. Popírat vykoupení je popírat všechno: Starý zákon, Nový zákon, apoštoly, veškeré podání, krátce celé křesťanství.

Člověk se diví, jak se takový učenec může osmělit, pustiti onen výmysl do světa. Víte, jak byli apoštolové nesmělí a jak je smrt božského mistra zdrtila. Kdyby byl tehdy někdo k nim přišel a jim řekl: změňte Mesiáše světského v Mesiáše duchovního, byli by mu vůbec nerozuměli. Byli by vyzváni, vystoupiti s takovou myšlenkou veřejně, odmítli jako bláznoství.

Apoštol Pavel nemohl je k tomu vyzvat, nebo se stal křesťanem, když už církev Kristova byla zřízena. Když sv. Petr kázal o letnicích, že Kristus zemřel za naše vykoupení a že dojde spasení ten, kdo v něho uvěří a dá se pokřtít, byl sv. Pavel ještě pronásledovatelem církve. Říci tedy, že apoštolové měli nauku o duchovním vykoupení od sv. Pavla, jest nemožné. Kdyby někdo neznal z víry nic nežli výrok sv. Jana Kř.: „Ejhle, Beránek Boží, jenž snímá hříchy světa“ (Jan 1, 29), věděl by dost, aby poznal, že prorok ohlašuje Krista jako vykupitele z hříchu.

Otevřme prameny víry a podívejme se, jakým Vykupitelem Kristus podle nich je. A ty, božský mistře, nám požehnej.

* * *

Že Pán Ježíš je Vykupitel duchovní, je čl. víry. Sněm tridentský praví, že nám Pán Ježíš svým přesvatým utrpením na dřevě zasloužil ospravedlnění a za nás Bohu učinil zadost. Ospravedlnění je posvěcující milost, hlavní dar hříchem ztracený a Kristem člověku navrácený. Učinil za nás Bohu zadost, značí, že dal zadostučinění, jakého Bůh žádal, a že Bůh je za nás přijal. Podle církevního zvyku, vzatého z Písma, pronáší sněm tridentský nauku o vykoupení také záporně a s klatbou. Praví: Kdo by řekl, že se hřích Adamův ničí jiným prostředkem nežli zásluhou jediného prostředníka, Pána našeho Ježíše Krista, jenž nás s Bohem v krvi své smířil, je v klatbě. Takové slavnostní prohlášení učitelského úřadu znamená, že nauka o vykoupení je pravda od Boha zjevená, jinými slovy, že je obsažena v pramenech zjevené víry, v Písmě a podání. Nauka o vykoupení je vůbec pravda nadpřirozená, o níž se nemůžeme dovědět pouhým rozumem, nýbrž jen zjevením. Že je Bůh, chápeme přirozeným rozumem, že jsme hříšníci, víme ze zkušenosti, ale že hříchem ztrácíme milost a že Syn Boží nám jí vydobyl, víme a můžeme vědět jen ze zjevení, o němž nás poučuje sv. Písmo a apoštolské podání. Proto, kdo se chce poučit o vykoupení a Kristu Vykupiteli, musí hledat poučení v pramenech víry a nikoliv v lidském mudrování.

Otevřme Starý zákon. Jedno z nejkrásnějších svědectví o Kristu Vykupiteli je u proroka Isaiáše. Prorok vidí utrpení Mesiášovo a ukazuje jeho vykupitelskou povahu. Viděl Mesiáše nikoliv přirozeně, nýbrž skrze Boží osvětlení, neboť šlo o věc daleké budoucnosti. Jak jej vidí? Vidí ho raněného, potřeného, zsináleho, jako beránka vedeného k zabití. Proč je Mesiáš,

jenž je zvěstován jako druhý David, tak zbědovaný? I to viděl prorok. Píše, že Mesiáš naše neduhy nesl a naše bolesti snášel, že pro naše nepravosti je raněn a pro naše hříchy potřen, že trest za náš pokoj leží na něm a že jeho zsinlostí jsme uzdraveni, že ospravedlní mnohé a že národové budou skrze něj spaseni (Is. 53). Slova Isaiášova, z nichž jsem uvedl jen něco málo, jsou jasná jako den. V jediné hlavě, z níž uvedená slova jsou, praví dvanáctkrát, že Mesiáš bude trpět za nás, za naše hříchy. Klade tedy zvláštní důraz na zástupnickou povahu utrpení Páně. Jak nesl naše hříchy? Snad jen tak, že je z nás odstranil? Nikoliv, nýbrž tak, že za ně trpěl, že svou smrtí dal za ně výkupné.

Slova proroka Isaiáše mají ještě zvláštní váhu tím, že se jich apoštolové často dovolávají a je uvádějí na důkaz vykoupení. Uvedu zde dva příklady.

První je ze Skutků apoštolských. Komorník ethiopské král. Kaudake četl slova Isaiášova: Jako ovce k zabití veden jest a jako beránek před tím, který ho strážil, oněmí.... Komorník četl hlavu 53., z které jsem právě uvedl úryvky. Bůh poslal jáhna Filipa na cestu, kterou komorník jel. Učedník poslechl ovšem. Komorník četl nahlas a Filip slyšel slova. Otázal se vznešeného cizince, rozumí-li tomu, co čte. Komorník přiznal, že nerozumí, a prosil Filipa, aby přisedl a vyložil mu tajemná slova. Na otázku, o kom prorok uvedená slova mluví, odpověděl mu Filip, že o Ježíši, a vykládal mu, že Kristus jest Syn Boží, že ten dojde spasení, kdo v něho uvěří a dá se pokřtiti. Komorník uvěřil a byl od Filipa pokřtěn (Skut. 8, 26 n). Druhý příklad беру z listu sv. Petra. Píše v něm, že Kristus vnesl naše hříchy sám na svém těle na dřevo kříže, že zsinlostí jeho uzdraveni jsme (1. Pet. 2, 22). Apoštol tu mluví slovy proroka Isaiáše. Výrok, že vnesl naše hříchy na svém těle na kříž, je obrazný a znamená, že vytrpěl smrt kříže za naše hříchy, nebo lépe, pro naše vykoupení z hříchu. Z toho je patrné, že sv. Petr hlásal věřícím pravdu o vykoupení, jak ji Isaiáš předpověděl.

Prorok Isaiáš svědčí, že byl Kristus v Starém zákoně ohlášen jako Mesiáš duchovní, t. j. jako Mesiáš, jenž vykoupí lidi z hříchu a že to učiní utrpením a smrtí. Fariseové a jejich škola tuto nauku převrátili a učinili z Mesiáše vykupitele národního a politického. Ale apoštolové věděli po seslání sv. Ducha, že tato představa o Mesiáši je bludná a vrátili se k představě o Mesiáši, jak ji podávají proroci. To měli ovšem od Krista.

Víte, jak božský mistr bludnou farisejskou představu o Mesiáši potíral. Činil tak dlouho marně, ale smrt Páně, výklad, jež dal učedníkům na cestě do Emaus, poučení Kristovo po zmrtvýchvstání do nanebevstoupení přesvědčily apoštoly a sv. Duch přesvědčení to v nich dokonal.

Otevřme Písmo Nového zákona. Je to vlastně už zbytečné, nebo příklad s Filipem a slova sv. Petra, spočívající na proroku Isaiášovi, svědčí zdostatek, že Nový zákon pojímal Mesiáše jako vykupitele z hříchu. Než uveďme přece něco.

Vzpomeňme na některé výroky samého Spasitele. Když se učedníci ze ctižádosti hádali, kdo z nich bude v mesiánském království větší, vidíme z toho, že měli o Mesiáši představy ještě silně farisejské, v nichž byli vychováni. Pán Ježíš jim řekl: „Syn člověka přišel, aby dal život na vykoupení za mnohé“ (Mat. 20, 28). Smysl jeho slov je: Stále myslíte na světskou říši mesiánskou a chcete v ní býti předními hodnostáři. Což jsem vám nepravil již mnohokrát, že říše mesiánská bude jiná? Ovšem vykoupím Israele, ale mé vykoupení bude zcela jiné a bude se týkat celého světa. Můj trůn bude dřevo kříže, na němž zemru na vykoupení lidstva. Jindy vypravoval podobenství o dobrém pastýři, jenž dává život za ovce své. Tehdy přidal: „Svou duši dávám za ovce své“ (Jan 10, 15). Duši značí tu život. Proč dá za ně svůj život? Aby je zachránil, t. j. aby je vykoupil. Vstupme do večeřadla. Je chvíle na výsost památná. Spasitel je naposledy se svými učedníky, za chvíli se začne jeho utrpení. Podáváje apoštolům proměněný chléb praví: „Toto jest tělo mé, které se za vás vydává“ (Luk. 22, 19). Potom jim podává kalich s proměněným vínem a praví: „Tatoť jest krev má, Nového zákona, která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů“ (Mat. 26, 28). Oba výroky svědčí především, že mše sv. je obět, ale májice přímý vztah k oběti na kříži ukazují, že co se při oběti mše sv. děje nekrvavě, tam se stane krvavě. Smrt Páně je vykupitelská obět, mše sv. ji připomíná, představuje a její ovoce nám přisvojuje. Když apoštolové sloužili mši sv., vzpomněli zajisté na smrt Páně a řekli si: tam vydal své tělo a svou krev za naše vykoupení. To, co jsem uvedl, jsou slova Páně a nejsou ze sv. Pavla, nýbrž z evangelistů. A učený rozumář se osmělí říci, že Krista ani ve snu nenapadlo vydávati se za Vykupitele světa. Jak pak ho to nenapadlo, když to zřejmě praví. A uvedené výroky nejsou jediné.

Podívejme se, jak píší apoštolové. Však dříve musím vzpo-

menouti slov sv. Jana Kř. Sv. Jan Kř. apoštola Pavla ani neviděl a zemřel dříve, nežli se stal Pavel apoštolem. Sv. Jan Kř. káže na březích Jordanu. Tu vidí přicházeti Krista. Přicházel z pouště, kde po křtu dlel čtyřicet dní a nocí na modlitbách a postech. Sv. Jan volá: „Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa.“ Chtěl přítomným židům připomenouti proroctví Isaiášovo (Is. 53, 7), z něhož jsem prve uvedl některé myšlenky. Druhého dne se výjev opakoval a získal Kristu dva učedníky. Sv. Jan přidal k slovům svým, že muž, jež nazval Beránkem, je ten, o němž káže a jemuž připravuje cestu. V původním jazyku stojí místo hříchy světa, jak my říkáme, hřích světa. Hřích světa je hřích dědičný. Měl tedy sv. Jan Kř. na mysli hlavně vykoupění z hříchu dědičného, nikoliv vykoupění politické. Z apoštolů uvádím sv. Petra a Jana. Sv. Petr píše: „Nebyli jste vykoupěni porušitelnými dary, zlatem nebo stříbrem, nýbrž drahou krví Krista jakožto beránka neúhonného a neposkvrněného“ (1. Pet. 1, 18 n). Sv. Jan píše: „Krev Ježíše Krista očisťuje nás od všelikého hříchu“ (1. Jan 1, 7), „on jest obětí smírnou za hříchy všeho světa“ (1. Jan 2, 2).

Mohl bych pokračovati. Celý Nový zákon je naplněn myšlenkou vykoupění z hříchu, vrácením synovství Božího s právem na nebe. To jest vykoupění, jak mu církev učí. Dosud jsem neuvedl ani jediného svědectví sv. Pavla. Není tedy nauka o vykoupění od sv. Pavla a nevznikla z nouze, když Kristus umřel neobnoviv politické moci židovského státu, nýbrž jest základní naukou Pána Ježíše a apoštolů. Ale pravda jest, že Pavel, když se z něho po několika letech stal apoštol, nauku o vykoupění podrobně vykládá. Sv. Pavel objasňoval v svých listech, jichž napsal víc nežli všichni ostatní apoštolové dohromady, důležité pravdy Boží a tak se šíří také o vykoupění, pravdě zvlášť důležité. K tomu byl přímo nucen bojem, který Židé právě proti němu vedli, a působením svým hlavně mezi pohaný. Pohanům bylo třeba nauku o vykoupění vůbec vyložití, nebo neměli proroků a zaslíbení Mesiáše, Židům pak ukázati, že Starý zákon není vykupitelský, jak učili fariseové, nýbrž že na Mesiáše jen připravoval a jeho smrtí přestal. Pohanům vykládá sv. Pavel nauku o vykoupění v listě k Římanům, křesťanům jerusalemským v listě k Židům. Líčí podrobně, jak hříchem Adamovým přišla na svět smrt, pánství ďáblov a mravní zkáza; jak Kristus, druhý Adam, nás svou smrtí vysvobodil z moci ďábla, zmařil smrt, s Bohem smířil, ospravedlnil, jako velekněz se za nás Otci obětoval, zabezpečil nám

slavné zmrtvýchvstání. Krátce celá nauka o vykoupení, jak ji Bůh zjevil a Kristus uskutečnil, je v řečených dvou listech obsažena.

To jest důkaz z Písma o vykoupení. Jestliže něco je v Písmě jasně vyjádřeno, jest to nauka, že Pán Ježíš je Mesiáš, Vykupitel, prostředník, že vykonal dílo vykoupení zvláště svým utrpením a svou smrtí na kříži. Proto také podání, druhý pramen zjevené víry, hlásá tuto nauku jasně a souhlasně od dob apoštolských do dneška na západě i na východě, také v církvích rozkolných. Uvedu z něho několik starých svědectví.

Sv. Klement Řím., vrstevník sv. Petra a jeho druhý nástupce, píše: Náš Kristus Pán dal podle vůle Boží za nás duši, t. j. život. Sv. Polykarp, žák sv. Jana a slavný mučedník, píše, že Pán Ježíš vnesl naše hříchy na vlastním těle na dřevo a vše vytrpěl, abychom v něm žili. Pozorujete, že mluví slovy sv. Petra. Origenes, slavný křesťanský učenec třetího století, vykládá, že kdyby nebylo hříchu, nebylo by třeba Beránka, aby byl za nás zabit jako obět, že jen Kristus mohl smýti hříchy celého světa, že proto, když tak učinil, pominuly jiné oběti. Sv. Cyril Jer., jenž žil v čtvrtém století, píše, že se Pán Ježíš stal neposkvrněnou obětí za všechny, aby odstranil hřích světa (t. j. hřích dědičný), přemohl ďábla, smrt smrtí odvrátil, kletbu s lidí sňal, že jeden Beránek umřel za všechny. Podobně píší všichni bez výjimky. A nevykládají nauku o vykoupení jen chladně naučně, nýbrž přidávají k svým výkladům nadšení chvály, dojemné díky, výmluvná povzbuzování. Někteří z nich líčí nauku o vykoupení dramaticky. Bůh a ďábel bojují o člověka. Bůh nechce sleviti ani haléře ze své spravedlnosti, ďábel nechce pustiti duše, jež má ve své moci a žádá veliké výkupné. Tito spisovatelé všelijak upřilišují anebo božskou věc příliš zlidšfují. Pohoršovati se tím bylo by nemístné, nebo tu je oděna nauka o vykoupení v šat poesie a poesii sluší připustiti nějakou volnost obrazotvornosti.

* * *

Ukázal jsem, že nauka o vykoupení jak ji podává církev, je jasně a určitě obsažena jak v Písmě tak v podání. Je to nauka zjevená a od církve za článek víry prohlášená. Na konec připomínám toto: Všichni lidé jsou si vědomi, že jsou hříšníci. Proto se setkáváme u všech národů také s oběťmi smírnými. Pohané obětovali v svém pobloudění ducha a tvrdosti srdce i dítky, panny a jinochy, aby tím spíše bohy

usmířili, majíce za to, že je jim taková oběť zvlášť milá. Každá taková oběť skrývala myšlenku, že hříšník zasluhuje smrt a že za sebe dává něco sobě drahého. U Israelitů byly oběti ustanoveny od Boha skrze Mojžíše. I oni měli ovšem také oběti smírné. Když se kněz prohřešil, obětoval tele, ale dříve vložil ruku na jeho hlavu na znamení, že svou vinu uznává a na obětní zvíře ji skládá. Kníže obětoval za hřích kozla s týmž obřadem. Obyčejný člověk kůzle. Vkládání rukou bývalo spojeno s vyznáním hříchu. Na veliký den smíření obětoval lid dva kozly za hřích. Jeden byl obětován Hospodinu, druhý vyhnán na poušť, obydlí démonů, aby odnesl hříchy lidu a za ně zahynul tam, odkud vycházejí. Nejpmatnější oběť starozákonní byl velikonoční beránek.

Všecky oběti krvavé za hřích předobrazovaly vykupitelskou oběť slíbeného Mesiáše, u pohanů nevědomky, u Židů vědomě. Zvláštním velevýznamným předobrazem byl velikonoční beránek. Když Pán Ježíš oběť vykonal, všechny oběti ostatní přestaly. Ale protože člověk má Boha ctíti obětí, dal světu oběť mše sv., která je chvalobná, děkovná, prosebná a smírná zároveň.

Mše sv. představuje a obnovuje oběť kříže. Vzpomínejme při ní na vykupitelské dílo božského mistra. Připomíná je více než kříž, Srdce Páně a cokoliv jiného, nebo na oltáři se nekrvavě opakuje. Při mši sv. máme také nejlepší příležitost, Kristu, a to skutečnému, se klaněti, jemu děkovati, jemu lásku projevovati, jej odprošovati. Vždy nám z ní vyprýstí nějaká milost, vykupitelskou smrtí Páně zasloužená, přiblíží nás k Bohu a k cíli, kde budeme z vykoupení Kristova žítí blaženě na věky.

XII. Bludy o vykoupení.

Zdá se, že sv. Jan Kř. Krista Pána neznal osobně. Sv. Jan žil skrytě na poušti judské, Pán Ježíš skrytě v městečku galilejském, i neviděli se asi dříve, až když Pán Ježíš přišel k Jordánu a žádal Jana, aby ho pokřtil. Tak se vykládají slova sv. Jana: „A já jsem ho neznal,“ jichž užil, když poukázal na Pána Ježíše slovy: „Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa.“ (Jan 1, 29.) Jakmile se Spasitel Janovi ukázal, poznal jej prorok hned, asi z vnitřního osvětlení. Je to patrné ze slov, jimiž odpověděl na žádost Kristovu o křest. Výjev při křtu Páně, holubice, hlas s nebe jej ovšem utvrdil najisto, že Ježíš jest ten, jemuž on má připravovati cestu, Vykupitel světa v ráji slíbený, a od proroků zvěstovaný.

Však to jen mimochodem. Chci obrátiti vaši pozornost na památná slova Janova o Kristu: „Ejhle, Beránek Boží...“ Jsou podivuhodná. Je v nich obsaženo několik důležitých pravd. Slovo „Boží“, „Beránek Boží“ ukazuje na božství Pána Ježíše. Slovo Beránek živě pamatuje na velikonočního beránka. Velikonoční beránek byla po přednosti oběť mesiánská. Ukazoval na vysvobození z egyptského otroctví, jež provedl Mojžíš, přední předobraz Mesiáše, a na vykoupení, jež Mesiáš vykoná. K slovu Beránek pojí se proto všechny předpovědi proroků o vykoupení. Zároveň praví to slovo, že se vykoupení stane smrtí. Beránek byl obětován, i Mesiáš bude obětován. Proč se to stane? Aby sňal hříchy světa, t. j. aby nás vykoupil. Ještě jiné pravdy jsou v slovech Janových. Věru podivuhodný výrok, jistě plod osvětlení shora.

Minule jsem vykládal, jak nauka o vykoupení z hříchu je obsažena v Písmě a podání. Také slova Jana sloužila za důkaz. Nauka o vykoupení je pravda od Boha zjevená a váhou Boží pravdomluvnosti zaručená. Kdo by jí odpíral, odpíral by Bohu, kdo by ji popíral, činil by Boha lhářem. Pravdu od Boha zjevenou přijímáme vírou božskou, t. j. vírou, za niž nám ručí sám Bůh.

Než hle, i proti této pravdě povstali bludaři, někteří proti vykoupení vůbec, někteří proti zastupnickému vykoupení, někteří proti vykoupení smrtí. Na vůdce moderních rozumářů a jeho námitku jsem poukázal minule. Projednáváme nauku o vykoupení zevrubně. Proto je třeba, abychom si všimli také nauk bludných a námitek. To učiníme dnes, Božský Vykupiteli, požehnej nám.

* * *

1. V nejstarší době, sahající až do dob apoštolských, kazili katolickou nauku o vykoupení gnostikové.

V této společnosti bylo asi málo křesťanů, ale působila mezi věřícími zmatky. Přijala totiž leccos z katolické nauky, ale měnila pravdy Boží podle svých zásad. Poněvadž gnostikové předělávali i nejdůležitější pravdy křesťanské víry, musili proti nim katoličtí spisovatelé vystupovati. Nebýti toho, nebyli by jim také pozornosti věnovali, neboť nauky gnostické jsou zmatené. Vykoupení Pána Ježíše popírali. Podle nich není vůbec možné. Proč? Gnostikové učili, že hmota je věc podstatně zlá a že proto není a nemůže býti od Boha. Vykoupení z hříchu záleží ve vykoupení od zlé hmoty. Kristus nemohl míti pravé tělo lidské, nebo to je hmotné. Jak by se mohlo božské Slovo spojit.

se zlou hmotou? Měl tedy jen tělo zdánlivé. Jak patrně, nebyli gnostikové lidé zdravého rozumu. Nicméně se velmi rozšířili. Pomohla jim k tomu jejich chlubitost a sebevědomí. Chlubili se, že rozumějí všem věcem lidským i božským. Do bludů je vedla zrůdná filisofie nebo vlastně theosofie východu, plná fantastických nesmyslů. Nejvydatnějším jejich potíračem byl sv. Irenej, biskup a mučedník lyonský, žák slavného Polykarpa.

Z křesťanů vyšla sekta Ariánů. Bloudili v nauce o nejsv. Trojici. Katolíci učili podle Písma a apoštolského podání, že jest jeden Bůh ve třech osobách, že tedy božské osoby mají touž jednu bytost, že jsou si rovné. Říkáme, že jsou soupodstatné. Ariáni to změnili. Pravili, že druhá božská osoba, nebo jak se tehdy říkalo „Logos, Slovo“, je tvor, nejvyšší tvor, jakýsi božský tvor, ale přece tvor; přičítali mu stvoření světa a prostředkování mezi Bohem a lidmi. Z toho by následovalo, že nás nevykoupil Syn Boží, nýbrž tato vybájená ariánská bytost. Poněvadž své bludy zastírali, zůstali dlouho nepozorováni a neobyčejně se rozšířili. Nabyvše moci šířili své bludy násilím. Poněvadž učili bludně o Slovu, dotýkal se jejich blud Krista, vtěleného Slova, a nauky o vykoupení. Když byly jejich bludy zřejmé, byl proti nim svolán roku 325 církevní sněm v Nicei, jenž nauku o Slově objasnil a ariánské bludy zavrhl. Prohlásil, že podle pravd od Boha zjevených a od apoštolů hláсанých je Slovo druhá božská osoba, soupodstatná s Otcem. Z prohlášení sněmu plyne, že je druhou božskou osobou také Slovo vtělené. Ariánství poznenáhlu vymizelo. Byla to největší a nejnebezpečnější sekta křesťanského starověku, hýbala dlouho celým světem křesťanským, způsobila veliké zmatky a prolila mnoho krve.

V pátém století vznikla z křesťanů sekta Pelagiánů. Pelagiáni učili, že není dědičného hříchu a že proto není vykoupení třeba. Kristus je prostředník pouze tím, že je náš učitel a vzor. Tak nás sílí v boji proti osobním hříchům. Milosti není třeba, každý může přemoci přirozenými silami všecka pokušení a dospěti nejen k dokonalosti, nýbrž i k úplné bezhříšnosti. Pelagiáni popírali tedy samý základ víry o vykoupení, nutnost posvěcující milosti neboli nadpřirozeného stavu. Pelagiáni nemohutněli v mocnou sektu, ale jejich blud od té doby nevymizel s povrchu zemského. Býval všelijak obnovován, na př. od Albigenkých a Valdských, asi tisíc let po Pelagiově jej obnovily některé protestantské sekty, v nové době patří k nim vědomě nebo nevědomě všichni rozumáři, kteří vše nadpřirozené popírají.

Otec protestantství je Martin Luther, známý německý reformátor. Luther učil správně a rozhodně, že Kristus je Syn Boží vtělený a že nás svou smrtí na kříži vykoupil. V té věci nepobloudil. Pochybil v nauce, jak si vykoupení Kristovo osvojujeme. Učil, že si je neosvojujeme svátostmi, dobrými skutky, působením s milostí Boží, nýbrž pouhou důvěřivou vírou. Kdo si řekne: pevně věřím, že jsem skrze Krista ospravedlněn, ten si osvojuje spravedlnost Kristovu. Spravedlnost Kristova je jen jedna, proto podle Luthera mají všichni, kteří si ji onou důvěřivou vírou osvojí, touž spravedlnost, ať onen skutek důvěřivé víry vykoná zločinec nebo světec. Veřejná hříšnice, která učinila skutek důvěřivé víry, je zrovna tak spravedlivá a svatá jako P. Maria. Stupňů spravedlnosti není, nejsou lidé méně dokonalí a více dokonalí, méně spravedliví a více spravedliví, méně svatí a více svatí, nýbrž všichni kteří řeknou: věřím, že jsem skrze Krista ospravedlněn, mají touž jednu dokonalost, spravedlnost a svatost Kristovu. Tato nauka je blud, Luther jej prohlásil za základ reformace; je dosud základním článkem víry pravověřících protestantů. Je to arci článek velmi pohodlný. Vzbudíš důvěřivou víru a jsi svatý jako Kristus, P. Maria a všichni nebešťané. Kalvín, který německou reformaci zanesl do Francie, učil jako Luther. Mimo to pochybil uče, že Kristus je prostředníkem podle božské přirozenosti jako Bůh. Kristus mohl prostředkovat jako Bůh člověk, ale nikoliv jen jako Bůh. Hle, jak je důležité a významné, že sv. Pavel zdůraznil: „Jeden jest prostředník mezi Bohem a lidem, člověk Ježíš Kristus.“ Duch sv. mu to vnukl, aby byl blud Kalvínův předem odsouzen.

O vykoupení samém učil Luther, jak jsem pravil, správně, ale v jiných zjevených pravdách Božích si počínal libovolně, přijímaje z nich, co se mu líbilo. Tím zplodil tak zvaný subjektivismus, osobnictví. Jeho přívrženci si řekli: Co mohl Luther, můžeme my také, i vymýšleli nové nauky, měnili Písmo, vykládali je, jak se jim právě hodilo, každý podle svého. Následek byl, že vznikalo na sta sekt a že i ty se stále měnily. Jednou z nich byli Sociniáni. Její zakladatel Socinus zemřel roku 1562. Sociniáni hlásali nauku pelagiánskou, že Kristus nás nevykoupil z hříchu, jelikož toho nebylo ani třeba, že jest jen naším učitelem a vzorem. Je prostředníkem v tom smyslu, že se za nás v nebi přimlouvá. Vtěleným Synem Božím není, úctu jako bohučlověku mu vzdáváme jen pro jeho zásluhy. Socinus a jeho přívrženci byli již úplnými rozumáři. Od té doby rozumářství kvete. Nic mu není jisté, nic dokázané, nic svaté, vše může hájit, vše

popírat, dnes tak, zítra tak, vždy jak se mu líbí. To je subjektivismus, nejhorší plod reformace.

Dnes jsou v protestanství dva hlavní směry, pravověrný a svobodomyšlný. Přívrženci pravověrného směru učí, že nás Kristus vykoupil a že si jeho vykoupení osvojujeme důvěřivou vírou. Drží se tedy Luthera nebo Kalvína, ale zmírňují ostrost jejich osudné nauky. V podrobnostech se liší a stále mění. Stranici svobodomyšlného směru jsou rozumáři, popírají vše nadpřirozené jako zjevení, zázraky, prohlašují Krista za pouhého člověka, jemuž se o vykoupení lidstva ani nezdálo. Písmo jest jim kniha světská, obsahuje báje, nemá ani valné dějepisné ceny a j. a j. Krátce každý si dělá z křesťanství, co chce. Nauku o vykoupení připisují sv. Pavlu. Minule jsem se o tom zmínil. Sv. Pavel měl ji prý ze škol rabínsko-farisejských. To je už proto nemožné, že farisejský Mesiáš byl pouhý člověk a obnovitel světské slávy, kdežto sv. Pavel učí, že Kristus je Syn Boží, Vykupitel duchovní. O sv. Otcích praví svobodomyšlní protestanté, že pojali nauku o vykoupení jako boj o člověka mezi Bohem a ďáblem. Středověk ji prý zpracoval podle názorů o rytířské cti, jež jsouc uražena žádá zadostučinění. Že tak církevní spisovatelé někdy psali, že totiž nauku o vykoupení zdramatisovali, je pravda a já jsem se o tom minule zmínil. Ale to je poesie a té užívají básníci dosud. Máme hry vánoční a velikonoční, pěkné i vadné hry, v nichž se některé pravdy dramaticky představují. Uváděti to proti nauce o vykoupení v Písmě jasné obsažené a od sv. Otců bez výjimky hlásané, je povrchní a ledabylé, ne-li něco horšího.

V poslední době vznikl *theosofismus*. Toť se ví, že jej máme také u nás, nebo my musíme mít každý tak zvaný pokrok, ať se vylíhne kdekoliv. Učí, že dobro a zlo jsou dvě oprávněné hodnoty ve světě, že hřích je tak potřebný jako ctnost. Hřích není nežli omezení nekonečnosti. Veškerenstvo je nekonečné a bezhříšné. Vykoupení není ani potřebné ani možné. Bůh stává se člověkem v každém člověku, t. j. veškerenstvo neboli nekonečnost se v člověku zosobňuje, stává se věcí konečnou. Vykoupení záleží v tom, že se každý vrací do veškerenstva a v něm mizí. Kristus nás vykoupil tím, že nás poučil o poměru mezi konečností a nekonečností. Když jsem po prvé četl nauku theosofickou, chytal jsem se za hlavu. Moderní myslitelé, zvláště ti, kteří nemají důkladného vzdělání filosofického a bohovědného, tápají, zavrhně světlo plynoucí ze zjevení, v temnotách, mnozí se zdají duševně choří. Rcete: je možné, aby člověk zdra-

vých smyslů a přirozeného rozumu přijal nauky theosofické?

Dal jsem přehled lidského bloudění v nauce o vykoupení. Jaká to strakatina názorů. A nejsou zajisté poslední. Svévolnost lidská bude dále vymýšleti nové a nové. Jaké poučení si z toho vezmeme? To zajisté, že se nedáme chytiti do léček lidských výmyslů, nýbrž setrváme v tom, co máme od Krista, apoštolů, sv. Otců a co církev neomylně zachovává. Zahrávati si se zjevenou pravdou Boží jest zahrávati si s Bohem a se spásou duše. To neučiníme. Za bloudící se budeme modliti, aby jim vzešlo světlo pravdy Boží.

2. Co jsem dosud jmenoval, jsou bludy. Nyní se zmíním o hlavních námitkách proti nauce o vtělení.

Rozumáři namítají: katolická nauka o vykoupení není možná už proto, že by se Bůh dopustil na Kristu **justiční vraždy**. Nevím, který mudrc tohle vymyslí, ale rozumáři tuto námitku činí; rozeberme ji.

Kdy mluvíme o justiční vraždě? Když soud přičte vinu nevinnému a vydá jej na smrt. Mysleme si, že v říši je vládě nepohodlná osoba. Je to osoba vynikající a vláda neví, jak se jí zbaviti. Vymyslí tedy proti ní nějakou vinu a řečenou osobu odsoudí, buď ji zbaví cti — to jest justiční vražda mravní, anebo ji popraví — to je justiční vražda skutečná. Takových justičních vražd, mravních a skutečných, bylo dost a dost. O Pilátovi možno říci, že se dopustil na Kristu nějaké justiční vraždy, nebo nenalezl na něm viny a vydal jej na smrt. Říci takové slovo o Bohu, jest neuvěřitelná zmatenost.

Bůh se nemůže dopustiti ani vraždy ani justiční vraždy ani žádné jiné, je-li ještě jaké. Proč to není možné? Protože je svrchovaný pán života i smrti. Bůh může o kterémkoli z nás říci: zítra umřeš, a stane se. Bůh může zahubiti celé národy. On poslal na zemi potopu, on zničil hříšnou Sodomu. Bůh může obrátiti celý svět v nic. Bůh dal zákon: Prach jsi a v prach se obrátíš, a všichni lidé umírají. To vše Bůh může, nebo je pán. Bůh by mohl žádati, aby mu někdo sebe nebo jiného obětoval. Od Abrahama žádal, aby mu obětoval jediného syna. Bůh by mohl doporučiti, nebo je pán; ale obětování potom nepřipustil.

Bůh žádal, aby Syn Boží se vtělil a učinil spravedlnosti Boží utrpením a smrtí zadost, t. j. aby se za lidstvo obětoval. Nebyl to přísný rozkaz, nýbrž přání. Syn Boží úkol přijal a Kristus, t. j. lidská vůle Kristova, rovněž. Uražený synem může žádati, aby mu otec synův dal zadostučinění; přítel může žádati od

přítele, aby za něj zaplatil dluh, bratr může žádati od bratra, aby za něj šel do války, ačkoliv může v boji padnouti. Bůh může žádati zadostučinění za potupení zákona, a poněvadž je pánem nad životem a smrtí, může žádati, aby se tak stalo utrpením a smrtí. Že Pán Ježíš dal za nás život dobrovolně, praví výslovně sám. Dí: „Nikdo neodnímá života ode mne, nýbrž já jej dávám sám od sebe, mám moc jej dát a mám moc jej zase ujmouti“ (Jan 10, 18). Nazvati tohle justiční vraždou je nemožné. Námitka ukazuje, že rozumáři nedovedou proti nauce o vykoupení nic kloudného nalézt a že se utíkají proto i k takovým převrácenostem.

Ještě malou poznámku: Jednu věc Bůh nemůže: přičísti vinu hříšníka nevinnému. To nemůže, protože by to byla nespravedlnost a ta je u Boha nemožná. Bůh nevinil z našich vin Pána Ježíše. Pán Ježíš byl vždy před Bohem bytost veskrze svatá. Bůh jen žádal, aby Kristus dal za hříchy naše výkupné, učinil spravedlnosti zadost, vzdal Bohu čest, která byla a je hříchem potupena. Kristus Pán to učinil. Utrpení a smrt jen připustil. Jako Bůh měl moc nad svým člověčenstvím, t. j. nad jeho životem a smrtí, ale on ho nezničil sám, on smrt jen připustil. To může i člověk, ač není pánem nad svým životem. Může se na př. věnovati nakažlivě nemocným, ač předvídá, že při tom zahyne, může se vrhnouti do vody, aby zachránil tonoucího, ač ví, že může při tom zahynouti. Co nemůže člověk? Člověk nemůže dát život svůj za jiného, na př. bratr se nemůže dát zastřeliti za bratra, soud nemůže připustiti, aby jiný umřel za odsouzeného, protože takového práva nemá člověk sám nad sebou ani soud nad člověkem. Kristus Pán měl právo nad životem a smrtí svého člověčenství, ale i on, jak jsem řekl, svou smrt jen připustil.

Jiná námitka je, že si přivlastňujeme cizí zásluhy; to je zdobiti se cizím peřím, ano podvod. Kdyby tato námitka byla obrácena proti Lutherově důvěřivé víře, která člověku přivlastňuje celou spravedlnost Kristovu, mohla by míti nějaký smysl. Proti katolické nauce o vykoupení jí užití nelze. Ty vykoupíš otroka, opatříš mu zaměstnání a on potom užívá své svobody. Zdobí se tím cizím peřím? Je to podvod? Jak my si osvojujeme zásluhy Kristovy? Krademe je snad? Ne, my plníme jeho vůli, přijímáme jeho svátosti, kajeme se. To není zdobiti se cizím peřím ani podváděti, to jest vykoupení si osvojovati, ano i zasluhovati vírou, počestným životem z víry, užíváním pomůcek od Krista daných. Mimo to je Kristus jeden z nás, je hlava my-

stického těla, jehož jsme my údové. Sv. Tomáš Akv. dí: Urazils rukou, a ústy dáváš zadostučinění. Co Kristus konal, dal ze svého a z našeho, nebo měl naši lidskou přirozenost. Kdyby rozumáři o tom vážně přemýšleli, kořili by se moudrosti Boží a nevymýšleli nejapnosti.

Jiná námitka je: v nauce o vykoupení je odpor, jelikož se jednou prohlašuje za dílo milosrdenství a po druhé za dílo přísné spravedlnosti. O této věci jsem již vykládal. My v ní nevidíme odporu, nýbrž podivuhodný soulad. Chápeme, že souhlasí se spravedlností Boží, aby trestala podle práva, a s milosrdenstvím Božím, aby odpouštělo. Nekonečná moudrost Boží našla cestu, aby oběma božským vlastnostem bylo plně učiněno zadost. Na Kristu se osvědčila strašná spravedlnost Boží, na nás nekonečné milosrdenství Boží.

* * *

Mluvil jsem o bludech a námitkách, týkajících se vykoupení. Příjemná věc to není ani pro kazatele ani pro posluchače, ale pro úplnost potřebná. Aspoň zakončeme příjemněji.

V zápiscích pověstného lovce čtu, že našel rudocha přivázaného ke stromu, hmyzem mučeného, hladem zmírajícího. Odvázal ho, očistil, občerstvil pokrmem a nápojem, odnesl do stanu a ošetřoval, až ozdravěl. Rudoch přilnul k zachránci, jen litoval, že nemůže ho odvésti k svému kmeni. Pokusme se o to, pravil lovec. Byl to odvážný podnik, ale zdařil se. Lovec stal se celému kmeni vzácným. Pán Ježíš nás zachránil z horšího stavu. Buďme mu vděčně oddáni. Denně říká kněz: Ejhle, Beránek Boží. Kolikráte jsme jej přijali a cítili svaté povznesení duše! A my bychom měli vymýšleti bludy a námitky? Ne. Na kolena padneme a děkovati budeme za vykoupení, prosíme: Dobrotivý Spasiteli, dokonej dílo své na nás, abychom tě uviděli tváří v tvář a chválili tě na věky.

XIII. C e n a v y k o u p e n í .

Hříchů, za které Spasitel činil spravedlnosti Boží zadost, je počet preveliký. Tu jest hřích dědičný, osudný pro veškeré lidstvo, jelikož je zbavil netoliko milosti, nýbrž zešpatnil také lidskou bytost. Přemnohé hříchy a plynoucí z nich bědy mají v něm svůj kořen. Tu jsou osobní hříchy lidí od počátku do konce světa, počtem nesčetné, velikosti často hrozné. Kdo sečte hříšníky od bratrovraha Kaina do věčného soudu? Někteří sice

nezhřeší smrtelně za celý život, za to jiní páchají hříchy denně. Či nejsou lidé, kteří provádějí hřích jako živnost? A kdo sečte hříchy světa? Byly doby, kdy se bezbožnost rozmohla jako povodeň. Konec její bývaly revoluce a války, v nichž tekla krev potoky.

Myslivý duch, jenž dovede posouditi velikost urážky a potupy, způsobené Bohu tolika a tak těžkými provinami, bezděky se zastaví a táže: Zdaž je tu rovnocenné zadostučinění vůbec možné? Byli skutečně tací, kteří pravili, že ani zadostučinění Syna Božího nestačí, aby potupení zákona Božího vyrovnalo. Učili, že Bůh je jako rovnocenné přijímá z milosti. Avšak nauka církve je jiná. Nauka církve hlásá, že Kristovo zadostučinění je samo sebou, svou vnitřní cenou, dostatečné a že není třeba, aby Bůh něco slevoval. Církevní nauka dává tři vlastnosti Kristova zadostučinění. Praví, že je plné neboli rovnocenné, že je nadměrné neboli více než plné, že je nekonečné. O těchto třech vlastnostech Kristova zadostučinění podám výklad.

Sv. Pavel píše: „Jste koupeni za cenu velikou“ (1 Kor. 6, 20). Když vykoupení Kristovo stačí na všechny hříchy světa, ano je převyšuje, je cena, kterou za nás Kristus položil, věru veliká. Požehnej nám, Spasiteli, abychom to nahlédli a posilnili se v lásce k tobě.

* * *

1. Pravím předně, že zadostučinění Kristovo je plné neboli rovnocenné. Písmo sv. mluví o zadostučinění jako o ceně, která za nás byla zaplacená. Sv. Pavel dává v uvedeném výroku: „Koupení jste za cenu velikou.“ Bere si z toho důvod k napomenutí. Volá Korinťanům: „Nejste svoji.“ Čí jsou? Boží. Náležíme podle apoštola Kristu, neboť si nás koupil. Zač si nás koupil? Na to odpovídá sv. Petr: „Ne porušitelnými věcmi, zlatem nebo stříbrem, nýbrž drahou krví Krista jakožto beránka neúhonného a neposkvrněného“ (1 Pet. 1, 18). Úsloví: „jsme koupeni“, „Kristus si nás koupil“ jsou obrazy vzaté z koupi. Jsou názorná, ale správná. Kristus dal skutečně za nás výkupné, svůj život, jež obětoval ke cti Boží, aby nahradil naše urážky a potupy. Nyní činíme závěr: Písmo líčí zadostučinění jako cenu při koupi. Jakou cenu dá tedy Kristus? Nižší-li? Bude-li smlouvati? Řekneme-li: Otče, musíš za své spravedlnosti sleviti? V uvedených dvou výrociích není o tom ani stopy. Naopak se nám zdá, jakoby apoštolové psali: jste koupeni plnou cenou, všecko za vás dal, čeho spravedlnost Boží žádala. Tento výklad je ještě zvlášť sv.

Pavlem potvrzen a zesílen. V listě k Židům přirovnává oběti Starého zákona k oběti Pána Ježíše na kříži. O oněch dí, že byly nedostatečné. Na doklad uvádí, že jest nemožné, aby krev býků a kozlů shladila hříchy. O oběti Pána Ježíše praví, že je dostatečná. Na doklad uvádí, že Pán Ježíš, obětovav tuto jednu oběť za hříchy, posadil se navždy na pravici Boží a že věřící, kteří se jí posvěcují, navždy zdokonalil (Žid. 10, 1 n).

Podle učení sv. Písma je tedy zadostučinění Kristovo aspoň plné, t. j. stačí na všechny hříchy. Všichni lidé od počátku do konce světa mohou skrze zadostučinění Páně dojíti plně a zcela odpuštění svých hříchů. Sv. Basil se táže: Kde vezme člověk něco tak velikého, aby to dal za vykoupení své duše? A odpovídá: Jest věc na osvobození všech, položená jako cena na vykoupení našich duší: svatá, drahá krev Pána našeho Ježíše Krista, kterou vylil za všechny nás. Podobně píše sv. Otcové všichni. Bohovědci přidávají k tomu rozumové důvody. Píší: Bůh žádal zadostučinění podle přísné spravedlnosti a Kristus se uvolil je dáti. Jaké tedy dal? Jen poloviční? Ne, nýbrž takové, jakého bylo třeba, plné, rovnocenné. Závisí-li úplnost zadostučinění ne na jeho vnitřní ceně, nýbrž na přijetí, mohl Bůh přijmouti jakékoliv zadostučinění od kohokoliv. Ale pak by nebylo podle spravedlnosti. Když tě někdo veřejně potupí a ty se spokojíš soukromou omluvou, nikdo neřekne, že ti dal zadostučinění podle přísné spravedlnosti, nýbrž řekne, žeš mu odpustil.

Písmo sv., sv. Otcové a rozumová úvaha nás učí tedy, že zadostučinění, které Pán Ježíš dal božské spravedlnosti za hříchy světa, je plné, rovnocenné, takže když bylo dáno, nebylo třeba, aby Bůh něco daroval. Smrtí Páně byla dána cena, která stačí, abych mluvil řečí sv. Pavla, na dokonalé vykoupení všech duší z hříchů Hříšníku, máš, čím můžeš za všechny své hříchy usmířiti Boha, máš zásluhy smrti Páně. Osvoj si je v pokání, vyplatíš duši svou plnou cenou. Ale učiň tak pokorně, neboť nebéřeš ze svého, nýbrž ze zadostučinění, které dal za tebe v utrpení a smrti dobrý tvůj Spasitel. Děkuj mu za to. Za tebe trpěl a umřel.

2. Za druhé pravím: Zadostučinění Kristovo je nadměrné.

Co znamená slovo nadměrné? Praví se jím, že zadostučinění Páně je větší nežli urážka ze všech hříchů světa. Není tedy jen plné, rovnocenné, je větší, cennější.

Slyšeli jste právě slova sv. Petra a Pavla o veliké mzdě, drahé krvi neúhonného beránka, kterou jsme koupeni. Proč mluvíte, apoštolové, o „veliké“ ceně? Proč o „drahé“ krvi? Proč pro-

nášíte slova svá s pohnutím a obdivem? Máte patrně zadostučinění za neobyčejné. Sv. Pavel to dí výslovně. Píše k Římanům: „Kde se rozhojnil hřích, (tam) se rozhojnila nadmíru milost“ (Řím 5, 20). Tu máte vysloveno přímo, že zadostučinění Kristovo je nadměrné. V témž listě přirovnává hřích Adamův a milost vykoupení. Jaký je výsledek přirovnání? Apoštol chválí a vyvyšuje milost vykoupení nad hřích Adamův, dary z vykoupení plynoucí nad zla, pochodící z pádu Adamova. Hříchem Adamovým zemřelo mnoho lidí, vykládá, ale milost Pána Ježíše tím spíše přišla hojně na mnohé (Řím 5, 15). Slova apoštolova ukazují na trojí přednost zadostučinění Kristova nad hříchem Adamovým. Práví: Z Adamova hříchu pošla jedna vina, totiž vina dědičného hříchu, přecházejícího na všechny lidi; vykoupení Páně ničí všechny viny, totiž viny ze všech hříchů, jichž se lidé dopouštějí, osvojí-li si ovoce jeho. Druhá přednost: Milost, kterou Ježíš získal, je větší, nežli ta, kterou Adam ztratil. To vidíme na svatých a zvláště na P. Marii. S milostí Adamovou, byť přecházela dědičně na všechny lidi a dobrými skutky se množila, nedostoupil by nikdo na stupeň svatosti, kterou září mnozí svatí a světice církve Boží, nerci-li na stupeň svatosti, kterou září P. Maria. Pro takovou milost by nebylo důvodů. Nyní pro ní je důvod: zásluhy Kristovy, následování jeho příkladu. Třetí přednost: Smrt Páně je nám větší zárukou spásy, nežli by byla poslušnost Adamova. Jakou máme teď záruku spásy? Takovou, že můžeme se sebe smýti každý hřích a kdykoliv. Komu odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, pravil Spasitel prostě a vážně. Ano hříšník je nyní v takovém stavu, že mu milost Boží nedá pokoje, nýbrž ho nutká, aby se obrátil. Taková je síla zásluh Kristových, že Bůh o ztracenou lidskou duši, krví Syna svého obmytou, bojuje, aby ji zachránil. Jaké poměry by byly, kdyby Adam nebyl zhřešil? Zdali by záruka spásy byla tak veliká? Hříchy by byly. Jaká by byla pomoc, aby mohli hříšníci z hříchu povstati? Nevíme, ale soudíme, že by pomoc byla menší a podmínky ospravedlnění těžší. Hle, proč náš stav, ač to není stav rajský, byl vtělením a vykoupením Syna Božího nad onen povýšen. Bůh nechal mnohé bědy, hříchem zaviněné, ale mnohonásobně je nahradil.

Soudíme tedy podle Písma, že zadostučinění Kristovo je nadměrné. Sv. Otcové to potvrzují. Sv. Cyril Jer. píše: Nepravost hříšníků nebyla taková, jaká byla spravedlnost toho, který za nás umřel; nehřešili jsme tak, jak on vynikal spravedlností. Sv. Jan Zlat., vždy výmluvný a názorný, uvádí přirovnání: Vě-

řitel uvrhne pro malý dluh dlužníka a jeho rodinu do vězení. Přijde král, vyplatí dluh stonásobně, vyvede vězně ze žaláře a uvede ho do svých komnat, posadí na trůn a uctí nejvyšší ctí. Tak učinil Kristus nám. Jako moře předčí kapku vody, tak předčí vykoupení Páně vinu hříchů. Tak asi sv. Jan Zl. Sv. Anselm píše: Když člověk neměl, čím by se vykoupil, řekl mu Bůh Otec: Přijmi Jednorozeného mého a dej ho za sebe. A Syn Boží pravil: Vezmi mne a vykup se. Co je spravedlivějšího, nežli že ten, jemuž dána cena větší nežli dluh, odpouští dluh všecken?

Ano, Kriste, dals výkupné nesmírné a tudíž nadměrné. Tvůj život byl drahocennější nežli tisíc světců, nebo byl to život Bohočlověka. Ty jsi jej dal jako výkup za mne. O kéž tomu rozumím! Kéž uvažuji o tom v mysli své! Kéž s vděčností vzdávám tobě slovem i skutkem ustavičné díky!

3. Za třetí pravím: Zadostučinění Kristovo je nekonečné. Co znamená toto slovo? Dí: vnitřní cena zadostučinění Kristova je taková, že všechny požadavky přísné spravedlnosti převyšuje nekonečně. Nejprve jsme řekli, že je plné, poté že je nadměrné, nyní říkáme, že je nekonečné. Vystoupili jsme jako po stupních. Teď jsme na třetím, nejvyšším stupni. Teď tvrdíme o ceně a hodnotě vykoupení Páně nejvíce. Jak to odůvodníme? Klement VI. píše v okružním listě z r. 1343, že by na vykoupení stačila jedna kapka krve prolité. Podobnou myšlenku nalézáme v písni sv. Tomáše Akv.: Zbožně se ti klaním, která se často zpívá při adoračních hodinách. Proč by měla jediná prolitá kapka krve tuto cenu? Klement VI. odpovídá: Poněvadž je to krev Bohočlověka. A dodává: Aby veliké utrpení Páně, při němž od hlavy do paty nebylo na něm zdraví, nezůstalo zbytečné a prázdné, učinil Bůh z jeho zásluh a v církvi uložil nekonečný poklad, z něhož věřící čerpají. Papežův list dává nám pokyn, kde najdeme odpověď na otázku, proč zadostučinění Kristovo je nekonečné ceny. Je nekonečné ceny, poněvadž je dílem bytosti, jež má božskou, tedy nekonečnou důstojnost.

To je náš důvod. Rozvedme jej poněkud. Kristus je druhá božská osoba, jež jsouc s Otcem a sv. Duchem soupodstatná, je jim ve všem rovna. Jest tedy důstojnosti božské a tudíž nekonečné. Však Kristus činil zadost lidskými skutky. Jako člověk trpěl a umřel, neboť Bůh nemůže ani trpět ani umřít. Kterak mohou lidské skutky Kristovy mít cenu nekonečnou, když jsou konečné? Mají ji proto, poněvadž na ně padá nekonečná důstojnost božské osoby Kristovy. Čí jsou to skutky? Vycházely z člověčenství,

ale náležely osobě božské, která si člověčenství připojila jako své. Každý lidský skutek Kristův byl tedy božské důstojnosti a měl cenu nekonečnou. Pohleďte na Krista, an se modlí. Kdo se v něm modlí? Jeho lidská duše. Kdo padá v něm na tvář? Jeho tělo. Modlila-li se v něm božská přirozenost? Nikoliv, neboť Bůh se nemůže modlit. Působil-li Bůh na duši fysicky, aby se modlila? Fysicky nikoliv, neboť fysicky byla lidská přirozenost v své činnosti svobodna. Slovo však modlitbu trpělo, schvalovalo, k ní mravně povzbuzovalo. Máte tedy lidský skutek modlitby, jenž je od lidské přirozenosti Kristovy. Než jakou cenu má tato modlitba? Božskou, nekonečnou. Ta modlitba vychází z duše, která náleží Slovu, s nímž je podstatně spokojena. Kdybyste se ptali, patřice na modlícího Krista, kdo se modlí: odpověděli byste: Syn Boží vtělený se modlí, neboť všechny skutky přičítají se osobě. Odkud se tedy odvozuje nekonečná cena každého lidského skutku Kristova? Z božské důstojnosti jeho osoby. Postavte vedle modlícího se Krista modlící P. Marii. Zdaliž její modlitba je nekonečné ceny? Není. Myslete si, že P. Maria obětuje své dítě Bohu. Stalo se tak při obětování Páně. Zdali aspoň nyní skutek P. Marie je nekonečné ceny? Není. Dítě její má božskou důstojnost, ale její skutek nikoliv, neboť je to skutek člověka. Modlitba Kristova je skutek osoby božské, obětování P. Marie skutek člověka.

Někdo by mohl namítnouti, že hřích je nekonečná urážka Boží, že tudíž vyrovná skutky Kristovy. Avšak námitka je pouze z části pravdivá. Hřích je nekonečnou urážkou jen z jedné strany, proto totiž, že se dotýká potupně Boha; jinak je skutkem lidským a tudíž konečným. Skutek Kristův každý je skutek osoby Boží a proto je nekonečný prostě. Proto jeden povzdech Kristův je víc nežli všechny hříchy světa. Spojte sebe více konečných věcí, nedostanete souhrnu nekonečného, takového, jenž by už nemohl býti větší. Skutek Kristův, jsa nekonečné důstojnosti, je víc.

Kristus mohl nás tedy snadno vykoupiti, ale on podle vůle Otce svého volil dílo veliké a těžké. Proč jsi, dobrý Ježíši, tak učinil? Proč jsi snášel chudobu, bědy lidské, utrpení a smrt? Abych ti zjednal poklad zásluh, odpovídá Spasitel, abych ti učinil spasení snadné, abys mohl dosíci veliké svatosti, abys měl příklad na mně pro všechny okolnosti života. Zdaliž nezasluhuji, abys mne miloval? A ty jsi tak chladný a nevšímavý

ke mně. Ach, křesťané, milujme svého Spasitele. Pro nás žil, pracoval a umřel, pro naše blaho časné a věčné.

4. Tím jsem vyložil, že zadostučinění Páně je plné, nadměrné a nekonečné.

Někdo mohl by říci: Praviš, že každý skutek Kristův měl nekonečnou cenu. Tak jsou tedy všechny skutky Páně rovnocenné, nechť poučoval apoštoly, kázal lidu, uzdravoval nemocné, se modlil, byl bičován, trápil se na kříži? Z toho plyne, že jeden skutek jeho má touž cenu jako všechny úhrnem. Odpovídám: Ne tak. Mysli při přirovnání. Všecky skutky krále jsou skutky královské a nemohou býti ani více ani méně královské. Než řekneš-li, že všechny jsou rovnocenné? Jistě nikoliv. A tak zajisté také u Krista; ač všechny skutky jeho byly skutky bohočlověcké, mezi sebou se lišily. Lišily se fysicky, neboť skutek ruky je fysicky jiný skutek nežli skutek úst. Lišily se mravně, neboť skutek pokory je mravně jiný nežli skutek milosrdenství. Lišily se vroucností, neboť ani Kristus nekonal jich se stejným vnitřním úsilím. Lišily se obtíží, neboť trpěti smrt je těžší nežli poučovat apoštoly. Ač měly tedy všechny nekonečnou důstojnost, sluší při nich lišiti jejich mravní cenu. Také Bůh dával zajisté utrpení a smrti Páně větší vykupitelský význam, nežli jiným skutkům. Můžeš se tázati, proč skutky Kristovy jsou vykupitelské a za nás zadost učinily? Odpověď jest: Poněvadž je Pán Ježíš s tímto úmyslem konal. S tímto úmyslem přišel na svět, s ním žil a pracoval, s ním také umřel. Jakoby řekl: Otče, žádáš, abych ti dal za lidi zadostučinění podle přísné spravedlnosti. Já tak učiním. Vše, co budu mysliti, mluviti, chtíti, trpěti, vše vykonám podle tvé vůle, vše k tvé cti a chvále. A tuto čest ti podám jako zadostučinění za potupy, které se ti hříchem staly a stanou. „Přišel Syn člověka, aby dal život svůj na vykoupění za mnohé“ (Mat. 20, 28), praví Spasitel sám.

* * *

„Koupeni jste za cenu velikou,“ píše sv. Pavel. Ano, Pán Ježíš dal za nás cenu plnou, nadměrnou, nekonečnou. Dal ji tak, že všechny své skutky, od prvního dechu do posledního, konal proto, aby za nás zadostučinil. Co mám přidati na konec jako povzbuzení? V bitvě u Lublína mnozí vojíni, prchající, padli do bažin a zahynuli v nich. Mladý kadet slyší, jak muž z jeho čety volá o pomoc. Ohlédne se. Vidí, jak už je po prsa v bahně. Nedbaje šrapnelů ani nebezpečí, že sám zapadne, jde k němu, lehne na mokrou zem, podá mu ruku. Zachránil ho

s nadlidskou námahou. Zdali zachráněný zapomene někdy na krásný čin? Je-li šlechetný, nikdy. A já bych měl zapomenouti, cos učinil pro mne ty, Spasiteli můj? Ne, nezapomenu. Budu vyslovovati jméno tvé se zbožným pohnutím, budu navštěvovati tebe s vděčným srdcem, budu tě radostně přijímati, aby vykoupení tvé neslo u mne hojné ovoce. Jsem vykoupen za cenu velikou, Kriste, Spasiteli můj, nezapomenu. Kdybych zapomínal, pošli mi napomenutí. Tobě chci žíti a umříti, s tebou věčně spojen býti.

XIV. Mohli-li vykoupení někdo zasloužiti.

Představíme-li si po lidsku úradky Boží o stvoření světa, andělů a lidí, dostaneme asi tyto pravdy.

Bůh se rozhodl, že projeví svou bytost na venek, t. j. že stvoří náš svět. Zároveň se ustanovil, že andělům a lidem dá posvěcující milost a tak je pozvedne do nadpřirozeného stavu, jehož cílem bude věčné blažené patření, t. j. účast v jeho božském životě. To je ovšem nesmírný dar, i uznal Bůh, že se sluší, aby si ho andělé a lidé nějak zasloužili. To se mělo státi takto: Budou-li milosti dobře užívat, přemohou pokušení, zachovají si nadpřirozený stav a dojdou blaženého cíle. Neučiní-li tak, podlehnou pokušení, pozbudou posvěcující milosti a s ní také posledního cíle. O Adamovi se ustanovil, že jej učiní hlavou lidského pokolení, že posvěcující milost, kterou mu dá, bude dědičná, ale že i hřích, neobstojí-li, padne na celý jeho rod. Ale nezavrhne ho ani jeho pokolení, nýbrž pošle lidstvu Vykupitele. Tímto Vykupitelem bude Syn Boží, jenž se stane člověkem. Narodí-li se jako dítě, bude jeho matka pro důstojnost Božího mateřství ochráněna od hříchu dědičného a všech hříchů vůbec. Vykupitel vrátí lidstvu posvěcující milost, t. j. nadpřirozený stav s nárokem na nebeskou blaženost. Hojné pomocné milosti, také plod vykoupení, budou je podporovati. Kdo v posvěcující milosti umře, dojde blaženého patření.

Takové byly úradky Boží. Byl to úradek jeden a byl pojat od věčnosti, nebo Bůh to, co myslí, myslí od věčnosti a jednou božskou myšlenkou.

Bohověda si klade otázku, mohl-li někdo na tento úradek Boží míti nějaký vliv. Otázka se týká hlavně vtělení Syna Božího a našeho vykoupení. Jinými slovy lze ji vyjádřiti: mohl-li někdo vtělení a vykoupení zasloužiti. Sv. Jan odpovídá, že skrze Ježíše Krista přišla milost (Jan 1, 17). Milost je dar.

Slova Janova tedy značí, že vtělení a vykoupení je čirý dar Boží, t. j. že ho nikdo nemohl zasloužiti. Tak učí také bohověda. Připouští jen, že když bylo vtělení a vykoupení od Boha určeno, mohli lidé míti vliv na některé jeho okolnosti.

Vyložím dnes, že vtělení a vykoupení je čirý dar Boží, ale že někteří lidé, když bylo od Boha určeno, měli vliv na některé okolnosti. Božský Vykupiteli a ty blahoslavená jeho matičko, požehnejte nám!

* * *

1. Vtělení Syna Božího a naše vykoupení je čirá milost, čirý dar. Žádný člověk nám ho nemohl zasloužiti. Slovem zasloužiti rozumíme: něco vykonati, co by Boha nějak zavazovalo, aby nás vykoupil vtělením Syna Božího. Hledejte, kde hledejte, nic nenaleznete, co by na Boha takový nutící vliv mělo. Ani to není možné, nebo Bůh pojal svůj úradek od věčnosti, dříve nežli vůbec ještě něco bylo. Mohl bys namítnouti: Bůh mohl předvídati svatost, prosby, pokání, ctnosti některých osob, mohl viděti jejich touhu po Spasiteli, i mohl se dáti tím pohnouti, aby určil vtělení. Na to sluší odpověděti, že ovšem Bůh ví všechno od věčnosti do věčnosti, ale co z toho plyne? Na vtělení druhé božské osoby nemohl vůbec nikdo připadnouti, nebo pravda o Bohu v Trojici je pravda známá jen ze zjevení. Lidé mohli toliko prositi, aby jim Bůh nějak z jejich bídy pomohl. Když bylo vtělení ze zjevení známo, mohli lidé, zvláště lidé svatí, vyprositi nebo jako odměnu přijmouti nějakou okolnost vtělení, ale nikoliv vtělení samo, nebo se o něm dověděli, když už bylo od Boha ustanoven. Vtělení je dobrovolný skutek nekonečné dobroty Boží.

Pravdu tu odůvodňuje sv. Tomáš Akv. asi takto: Představ si svatého člověka, jehož život je dokonalá služba Boží. Duše jeho září milostí, lidskému oku skrytou, ale Bohu viditelnou. K čemu směřuje svatost tohoto člověka, který jest její cíl? Aby se Bohu líbil, byl s ním spokojen, jednou jej viděl tváří v tvář a byl v něm na věky blažen. To je účel všech lidí, světec vyhovuje tomuto cíli způsobem zvlášť dokonalým. Řekneme, že si zasloužil nebe a jeho blaženost, že mu nebeská odměna patří jako odplata za jeho bohumilý život. Takový řád byl od Boha pro nás lidi ustanoven. Nyní se táží: Zda-li je v tom, co si může člověk zasloužiti, také vtělení Syna Božího? Není. Vtělení je spojení lidské přirozenosti s druhou božskou osobou v jednu bytost božskolidskou. To jest zcela něco jiného nežli spojení s Bohem v milosti a v blaženém patření, to do hranic toho, co

si můžeme zasloužiti, vůbec nepadá, to je věc jiná, neskonale vyšší, jedinečná.

Jiný důvod. Můžeš-li si zasloužiti první milost? Ne. Ta je vždy darem daná. Můžeš-li přemýšleti, nemáš-li rozumu? Nemůžeš. Když už rozum máš, můžeš jej vzdělávati a bystřiti. Tak první milost je vždy darovaná, je to první schopnost k nadpřirozenému životu. Když s ní působíš, můžeš si zasloužiti milost novou a novou. Tak postupovali právě naši svatí, od milosti k milosti. První milost je tedy vždy darem daná. Nikdo si jí nemůže zasloužiti, protože dokud jí nemá, není nadpřirozeného skutku schopen. Nuže a vtělení? Vtělení je vůbec začátek milosti. Všecky milosti, které lidé dostali a dostanou, jsou z vtělení a spojeného s ním vykoupení, tedy také všechny první milosti. Jak by tedy mohl někdo vtělení zasloužiti? To je tak nemožné, jako je nemožné, aby ten, kdo není, šel na procházku. Milost je pravda, dí sv. Jan, přišly skrze Ježíše Krista. On jest první milost a původce všeliké milosti.

Třetí důvod. Jaký účel má vtělení? Vykoupení celého lidského pokolení. Týká se tedy bytnosti lidské samé, dědičným hříchem poškozené. Napravení veškerého lidského rodu, zvelebení samé bytnosti lidské jest zajisté věc veliká. Může takovou věc někdo zasloužiti? Bláznivá myšlenka. To jest, jakoby někdo chtěl malíčkem zvednouti naši zemi. Co může zasloužiti i největší světec? Sv. František z Assisi měl značný obrodný vliv na Itálii, tehdy velmi zhýralou, sv. Ignác svým řádem značný vliv na zastavení protestantských bludů, sv. Cyril a Metoděj na obrácení Slovanů. Co to je vše proti tomu, spojení člověčenství s božstvím a vytrhnouti lidstvo ze stavu, do něhož dědičným hříchem upadlo? A to, co řečení svatí konali, konali ne sami za sebe, jediné svou silou, nýbrž s pomocí milosti Kristem zasloužené. O nějaké zásluze, týkající se vykoupení, nemůže býti ani řeči. K tomu dodávám, že je veliký rozdíl mezi skutky, které koná člověk v milosti a které koná vtělený Syn Boží. Člověk v milosti je arci dítkem Božím a jeho skutky mají proto cenu pro nebe, ale co jest toto přijaté synovství proti synovství Božímu, které má Kristus? V Kristu je božství a člověčenství podstatně spojeno skrze druhou božskou osobu v jednu bytost. Proto nemůže míti žádný lidský skutek takovou cenu a důstojnost, aby způsobil vtělení, t. j. aby je zasloužil.

Jest zcela jasné, že vtělení je milost Boží, které nikdo nemohl zasloužiti. Věc se rozumí vlastně sama sebou, důvody, jimiž se dokazuje, spíše jí zatemňují. Při pravdách samozřejmých to bývá.

2. Druhá pravda, již jsem uvedl, je, že člověk mohl na vtělení, když už bylo od Boha ustanoveno, míti vliv vzhledem k některé jeho okolnosti. Kdo mohl takový vliv míti? Uvádějí se spravedliví Starého zákona a P. Maria.

Spravedliví Starého zákona mohli vyprositi anebo si zasloužit jako odměnu nějakou okolnost vtělení, když už bylo u Boha dobrovolně stanoveno a když oni pro budoucí zásluhy Pána Ježíše dostávali milosti pomocné a milost posvěcující. Zdá se, že se tak stalo. O Abrahamovi čteme, že byl spravedlivý a zachovával věrně víru v jednoho Boha v době, kdy se celá země oddávala modlářství. Proto si jej Bůh oblíbil. Vyvedl ho ze země chaldejské a uvedl do země kananejské, prokazoval mu rozmanité milosti, ale také jej podroboval zkouškám. Jedna taková zkouška byl rozkaz, aby obětoval syna svého Isáka. Byla to zkouška strašná, nebo Isák byl jediný syn Abrahamovy ženy. Sary a přišel na svět, když rodiče byli již pokročilí v letech. Abraham obstál skvěle. Tu mu učinil Hospodin skrze anděla zaslíbení. Hlas s nebe pravil: „Přísahám sám při sobě, poněvadž jsi to učinil, budu ti žehnati... v tvém potomstvu budou požehnáni všichni národové země“ (1 Mojž. 22, 15 n). Slova se vykládají o Kristu. Praví se, že je v nich slíbeno Abrahamovi narození Mesiáše z jeho pokolení. Zdá se tedy, že si Abraham tuto milost svou věností zasloužil. Spasitel se mohl naroditi z jiného národa a v jiné zemi. Že se narodil z pokolení Abrahamova, lze pokládati za zásluhu tohoto praotce. Nezasloužil vtělení samého, nýbrž jen tuto jednu okolnost.

Podobné zaslíbení bylo dáno Davidovi a za důvod se uvádí péče krále o důstojný chrám Boží (2 Král 7, 16). Tak se aspoň slova Hospodinova k Davidovi promluvená prorokem Nathanem odjakživa vykládají.

Danielovi se přičítá k zásluze, že doba příchodu Mesiášova byla zkrácena, t. j. že Mesiáš přišel jeho zásluhou dříve. Daniel je zván miláčkem Božím. Když se horlivě modlil v pohanském kraji k pravému Bohu, jej chválil, hříchy své a lidu pokorně vyznával, za milosrdenství Boží prosil, zjevil se mu anděl Gabriel a učinil mu památné proroctví o sedmdesáti ročních týdnech, po nichž Mesiáš přijde. Podrobný výklad o něm je v novém překladě sv. Písma. Vykladači praví, že Daniel vyprosil a zasloužil ukrácení doby do příchodu Mesiášova.

Jsou-li všecky tyto základy správné — není příčiny, proč bychom jich nepřijali — mají Abraham, David, Daniel nějakou zásluhu o vtělení, Abraham, že se Mesiáš zrodil z jeho pokolení,

David, že se zrodil z jeho domu, Daniel, že přišel dříve, nežli původně přijíti měl. Také volání proroků po Mesiáši se přičítá zásluha co do příchodu. Tito spravedliví zasloužili tedy nějaké okolnosti vtělení, když už bylo od Boha ustanoveno a lidstvu oznámeno. Však jejich zásluha nebyla taková, že by byl býval Bůh zavázán k zaslíbením, která jim učinil. Bůh je mohl odměniti jinak. Že je odměnil uvedeným způsobem, byla jeho dobrá vůle. Nás krásné jednání těchto spravedlivých a jejich odměna povzbuzuje, abychom ji zachovali vděčnou pamět.

Hlavní osoba, které se přičítají zásluhy o vtělení, je P. Maria. Samo Písmo dává k tomu pokyn. Co řekla Alžběta k P. Marii? Pravila: Blahoslavená, která jsi uvěřila, neboť se vyplní ty věci, které jí byly pověděny od Boha (Luk. 1, 45). Přičítá jí za zásluhu, že uvěřila andělu Gabrielovi a vyslovila souhlas s vůlí Boží. P. Maria řekla při Magnificat: „Velebí duše má Hospodina, že vzhlédl na ponížení své služebnice“ (Luk. 1, 48). Uvádí svou pokoru jako důvod, že vzhlédl Bůh na ni. Sv. Otcové ji vynášejí a velebí právě z toho důvodu, že si zasloužila vyvolení za matku Boží. Sv. Ambrož píše: Jak veliká je milost Panny, jež si zasloužila, aby byla od Krista vyvolena také za jeho tělesný chrám. Sv. Jeronym píše: Představ si blahoslavenou Marii, jež se skvěla takovou čistotou, že zasloužila státi se matkou Boží. Sv. Bernard píše: Čistotou se zalíbila, pokorou porodila. Podobně píší jiní. Bohoslovci s nimi souhlasí. Rozumí se samo sebou, že ani P. Maria si nezasloužila Božího mateřství podle práva, tak totiž, že by býval Bůh povinen, zvoliti ji za Matku svého Syna. Taková zásluha by byla možná jen tehdy, kdyby Bůh dal P. Marii slib, že jí dá důstojnost Matky Boží, vyplní-li určité podmínky, a kdyby P. Maria je vyplnila. Tu by byl Bůh vázán slibem a vtělení by bylo od P. Marie zaslouženo. Ale o takovém slibu není nikde zmínky. Bůh s P. Marií takové smlouvy neuzavřel. Také by bylo lze mluvit o pravé a plné zásluze P. Marie o vtělení, kdyby její skutky měly takovou vnitřní cenu a důstojnost, že by se rovnaly důstojenství Božího mateřství. Ani to není možné. Skutky P. Marie, dokud Syna Božího nepočala, takové ceny a důstojnosti neměly. Tehdy, t. j. před početím Syna Božího, nelišily se její skutky podstatně od skutků jiných spravedlivých. Důstojnost mateřství Božího je tak veliká, že jí žádný skutek nevyváží, ani skutek nejsvětějšího člověka. Skutky P. Marie byly i před početím Syna Božího vzácné a jedinečné, ale zasloužití mateřství Boží jako povinnou odměnu nemohly. Když tedy pravíme, že si P. Maria

zasloužila státi se Matkou Boží, míníme zásluhu ne přísnou, nýbrž zásluhu v širším smyslu. Míníme věc asi takto: Ty, Maria, jsi svými skutky tak vynikla, že Bůh uznal za vhodné, aby se Syn Boží vtělil z tebe.

Proti této nauce namítají někteří, že ani taková zásluha o vtělení není možná. Praví: P. Maria se mohla učiniti hodnou mateřství Božího jen skutky nadpřirozenými, t. j. takovými, které vycházejí z milosti; ale takové skutky byly možné teprve tehdy, když bylo vtělení od Boha určeno a když se milost udělovala již pro budoucí zásluhy Krista Vykupitele. Byla tedy P. Maria vyvolena za Matku Boží dříve, nežli vůbec mohla něco zasluhovat. Na tuto námitku se odpovídá různě. Nejsnazší odpověď je asi tato: Vykoupení ustanovil Bůh od věčnosti z čirého milosrdenství, nepřihlížeje k nižádným lidským zásluhám. Když se ustanovil, že se vykoupení stane vtělením Syna Božího, rozhodl, že budoucí matku jeho uchrání dědičného hříchu. Matka Boží nesměla a nemohla býti ani okamžik pod mocí ďábla. Ani o tyto dary nemohl míti žádný člověk zásluh. To byly věčné úradky Boží a nepřihlížely jaksi ještě k provedení. Pak bylo třeba je uskutečniti. Tu nastává zásluha P. Marie. Bůh viděl, že zvolí-li vtělení z matky, ochrání-li budoucí Matku svého Syna dědičného hříchu a dá-li jí milosti, jichž důstojnost Božího mateřství vyžaduje, žádná z dcer lidských jich neužije tak skvěle jako P. Maria. Pro tyto její od Boha předvídané zásluhy si řekl: ona jediná je hodna, ona jediná zasluhuje tuto důstojnost. I vyvolil ji. Bůh mohl vyvoliti koho chtěl, Syn Boží se mohl státi člověkem i jinak nežli početím a zrozením z matky. Bůh zvolil vtělení z matky, skutky P. Marie, jež předvídal, jej přiměly, že zvolil ji; možná, že měly vliv i na vtělení z matky. Jeví se tedy mateřství Boží P. Marie jako odměna za zásluhy P. Marie. Neposkvrněné početí ne, nebo to je dáno pro důstojnost Božího mateřství, to by dostala každá vyvolená.

Řekneme tedy: P. Maria si zasloužila, aby byla vyvolena za Matku Boží, ale tato zásluha je zásluha v širším smyslu, která Boha nezavazovala. Ona se učinila této důstojnosti nad jiné hodnou. Právem tě oslavujeme, blahosl. Panno, nebo tvé vyvolení ukazuje, že jsi úcty všeho lidstva svrchovaně hodna.

Zbývá člověčenství Kristovo. Otázka jest, zda-li také ono má zásluhu o vtělení, nebo určitěji, zasloužilo-li si nějak své spojení s druhou božskou osobou? Na to se odpovídá souhlasně, že ne. Důvod je: člověčenství Kristovo začalo teprve tehdy, když si je Syn Boží připojil. Jinak nežli spojené s božstvím si

ho nelze vůbec představit, nebo před tím nebylo, proto nemohlo zasluhovat. Kdyby si je někdo myslel živoucí již před vtělením, měl by o vtělení zmatený, ano bludný názor. Mimo to by tím nic nezískal. Mezi největší lidskou zásluhou a spojením s božstvím je takový rozdíl, taková propast, že tu není příčinné spojení vůbec možné. Sv. Augustin dí: Před přijetím lidské přirozenosti do božství nepředcházely žádné zásluhy, nýbrž všechny zásluhy začaly právě přijetím. Tuto pravdu rozvíjí a obhajuje proti Pelagiánům. Po vtělení jsou ovšem zásluhy člověčenství Kristova nesmírné, jedinečné, ale ty plynuly již ze spojení člověčenství s božstvím.

* * *

Nikdo tedy nemohl zasloužit vtělení. Vtělení je dobrovolný skutek nekonečné dobroty Boží. „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal“ (Jan 3, 16), praví sv. Jan. Zachariáš oslavoval po narození sv. Jana Kř. milosrdenství, z kterého se Bůh ujal člověka (Luk. 1, 78). Sv. Pavel píše, že Bůh nás oživil z lásky skrze Krista, když jsme ještě byli mrtvi (Ef 2, 4). Slova ta, k nimž lze přidati ještě mnohá jiná, svědčí, že vtělení je milost, čirý dar podle slov sv. Pavla: „Milost a pravda přišla skrze Ježíše Krista.“ Když bylo od Boha pojato do věčných jeho úradků, mohli lidé zasloužit nějaké okolnosti jeho, ale i toto zasloužení bylo takové, že Boha nezavazovalo. Největší zásluhu má tu P. Maria.

Buďme tedy Bohu vděční a splácejme jeho lásku věrností v jeho zákonech. Buďme vděční Kristu a splácejme mu lásku horlivým působením s jeho milostmi, ctíme horlivě jeho sv. Matku, abychom dospěli k dokonalosti zde a k slávě v jeho království věčném.

XV. Vykoupení podle spravedlnosti.

Někdo se mne ptal, má-li dítě po křtu anebo hříšník po sv. zpovědi jistě odpuštěny hříchy. Odpověděl jsem ovšem, že zcela jistě, byl-li křest udělen správně a svátost pokání přijata řádně. Tazatel pokračoval: Tedy Bůh musí dáti milost? Odpověděl jsem: Jistě ji dá nebo Kristus ji připjal na zevní znamení svátosti; proto ji svátost nezbytně působí. Tazatel naléhal: Já vím, že ji jistě dá, ale já chci věděti, zdali ji musí dáti, je-li k tomu vázán. Odpověděl jsem: Myslím, že musí. Sv. Pavel dí, že tomu, kdo pracuje, nepočítá se mzda z milosti, nýbrž z po-

vinnosti. Tazatel pokračoval: To jest mi divné. Chápu, že podřízený je povinen vykonati rozkaz, který mu byl dán, že pán je povinen dáti dělníkovi mzdu, která mu patří, ale kdo může zavázati Boha tak, aby v něm vznikla povinnost? Nad ním nikdo není a vše, co jsme a máme, je dar od něho. Na tuto námitku nemohl jsem odpověděti pouhou větou, nýbrž musil jsem mu věc vyložit.

Ve věci je nějaká obtíž. Proto bohověda nemá pevného ustáleného názoru. Všichni bohoslovci souhlasí arci, že člověk, jenž vykonal, co na něm jest, dostává milost, kterou nám Kristus zasloužil, jistojistě. V té věci není pochybnosti mezi nimi. Nesouhlas je, je-li Bůh vázán spravedlností, aby zaslouženou milost dal, či dává-li ji jen z dobré vůle, anebo má-li se věc tak, že je tu spravedlnost a dobrá vůle zároveň, t. j. že dává zaslouženou milost, poněvadž je vázán nějakou spravedlností, ale že ji dává také z dobré vůle. Pravoslavní bohoslovci hlásají nyní, že poměr mezi námi a Bohem je výhradně poměr milosti. Popírají také záslužnost dobrých skutků. Co se týče první věci, mají volnost. Co se týče druhé, učí chybně. Z obojí své nauky činí výtku, které říkají „pravový (právní) názor“ katolické církve. Tuto výtku stále opakují. V této a v následující stati vlastně přihlížím k první části výtky.

Tuto věc si vyložíme. Ať přijmeme kterýkoli z těchto tří názorů, vždy se ukáže, že Bůh má o spásu člověka opravdovou péči a že je naše spása neomylně jista, konáme-li, co na nás jest. Božský Vykupiteli, požehnej nám!

* * *

1. Nejprve si utvoříme příklad, jenž nám ukáže, kdy je odměna za práci dobrovolná a kdy povinná. To obrátíme na vykoupení Kristovo.

Na poli pracují dělníci. Cizinec, jenž jde kolem, přidá se k nim. Večer jde si pro odměnu jako ostatní. Je pán povinen dáti mu ji? Povinen je tolik jako vázán spravedlností. Každý řekne: Ne. Pán ho nerajal, i k ničemu není vázán. On mu nějakou odměnu dá, ale to bude odměna z dobré vůle. Kdyby mu nedal nic, neprohřešil by se proti spravedlnosti, cizinec mohl by mu leda vytknouti neuznalost. Obráťme to na vykoupení. Kdyby někdo řekl: Vzdávám se majetku, budu žíti jako přísný kající, dám se umučiti. To nabídnu Bohu na vykoupení světa. Byl by Bůh povinen to přijmouti? Nikoliv. Proč ne? Poněvadž ho k tomu neurčil. Dal by mu za jeho skutky

odměnu, tím by věc byla ukončena. Vraťme se k příkladu. Druhého dne přijde cizinec opět. Tentokráte se zeptá pána, má-li dělníkům pomoci? Pán řekne: Jdi, dám ti spravedlivou odměnu. Večer žádá cizinec jednou tolik nežli dostávají dělníci. Je pán povinen dáti cizinci spravedlivou odměnu? Ano. Je povinen dáti mu odměnu jednou větší nežli ostatním? Ne. Dá-li mu ji, přistupuje u něho k spravedlnosti ještě dobrá vůle. Obraťme to na vykoupení. Mysleme si, že by anděl projevil přání, učiniti něco pro vykoupení člověka. Bůh by mu řekl: Budiž, přijímám tvou nabídku, spravedlivě tvé skutky ocením a připočtu je k dobru člověka. Anděl by vykonal různé dobré skutky, ale potom by žádal, aby je Bůh přijal jako cenu na úplné vykoupení všech lidí. Táže se: Byl by Bůh povinen přijmouti skutky jeho, spravedlivě je oceniti a připočísti je k prospěchu člověka? Odpovídám: Ano, nebo to slíbil. Než byl by povinen přijmouti je jako úplné vykoupení všech? Ne, nebo takové ceny nemají a Bůh neslíbil, že je tak přijme. Kdyby je tak přijal, přistoupila by u něho k spravedlnosti ještě dobrá vůle.

Vraťme se ještě jednou k příkladu. Třetího dne nabídne se cizinec opět k práci, pán smluví s ním mzdu a cizinec si ji svou prací plně zaslouží. Je pán povinen, dáti mu smluvenou odplatu? Ano. Kdo ho k tomu zavazuje? Zákon spravedlnosti, jenž žádá, aby uzavřená smlouva byla vyplněna. Obraťme to na vykoupení. Bůh žádal věčné Slovo, aby vykonal vykoupení světa, Syn Boží se k tomu nabídl, Kristus jako člověk úkol radostně přijal. Vykonal jej tak, že se jeho zadostučinění rovná plně úřázcě všech hříchů, ano je cenou nekonečně převyšuje. Je nyní Bůh vázán, dílo Kristovo přijmouti a dáti lidstvu ztracenou milost? Ano. Kdo ho k tomu zavazuje? Zákon spravedlnosti. Ale Bůh nemá nad sebou nikoho, kdo by ho nějakým zákonem mohl vázati! Pravda, ale Bůh sám jest spravedlnost a základ všelike spravedlnosti. Jako musí býti všemohoucí, vševědoucí, svatý, tak musí býti spravedlivý. K spravedlnosti patří, aby byl v svých slibech věrný. Je tedy vázán svou vlastní bytností.

Nyní to, co jsem řekl, shrnu. Jsou bohoslovci, kteří praví, že mezi Bohem a lidmi nemůže býti vůbec poměr spravedlnosti. To by byl náš příklad první. Jiní praví, že může býti mezi Bohem a lidmi poměr spravedlnosti, t. j. že Bůh může býti povinen, přijmouti vykoupení a dáti lidem milosti od Krista zasloužené, ale že je při tom vždy jeho dobrá vůle, tedy nějaká spravedlnost spojená s dobrou vůlí. To by byl náš druhý případ. Jsou bohoslovci, kteří praví, že mezi Bohem a Kristem Vykupi-

telem může býti a je spravedlnost, poněvadž Bůh Krista k dílu vykoupení určil a Kristus je plně, ano s nekonečnými zásluhami vykonal. Mezi Bohem a Kristem byla jaksi smlouva, Kristus vykonal plně, ano nadbytečně, co bylo na něm, musí tedy i Bůh podle spravedlnosti dáti, k čemu se zavázal. To je náš třetí případ. Můžeme přijmouti kterýkoli z těchto tří názorů, ale mám za to, že tento třetí názor rozřešuje otázku jasně, důsledně a správně.

2. Podívejme se, jak pojímá věc sv. Písmo a podání. Zdá se, že dávají přednost názoru třetímu.

Již Starý zákon to trochu naznačuje. U proroka Isaiáše čteme: Poněvadž Mesiáš položí za hřích duši svou, uzří símě dlouhověké a vůle Hospodinova rukou jeho zřízena bude. On, spravedlivý služebník Boží, ospravedlní mnohé a nepravosti jejich ponese. Proto, že vydal na smrt duši svou, že s hříšníky počten jest a za přestupníky prosil, dám jemu mnohé národy za podíl (Is. 53, 10)! Prorok vidí v osvětlení mysli, jak Mesiáš vykoupení koná a jakou za to dostává odměnu. Dá život na vykoupení světa a za to přemnoží národové v něho uvěří, budou ospravedlněni a dojdou spásy. Táži se: Bude to odměna jen z dobré vůle? Ne, bude zasloužena, bude to odměna, jež mu podle spravedlnosti náleží. Tak můžeme, ano musíme souditi.

Nový zákon mluví jasněji: Sv. Pavel píše: „Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru jsem zachoval; pro budoucnost uložena jest mi koruna spravedlnosti, kterou mi dá v onen den Pán, spravedlivý soudce, a nejen mně, nýbrž všem těm, kteří milovali příchod jeho“ (2 Tim. 4, 7 n). Opět: „Tomu, kdo pracuje, nepřičítá se mzda z milosti, nýbrž z povinnosti“ (Řím 4, 4). Sv. Matouš dí, že Bůh odplatí jednou každému podle skutků jeho (Mat. 16, 27), t. j. podle spravedlnosti. V skutcích apoštolských se praví, že Bůh ustanovil den, v kterém souditi bude svět podle spravedlnosti. Podobných výroků je v Písmě mnoho. Ve všech je řeč o spravedlnosti, o tom, že každý člověk obdrží takovou odměnu, jakou jeho skutky zasluhují, na jakou má podle spravedlnosti nárok. Může dostat za dobré skutky odplatu stokráte větší a za zlé může býti odsouzen s milosrdenstvím, ale spravedlivý nemůže býti zkrácen a hříšník ne trestán přes míru viny. Ten je smysl uvedených výroků. Zdá se tedy, že vykoupením nastal mezi Bohem se strany jedné a Kristem a námi se strany druhé poměr spravedlnosti, t. j. že se Bůh pro vykoupení Páně zavázal, dáti člověku milost, vyplní-li žádané podmínky. Taková závaznost obsahuje právo a

povinnost, u nás právo na milost za zásluhu, u Boha povinnost dáti ji.

Všimněme si zvláště slov sv. Pavla z listu k Židům. Uvádí Krista mluvícího a klade mu do úst slova: „Obětí (krvavých) ani darů jsi nechtěl, ale tělo připravil jsi mi, oběti zápalné a záhříšné nelíbily se tobě. Tu jsem řekl: Hle, přicházím... abych vykonal vůli tvou, Bože.... V této chvíli jsme posvěceni obětováním těla Ježíše Krista jednou provždy“ (Žid 10, 5 n). Smysl slov je: Kristus je právě počat. Bůh jej uvědomuje o úkolu, který má převzít. Pán Ježíš odpovídá: Starý zákon se má naplnit a tím přestat. Já mám obětovati život na vykoupení lidí. Staré oběti, které neměly vykupitelské moci, přestanou, obět mého života, kterou předobrazovaly, bude jedinou vykupitelskou obětí na věky. Abych se mohl obětovati, dals mi tělo. Co mám říci? Odpovídám: Hle, tu jsem, vyplním vůli tvou. — Co přijalo věčné Slovo od věčnosti, přijalo jako člověk v čase. Nyní se táži: Není-li tohle podle našich lidských pojmů jakási smlouva? Ale mezi těmi, kteří uzavrou smlouvu, nastává poměr spravedlnosti: když jeden splní podmínky smlouvy, je druhý vázán dáti, co slíbil.

Podle sv. Písma sluší říci: Bůh se zavázal, že vykoupení Kristovo přijme, dá pro ně lidem milosti k spasení potřebné, odmění naše skutky, jinými slovy, že na tyto dary dal právo.

Vizme podání. Mnozí sv. Otcové vyjadřují tento názor přímo. Aby nevzniklo nedorozumění, podotýkám, že první milost k spasení je vždy darovaná, t. j. není nikdy od člověka zasloužená. Bůh ji dává každému, protože chce spásu všech a Kristus umřel za všechny. K tomu se Bůh vykoupením Páně zvlášť zavázal. Kdyby ji někomu odepřel, určil by ho tím k zastracení; to by byl kalvinský blud. Dobré skutky jsou skutky konané v posvěcující milosti, s případným úmyslem. O těchto skutcích praví sv. Otcové, že jí Bůh musí příslušně odměnit. Sv. Jan Zlat. vykládá, že vykoupení Páně k tomu Boha zavazuje. Poté dí: Když jsme některé dobré skutky učinili, máme bez pochybnosti Boha dlužníkem. Sv. Augustin píše k slovům sv. Pavla, že má uloženou korunu spravedlnosti: Kdo dá? Co je ti dlužen? Proč je povinen? Cos mu dal? Pán se učinil dlužníkem, nikoliv přijímaje, nýbrž slibuje. Sv. Bernard píše: Slíbil z milosti, ale dáti musí ze spravedlnosti... je dlužen, poněvadž slíbil, je spravedlivý, aby dal, co slíbil. Sv. Tomáš Akv. píše dosti jasně v témž smyslu.

Namítneš slova sv. Pavla: „Jsme darmo ospravedlněni“ (Řím 5, 24), t. j. z pouhé milosti. Odpovídám: Arci jsme ospravedlněni

darmo. Bez našeho přispění smiloval se Bůh a ustanovil Vykupitele. Bez našich zásluh Syn Boží úkol přijal. Bez naší součinnosti je vykonal, leda že jsme mu svými hříchy k smrti kříže dopomohli. Darmo jsme vykoupeni. Ale když Kristus vykoupení vykonal, nastal poměr nový. Bůh se zavázal, že nám dá, co Kristus pro nás zasloužil. Už neuděluje milosti jako v Starém zákoně podle dobré vůle, nýbrž podle povinnosti. Slíbil na př., že křest ospravedlní, i musí to plnit, jinými slovy, křest dává na ospravedlnění právo.

Tak asi mluví sv. Písmo a podání. Jejich řeč nenutí k tomuto názoru, ale přeje mu.

Z rozumu můžeme takto souditi. Bůh ustanovil od věčnosti, že stane-li se hřích, bude žádati zadostučinění podle přísné spravedlnosti. Na jaké stanoviště se staví? Na stanoviště dobré vůle? Nikoliv. Kdyby byl přijal stanovisko dobré vůle, mohl se spokojiti zadostučiněním jakýmkoliv. Postavil se na stanovisko přísné spravedlnosti. Proto musil vykoupení vykonati Syn Boží. Žádal tedy, aby Syn Boží věčný a potom vtělený úkol přijal. Při tom se zavázal, že přijme vykoupení za nás jako bychom zadostučinění dali my. Syn Boží věčný a vtělený úkol přijal a vykonal jej podle vůle Otce svého. Podle našich pojmů je to jakási smlouva. V ní zavazuje se Bůh, že vykoupěním Kristovým bude usmířen a vrátí lidstvu nadpřirozené dary. Kristus se v ní zavazuje, že vykoupení vykoná tak, jak Bůh chce, vtělením, utrpením a smrtí. Ze smlouvy vzniká poměr povinnosti a práva, t. j. poměr spravedlnosti. Kdyby nebylo zadostučinění Kristovo úplné, rovnocenné, bylo by lze mluvit o dobré vůli, ale je ještě víc, má cenu nekonečnou. Kdyby Bůh neslíbil, že je přijme za nás, nebyl by vázán vzhledem k nám spravedlností a uděloval by milost z dobré vůle. Ale on je přijal za nás. Sv. Pavel dí, že Bůh ukázal nyní svou spravedlnost, on ospravedlňuje toho, kdo jest z víry Ježíše Krista (Řím 3, 26). Proč ukazuje Bůh svou spravedlnost? Protože nás ospravedlňuje podle spravedlnosti, vzniklé z vykoupení Páně. Kdyby tomu tak nebylo, řekl by apoštol, že Bůh ukázal svou dobrotu, své milosrdenství, svou dobrou vůli; ale on dí, že ukazuje svou spravedlnost, t. j. že dává, k čemu se zavázal, co je nyní vykoupení povinen.

Z Písma, z podání a z rozumu plyne tedy dosti jasně, že nám Bůh dal právo na ovoce vykoupení. Když tedy přijmeš platně křest, když přijmeš platně svátost pokání, když vykonáš dobrý skutek tak, jak má býti vykonán, dostaneš odměnu, kterou Bůh ustanovil, nejen jistojistě, nýbrž máš na ni právo, jelikož se

k ní Bůh zavázal. Bůh řekl: Dám pro vykoupení Kristovo za těchto podmínek milost; ty podmínky vyplníš. Co z toho plyne? Že ji musí dáti. Nemusíš se báti říkáje: Kdož ví, odmění-li Bůh mé věrné snahy, oběti, utrpení. Nepracuješ nadarmo ani na nejisto. Co zasloužíš, máš zaručeno spravedlností a svatostí Boží. Hleď, jak tě Bůh ctí. Nechce, abys byl odkázán jen a jen na milost, nýbrž učinil, aby sis mohl leccos vpravdě, po právu a spravedlnosti zasloužiti. Ale nevyvyšuj se proto, nebo děkuješ toto čestné postavení Bohu a Kristu.

Někdo by se mohl tázati, není-li tohle proti svrchovanosti Boží? O věci jsem se již zmínil. Dodávám ještě toto: Táži se: Pozbude pán něco ze své svrchovanosti a nezávislosti, když si najme dělníka a ustanoví mu mzdu? Ne, ač je nyní povinen, dáti smlouvenou mzdu. Obraťme to na Boha. Byl-li Bůh nucen stvořiti svět? Nebyl. Bůh je od věčnosti, svět od několika tisíciletí. Ale když si umínil, že svět stvoří, bylo mu jej učiniti tak, jak toho božská spravedlnost, moudrost, prozřetelnost žádají. Byl-li Bůh nucen, zjevití se lidem? Nebyl. Ale když tak učinil, musil mluvití pravdu. Podobně musí splniti, co slíbil. Když tedy slíbil věčnou odměnu, když ji slíbil ne zadarmo, nýbrž za skutky, někdy i těžké, musí ji tomu, kdo skutky náležitě vykoná, také dáti. K tomu je vázán ne námi, nýbrž svou bytností. Stává se dlužníkem, ale vlastně sobě.

* * *

Vykládal jsem o tom, je-li po vykoupení mezi Bohem a námi poměr dobré vůle nebo poměr spravedlnosti nebo spravedlnosti a dobré vůle zároveň? Viděli jste, že jsem se naklonil k názoru těch bohoslovců, kteří praví, že nám Bůh pro zadostučinění Kristovo dal na ovoce vykoupení právo, učiníme-li, co na nás jest. Jest to věc veliká a podivu hodná. Bůh nám nejen vrací nadpřirozené statky, on se k tomu zavazuje podle zákona spravedlnosti. Bůh dává víc, nežli zasluhujeme. Bůh odměňuje stonásobně, ale k tomu co si zasloužíme, se zavázal a nemůže nikoho zkrátiti. Rozraduj se, spravedlivý křesťane, který se modlíš, v neděli nikdy neopomíjíš mše sv., žiješ s lidmi v míru, neseš trpělivě své kříže, plníš věrně své povinnosti, smrtelného hříchu se varuješ; rozraduj se i ty hříšníku, který ses náležitě kál: žádného z vás Bůh neoklame a oklamati nemůže. Co sis zasloužil, je tvé, je tvá spravedlivá mzda, jež ti bude dána. Tomu, kdo pracuje, nepočítá se mzda z milosti, nýbrž z povinnosti. Ale vzpomeň si: tos mi zasloužil, Kriste, ty! a dodej: jak

bych ti neměl dávat, co je tvé! Budu ti sloužiti poctivě a věrně. Rozraduj se, spravedlivý křesťane, jenž se chystáš na věčnost. Smrt bude pro tebe branou k šťastné věčnosti. Pohleď zbožně na kříž. Pro zásluhy Páně zavázal se Bůh, že ti dá život věčný. Neboj se tedy, nýbrž těš se. To, co ti patří, máš zabezpečeno jeho slovem. Tys ho nešídlil, neošídí ani On tebe. K tomu ti přidá pro nekonečné zásluhy Kristovy z dobré vůle tisíckrát víc.

XVI. Vykoupení je podle přísné spravedlnosti.

Minule jsem vykládal, že se Bůh na základě vykoupení, jež Pán Ježíš vykonal, zavázal, dáti lidem milost k spasení potřebnou a odměniti jejich dobré skutky po zásluze.

Proti tomu se namítá, že sluha proti pánu, syn proti otci nemá a nemůže míti nižádného práva. Bůh je nejvyšší pán, jak by mohl míti tedy člověk vůči Bohu nějaké právo? Ale námitka tvrdí přespříliš a proto není zcela pravdiva. Táži se: Nemá sluha vůči pánu a syn vůči otci skutečně žádných práv? Podle pohanských názorů jich neměli, otrok a dítko byli pánu i otci vydáni na milost a nemilost. Ale kdo se odváží tvrditi, že to bylo v pořádku? Právě v tomto poměru otroků a dítek k pánu a otci vidíme surové sobectví a hrubé porušení přirozeného zákona. Sluha i dítko má také práva. Má právo na život, zdraví, čest. Proto přirovnání ono není správné. Z přirovnání toho spíše plyne jako závěr: Když má i sluha vůči pánu a dítko vůči rodičům nějaká práva, může míti nějaké právo i člověk vůči Bohu.

Odpůrce pokračuje v své námitce a dí: Dobře, připustím, že sluha a dítko mohou míti nějaká práva vůči pánu a otci, ale to neplatí o člověku a Bohu. Vše, co člověk má, má od Boha. Bůh mu dal život a vše, co jako člověk má, on mu dal všecky dary nadpřirozené, nauku, svátosti, Krista, milost. Při takových poměrech nemůže býti o nějakém právu vůči Bohu ani řeči. Vše, co by člověk Bohu dal, je dar Boží, i nemůže míti právo na odměnu. Na to sluší odpověděti opět: Námitka tvrdí příliš a proto není ve všem pravdiva. Člověk má sice vše od Boha, ale něco má přece, co jest jen jeho. Co jest to? To jsou jeho dobrovolné, svobodné skutky. Člověk má svobodnou vůli a je proto pánem svých skutků. Může Boha ctíti a nemusí, může z lásky k Bohu prokázati bližnímu dobrodiní a nemusí. Může tedy Bohu dáti něco ze svého. Když Bůh slíbí, že takové dobré

odmění, vzniká jakási právní smlouva. Bůh dí: Když to a to vykonáš, obdržíš odměnu, já se svým božským slovem k tomu zavazuji. Člověk to vykoná. Zdali má nyní právo na slíbenou odměnu? Nemůžeš jinak odpovědět nežli kladným: má. Sv. Pavel dí: „Jste koupeni za cenu velikou“ (1 Kor. 6, 20). Je tak veliká, že vyhovuje přísné spravedlnosti. Uvažujme o tom. Pane Ježíši, božský odplatiteli, požehnej nám.

* * *

1. Upadající velkozávod přijme vynikajícího úředníka. Úředník závod zachrání a přivede k rozkvětu. Říkáme, že má o závod zásluhy. Má nárok na odměnu? Ano. Zásluha je oprávněný nárok na odměnu. Náleží mu odměna podle přísné spravedlnosti? Neměl-li se závodem určité smlouvy, náleží mu odměna jen ze slušnosti. Měl-li se závodem smlouvu, na př. zachráníte-li a zvelebíte-li závod, budete jmenován jeho spolumajetníkem, náleží mu odměna podle přísné spravedlnosti. Někoho urazíš. Poznáš svou chybu a dáš uraženému plné zadostučinění, takže urážku úplně vyrovnáš. Musí ti uražený odpustiti? Ano. Kdyby tak neučinil, prohřešil by se proti spravedlnosti. To jsou dva příklady, u nichž lze mluvit nejen o spravedlnosti, nýbrž i o přísné spravedlnosti. Pozorujme vykoupení Páně, nenastal-li skrze ně mezi Bohem a námi nějaký podobný poměr přísné spravedlnosti, totiž u Boha povinnost dáti, co slíbil, u člověka právo na to. To není totéž, co jsme řekli minule, nebo nyní myslíme na přísnou povinnost a přísné právo.

2. Aby bylo učiněno zadost požadavku přísné spravedlnosti, žádá se u dlužníka š e s t e r o podmínek. Tři z nich jsou hlavní, tři jsou vedlejší. My jsme se stali hříchem dlužníky. Pán Ježíš učinil podle vůle Otce svého za nás zadost. Vizme, vyplnil-li všecky žádané podmínky. Učinil-li tak, učinil za nás zadost podle přísné spravedlnosti a má právo žádat pro nás odpuštění a milosti, a poněvadž zastupoval nás, máme toto právo v mezích a pod podmínkami, jež určil, také my.

H l a v n í podmínky. První: Dlužník je povinen dáti z e s v é h o. Poškodíš statek bližního. Zdaliž vyhovíš přísné spravedlnosti, když dáš náhradu z majetku cizího? Nikoliv. Vždyť by ses dopustil nové nespravedlnosti. Urazíš bližního. Pošleš k němu druhou osobu, aby tě omluvila. Je uražený povinen přijmouli ji? Není. Může vyslanci říci: Do vás mi nic není. Podmínka „dáti ze svého“ je tedy při přísné spravedlnosti oprávněna.

Obraťme ji na božského Vykupitele. Co dal Bohu? Svobodné skutky své lidské přirozenosti, nad nimiž jako člověk měl svobodnou vládu. Z dobrovolné poslušnosti žil skrytý život v Nazaretě, dal se pokřtí, odešel na poušť, učil, trpěl a umřel. Kdo konal tyto skutky? Jeho ruka, jeho ústa, jeho srdce, jeho lidská duše. Dal ze svého jako člověk. Poněvadž se skutky připočítají osobě, měly nekonečnou cenu, jelikož Kristus je osoba božská. Kristus člověk vykonal tedy vykupitelské skutky, Kristus Bůh dal jim nekonečnou cenu. Co tím způsobil? Dal jimi Bohu zadostučinění. Proti pýše, opovržení, neposlušnosti, jež jsou v hříchu obsaženy a potupují věčného zákonodárce, projevil pokoru, úctu, poslušnost k Bohu, jež pro důstojnost božské osoby nahrazují potupu z hříchu plynoucí. Nebylo tedy třeba, aby Bůh z urážky něco slevoval anebo skutky Páně z dobré vůle výše cenil, nežli zasluhovaly. „Jste vykoupeni za cenu velikou,“ dí apoštol. Ano, tak velikou, že vyhovuje požadavkům nejprísnější spravedlnosti.

Druhá podmínka jest, aby dlužník dal z darů nepovinných. Poškodíš statek toho, jemuž jsi dlužen tisíc korun. Nyní mu dluh vrátíš. Odčinil-li jsi tím způsobem škodu? Nikoliv. Vrátils toliko, co by ti bylo vrátiti, kdybys škody nezpůsobil. Dlužník zaplatí dluh penězi, které věřiteli ukradl. Učinil-li spravedlnosti zadost? Nikterak. Může-li se někdo zavázati Bohu, že bude choditi v neděli do kostela na mši sv? Nemůže, neboť k tomu je povinen. K nějakým vedlejším okolnostem, k nimž není zákonem Božím zavázán, mohl by se zavázati. Mohl by slíbiti, že bude choditi do vzdáleného kostela, že celou mši sv. bude klečeti, že se po mši sv. pomodlí ještě růženec. Mohl by si učiniti pevné předsevzetí, že mše sv. v neděli nikdy nevynechá. Ale zavázati se k věci, k níž od Boha je zavázán, zavázati se nemůže. Obraťme to na Krista. Byl-li od Boha zavázán přísným rozkazem, aby vykoupení vykonal a aby je vykonal zrovna tak, jak je učinil? Kdyby byl k němu zavázán přísným rozkazem, nebyl by vykonal vykoupení skutky nepovinnými i nenastal by mezi Bohem a vykoupením poměr přísné spravedlnosti. Avšak Kristus Pán neměl přísného rozkazu vykoupiti svět, neřku-li rozkazu vykoupiti jej utrpením a smrtí. Nesouhlasí se způsobem, jak Bůh jedná, aby nakázal dílo, býti výkupným za jiné. Bůh projevil své přání a Pán Ježíš dobrovolnou poslušností se mu podrobil. Příklad, jak Bůh jedná, máte na P. Marii, ke které poslal anděla, aby se vyslovila, přijíma-li úkol matky Boží. Chtěl-li dobrovolný souhlas

k dílu, jež znamenalo pro P. Marii nesmírnou důstojnost, ne-
jednal jinak u Krista, kde šlo o úkol těžký, s utrpením spo-
jený. Kristus nebyl tedy k vykoupení vázán povinností, plynoucí
z rozkazu. Když je vykonal, dal Bohu skutky nepovinné. Jedna
kapka krve, ano kterýkoliv jiný skutek byl by stačil; on dal mu
celý život. Jste vykoupeni cenou velikou, cenou dobrovolně
složenou, nepovinnou.

Třetí podmínka je, aby dlužník dal tolik, aby se věřitel ne-
musil utíkat k dobré vůli. Dluhuješ tisíc korun, zaplatíš sto
korun a věřitel roztrhá dlužní úpis; již nemusíš platit nic. Je-li
tohle přísná spravedlnost? Není. Věřitel ti z dobré vůle od-
pustil 900 korun. Kdyby stál na přísné spravedlnosti, bylo by
ti zaplatiti do poslední haléře. Někdo napíše o tobě potupný
článek do novin. Žaluješ. Vidíš, že pisatel bude odsouzen do
žaláře. Je ti ho líto, jelikož odsouzení bude míti pro něho ne-
blahé následky. Řekneš mu: Dejte nějaké slušné odvolání, já
je přijmu jako zadostučinění a žalobu odvolám. Vinník ovšem
svolí. Stalo-li se narovnání podle přísné spravedlnosti? Nikoliv.
Více nežli podle spravedlnosti stalo se podle dobré vůle. Však
ty zaplatíš úplně dluhující peníz, ty dostaneš za urážku zadost-
učinění, které ji úplně vyrovnává: zdali se nyní stalo narovnání
podle přísné spravedlnosti? Ano.

Obraťme to na Krista. Mysleme si, že by skutky Páně neměly
nekonečné ceny, ale že by Bůh řekl: Tvé skutky nestačí na plné
zadostučinění, ale já je přijmu tak, jakoby vyhovovaly přísné
spravedlnosti. Tu bychom měli zadostučinění, při němž je dobrá
vůle. Ale tak tomu není. Každý skutek Páně je skutek nekonečné
ceny. Tuto cenu má ne z dobré vůle Boží, nýbrž sám sebou,
proto, že je to skutek lidské přirozenosti, od Syna Božího při-
jaté jako vlastní a s ním podstatně spojené. Ovšem je celé
vykoupení dílem milosrdenství. Bůh dobrovolně se na něm
ustanovil. Ale o to nyní nejde. O to běží, co třeba říci o vy-
kupitelských skutcích P. Ježíše, když se vtělení už stalo. I Kri-
stus je dar od Boha daný, milost, skutek nesmírného milo-
srdenství. Ale jeho skutky, které konal, mají takovou cenu,
že vyhovovaly nejprísnejší spravedlnosti. Uvedu přirovnání.
Vypůjčíš si tisíc korun, obchoduješ jimi a získáš nových tisíc
korun. Nyní splatíš dluh. Vyhověl-lis přísné spravedlnosti? Ano,
nebo věřitel nic ti nedaroval. Obraťme to na Krista. Věčné Slo-
vo, přijavší lidskou přirozenost, dalo jí božskou důstojnost. Lid-
ská přirozenost, s božstvím spojená, se modlí, trpí, umírá. Tě-
mito skutky vzdává Bohu nekonečnou čest. Pracovala s propůj-

čenou důstojností, ale její skutky mají samy sebou takovou důstojnost, že vyvažují urážku a potupu všech hříchů. Bůh nemusí z dobré vůle nic odpouštět, nic méně cenného brát za plněcenné. I zde má platnost slovo apoštolovo: „Jste vykoupeni za cenu velikou.“

Probrali jsme tři hlavní podmínky, jichž se žádá, aby mohla býti mezi věřitelem a dlužníkem, ať jde o statky hmotné nebo o urážku a zadostučinění, přísná spravedlnost. Vykoupení Páně vyhovuje jim úplně. Proto učí vážení bohoslovci, že P. Ježíš usmířil Boha a nás vykoupil podle přísné spravedlnosti, to jest tak, že při díle Páně nemusil se Bůh nakloniti k dobré vůli. Dostal vše, čeho přísná spravedlnost žádá. Uvažte, jak pevný, nerozborný základ má naše spasení. Dává Bohu zásluhy Kristovy za své hříchy, opíráme se o zadostučinění podle přísné spravedlnosti.

3. Probeřme ještě tři vedlejší podmínky. První z vedlejších podmínek je, aby pokuta byla dána od dlužníka. Tato podmínka připouští v některých případech výjimku. Věřitel jest povinen přijmouti dluh a vydati dlužní úpis, když dluh jest mu splacen od přítele dlužníkov, neboť když dostane, co mu náleží, vyhovuje se přísné spravedlnosti. Také při urážce a zadostučinění je možný zástupce. Myslete si, že syn urazí někoho. Otec nerozvážného syna jde k uraženému a dá mu zadostučinění takové, jakého uražený žádá. Když uražený souhlasí, aby místo syna dal zadostučinění otec a když otec dá zadostučinění plné, je přísné spravedlnosti vyhověno. Dobrá vůle byla jen v tom, že uražený přijal zadostučinění zástupce.

Obraťme to na Krista. Kristus nehřešil. My jsme hřešili. Kristus je náš zástupce. Bůh přijal jeho zadostučinění. Vždyť sám projevil přání, aby se Syn Boží vtělil a nás smrtí vykoupil. Syn Boží tak učinil. Že Bůh ustanovil Vykupitele, je milost a milosrdenství. Ale vykoupení Kristovo jest zadostučinění plné. Ač je tedy Kristus náš zástupce, je vykoupení naše vykonáno podle požadavků přísné spravedlnosti. Ostatně není Kristus nám cizí. Člověčenství Kristovo je krev z naší krve, kost z naší kosti. Proto se stal Syn Boží členem pokolení Adamova, aby vykoupil nás člověčenstvím, jež v Adamu hřešilo. Kristus je tedy zástupce oprávněný. Ta přirozenost, která v nás Boha urazila a uráží, činí v Kristu za své hříchy Bohu zadost. Lze tedy říci, že pokutu složil ten, jenž urazil. Dal ji zástupcem, ale oprávněným, řekněme bratrem svým, nebo hlavou svou.

Druhá vedlejší podmínka jest, že pokuta musí býti taková,

aby věřitel nebo uražený byl povinen ji přijmouti. Při předcházející podmínce mohli jste si mysliti, že při vykoupení byla přece jen dobrá vůle a tudíž nikoliv přísná spravedlnost, poněvadž Bůh je přijmouti nemusel. Avšak tomu tak není. Bůh byl povinen je přijmouti. Někteří bohoslovci odvozují tuto závaznost z jakési smlouvy mezi Bohem a Kristem; někteří praví, že toho není třeba, že vykupitelské skutky Kristovy Boha samy sebou zavazovaly, aby je přijal. Spokojme se s míněním prvním. Když Bůh žádal na Kristu, aby vykoupení na sebe vzal; když Kristus úkol přijal, vznikla tím jakási vzájemná závaznost: u Krista, aby dílo podle vůle Boží provedl, u Boha, aby je přijal. Po této závaznosti už nešlo o dobrou vůli, nýbrž o povinnost zachovati smlouvu; šlo tedy již o požadavek spravedlnosti. Přidejte k tomu nekonečnou cenu vykupitelských skutků Páně, a závaznost u Boha, přijmouti je, vzrůstá na požadavek přísné spravedlnosti.

Třetí vedlejší podmínka jest, aby se zadostučinění stalo od rovného. Při dluhu na tom nezáleží; tu jde jen o to, aby celá částka byla splacena. Při zadostučinění pro urážku jest jinak. Tu jde o osoby. Uražíš-li váženou osobu ze svých vrstev společenských, nemůžeš poslati domovníka, aby tě u ní omluvil. To by nebylo zadostučinění, nýbrž nová urážka. Musíš se omluviti sám nebo někým, jenž tě důstojně zastupuje. Když uražíš osobu vysoce nad tebou postavenou, nemůže se omluva státi arci od rovného, leda že bys měl v jejích kruzích známého a on ten úkol na sebe přijal. Co se nedostává tobě na společenském postavení, doplníš upřímností své omluvy. Jak patrně, nelze uvedené podmínky vždy zachovati.

U P. Ježíše je zachována úplně. P. Ježíš je pravý Bůh a proto jeho zadostučinění je od rovného k rovnému. Ovšem konala vykupitelské skutky lidská přirozenost, ale bytost, jež je konala, je druhá božská osoba, pravý Bůh. Člověk dával zadostučinění, ale Bůh dal mu svou důstojnost. I lze říci právem, že se stalo od rovného k rovnému.

Hle, i vedlejší podmínky, kterých se žádá, aby vykoupení odpovídalo přísné spravedlnosti, vyplnil Kristus. Opakuji, co jsem prve řekl: Uvaž, křesťane, že vykoupení, ač je dar nevystihlého milosrdenství Božího, dává ti do rukou zásluhy, jimiž můžeš usmířiti každou vinu podle přísné spravedlnosti, takže Bůh musí vrátiti tobě milost, ztracené synovství Boží, splníš-li podmínky Bohem stanovené.

* * *

„Jste vykoupeni cenou velikou.“ Pán Ježíš si nás koupil za přesvatou svou krev. „Jste Kristovi, Kristus je Boží,“ praví sv. Pavel. Ó, bychom byli vpravdě Kristovi! Snažme se o to, aby náš život čerpal z jeho zásluh cenu, která volá nejen za smilování, nýbrž zaručuje nám po právu věčnou odplatu. Díky tobě, božský Vykupiteli, dobře ses o nás postaral. Zavázals Otce svého tak, že máme spasení své právně zajištěno, vykonáme-li, co na nás jest. Kéž se tvé úsilí vyplní. Kéž nás jednou všecky uvidíš v království svém, jež nám připravuješ.

XVII. Rozsah vykoupení.

Když před několika desíletími zuřilo v Číně pronásledování křesťanů, byl v Tonkingu jat Číňan Khoa, muž pětatřicetiletý, horlivý křesťan. Naléhali na něho, aby se zřekl Krista; když přemlouvání a hrozby nepomohly, sáhli k mukám. Bili jej, páli-li, natahovali na skřipci, mačkali jeho prsty železným lisem, že zploštěly. Statečný mučedník vyznával stále: Věřím v Krista, jednorozeného Syna Božího. Rozhněvaní mandariní přemýšleli, jak by jej za jeho vyznání potrestali. Dali mu na tváře vypáliti slova: Bludné náboženství Ježíšovo. Trest byl dobře volen. Slova páliła zmučeného více nežli žhavé železo, kterým byla mu do kůže vpálena. Byv odveden do vězení, počal se modliti, ale modlitba jeho byla nijaká. Rušilo ji přemýšlení na potupná slova. Řekl si: musí zmizeti z mé tváře. Než jak si měl od nich pomoci? Požádal spoluvězně, aby první slovo vyškrabal. Bolestná operace, ale Khoa se jí odhodlaně podrobil a radoval se, když se zdařila. Již nehlásaly jeho tváře: bludné učení Kristovo, nýbrž ohlašovaly vyznání: učení Kristovo. Mandarin chtěl mu dát odstraněné slovo znova vpáliti, ale Khoa volal: Náboženství Kristovo není bludné; nikdy se ho nezřeknu. Pák umřeš, odpověděl mandarin. Raději zemru, pravil Khoa, nežli bych zapřel víru anebo nosil potupná slova. Stalo se. Statečný mučedník byl přivázán ke kolu a kopím proboden. S palmou mučednickou vešel do věčné slávy. Kristus, v něhož věřil, uvítal duši jeho a zařadil mezi mučedníky. Khoa osvojil si vykoupení Pána Ježíše způsobem heroickým.

Sv. Pavel píše: „Očistě se od všeliké poskvrny těla i ducha, dokonávající posvěcení v bázni Boží“ (2 Kor. 7, 1). To jest možná jen skrze Krista, nebo není jiného jména, v němž bychom mohli býti spaseni. Ale jest to možné všem. Všichni se mohou očistiti, nebo za všecky zemřel Kristus, všichni se mohou o-

čistiti ze všech hříchů, nebo za všechny zadost učinil, všichni se mohou posvětit, neboť všem vymohl milost. To se zove rozsah vykoupení.

Promluvíme o rozsahu vykoupení Kristova. Spasiteli, požehnej nám.

* * *

1. První otázka jest: na koho se vztahuje vykoupení Kristovo? Odpověď na ni je: na všechny lidi bez výjimky.

Pravím: lidi. Vykoupení nevztahuje se na anděly. Origenes, muž velmi důmyslný, ale poněkud výstřední, myslil, že se Syn Boží, jako se stal člověkem, stal také andělem, aby vykoupil padlé anděly. Mínění to je holá fantasie. V pramenech víry není o něm ani stopy. Ano prameny víry učí, že zlí andělé jsou zavrženi navždy. Mínění Origenovo bylo zavrženo na cařihradském církevním sněmu roku 543. Však to jen mimochodem. My se zabýváme vykupitelským dílem Kristovým na zemi, i není třeba, abychom se o bludu Origenově šířili.

Na všechny lidi vztahuje se vykoupení Páně. Všichni lidé, co jich na zemi bylo a bude, jsou z pokolení Adamova a všichni v praotci svém hřešili. Kristus přijal naše člověčenství, jež se po Adamu dědí na všechny lidi, aby byl zavštípen do pokolení našeho a dal na jevo, že vykupuje všechny, kdož mají lidskou přirozenost. Narodil se jako dítě z pozemské matky a umřel jako muž, aby naznačil, že se jeho vykoupení vztahuje na muže a ženy, děti a dospělé, na všechny. Tato pravda je tak přirozená a jasná, že jest s podivem, jak mohla býti popírána. Stalo se tak přece. Když povstanou bludaři, jest církev, strážkyně zjevené víry, povinna vysloviti se. Avšak neprohlašuje pravdu, o níž jde, hned do všech podrobností za článek víry, nýbrž spokojuje se pravidelně tím, že blud zavrhne a prohlásí jen to, čeho je třeba. Tak ji sv. Duch vede. Proto o téže pravdě, již učí, některá část je prohlášeným článkem víry, některá nikoliv. Při naší pravdě, že se vykoupení vztahuje na všechny lidi, máme takový příklad. Od počátku učí církev podle sv. Písma a církevního podání, že Kristus umřel za všechny lidi, ale bludy způsobily, že něco z ní bylo prohlášeno, něco nikoliv. Když řeknu: Kristus Pán umřel za všechny věřící, vyslovuji prohlášený od církve článek víry. Když řeknu: Kristus Pán umřel za všechny lidi, vyslovuji článek víry od církve zvlášť ještě neprohlášený.

Vizme první větu: Kristus Pán umřel za všechny věřící, t. j. za křesťany. Proč prohlásila církev tuto pravdu? Poněvadž povstali nebezpeční bludaři, kteří učili, že se vykoupení Kristovo

vztahuje toliko na křesťany od Boha k blaženosti vyvolené. Nej-pověstnějším z nich je Kalvín. Učil hrozné nauce, že Bůh od věčnosti předurčil část lidstva pro nebe, část pro peklo a že P. Ježíš umřel jen za předurčené pro nebe. Již před ním učil podobnému bludu, ale ne tak výstředně, Hus. Tu nesměla církev mlčeti, zvláště když se kalvínství strašně šířilo. Papež Inocenc X. nazval nauku, že Pán Ježíš umřel jen za předurčené, kacířstvím. I z jiných výnosů jde, že pravda: P. Ježíš umřel za všechny věřící, t. j. za všechny křesťany, jest prohlášeným článkem víry, jinými slovy, že jest to pravda od Boha zjevená a od církve prohlášená. Pán Ježíš se modlil při poslední večeři za všechny, kteří uvěří v něho skrze slovo sv. apoštolů (Jan 17, 20). Když sv. Pavel píše Soluňanům: „Kristus za nás umřel,“ míní zajisté aspoň všechny křesťany. Nejen jednotlivé výroky, nýbrž celý duch sv. Písma svědčí, že se vykoupení vztahuje na všechny věřící bez výjimky.

Druhá věta: Pán Ježíš zemřel za všechny lidi — není, jak jsem pravil, od církve prohlášena, ale dogmatem neboli článkem víry je. Roku 853 byl místní sněm církevní v Quiercy. Tehdy bylo proti bludaři Gottschalkovi prohlášeno: Jak nebylo, není a nebude člověka, jehož přirozenost by nebyla v Kristu přijata, tak není, nebylo a nebude člověka, pro něhož by neumřel, ač ne všichni jeho utrpením se vykupují. Papež Alexander VIII. zavrhl roku 1690 nauku, že Pán Ježíš vydal sebe jen za věřící, t. j. za křesťany. Sněm tridentský dí, že Bůh dal nám slitovníka v krvi za naše hříchy, a nejen za naše, nýbrž za hříchy celého světa. Sněm tridentský mluví tu slovy sv. Písma. To jsou výroky, že se lze diviti, proč bohoslovci nemají naši pravdu za prohlášený článek.

V Písmě je mnohokrát a jasně vyložena. Sv. Pavel píše: „Dal sebe sama ve výkupné za všechny“ (1 Tim. 2, 6). Jinde dí: „Poněvadž jeden zemřel za všechny, všichni zemřeli“ (2 Kor. 5, 14), t. j. hříchu a smrti. Sv. Jan píše: „On jest obětí smírnou za hříchy naše, ale nejen za hříchy naše, nýbrž i za hříchy celého světa“ (1 Jan 2, 2). Totéž hlásají sv. Otcové jednomyslně a velebí milosrdenství Boží. Nauka ta se rozumí sama sebou, takže bych zbytečně uváděl další důkazy. Mimo to se projednává zevrubně při jiné příležitosti.

Nikdo tedy není vyloučen z vykoupení. Křesťan, žid, mohamedán, pohan — všichni si mohou vykoupení Páně osvojiti a dojíti blaženého patření na tvář Boží. Nestane-li se tak, není vinen Kristus a jeho dílo, nýbrž člověk. Sv. Augustin dí: Krev

Pána tvého, chceš-li, je za tebe dána; nechceš-li, není za tebe dána.

2. Druhá otázka jest: za které hříchy učinil Kristus zadostučinění. Odpověď je: za všechny. Předně učinil zadost za hřích dědičný, kterým milost a blažený cíl byly ztraceny pro celé pokolení Adamovo. Dále učinil zadost za hříchy osobní všech lidí a všech dob, jimiž jednotlivci pozbývají milosti a blaženého cíle věčného. Není tedy žádného hříchu na světě, jenž by vykoupením Kristovým nemohl býti zhlazen.

Tato pravda jest prohlášený článek víry. Je v pramenech víry jasně obsažena a zcela zřejmá. Zevrubně se to ukazuje, když je řeč o tom, že Bůh chce spásu všech lidí a všem dává proto dostatečné milosti pomocné, aby mohli dospěti k milosti posvěcující neboli k ospravedlnění. Rovněž při zpovědi je o věci podrobně řeč, když se dovozuje, že všechny hříchy mohou býti svátostí pokání z duše odstraněny. Vzpomeňte na hojné výroky sv. Písma, v nichž se dí, že Bůh nechce smrti hříšníka, nýbrž aby se obrátil a živ byl; že duše může býti nad sním zbílěna, ač byla hříchy rudá jako šarlat. I prosba otčenáše „odpusť nám naše viny“ o tom svědčí, neboť Kristus nevynímá žádné viny jako neodpustitelné. Rozum nám dí, že by vykoupení nebylo ani plné, nerci-li nadměrné a nekonečné, kdyby na některý hřích nestačilo.

S hříchy souvisí tresty za hříchy. Pán Ježíš učinil zadost také za tresty. Jsou tresty věčné. Kdo si zjednal odpuštění hříchů, zjednal si tím také odpuštění věčných trestů. Kdo v milosti umře, toho nestihne věčný trest, nýbrž ten dojde věčného cíle v nebi. Jsou tresty časné za hříchy, po křtu spáchané. Pravím: po křtu spáchané, nebo křtem se odpouštějí všechny viny a všechny tresty. Při hříších po křtu spáchaných odpouští se vina a věčný trest; časné tresty zůstávají. To jest spravedlivé. Kdo po křtu hřešil, zasluhuje nějaký trest, i když se z hříchu očistil, neboť zmrhal na sobě vykoupení Páně. To jest i prospěšné. Časné tresty udržují bázeň Boží, vedou k pokání, pomáhají ke ctnostem. Kolik lidí se obrátilo neštěstím a utrpením k Bohu! Nebýti jich, byli by snad zahynuli. Říkáme, že takové tresty jsou léčivé. Časné tresty mají také ten význam, že nás připodobňují Kristu. Jak nás vykoupil Spasitel? Utrpením. Tak i my se vykupujeme utrpením. Utrpení dává příležitost k mnohým zásluhám. Kdo kříž svůj spojuje s křížem Kristovým a oddaně jej nese za svým Spasitelem na Kalvarii, má účast v jeho oslavě. Pomím, jak utrpení působí soustrast, probouzí lásku k bližnímu, je pří-

činou sterých dobročinných a lidumilných zařízení. Tak se vzta-
huje vykoupení Páně i na časné tresty, nebo činí z nich blaho-
dárny lék a spojuje s nimi mnoho dobrého. Mimo to lze si
jejich odpuštění zjednatí kajícími skutky, odpustky a jinými
způsoby, které zas lidskou duši mocně zvelebují.

Pokušitelnost těla zůstala. Adam byl jí prost, nám jest s ní
bojovati. Písmo sv. opět a opět nás napomíná, abychom horlivě
potlačovali nezřízenosti. Není to nedostatek vykoupení, neboť P.
Ježíš zjednal nám milost, kterou lze nezřízenou žádostivost přemo-
ci. Sv. Pavel prosil, aby mu Pán odňal osten těla, ale on mu od-
pověděl, že má dost na jeho milosti. Nikdo není tak pokoušen,
aby nemohl s milostí Boží zvítěziti. Boj s pokušeními jest právě
pole, kde se osvědčuje víra, upevňuje ctnost, člověk se zdoko-
naluje, největších zásluh si dobývá. Proto píše sv. Pavel: „Očisť-
me se od všelike poskvrny těla i ducha, dokonávající posvěcení
v bázni Boží.“ Vítězným bojem proti žádostivosti se dokonává.

Jak vidíte, jest dílo Pána Ježíše dílo nesmírné. Vztahuje se
netoliko na všechny lidi, nýbrž i na všechny hříchy, na věčné
tresty za ně, na tresty časné, jimž dává léčivou a výchovnou
povahu, i na žádostivost těla, proti jejímž nezřízenostem máme
od něho vítěznou milost. Vykoupení působilo hned po prvním
hříchu. Již Adam z něho čerpal, když se kajícností posvěcoval
a nebe si zasluhoval. V tom není obtíž, nebo Bůh dával milost
pro budoucí vykoupení. Pravoslavní takového zpětného půso-
bení nepřijímají. Kladou spásu lidí před Kristem do sestoupení
Páně do pekel. Nauka zajisté nesprávná. Před Bohem není včera
ani zítra, minulost a budoucnost. Apoštolové chápali význam
utrpení. Proto ctili a milovali Krista víc než všechno na světě
Nic nedovedlo je od něho odloučiti. Význam díla Kristova chá-
pali sv. Otcové. Odtud jejich horoucí oddanost božskému mistru.
Význam ten chápe církev. Proto navádí věřící k neomezené od-
danosti tomu, jenž je cesta, pravda a život.

3. Vykoupení je vykonáno, ale na nás jest, abychom si je
osvojovali. My tak činíme. Křtem se v nás ničí všechna vina
a všechny tresty, věčné i časné. Křtem se vlévá do duše posvě-
cující milost, jež činí z nás dítky Boží a oprávněné dědice krá-
lovství nebeského. Křtem si osvojujeme vykoupení úplně. Kdo
po křtu zemře, vejde v slávu věčnou. Ale křest není k tomu
ustanoven, abychom zemřeli anebo přijali dary, které patří do
věčného života. Kdo by se dal pokřtiti, kdyby se křtem byla
spojena smrt? Také by nebylo vhodné, ano možné, aby pokřtěný
nabyl, na zemi jsa, blaženého patření a spojených s ním milostí,

na př. oslaveného těla. Takových přechodů z krajností do krajností v přirozeném pořádku Božím nikde není. Či má každému pokřtěnému nastati aspoň rajský stav, v němž byl Adam? Nemožno. Vznikly by mezi lidmi nesmyslné rozdíly. Křest osvojuje vykoupení, ale počátečně. Křest je počátek ke křesťanskému životu, právo na potřebné milosti pomocné, právo na svátosti — a na nebe, jestliže v milosti setrváme. Kristus žil třiatřicet let a pak teprve dokonil vykoupení a vešel v slávu věčnou. Křesťan má žíti, proti hříchu bojovati, ctnostmi se ozdobiti, zásluhami se obohatiti. Tak si vykoupení stále víc a více osvojuje. Když pak přijde smrt, je u konce práce a bojů. Odchází si pro odměnu. Co si z vykoupení Páně osvojil, změní se mu v oslavu. Tu na něm vykoupení bude dokonáno.

Zdaliž je čestno pro člověka, aby o svém vykoupení také sám pracoval? Jest. Pohodlnější by ovšem bylo, kdyby mu spadlo jako zralý plod do klína, ale člověka důstojné by to nebylo. Luther učil, jak jsem se již jednou zmínil, že si osvojujeme vykoupení Páně pouhou důvěřivou vírou v Krista, a to tak, že každý dostává všecku spravedlnost Kristovu a mezi ospravedlněnými není co do spravedlnosti rozdílu. Každý se jí zevně přikryje, oblékne ji, jako oblékáme šat. To je nauka nejen bludná, nýbrž také zhoubná a nedůstojná. Písmo o ní neví, nýbrž naopak horlivě napomíná ke všelikým skutkům dobrým, k přemáhání sebe, k lásce bliženské, k zbožnosti a j. Podání od počátku mluví podobně. Již za doby Lutherovy ukázaly se zhoubné následky nauky: hřeš jak chceš, jen vzbud' důvěřivou víru a jsi svatý jako sv. Pavel. V třicetileté válce zakusili jsme od Švédů, Dánů a německých vojsk, co znamená nauka, podle níž každý zločin lze jedním slovem odčiniti a získati si všecku spravedlnost Kristovu. Ve světové válce slyšeli jsme také o činech, které nás děsily a zarmucovaly. Pokud nevycházely z nevěry a vášně, měly za podklad nauku, že spravedlnost Kristova všechno přikrývá.

Nauka církve, že si zadostučinění Kristovo musíme osvojiti, nezmenšuje jeho ceny. Všecka spása je od Krista, my s ním jen součiníme. To souhlasí s moudrostí Boží i s důstojností lidskou. Vykoupení není jako šat, kterým se odějeme a přikryjeme své hříchy, takže zevně z nás září spravedlnost Kristova, uvnitř jsme plni malomocenství hříchu, jak hlásali reformátoři. Vykoupení je něco, co se spojuje s naší duší a jejím životem. Pohan musí se na křest připravit. Jest mu pojmouti rozumem a srdcem ideál křesťanského života. Pomocné milosti už s ním pra-

cuji, nebo sám ze sebe by nikdy k nadpřirozenému životu nedospěl. Hříšník se musí k svátosti pokání rovněž připravit. Musí duchem i srdcem pracovat, aby svátost hodně přijal. Zbožný křesťan jde k svatému přijímání. Aj, jak se spojuje láskou s Kristem svátostným! To vše se děje s pomocnými milostmi od Krista zaslouženými. Osvojování vykoupení je tedy něco vnitřního, je život, je vstupování ke Kristu, ne pouhé zevní přikrytí spravedlností Kristovou. A Kristus při tom je stále hlavní činitel, neboť bez jeho milosti nikdo nemůže nic. Křesťan je jako ratolet na kmeni, jež z něho má, že roste, se zelená, kvete, plody dává. Od Krista máme, že si s milostí, již nám vykoupení získalo, můžeme novou milost i zasloužit, ovšem prací, skutky. To jest věru vznešený pojem o zadostučinění Kristově, neboť znamená spolu naši součinnost, naše zdokonalování, naše zásluhy. Házeti do světa libivé fráze, je snadné, ale vpravdě křesťanský život vůle Kristova a naše vznešenost. Očistíme se od všelike poškrvny těla i ducha, dokonávající posvěcení v bázni boží. Toť naše koruna.

* * *

Vykládal jsem o rozsahu vykoupení. Vztahuje se na všechny lidi a všechny hříchy, ale každý si je musí osvojiti. Buďme horlivými křesťany. Statky, jež horlivým křesťanským životem získáváme, jsou věčné. Nevidíme jich očima jako peníze, domy, pole. Tím záslužnější je naše snaha po nich, plynoucí z víry. Na světě nemohou se všichni obohatiti časnými statky, ale duchovně bohatým může se stát každý. Buďme horlivými křesťany, v nebi se naše skryté bohatství ukáže a bude naším štěstím na věky.

XVIII. Vykoupení musíme si osvojiti.

Kristus Pán nás vykoupil, ale my si vykoupení musíme osvojiti. To se děje nejprv křtem, potom ostatními svátostmi a celým křesťanským životem.

Kdosi se ptal, proč se při křtu odpouští všecko: dědičný hřích, všechny osobní hříchy, trest věčný i časný, aniž je třeba konati nějaké kající skutky jako pokání, kdežto při svátosti pokání je třeba pokut, a mnohé časné tresty zůstávají, zvláště jsou-li pokuty, jež se při zpovědi ukládají, malé. Odpověď na to máme ve slovech sv. Pavla, jenž říká o křtu, že jsme skrze křest pohřbeni s Kristem ve smrt, abychom tak, jako Kristus byl vzkříšen z mrtvých slávou Otcovou, i my vedli život nový (Řím 6, 4). Křest se uděloval pohroužením, toto pohroužení bylo

obraz smrti Páně a značilo, že si křtěnec osvojuje vykoupení, které Kristus vykonal smrtí. Poněvadž se smrtí naše vykoupení dokonalo a bylo úplné, osvojujeme si křtem také úplné vykoupení Páně. Křesťan se tu připodobňuje úplně smrti Páně a proto přijímá pro sebe všechny její účinky. Odpouští se mu tedy vše a není pokut vůbec třeba. Ale Kristus umřel jen jednou, i nelze křest opakovati. Když člověk po křtu hřeší, nezbývá nežli se připodobnit Kristu trpícímu. To se děje pokáním. Proto se pokání jmenuje také bolestný křest. Očištění pokáním žádá lítosti, dobrého předsevzetí, nějakých pokut, věcí to, jež jsou obtížné, někdy velmi obtížné. Toto připodobnění Kristu není již tak úplné jako připodobnění jeho smrti, proto je při něm třeba pokut, proto se odpouští hřích a věčný trest, ale časné tresty zůstávají, zvláště když je svátost pokání ulehčena, jak tomu nyní je.

S tím souvisí, proč křest neodstraňuje naši pokušitelnosti a nezbavuje béd života. Kristus Pán měl na zemi tělo schopné utrpení a teprve smrtí přijal tělo oslavené. My býváme křtem přivtěleni k jeho mystickému tělu, stáváme se údy těla, jehož on jest hlavou, ale podobáme se, pokud jsme na zemi, Kristu, jenž mohl trpěti a trpěl. Teprve světlo slávy proměňuje naše tělo v tělo oslavené a jsme pak podobni Kristu oslavenému.

Obojí tento výklad je od sv. Tomáše Akv. My si tedy musíme vykoupení Páně osvojiti. To se děje někdy úplně, někdy neúplně, někdy bez námahy, někdy s námahou. Tu platí slovo sv. Augustina: Bůh tě stvořil bez tebe, ale nespasí tě bez tebe. Sv. apoštol Jakob píše: „Co prospěje, praví-li kdo, že má víru, skutků však nemá? Může ho víra spasiti?“ (Jak. 2, 14.)

Promluvím o osvojování vykoupení Páně. Božský Spasiteli, požehnej nám.

* * *

1. Pán Ježíš vykoupil celý svět, dal Bohu zadostučinění za všechny hříchy lidské od Adama do posledního člověka. Tak byla odstraněna překážka, která znemožňovala odpuštění a vrácení ztracených darů. Vykoupení Pána Ježíše způsobilo, že Bůh určil člověku zase jako cíl blažené patření a že mu dal skrze Krista pomůcky, které k dosažení toho cíle jsou potřebné. Pro vykoupení Páně chce Bůh, aby všichni lidé dosáhli nebeské blaženosti, a poněvadž to chce skutečně, opravdově, dává jim vše, čeho k tomu je třeba. Ale člověk musí vyplniti určité podmínky, musí na př. přijmouti křest, musí, hřešil-li těžce, činiti

pokání způsobem od Krista ustanoveným, t. j. musí si zjednatí posvěcující milost a zachovati se v ní tak, aby v ní zemřel. Vykoupení je tedy vykonáno, ale člověk si je musí osvojiti. Sv. Tomáš Akv. uvádí jako příklad slunce. Slunce jest příčina světla. Slunce má moc, osvětlovati všechny části země a jiné hvězdy. Ale ve skutečnosti osvětluje jen ty, které se k němu obraćejí. Tak může každý přijmouti milost, hlavní ovoce vykoupení, a může skrze ni býti vtělen do těla Kristova jako jeho živý úd, státi se dítkem Božím s právem na věčné dědictví, ale musí býti křtem znovuzrozen a plniti podmínky Kristem dané. Kristus je jako lékař, který má lék, jenž hojí všechny nemoci od počátku do konce světa, ale nemocný musí ho užítí. Nauka, že je třeba, abychom byli v Kristu znovuzrozeni a osvojili si ovoce jeho vykoupení, je vyložena a prohlášena sněmem tridentským. Je v Písmě zcela jasně hlásána, ale reformátoři XVI. věku ji všelijak převraceli, i bylo třeba, aby církve správnou nauku prohlásila. Stalo se tak na řečeném sněmu.

2. Reformátoři kazili dosavadní nauku. Přiznávali sice, že je třeba, aby si člověk vykoupení Páně osvojil. Přiznávali též, že se to děje jinak u dítek a jinak u dospělých, u dítek (s pomocí jiných) křtem, u dospělých vlastní činností. V tom nechybili. Chybili, že si člověk osvojuje vykoupení pouhou důvěřivou vírou. Však o tomto nesmyslném bludu, který nadělal tolik zlého, že jej protestanté sami chtějí nechtějí musili opustiti a opustili, nemíním dnes vykládati. Můj výklad se týká jiného bludu reformátorů. Je to blud, na němž protestanté dosud lpí. Katolická nauka učí, že se dospělý musí k ospravedlnění připraviti, ale že první milost, již přijímá, není od něho zasloužená, nýbrž dar Boží, darem daná. V tom protestanté učí souhlasně s katolickou naukou a tudíž správně. Jejich blud týká se další věci. Katolická nauka dí, že člověk ospravedlněný, t. j. člověk v posvěcující milosti může sám také zasluhovati a zadost činiti. Jsi v milosti a konáš dobrý skutek. Katolická víra učí, že konáš něco, co zasluhuje od Boha odměnu, na př. rozmnožení posvěcující milosti nebo jiný dar duchovní, Kristem zasloužený. Tak svým přičiněním rosteš v nadpřirozené dokonalosti, Bohu víc a více se připodobňuješ, získáváš si větší oslavu v nebesích. Konáš po sv. zpovědi těžší pokuty, na př. několikerý půst, bičuješ se, oblečeš se v žíněnků. Katolická nauka učí, že tím skutečně zadost činíš za své hříchy a zasluhuješ, aby ti byly odpuštěny časné tresty očistcové nebo nějaká běda časná. To protestanté popírají. Praví, že tato nauka ubírá zásluhám a zadostučině-

ním Kristovým. Pravoslavní bohoslovci byli touto naukou také značně svedeni. Popírají zásluhu a nazývají katolickou nauku o záslužnosti dobrých skutků hanlivě právoým (juristickým) stanoviskem.

Posvěťme si na námitku reformátorů, která se stala účinným bojovným heslem v době reformace. Hlásá se dosud, ale své účinnosti pozbyla.

Proto, že člověk v milosti může také sám zasluhovati, neubírá vykoupení Páně nic. Proč? Protože se všechny naše zásluhy opírají o zásluhy Kristovy a z nich mají svou cenu. Kdo zasloužil všechnu milost, která působí, že i my můžeme zasluhovati a zadost činiti? Kristus Pán. Kdo zasloužil, že nám Bůh slibuje za naše zadostučinění odpuštění hříchů a za naše dobré skutky věčnou odměnu? Kristus Pán. Kdo způsobil, že Bůh naše zadostučinění a zásluhy skutečně přijímá jako pravé zadostučinění a pravé zásluhy? Kristus Pán. Naše skutky, konané v milosti, jsou samy sebou hodny odměny, ale aby ji měly po právu, je třeba, aby Bůh jim odměnu slíbil a je tak přijal. Obojí tato věc je od Krista. Pro jeho zásluhy Bůh slíbil, že naše skutky, konané v milosti, přijme jako zásluhy, jimž patří odměna. Kdo nás činí údý mystického těla Kristova, kdo spojuje naše zásluhy se zásluhami svými a tak je Bohu přednáší, kdo jim tak dodává důstojnosti? Kristus Pán. Vidíte, že všechno, co nadpřirozeně konáme, že všechny naše zásluhy mají cenu ze zásluh Kristových. Jak by tedy mohly naše zásluhy zastiňovati vykoupení Páně? Naopak je zveličují. Vždyť z toho jde, že Kristus Pán nejen sám zadost učinil a zasluhoval, nýbrž tuto moc a sílu vymohl také nám.

Svatý Bellarmin píše asi takto: Zásluhy svatých nejsou proti zásluhám Kristovým, nýbrž rodí se z nich. Všecka chvála, kterou mají svatí ze svých zásluh, jest chválou Kristovou. On je kmen, my ratolesti. Ratolest nemůže nésti ovoce, není-li na kmeni; tak ani my nemůžeme nic, nejsme-li spojeni s Kristem. A ubírá snad ratolest proto, že má ovoce, váhu a čest kmeni? Kdo tak jak živ řekl? Když tedy my konáme dobré, jsouce jeho milostí posvěceni, jeho světlem osvěceni, jeho působením v duši povzbuzeni, jeho láskou vedeni, neubíráme nic zásluhám Kristovým. — Namítají: Je-li třeba našich zásluh, nejsou zásluhy Kristovy dostatečné. Ale tomu není tak. Zásluh lidských je třeba ne proto, aby doplňovaly zásluhy Kristovy, nýbrž aby se ukázala moc vykoupení Páně, t. j. aby dala moc zasluhovati i nám. Když Bůh užívá slunce k osvětlování, ohně k ohřívání, deště k zavlažování, není toho příčinou, že by byl slabý, jakoby to nemohl působiti

sám bez slunce, ohně, deště, nýbrž jeho všemohoucnost, která i stvořeným věcem dává určitou působnost. — Namítají, že se sláva dělí mezi Boha a lidi, když docházíme spásy ne jedinými zásluhami Kristovými, nýbrž i svými. Ale to je zase překroucení. Naše zásluhy jsou dary Kristovy, nebo na dobrém skutku, jež s pomocí Boží konáme, není nic naše, co by nebylo Boží a nic Boží, co by nebylo naše, nebo vše činí Bůh a my zároveň. Záslužnost skutku závisí zcela na milosti. Kristu pak jsme ještě více zavázáni proto, že docházíme spásy nejen jeho milostí, nýbrž také způsobem ušlechtilým a čestným, totiž také svým spolupůsobením. Tak svatý Bellarmin. Jeho výklad je zajisté jasný a přesvědčivý.

3. Vykoupení Kristovo si musíme osvojiti. To se neděje najednou, nýbrž postupně. Říci s protestanty, že se nám projevem víry dává veškerá spravedlnost Kristova, takže není co se týče spravedlnosti rozdílu ani na zemi mezi lidmi ani v nebi mezi blaženci, je příliš nerozumné, aby to potřebovalo vyvrácení. Ale není zbytečné poukázat na to, že si osvojujeme vykoupení Páně poznenáhla. Díváme-li se kolem sebe, nevidíme nikde skoků z jedné krajnosti do druhé. Dějí-li se, na př. v revoluci, nejsou ani trvalé ani dobré. Tak se sluší, aby se pokrok v nadpřirozeném životě dál zdravým, postupným rozvojem, t. j. stupňovitým osvojováním vykoupení Kristova. To se děje. Dítě přijímá křtení první milost, potom je naváděno k náboženskému životu, přijímá jiné svátosti, zdokonaluje se a Bohu stále připodobňuje. Smrtí vejde do života a přijme slávu, která je v souhlase s jeho stavem. Mysleti si, že se každým hříchem ztrácí všechna dokonalost Kristova a že se skutkem důvěřivé víry všechna získává, a tak ustavičně bez pokroku, stálým skokem z jedné výstřednosti do druhé, je příliš nepřirozené a nepsychologické. K tomu přistupuje, že člověk je bytost rozumná a svobodnou vůlí obdařená. Jest zajisté vhodné, aby o svém osudu rozhodoval sám a vlastní činností kráčel k cíli, jež mu Bůh vytkl. Tato činnost je ovšem poznenáhla. Dále vidíme na Kristu, že na zemi mnoho přetrpěl, nežli došel slávy. „Ponížil se,“ volá sv. Pavel, „a proto jej Bůh povýšil a dal mu jméno nad všeliké jméno“ (Fil. 2, 8). Proto i údy jeho mystického těla musí trpěti. Naše utrpení ve smyslu duchovním jsou naše boje proti pokušení a hříchu. Dostáváme někdy rány, ale zase se vzmužíme, hřích jest nám výstrahou, budí v nás kajícínost, nutí nás přimknouti se pevněji k vítězi nad hříchem. To vše se děje poznenáhla, až dospíváme k dokonalosti, někdo dříve, někdo později. Vůbec

není ani možné, abychom byli všeho pokušení ušetřeni. Vždyť by se křtem musila celá naše fyzická bytnost změnit. Každý by hned viděl: ten člověk je v hříchu, ten v milosti. To by byl zajisté zlý pořádek.

4. Z toho ze všeho plyne, že jsme vysvobozeni z moci ďáblův a od následku hříchů, ale že plná svoboda a plné zajištění spásy nastane teprve v blaženém životě.

Rozumí se samo sebou, že Kristus, vykoupiv nás z moci ďábla, nedal za nás výkupné jemu, nýbrž že nás z moci jeho vysvobodil. Hřích poddal člověka ďáblu, nebo byl od něho přemožen. „Od koho je kdo přemožen, toho jest sluhou,“ dí sv. Petr (2 Pet. 2, 19). Bůh zanechal člověka v moci ďáblův. Dábel bránil člověku, aby nedošel spásy. Kristovo vykoupení vytrhlo člověka z moci ďáblův, jelikož je příčinou odpuštění hříchu a s Bohem nás usmířilo. Proti Kristu, jenž byl bez hříchu, nastupoval dábel tak, že způsobil jeho smrt. Tím překročil svou moc a musil vydati své zajatce, totiž nás. Pokouší dále, dokud jsme na zemi, ale Kristus dal nám v svém vykoupení zbraň proti němu, kdo jí užívá, tomu nemůže uškoditi.

Podobně nás osvobodilo vykoupení Páně od trestů za hřích, nebo dalo Bohu za ně zadostučinění. Nicméně nějaké tresty zůstávají pro ty, kteří po křtu hřeší. O tom jsem vykládal v úvodě.

Dále nás vykoupení osvobodilo od pokušitelnosti, ne sice tak, že by v nás s milostí všechna pokušitelnost vyhasla, nýbrž tak, že nad ní nabýváme, užíváme-li milostí Kristových, tolik moci, aby nás nemohlo svést k hříchu. Odtud tolik napomínání sv. Písma, abychom nepovolovali pokušením a nedali si ovoce vykoupení urvati. Sv. Pavel píše: „Nekraluj hřích ve smrtelném těle vašem, tak abyste poslouchali žádosti jeho..., nejste pod zákonem, nýbrž pod milostí“ (1 Řím 6, 12 n), t. j. máte v milostech Kristem získaných pomoc, abyste mohli pokušením vítězně odporovati. Sv. Petr dí, že nás Kristus učinil účastny přirozenosti božské, abychom unikali zkáze, která jest ve světě skrze zlou žádostivost (2 Pet. 1, 4). Sv. Jan dí: „Nemilujte světa ani těch věcí, které ve světě jsou. Miluje-li kdo svět, není v něm lásky Otcovy, neboť všechno, co jest ve světě, žádost těla a žádost očí a pýcha života, není z Otce, nýbrž jest to ze světa. A svět pomíjí i žádost jeho, kdo však činí vůli Boží, zůstává na věky“ (1 Jan 2, 15 n). Sám Kristus napomíná, abychom zapírali vše nezřízené. Tu jest hlavní pramen zásluh. Není každý bohat, aby mohl konati mnoho dobrého, ani mocný, aby mohl

podporovati království Boží, ani učený, aby ho obhajoval, ale každý může přemáhati pokušení. Všichni máme touž bytnost lidskou, zde tedy má každý příležitost ke krásným vítězstvím a velikým zásluhám.

Lze se tázati, jak si osvojovali vykoupení lidé, kteří žili před příchodem Kristovým? V té věci mnoho nevíme, ale jisté jest, že se vykoupení týkalo také jich. Jako nám nyní Bůh odpouští hříchy a dává milost pro zásluhy vykoupení, jež se stalo, tak jim je dával pro vykoupení, jež se stane. Před Bohem není minulost ani budoucnost, i nemá pro něho čas významu. Kristus přijal, když přišel na svět, vykoupení v tomto smyslu, srovnáv lidskou vůli svou s vůlí Boží. Odchylné mínění pravoslavných jsem uvedl.

Mohl by ses tázati, přijal-li vykoupení za ty, kteří byli tehdy již zavrženi? Sluší říci, že ne. Dokud žili, mohli z něho těžiti pro spásu duše jako jiní, ale když byli zavrženi, bylo by zbytečné, obětovati vykoupení také za ně. Ale obětoval je na zadostučinění Bohu za hříchy, t. j. za urážky Bohu jimi spáchané, a za milosti, jež i oni dostávali a jež si mohli získati, kdyby byli daných milostí užili. Ale dvě věci byly před Kristem jiné. První, že nikdo nemohl do nebe neboli nemohl dojíti blaženého patření, druhá, že milost byla menší. Neslušelo se zajisté, aby někdo došel blaženého dědictví dříve, nežli Vykupitel nebe otevřel. Co se týče druhé věci, nebylo nikoho, kdo by se byl nemohl spasiti, ale jest přirozené, že po vykoupení je milost hojnější. Jest to i potřebné, nebo svatost a dokonalost je vyšší, majíc v Kristu nedostižný vzor.

* * *

Tolik o tom, že vykoupení je dokonáno, ale že si je musí každý osvojiti. Apoštol Jakob dí: „Co prospěje, praví-li kdo že má víru, skutku však nemá? Může ho víra spasiti,“ t. j. taková mrtvá víra? Nemůže, nebo on si vykoupení Páně neosvojuje. Mnozí o to nedbají, někteří z nevěry, někteří z lenivosti, někteří z lidských ohledů, někteří, že je má svět a hřích v své moci. Žádný z nich nedospěje k dokonalosti, která září z Krista, P. Marie, svatých. Pro ně Kristus Pán ustanovil marně svátosti, nejsv. oběť mše sv. a jiné prostředky posvěcení a zdokonalování. Někteří si snad osvojí nějakou přirozenou čestnost, asi takovou, jakou měli vynikající pohané, ale co je to proti ideálu dokonalosti, který nám Kristus dal a k němuž dopomáhá těm, kteří se o něj snaží! Jsou to zpátečníci, a to na

poli, které pro člověka je nejčestnější a nejdůležitější. Pro ně dva tisíce let nadpřirozeného pokroku neexistují. Věru, s trašné zpálečnictví. A jejich spása? Je nejistá. Mnozí se snad zachrání, ale mnozí zahynou. My budme horliví v tom, co nám osvojuje vykoupení. Každý takový skutek přibližuje nás ke Kristu a k Bohu, každý nás zdokonaluje, každý zabezpečuje naše spasení. A naše věčná oslava? O ní platí slovo sv. Pavla: „Ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na mysl lidskou nevstoupilo, co Bůh připravil těm, kteří ho milují.“ K těm chceme patřit. Kristus vida naši upřímnou snahu, pomůže nám, že toho cíle šťastně dojdeme.

XIX. Nekřtěné děti.

Vykládal jsem, že se vykoupení týká všech lidí, ať žili před Kristem nebo po něm, ať o něm vědí nebo nevědí. Neznáme cest Boží prozřetelnosti a nevíme, jak vede na př. pohany k spáse, ale víme, že může každý dojít nebeské blaženosti, že každý, kdo jí dojde, dosáhne jí pro zásluhy vykoupení Pána Ježíše, t. j. skrze milost od něho zjednanou, a že každý, kdo bude zavržen, bude zavržen proto, že se vůli Boží trvale vzpíral a v nekajícnosti setrval. To jest zjevená pravda.

Než zdá se, jakoby se jedna věc z této pravdy vymykala. Týká se nekřtěných dětí, které umírají, nežli dospěly k užívání rozumu. Mají dědičný hřích i nemohou do nebe, nebo do nebe nevejde nic poskvrněného (Zjev. 21, 27), ale nemají osobních hříchů, t. j. osobně se ničím neprovinily, i nelze je zařadit mezi zavržence do pekla. Vykoupení Kristovo si nemohly osvojiti, nebo za to, že se jim nedostalo křtu, nemohou, a samy, nedospěvše k užívání rozumu, nemohly si dokonalou láskou k Bohu vykoupení osvojiti. Také na ně se vztahuje milosrdenství Boží, ale jinak nežli na dospělé. I tážeme se: Kde byly před Kristem, kde jsou nyní, kde budou po vzkříšení? Jaký byl, jest a bude jejich stav? To jsou otázky, na něž nemáme bezpečné a jasné odpovědi. Prameny víry nás o nich nepoučují, církev se o nich vyslovila jen málo, i jsme odkázáni jen na bohovědu a její vývody, které činí o nekřtěných nemluvňatech z pravd jiných, zjevených anebo aspoň jistých.

Promluvím o věci a uvedu, čemu o ní vynikající bohovědci učí. Pane Ježíši, požehnej nám!

* * *

1. Nejprve se tažme: Kde jsou nekřtěná nemluvňata? Sněm lyonský II. odpovídá: Duše lidí, kteří umírají v smrtelném hříchu anebo jen v hříchu dědičném, sestupují hned do pekel a jsou trestány různými tresty. Někdo by si mohl mysliti, že sněm, mluvící jménem církve, zavrhuje nekřtěňátka do pekla jako zavržence. To by byl úsudek ukvapený. Slovo peklo značilo dříve všechna místa záhrobní vyjma nebe, tedy vlastní peklo, očistec, předpekli, místo nekřtěňátek; sněm lyonský užívá slova peklo v tomto významu. Co plyne jediné, ale jistě ze slov sněmu? Že děti, jež umrou bez křtu dříve nežli dospějí k užívání rozumu, nejsou v nebi. Sněm vatikánský měl připravený návrh toho obsahu, že nekřtěňátka jsou z nebeské blaženosti, t. j. z blaženého patření na Boha vyloučena.

Řekneš: Není tohle nespravedlivé? Přece se ničím osobně neprovinily, za to, že nebyly pokřtěny, nemohou, vzbuditi dokonalou lítost nebo lásku nemohly, jelikož neměly užívání rozumu. Bůh by jim mohl pro zásluhy Pána Ježíše odpustiti, vždyť se Kristus vtělil a trpěl hlavně za dědičný hřích. Na to sluší odpověděti asi takto: Ovšem by mohl Bůh odpustiti. Mohl tak učiniti, jak víme, i bez vykoupení, i mohl by tak učiniti tím spíše pro zásluhy Kristovy. Ale Bůh se postavil na stanovisko spravedlnosti a ustanovil takový řád, že k nebeské blaženosti může dojíti jen ten, kdo si vykoupení Páně osvojí. Jako každý je z pokolení Adamova, tak musí býti přivtělen do rodiny Kristovy, nebo jak říkají bohoslovci, do těla Kristova jako jeho úd. To je obecný zákon Boží. Kdyby Bůh v něm činil u dětí výminku, mohli bychom právem říci, proč neodpustil dědičný hřích všem? Nekřtěňátkům neděje se křivda, nebo nemají na blažené patření nižádného práva a milosrdenství Boží, zajisté také pro zásluhy Páně, se o ně postaralo. Nespravedlivé by bylo, kdyby je Bůh pro dědičný hřích zavrhl do pekla a trestal je jako zavržence. Ale to se jim neděje. Pius VI. odsoudil mínění, že nekřtěňátka trpí trest ohně. Nekřtěné děti jsou arci vyloučeny z blaženého patření. Nemají posvěcující milosti, jež je nezbytná, aby člověk mohl do nebe, a nemají moci, aby jí nabyly, i není možné, aby došly k patření na tvář Boží. To je škoda, veliká škoda, ale jejich stav není podle úsudku vynikajících bohoslovců zlý, jelikož mají přirozenou blaženost. Nadpřirozené blaženosti nejsou schopny, ale přirozená blaženost jim zůstala, snad právě pro vykoupení Kristovo.

2. Jsme u další otázky: Jaký je stav nekřtěných dětí, nebo jinými slovy, jaká jest jejich přirozená blaženost? Boho-

slovci učí, že nekřtěňátka jsou u cíle a mají přirozenou blaženost, která jest jejich stavu přiměřená. Ale nesouhlasí, když tuto přirozenou blaženost určují. Jedni ji snižují, stlačují, druzí vyvyšují.

K přísným patří sv. Bellarmin. Přisuzuje dítkám trest zármutku. Nekřtěňátka se podle něho rmoutí, že nemají blaženého patření. Píše: Sluší věriti, že nekřtěné dítky jsou zavrženy, že nemají nebeské blaženosti ani blaženosti přirozené. Sv. Tomáš Akv. soudí jinak. Připisuje oněm dítkám přirozenou blaženost bez bolestného zármutku a žalu, t. j. bez zármutku a žalu, které by je tísnily a nešťastnými činily. Rozumí se samo sebou, že dítky, nemají-li bolestného zármutku duševního, nemají ani zármutku smyslového, způsobeného nějakým utrpením. Sv. Otcové tvrdí většinou, že nekřtěňátka jsou bez trestů; ti, kteří přijímali nějaký trest, hlásali tuto nauku jako mínění soukromé, nikoliv jako nauku církve. Sv. Augustin se kolísal. Bohoslovci jsou skoro všichni proti smyslovému trestu. Sv. Tomáš dí, že trest smyslů patří na nezřízenou rozkoš tělesnou z osobního hříchu, a té u dítek nebylo. Dědičným hříchem lze pozbyti jen darů přidaných, ale citový trest by zbavil dítky také darů přirozených; to by bylo proti spravedlnosti Boží. Tak sv. Tomáš Akv. Jeho mínění můžeme bezpečně přijmouti. Nekřtěné dítky nejsou stíženy smyslovým utrpením.

Pokusme se určit přirozenou blaženost dítek. Posuzujme věc střízlivě.

Blaženého patření na Boha nekřtěné dítky nemají. Vedou nyní, dokud nemají těla, život po způsobu duchů. Tento způsob života má některé nedokonalosti, ale je úhrnem vyšší a dokonalejší nežli život v těle. Bez poznání nejsou, nebo tu by jejich život byl jako spánek. Někteří tak tvrdili, ale jejich mínění nedošlo souhlasu. Nekřtěňátka mají tedy poznání, které jim jako duchům přísluší, ovšem duchům nižším nežli jsou andělé. Od Boha dostávají rozmanitá osvětlení, zvláště o věcech, které vědět jim přísluší. Tyto vlité vědomosti se týkají především Boha, lidstva, z něhož jsou, dědičného hříchu, vykoupení, trochu asi také světa a j. Někteří bohoslovci míní, že poznávají nebešťany, sv. Tomáš Akv. a Saurez, mužové v boho-vědě zvlášť vynikající, to popírají. Však přes to lze klidně míti za to, že nebešťany vidí, ano že se s nimi stýkají a že jejich oslava jim působí radost. Nekřtěňátka žijí asi společně a mohou proto leccos poznávati ze vzájemného styku. Není proti víře, třebaš to bohoslovci většinou nepřijímají, věriti, že se jim Pán.

Ježíš, když sestoupil do předpekli, ukázal a dal nějak poznati, ovšem ne tak jako spravedlivým, kteří dostali blažené patření a viděli v oslavené duši Kristově také jeho božství. Nebylo-li před příchodem Páně místo nekřtěňátek a spravedlivých odděleno, mohly se nekřtěné dítky s nimi stýkati a leccos od nich zvěděti. Ale nevíme, bylo-li tomu skutečně tak.

Než ať se má věc jakkoliv, jistě sluší věriti, že si jsou dědičného hříchu vědomy a vědí o svém vyloučení z nebeské blaženosti. Jsou z pokolení Adamova, určeného pro nebe a vykoupeného, i vědí, proč ho nedosáhnou. Mají z toho nějaký žal, ale tento bol jejich přirozené blaženosti neruší. Třeba za to míti, že mají na věčnosti mravní dokonalost, která souhlasí s přirozeným cílem a že proto vůle Boží jest i jejich vůlí. Takovou mírnou holest přijímají se sv. Bonaventurou nyní bohoslovci dosti všeobecně. Dítky znají Boha, milují jej, odpočívají v něm, ale přirozeným způsobem.

Poznávají Boha ne patřením, nýbrž usuzováním jako my, ale mnohem dokonaleji. Mohou jej radostně chváliti, nebo nemají si co vyčítati, a ony tak činí. Poznávají v dílech Božích tvůrce a to velmi jasně, mají z nich radost a potěšují se jimi. Nejsou-li s blaženci ve styku, vědí aspoň o jejich oslavě a radují se z nich podobně jako z Boha a jeho velebnosti. Stýkají-li se s blaženci, vidí v nich překrásná díla Boží a podivují se v nich Bohu, Kristu a sv. Duchu. Vzájemný styk nekřtěných dítek je čisté oblažující přátelství. Nelze mysliti, že by žily jako smutné bludíčky, nebo tu bychom musili jejich žal stupňovati do takové míry, která se s posledním cílem nesrovnává. Sv. Tomáš Akv. jim připisuje kladnou radostivost. Jejich vůle je tak sjednocena s vůlí Boží, že toto sjednocení potlačuje ihned žal, který by v nich ze ztráty blaženého patření vznikl. Někteří vynikající bohoslovci praví, že stav nekřtěňátek je šťastnější nežli nejšťastnější stav lidí, kteří žili na zemi.

3. Po z m r t v ý c h v s t á n í budou míti nekřtěné dítky ovšem také těla. Jejich těla nebudou oslavená jako těla blaženců, nebo oslava ta souvisí s patřením na Boha, ale budou míti veškerou dokonalost, které žádá cíl a přirozená blaženost. Jejich těla budou nesmrtelná. Nesmrtelnost žádá, aby jejich těla byla jemná, zduchovnělá, nepotřebovala pokrmů, nezažívala nebolí netrávila, nevyměňovala látek; proto musí jejich těla býti příslušně zdokonalena. Tělo bude dokonale duše poslušno a jí sloužiti. Těla nekřtěňátek budou míti neporušenost, t. j. budou prosta nemocí a všeho toho, co působí, že tělo lidské slábne

a stárne. Budou tedy míti nějakou zvláštní pevnost. Úraz zevní nebude možný, nebo místo přebývání neposkytne k němu příležitosti. Snad bude jejich neporušenost míti nějaké podobné příčiny, jaké měla neporušenost prarodičů v ráji. Podle sv. Bonaventury je taková, že by těla oněch dítek necítila ani pekelného ohně, kdyby do něho přišla. Smysly jejich těla budou míti případnou vnímavost, takže se budou dítky těšiti také z hmotné krásy obnoveného světa, bude-li jejich sídlem. Také nějakou jasnost budou těla jejich míti. Jejich těla budou ovšem bez vady, krásná, vnitřní štěstí dodá jim lesku. Zvláště sluší za to míti, že obraznost dítek bude velmi dokonalá, nebo poznání jejich bude dokonalé, i musí také jejich obraznost býti náležitě zdokonalena. Vše to, co jsem řekl, nebude nic nadpřirozeného. Bude to zdokonalení přirozené, nutné k přirozené blaženosti a také vhodné. Zdokonalení to neobsahuje nic nemožného. Víme, že bychom na některé jiné hvězdě byli lehčí, rychlí nepodléhali snadno únavě a p. Třeba tedy jen, aby takové poměry byly zvýšeny, jak toho žádá stav přirozené blaženosti

4. Tolik lze střízlivě říci o osudu nekřtěňátek. Vykoupení Kristovo není na nich zmařeno jako na zavržených, ale užitek z něho nebyl jim osvojen jako blažencům. Dědičný hřích u nás záleží v tom, že se rodíme bez posvěcující milosti, kterou máme míti. My si ji získáváme z vykoupení Kristova křtem vody, krve nebo žádosti. Říká se jí první milost. Dítky nebyly pokřtěny vodou. Umučeny pro Krista jako dítky betlemské také nebyly, náležitou žádost po křtu nemohly vzbuditi, jelikož nedospěly k užívání rozumu. Podle řádu Bohem ustanoveného nemohou do nebe, nebo k tomu je nezbytně třeba milosti. Milosrdný Bůh jim připravil blaženost přirozenou. Nemůže k nadpřirozené blaženosti, plynoucí z patření na Boha, ani přirovnána býti, ale je taková, že i dítky jsou dokonale spokojeny. Také naše srdce se uklidňuje. Někteří bohoslovci líčí stav nemluvňátek tak utěšeně, že se s jejich osudem nejen smiřujeme, nýbrž z něho se i těšíme. Jeden z nich volá k rodičům, kteří se rmoutí, že jim dítě umřelo bez křtu: Potěšte se! Ani ony dítky nejsou pro vás ztraceny, nýbrž jsou uschovány na dobrém místě. Sejdete se s nimi a ony vás poznají, spolu se budete ze shledání radovati. Nemusíte je oplakávat. Nebudou vám záviděti vaši oslavu, nýbrž děkovati, že jste jim dali život, a vy se z jejich pouze přirozené blaženosti nebudete rmoutiti. Takové výlevy jsou více projevy srdce nežli bohovědné pravdy, ale jsou přípustné.

Uvážíme-li, co dítek umírá mezi pohany bez křtu, musíme vyznati, že záhrobní jejich říše je veliká. Misionářům daří se často, že umírající pohanské dítky mohou pokřtiti. Řekneš: Proč Bůh připouští, aby tolik nevinných duší bylo zbaveno nadpřirozené blaženosti? Na to nedovede na zemi nikdo odpovědět. Uvádějí se různé odpovědi, ale plně neuspokojuje žádná, na př. že je to přirozený následek, když země a národ nepřijmou křesťanství, ač se jim hlásá, nebo že většina těchto dítek by věčně zahynula, kdyby dospěly a j.

5. Lze se tázati, může-li přijíti tam, kde jsou nekřtěné dítky, také nekřtěný dospělý a dojíti přirozené blaženosti? Všeobecná odpověď jest: ne, nebo dospělý musí si vykoupení Kristovo osvojiti, t. j. z hříchu dědičného a z osobních hříchů, které má, se očistiti. Neučiní-li tak, t. j. zemře-li jako nekající hříšník, bude zavržen. Řekneš: Což, jestliže má, ač je dospělý, jen dědičný hřích? Bohoslovci míní, že takový případ není možný. Tvrdí, že každý dospělý člověk se vědomě buď přimkne k Bohu nebo k ďáblu, k dobru nebo zlu, že přijme Krista nebo ho zavrhne, doví-li se o něm, že poslechne, nezná-li ho, přirozeného zákona, jenž se ozývá v jeho duši, nebo neposlechne. Podle nauky bohoslovců každý dospělý rozhodne osobně svůj věčný osud tím, že se ospravedlní, ať cestou jakou-li, neb nikoliv. Proto žádný dospělý neumírá jen s dědičným hříchem.

Řekneš: Což dospělý, který rozumem je jako dítě, takže k vnitřnímu rozhodnutí mezi dobrem a zlem nedospívá? To je možné do určitých let u mládeže, jež vychází z nevěreckých rodin, pohybuje se v ovzduší, kde je přirozený mravní zákon popírán, takže si ho mladí lidé neuvědomí. Krátce, je možná nezaviněná nevědomost nejzákladnějších zákonů Božích. Takový jinoch by za to nemohl, že není pokřtěn, a jeho hříchy, dopustil-li se jakých, by se mu nemohly pro nezaviněnou nevědomost přičítati. Tak by mohl zemřít jen v dědičném hříchu. Co na to odpovíme? Je-li takový případ možný, mohli bychom připustiti pro zemřelého stav přirozené blaženosti, v jakém jsou nekřtěné dítky, ale lze právem pochybovati, že je možný. Bohoslovci se chovají odmítavě.

* * *

Vykládal jsem vám dnes věc neobvyklou. Doufám, že mnohým pro útěchu. Nekřtěné nemluvně nepřichází do očiště, nýbrž odchází, aspoň od doby Kristovy, hned na své místo do přirozené blaženosti. Proto se za ně nemodlíme, ani ho nepochová-

váme s křesťanskými obřady, nebo duše jeho je u cíle, jenž je nezměnitelný. My si pamatujeme, že pro nás je jen nebe a peklo. Do pekla zajisté nechceme, ale do nebe nemůže nic nečistého. Trvejme tedy v posvěcující milosti, t. j. bez smrtelného hříchu, očisťujme se, buďme pilni dobrých skutků. Vytrváme-li do konce, bude nebe naším podílem a na věky nám zůstane oslava, kterou si zde připravíme.

XX. Co Pán Ježíš zasloužil sobě a nám.

Rytíř při půtce se Saraceny zbaběle opustil bitevní čáru a zavinil tím na křídle, kde bojoval, zmatek. Saraceni toho užili a způsobili křesťanskému vojsku značnou porážku. Král zbavil rytíře i jeho rodinu šlechtictví a poslal jej do vyhnanství. Když nejstarší syn rytířův dorostl v bojovníka, nabídl se králi za výkupné na usmíření. Král, jenž byl Saraceny opět tísněn, přijal nabídku. Řekl mladíku: Když se osvědčíš jako statečný bojovník, odpustím otcí vinu a zbavím ho vyhnanství. Ano učiním, osvědčíš-li se jako pravý rek, i více.

Mladý muž vstoupil do vojska králova a brzy se roznesla zpráva o jeho odvaze, udatnosti a síle. Kde stál, tam bylo vítězství jisté. Král pozoroval statečného jinocha a zkoušel jej, svěřuje mu nebezpečné podniky nebo stavě jej na odpovědná místa. Mladý bojovník se osvědčil vždy jako rek dokonalý, na něhož lze za všech okolností spoléhati. Vítězství křesťanských zbraní přičítalo se v nemalé míře jemu. Když se válka skončila, zavolal jej král a řekl jemu: Obstál jsi. Tys nejen smazal vinu otcovu, ty sis získal veliké zásluhy o zdar našich zbraní. Odpouštím otcí, vracím mu a rodině jeho šlechtictví, vynahradím mu strádání, jež vyhnanstvím zakusil. Tebe mimo to jmenuji svým osobním rytířem a ujišťuji tě své zvláštní přízně.

Proč uvádím tento příklad? Chci, abyste si všimli, že syn vykupoval svými skutky otce a zároveň zasluhoval týmiž skutky jemu i sobě odměnu. Vykoupil, t. j. usmířil vinu otcovu, zasloužil, t. j. získal sobě a otcí dary. Poněvadž král se mu zavázal slibem a poněvadž jeho činy byly neobyčejné, vykupoval a zasluhoval po právu, t. j. král byl vázán odpustiti otcí a odměniti jej i syna.

Obraťte příklad na dílo P. Ježíše. Dosud jsem mluvil o vykupitelském jeho významu, t. j. o tom, jak nás s Bohem usmířil, sňal z nás vinu, z moci ďábla nás vyprostil. Avšak P. Ježíš týmiž skutky také zasluhoval. Jeho dílo bylo takové, že zavazovalo

Boha nejen, aby odpustil, nýbrž aby také odměnil, t. j. jako Kristus vykoupil nás podle spravedlnosti, tak také podle spravedlnosti zasluhoval. Zasluhoval sobě i nám. „Kristus skrze vlastní krev vešel jednou pro vždy do velesvatyně zjednav vykoupení věčné.“ (Žid. 9, 12.)

Vyložím, co P. Ježíš zasloužil vykupitelskými skutky sobě a co nám. Božský Vykupiteli, požehnej nám!

* * *

1. Co zasloužil P. Ježíš sobě?

Hlavně se uvádí: P. Ježíš vykupitelským svým dílem zasloužil sobě oslavu těla a vyvýšení svého jména.

Vzpomeňte na evangelium z velikonočního pondělí. Jedná o učednících jdoucích do Emaus. Byli zmateni smrtí svého mistra. Očekávali, že vykoupí celý národ, a on zatím bídně zahynul. Nějakou naději ještě měli, nebo slyšeli, že hrob je prázdný a že ženy měly zjevení andělské. Byli, jak patrně, stále ještě zaujati myšlenkou Mesiáše světského. Vykládají své myšlenky cizinci, jenž se k nim přidružil. Kristus, jenž byl tímto cizincem, ukazuje jim podrobně z Písma, že Mesiáš je předpověděn jako vykupitel duchovní, t. j. z hříchu, a že se vykoupení stane utrpením a smrtí. Poté dodává: „Zdaliž nemusil to Kristus trpěti a tak vejíti do slávy své?“ (Luk. 24, 26). Co plyne z těchto slov? Že sláva, do níž Spasitel vešel, je odměna za jeho utrpení. Na jakou oslavu sluší mysliti? Na oslavu těla a vyvýšení jeho jména na nebi a na zemi, neboť vše ostatní měl. Bohoslovci míní, že P. Ježíš měl již na zemi blažené patření na Boha, že tedy duše jeho byla již oslavena. Po zmrtvýchvstání vylila se tato oslava duše také na jeho tělo. Dříve to nebylo možné, poněvadž by nebyl mohl trpěti. Oslavené tělo už nemůže trpěti. Poněvadž měl nás vykoupiti utrpením, zůstala, pokud byl na zemi, oslava jen v jeho duši. Jednou se ukázala i zevně, tehdy, když se na hoře Tábor proměnil. Z uvedených slov P. Ježíše k učedníkům na cestě do Emaus jde tedy, že sám sobě vykupitelskými skutky, zvláště utrpením, zasloužil oslavu těla a vyvýšení svého jména.

O tom, že si zasloužil vyvýšení jména na zemi a na nebi, máme ještě zvláštní výrok sv. Písma. Sv. Pavel píše: „Ponížil sebe sama, stav se poslušným až k smrti, a to k smrti kříže. Proto také Bůh ho povýšil a dal mu jméno, kteréž je nade všecko jméno, aby ve jménu Ježíšově pokleklo veškeré koleno nebešťanů, pozemšťanů i těch, kteří jsou v podsvětí“ (Fil. 2,

8 n). Co plyne z těchto slov? Že jméno P. Ježíše je povýšeno na nebi a na zemi, takže se mu všechno tvorstvo, ani andělů nevyjímaje, klaní. Dále, že si P. Ježíš toto vyvýšení svého jména zasloužil pokorou, kterou vtělením, prostým životem, zvláště utrpením a smrtí projevil. Spasitel jednou řekl: „Kdo se poníže, bude povýšen“ (Luk. 18, 14). Protože se ponížil, byl povýšen. Uvedu ještě jiný výrok sv. Pavla. Píše: „Patříme na toho, jenž byl na krátko ponížen pod anděly, na Ježíše, který pro utrpení a smrt svou byl slávou a ctí korunován“ (Žid 2, 9). Oslavou jména rozumíme úctu, kterou Kristu pro jeho božství a zásluhu o nás vzdává všechno tvorstvo, zvláště svatí v nebi a křesťané na zemi.

Pán Ježíš si tedy zasloužil oslavu těla a vyvýšení svého jména.

Sv. Otcové rozbírají tyto a jiné výroky sv. Písma mnohonásobným způsobem. Zároveň jsou jim podnětem k povzbuzení. Nejčastěji přidávají napomenutí k pokoře. Plň v pokoře vůli Boží následuje božského vzoru, abys i ty byl s ním jednou povýšen. Napomenutí zajisté spasitelné. Kéž rozumíme Kristu a jdeme za ním cestou, kterou šel. On je cesta, pravda a život.

Řekneš snad: A to je vše, co si P. Ježíš zasloužil? Odpovídám: Pomni, že Kristus nekonal vykupitelského díla pro sebe, nýbrž pro nás, že tedy zasluhoval nám, ne sobě. Že zasluhoval též sobě, plyne z jeho díla jako důsledek, nebo každý dobrý skutek, prokázaný jiným, prospívá také tomu, kdo jej činí. Poté pomni, že mnohé dary měl Kristus Pán proto, že byl Syn Boží, pravý Bůh. Poněvadž je měl z vyšší příčiny, nemohl jich už zasloužit. Nedej se mýlití tím, že jich na zemi neprojevoval a neužíval. Nebylo to možné, poněvadž podle vůle Boží vedl život prostý. Jak měl na př. projeviti, že jako Bůh má vládu nade všelikým tvorstvem, když mu bylo vésti život poslušnosti v rodině, obci, státu? Jakmile ponížený jeho stav přestal, usedl na pravici Boží jako pán nebe a země. Tuto moc měl již vtělením. Nanejvýš lze říci, že si zasloužil její vykonávání.

Nicméně nalézají bohovědci na základě Písma a rozumového badání ještě leccos, co připisují zásluze Páně. Vede je zásada: co nemá Pán Ježíš z vtělení, má ze zásluhy. Tak podle písma soudí, že si P. Ježíš zasloužil „slavné“ zmrtvýchvstání a nanebevstoupení. Z rozumového badání soudí, že si zasloužil zázračné zjevy při narození, na př. zjev andělů, příchod mudrců, nebo projevy při křtu v Jordaně a při proměnění na hoře Tábor, jelikož tyto věci neplynou nutně z božské jeho důstojnosti.

Však nebudeme o tom hloubat. Rceme: Pane Ježíši, tobě patří všechna sláva, nebo jsi Syn Boží vtělený. Co nemáš z tohoto důvodu, patří ti proto, že jsi dílem svým oslavil Boha více, nežli jej mohou oslaviti všickni tvorové nebes i země. My se z tvé slávy radujeme a tobě ji přejeme, neboť jsi náš Spasitel a nabyls jí, když jsi pro nás pracoval, trpěl a umřel. Kéž celý svět to uzná a všechna ústa volají: Čest a chvála vtělenému za nás Synu Božímu, Vykupiteli lidského pokolení. Dej nám, ať nikdy nepřestaneme v tebe věřit, tebe chválit, za tebou kráčet.

2. Co zasloužil P. Ježíš nám?

P. Ježíš zasloužil nám všechny nadpřirozené dary. Ty jsou: odpuštění hříchů, milost, věčnou oslavu. Proberme jednotlivé dary.

Odpuštění hříchů. Právě proto se vtělil Syn Boží, aby učinil zadost za naše hříchy. Učiniti zadost za hříchy a zasloužiti odpuštění jich, je totéž. Tím, že P. Ježíš Boha usmířil, vyrovnal spravedlnost Boží, vymohl nám odpuštění hříchu dědičného a všech osobních hříchů. Zbývá jen, abychom si křtem nebo pokáním odpuštění jich osvojili. Lék je připraven, jen třeba jej požíti. Písmo svaté mluví o věci opět a opět. Celá první část listu sv. Pavla k Římanům jedná o tom, jak první Adam uvedl na svět hřích a smrt a jak druhý Adam, t. j. Kristus, zjednal vykoupení a život (Řím 5, 12 n). V listě ke Kolosenským čteme krásný výrok téhož apoštola: „Také vás, když jste byli mrtvi v hříších, ... oživil, ... odpustiv vám všechny hříchy, když byl smazal úpis, který proti vám svědčí, ... přibiv jej na kříž“ (Kol. 2, 13 n). Sv. Jan píše: „Kristus ... nás miluje a obmyl nás svou krví od hříchů našich“ (Zjev. 1, 5). V dřívějších promluvách uvedl jsem hojnost podobných výroků i přestávám na těchto dvou.

Snad hřešili jsme často v životě svém a od Boha se odvrátili. Jeden smrtelný hřích stačil, aby nás uvedl do věčné záhuby. Ale Bůh nás netrestal; když jsme se potom k němu kajícně obrátili, smazal jej z duše naší. Svému Spasiteli děkujeme milosrdenství toto. Pro jeho zásluhy byli jsme zachráněni.

Milost Boží. Bůh ustanovil takový řád, že kde není posvěcující milost, je hřích a naopak. Milost a hřích je jako světlo a tma. Kde není světlo, je tma; kam světlo vniká, prchá tma. Duše v těžkém hříchu nemůže býti v milosti a duše bez hříchu ne bez milosti. Proto když nám Kristus zasloužil odpuštění hříchů, zasloužil i milost. Že nám P. Ježíš zasloužil milost, plyne z vykoupení. Právě o to šlo, aby člověčenstvu vrácen byl nadpři-

rozený stav, z něhož Adam vypadl. Jediné posvěcující milost činí nás dítkami Božími a otvírá nebe. Sv. Jan píše: „Dal jim (lidem) moc, státi se dítkami božími, těm (totiž), kteří věří ve jméno jeho, kteří se zrodili... z Boha“ (Jan 1, 12 n). Sv. Pavel dí: „V něm zajisté máme vykoupení skrze krev jeho, odpuštění hříchu podle přebohaté milosti jeho, kterou na nás vylil hojně“ (Ef. 1, 7 n).

Co jsem dosud řekl, týká se hlavně milosti posvěcující, která nás ospravedlňuje, znovuzrozuje, dítkami Božími činí. Milost ta trvá v duši, dokud těžkým hříchem nebyla ztracena. Jest tedy trvalým, bytelným posvěcením duše. Tuto milost zasloužil nám P. Ježíš.

Než tím není ještě věc odbyta. Třeba se tázati: Jak člověk k milosti této dospěje? A poté: Jak v milosti té setrvá? Dospěje-li k ní a setrvá-li v ní pouze přirozenými silami? Nikoliv. I tu je třeba nadpřirozené pomoci. Kde běží o věc nadpřirozenou, tam člověk sám ze sebe nemůže nic. Jak pomáhá Bůh? Milostmi pomocnými. Bylo tedy také třeba, aby nám P. Ježíš zasloužil všechny milosti pomocné. To Spasitel také učinil.

Zasloužil nám pomocné milosti, jimiž se k ospravedlnění připravujeme. U dítek této přípravy není. Křtem přijímají posvěcující milost, ani o tom nevědouce. Rodiče je přinesou ke křtu a křest působí svým úkonem. U dospělého je jinak. Tu je třeba, aby zatoužil po pravé víře, aby ji poznal, aby se rozhodl ji přijmouti, aby byl přijat. K tomu ke všemu je třeba mnohých pomocných milostí zevních i vnitřních, t. j. zevních popudů a vnitřního osvětlení a povzbuzení. Zvláště těchto osvětlení a povzbuzení je třeba. Bůh je dává každému nekatolíku, mnozí je přijmou, působí s nimi a dospívají k víře. Všichni křesťané, obrácení z pohanstva nebo židovstva, všichni ti, kteří se vrátili z bludařství k matce církví, šli touto cestou. Bůh pomáhal, oni působili s jeho milostmi. Všichni, kdo trvají v pohanství nebo bludařství, tyto pomocné milosti zamítli.

Co jsem řekl o křtu, má platnost též o obrácení hříšníka. Je možné toliko s milostmi pomocnými, hlavně vnitřním osvětlováním a povzbuzováním. Kdo je přijímá, nalézá cestu k pokání, kdo je odmítá, zůstává od Boha odvrácen.

Mám-li dokazovati z Písma a podání, že nám Pán Ježíš zasloužil všechny tyto pomocné milosti? Jest to skoro zbytečné. Vždyť se rozumí samo sebou, že ten, kdo zasloužil ospravedlnění, t. j. milost posvěcující, zasloužil také pomocné milosti, jichž k ospravedlnění je nezbytně třeba. Uvedu jeden výrok sv. Pavla. Píše:

„Kristus nás vysvobodil a povolal povoláním (svým) svatým, ... podle milosti, která nám byla dána v Kristu Ježíši ...“ (2 Tim. 1, 9). Sv. Augustin široce vykládá, jak jsme byli mrtvi, jak nám Kristus dal první milost a dovedl nás k ospravedlnění.

Kristus zasloužil nám milosti, které dostáváme po ospravedlnění. Které jsou to? Ty, jimiž se nadpřirozený život udržuje. Pán Ježíš přirovnal sebe vinnému kmeni, nás vinným ratolestem. Napomínal učedníky, aby zůstali v něm, jelikož jen tak mohou nésti ovoce, t. j. nadpřirozené, spasitelné, záslužné skutky pro život a věčnost. Ratolest useknutá usychá (Jan 15, 1 n). Krásné toto podobenství, vám dobře známé, praví, že nadpřirozený život a jeho plody jsou z Krista, z milosti posvěcující a z milostí pomocných. Ospravedlněný dostává stále pomocné milosti, aby posvěcující milost v něm byla činná. Snad v něm není vůbec dobrého hnutí, které by Bůh pomocnou milostí buď nebudil, nebo když vzniklo přirozeně, milostí nedoprovázel a nedokonával.

Co mají tyto pomocné milosti způsobit? Mají udržeti ospravedlněného v posvěcující milosti. Proto varují před hříchem, pomáhají v pokušení, pudí k dobrým skutkům. Pán Ježíš nám tedy zasloužil pomocné milosti, jež působí setrvání v spravedlnosti. Všichni ti, kteří setrvávají, děkují setrvání jemu. Bez pomocných milostí by setrvání nebylo možné. Ovšem s nimi také působili. Zasloužil tedy Kristus i setrvání samo.

Pomocné milosti mají působiti dobré skutky, jež zasluhují, aby obdržely jako odměnu rozmnožení milosti a slávy. Mnohý náš skutek je takový, že se jím rozmnožuje posvěcující milost v duši, že se duše stává světější, Bohu podobnější, anebo že zasluhuje novou pomocnou milost, takže člověk je pak schopen větších skutků. Svatí dospěli tak až ke skutkům heroickým. Když člověk rozmnožil v sobě milost posvěcující anebo se uschoptil k větším skutkům, i jeho budoucí nebeská oslava se tím množí. Zasloužil tedy Kristus rozmnožení milosti a slávy; ovšem též toto rozmnožení samo, neboť je to milost.

Pomocné milosti pomáhají také ke skutkům kajícím, jimiž si odpykáváme časné tresty a ničíme malé hříchy. Denně hřešíme. Bůh denně dává milosti ke skutkům, jimiž tyto hříchy a tresty, jež zasluhují, ničíme. I to zasloužil nám ovšem Kristus, jakož i obojí odpuštění samo.

Krátce všechn nadpřirozený život na zemi vychází z milosti a je nám Kristem zasloužen, nebo jiné milosti není. Adam v ráji před hříchem neměl milosti Kristem zasloužené, nýbrž měl

milost od Boha mu danou. Po hříchu nastoupila milost Kristova a od té doby není jiné leč od Vykupitele zasloužené.

3. **Oslava věčná.** Kristus zasloužil nám blažené patření na Boha. Již spravedliví Starého zákona byli by mohli vejít do nebe, ale Bůh nechtěl. Nebe se mělo podle jeho vůle otevřít teprve smrtí Páně. To plyne z předešlého. Sv. Pavel nazývá život věčný milodarem P. Ježíše (Řím 6, 23 a j.). Máme právo na nebe a můžeme ho dosíci, neboť máme milost, která nám je otvírá. Blaženost věčná je dar, od Krista nám zasloužený a zároveň odměna za naše zásluhy. Ovšem i tyto zásluhy jsou možné jen s milostí Kristovou. I vidíme, že jsme úplně Kristovi. Jsme almužnickou Boží, jsme almužnickou božského Spasitele. Proto církev stále a ve všem oslavuje Krista. Proto vybízí věřící, aby tak činili s ním. Ano, Kriste, zasluhuješ největší oddanosti naší, nebo vše nadpřirozené máme z tvého vykoupení. Nebešlané volají k tobě: Tvým zásluhám děkujeme blaženost svou.

* * *

Kristus skrze vlastní krev vešel jednou pro vždy do vešvatyně, zjednav vykoupení věčné. Vešel skrze smrt do slávy své. Vyložil jsem, co zasloužil sobě a co nám. Sobě oslavu těla a vyvýšení jména, nám odpuštění hříchu, všecku milost, nebe.

Třiatřicet let zasluhoval. Pracoval v chudobě a poníženosti. Utrpením a smrtí své dílo ukončil. Kéž ta práce není pro nás marná. Poklad milostí, jež nám zasloužil, je bohatý. Čerpejme z něho. Čím více milostí, tím větší svatost, tím větší síla v pokušení, tím větší náklonnost k dobrému, tím větší stálost v dobrém, tím větší nadpřirozená dokonalost a na konec tím větší oslava. Božský Spasiteli, veď nás, ať neumdléváme a jako slavní vítězové jsme od tebe korunováni.

XXI. Vhodnost vykoupení utrpením a smrtí.

Roku 1649 zemřel anglický král Karel Stuart I. na popravišti. Protestantský parlament spikl se proti němu. Král, věren jsa heslu svého rodu: „Bůh a mé právo,“ sebral proti němu vojsko. Parlament zabral všecky poklady země a postavil proti panovníkovi své vojsko. Král podlehl. Utekl se do Škotska, jež patřilo k jeho říši. Nevěrní poddaní vydali jej za 40 tisíc liber parlamentu. Zrada ta dojala krále tak, že zvolal: Lépe jest mi jít k těm, kteří za mne dali tak velikou cenu, nežli zůstat

u těch, kteří bídně mne zaprodali. Ale fanatičtí odpadlíci neměli s katolickým králem milosrdenství. Byl postaven před soud, nikoliv ze soudců složený, nýbrž z členů sněmovních. Zacházeli s ním nestoudně: bili jej, plivali mu do tváře, potupovali ho. Vojínu, jenž projevil s králem soustrast, rozsekl důstojník mečem hlavu. Příliš veliký trest za tak malé provinění, řekl dobrý král. Ortel soudu byl přes důstojné a vroucí hájení panovníkovo: smrt do tří dnů pro zradu vlasti.

Krvavý čin stal se 30. ledna 1649. Král viděl z vězení, jak se staví lešení, klade na ně popravčí špalek a meč. Věděl, že není smilování, i připravil se zbožně na smrt. Chtěl s popraviště promluvit, aby znovu poukázal na svou nevinu, avšak vojíni způsobili zbraněmi hluk, že nebylo jeho slov slyšeti. Pravil tedy, klada hlavu na špalek: Jdu tam, kde není bědy, od pomíjející koruny ke koruně nepomíjející.

Před soudem stojí jiný král, nevýslovně vznešenější. Co jej přivedlo před soud? Že se zval Synem Božím, že chtěl ďáblu odejmouti vládu nad dušemi a přivésti je k Bohu, že miloval lidstvo až k smrti. Ortel zní: Na kříž s ním. Odsouzený si nese potupné dřevo, na němž umře, sám na ramenou na horu Kalvarii.

Pán Ježíš nás vykoupil utrpením a smrtí. Pohledme naň, jak jej předvádějí lidu slovy: Ecce homo, ejhle člověk (Jan 19, 6). Vše, co Isaiáš předpověděl o mukách Mesiášových, vše se na něm plní. Bezděky napadá nás myšlenka, proč Bůh žádal zrovna takového vykoupení? Proč žádal zvláště potupné smrti na kříži? V Písmě není na to zřejmé odpovědi. Sv. Tomáš Akv. sebral o věci mínění sv. Otců. Některá jsou podle Písma, některá vybadal zbožný jejich důmysl. Na podkladě těchto mínění praví: V h o d n é b y l o , že Kristus trpěl, vhodné, že umřel, vhodné, že umřel na kříži.

Z těchto tří myšlenek rozvedu dnes první dvě. Umučený Spasiteli, naplň srdce naše úctou a láskou k utrpení svému.

* * *

1. B y l o v h o d n é , že Pán Ježíš t r p ě l. Sv. Tomáš Akv. odůvodňuje tuto větu asi takto: Jak se činí spravedlnosti zadost zde na světě? Pokutami, žalářem, smrtí. Dříve byly také tresty tělesné. Urážka na cti, krádež, loupež, vražda porušují spravedlnost, jíž zákon žádá. Když vinník odpykal trest, je spravedlnosti učiněno zadost, t. j. porušení pořádku zákonem stanoveného jest vyrovnáno. Hříchy lidskými je porušována spra-

vedlnost Boží, je potupen Bůh jako zákonodárce a Pán, jehož zákon sluší plnit. Je tedy podle lidských pojmů a zvyklostí přirozené a případné, že ten, jenž za nás vyrovnává porušenou spravedlnost, čině jí zadost, trpí. P. Ježíš vyrovnával spravedlnost Boží porušenou hříchem dědičným a nesčíslnými hříchy ostatními; proto trpěl a trpěl mnoho. Vzpomínej, křesťane, na toto utrpení a uvažuj o velikém tomto zadostučinění.

K čemu má nás taková vzpomínka povzbudit? Abychom nehrěšili. Zde máte druhý důvod, jenž ukazuje, že vykoupení utrpením je vhodné. Pohleď na Spasitele svého, jak padá zmučen pod tíhou kříže a řekni si: A já bych měl hříchem kříž tvůj, o Pane, ještě těžším činit? Ne, P. Ježíši, neučiním hříchu. Tvůj kříž mi praví, že hřích je zlo veliké a že jsem z něho vykoupen za cenu velikou (1 Kor. 6, 20). Vzpomenu na trpícího Spasitele a pokušení prchne ode mne. Nikdo nepoví, kolik hříšníků pohledem na kříž bylo obráceno, kolik slabých v pokušení posílněno! Díky, božský Vykupiteli, za pomoc, kterou nám dáváš pro boje s hříchem.

S pomocí, kterou nám dává vykoupení utrpením proti hříchu, spoj pomoc, kterou nám skýtá v snaze po ctnostech, a máš nový důvod, že vykoupení utrpením je velevhodné. Vizme některé ctnosti. Někdy je ti těžko poslouchati. Pán je hrubý, nebo rozkaz nezdvořilý, nebo úkol nemilý, těžký, nevhodný. V tobě vznikne nevole. Bůh dal ti příležitost, abys projevit mohl ctnost poslušnosti vyšším stupněm, ale ty nechápeš, v tobě vítězí uražená pýcha a svévole. Rychle, rychle pohlédni na kříž a řekni si: Syn Boží poslouchá Židů, Piláta, katů. Nečiní tak ze slabosti, nebo mohl by je myšlenkou porazit, nýbrž aby plnil vůli Otce svého. Vzpomínka ti pomůže, abys poslechl pro Boha též. Tys dobyl krásného vítězství nad sebou. P. Ježíš se raduje nad tebou podobně, jako se nad ním radoval Bůh. Jindy klesáš pod křížem i ty. Říká se, že neštěstí nechodí samo. Někdy jakoby se všechny kříže smluvily. Sypou se na hlavu jako krupobití. Kolikráte jsme pod nimi umdlávali ve světové válce! Co nás sílilo, že jsme nereptali a nezoufali? Pohleď na kříž Páně. Řekli jsme si: Mnoho trpím, ale tolik jako ty nikoliv. A tys byl nevinný, já jsem hříšník. Zase to bylo vítězství, krásné vítězství, hodné věčné odměny.

Mohl bych vzpomenouti ještě jiných ctností, jež nám jsou potřebné k spáse nebo k dokonalosti a zásluze. Vždy bychom viděli, že pravdu má sv. Petr, když píše: „Kristus trpěl za nás, zůstává nám příklad, abyste následovali šlépějí jeho“ (1 Petr

2, 21). Utrpení Páně se stalo školou dokonalosti. Nejen světci a světice církve se v ní učili; ó ne, všichni křesťané učí se z utrpení Páně: poslušnosti, pokoře, statečnosti, věrnosti, a to i za těžkých okolností, trpělivosti a jiným ctnostem. Nebýti ho, svět by byl chudší o nejkrásnější květy mravní velikosti.

Z toho jde, že vykoupení utrpením zvyšuje lidskou důstojnost. Zde máte čtvrtý důvod, proč je vhodné. Sv. Otcové s oblibou poukazují na to, že ďábel, jenž člověka v ráji přemohl, zase člověkem je přemožen. Myslí při tom na člověčenství Kristovo. Však důvod lze rozšířiti. Nejen Kristus přemohl ďábla, skrze utrpení svého Vykupitele přemáháme ho i my. „Když jsem slabý,“ volá sv. Pavel, „tak jsem silný“. Čím je silný? Milostí, Kristem zaslouženou. Jsme silní skrze milost Páně také my. Odpíráme vítězně hříchu a konáme mnoho dobrého. Na zemi není moci, která by nás mohla uvrci do hříchu nebo nám mohla zabrániti vítězný postup v ctnosti, odnítí slavné zmrtvýchvstání a věčnou oslavu, vytrváme-li v milosti. Ani ďábel s celým peklem to nemůže. Jsme mocnější nad mocnosti pozemské a pekelné. Ba ani sám Bůh nemůže nám odepríti věčné koruny, neboť co slíbil, jest mu plniti. Hleďte, jak utrpením Páně stoupá lidská důstojnost. Proto volá sv. Pavel: „Díky Bohu, který nám dává vítězství skrze Pána našeho Ježíše Krista“ (1 Kor. 15, 57).

Sv. Tomáš Akv. uvádí ještě pátý důvod, proč bylo vhodné, aby se naše vykoupení stalo utrpením. Ukazuje nám lásku Boží a lásku Kristovu, jež nás poyzbuzují, abychom i my milovali tvůrce a sliťovníka svého. Sv. Pavel píše: „Bůh ukazuje svou lásku k nám tím, že když jsme ještě byli hříšníky, zemřel za nás“ (Řím 5, 8). Které jest nejlepší měřítko lásky? Zdaliž lichocení, pochvaly a podobné projevy? Ten miluje vpravdě, kdo dovede obětovati. Zlato se poznává v ohni, láska v nouzi. Spasitel vydal sebe samého za nás v utrpení a smrti. On ukázal nám lásku, o níž praví Písmo, že nemá většího milování nad toho, kdo za bratra život položí. To učinil Pán Ježíš. Proto se plní, co předpověděl: „A já, budu-li vyvýšen od země, potáhnu všecko k sobě“ (Jan 12, 32). Byls vyvýšen od země na kříži a svět velebí jméno tvé. Dokud státi bude, bude obět tvá ploditi lásku Boží a bliženskou. Ó, by se zase k tobě vrátil! Odvrátil se od tebe a topí se v bratrovražedné krvi. Smiluj se, posilni víru, rozmnož milost, abychom se sešli zase všichni v lásce tvého probodeného srdce.

2. Uvedl jsem patero důvodů sv. Tomáše Akv. na důkaz, že vykoupení utrpením bylo vhodné. Nemůže ani jinak býti, nebo všechna díla Boží jsou projev božské moudrosti. Uvažme ještě že bylo také vhodné, aby nás P. Ježíš vykoupil smrtí. Vůdcem budiž nám opět sv. Tomáš.

Jak pohrozil Hospodin Adamovi, když mu dal zákaz, aby nejedl se stromu rajského? Pravit: „V kterýkoliv den z něho jísti budeš, smrtí zemřeš“ (Mojž. 2, 17). Jedli, a umřeli. Umřeli hned podle duše, nebo pozbyli nadpřirozeného života, jenž záleží v posvěcující milosti. Umřeli později podle těla, neboť i smrt tělesná byla následek hříchu. Jak nám měl Spasitel vrátiti dvojí tento ztracený život? Smrt za smrt! Je vhodné, aby smrtí Vykupitelovou došlo lidstvo života, života nadpřirozeného hned, života podle těla nesmrtelného po vzkříšení těl. To se stalo. Umřel, abychom živi byli, volá sv. Augustin. Milost, kterou nám zjednal, jest nadpřirozený život duše. Proto nazval Pán Ježíš křest, kterým se nám uděluje první posvěcující milost, znovuzrozením.

Pominula smrt duchovní. Než pomine-li také smrt tělesná? Ano, nebo Pán Ježíš vstal z mrtvých, aby nám na oči ukázal, že tělesná naše smrt je toliko dočasná. Sv. Pavel píše: „Káže-li se o Kristu, že vstal z mrtvých, kterak praví někteří mezi vámi, že není vzkříšení z mrtvých“ (1 Kor. 15, 12)? Hle, i z tohoto důvodu je smrt Páně vhodná. Jak by nám mohl dáti takovou jistotu, že budeme i podle těla věčně žíti, kdyby byl neumřel? Naukou-li, že se tak stane? Ovšem bychom věřili jeho slovu. Ale když nám dává sám na sobě příklad slavného vzkříšení, máme důkaz, jež očima vidíme, že tuto moc má. Aby tento důkaz podal, bylo třeba, aby umřel, neboť jen ten, kdo umřel, může vstáti z mrtvých. Byla tedy smrt Páně na výsost vhodná, aby potvrzena byla pravda vzkříšení. Zároveň vidíme, že Pán Ježíš vstal v oslaveném těle. Jeho oslavené tělo je obraz naší oslavy po vzkříšení. Tak smrt a vzkříšení Páně ukazuje a vhodně potvrzuje nauku, že spravedliví vstanou a do nebe vejdou s těly oslavenými.

Tak máme krásný důvod, jenž ukazuje, jak jest vhodné, že Pán Ježíš umřel; smrt jeho názorně hlásá: jste vykoupeni ze smrti duchovní a tělesné. Jaký důvod pro nás, abychom si smrt Páně vděčně připomínali a uctívali zbožně kříž, na němž umřel.

Jiný důvod. Pán Ježíš, vykupuje nás smrtí, ukázal, že je pravý člověk, umíraje v těžkých bolestech těla a duše, odňal

naší smrti hrůzu, odevzdáváje Otci ducha svého, dosvědčil, že vina je smyta. V tomto důvodu jsou tři myšlenky.

Co by se stalo, táže se Eusebius, kdyby byl Pán Ježíš se světa neviditelně zmizel? Odpovídá: Měli by jej za nějaké zjevení. Rozveďme slova Eusebiova. Byli bludaři, kteří pravili, že Kristus měl toliko zdánlivě tělo. S jejich bludem by byly spojeny ještě jiné bludy. Kdyby byl měl Kristus jen zdánlivě tělo, byli bychom vykoupeni jen zdánlivě. P. Maria by byla bohorodičkou jen zdánlivě, v Nejsv. svátosti by bylo tělo Páně jen zdánlivě a j. Aj, jak by byli blud svůj rozšiřovali, nebýti smrti Páně! Co zlého byli by natropili, co duší pomátli a zahubili! Smrt Páně položila jejich bludu hráz. Rozumáři dob právě minulých všemožně se snažili dokázati, že P. Ježíš neumřel. Vymyslili rozmanité výklady. Proč? Poněvadž chtěli odstraniti zmrtvýchvstání Pána Ježíše, které jest bezpečný důkaz jeho božství. Víte, jak mnohé svedli a svádějí, ač jejich výmysly jsou proti Písmu a zdravému rozumu. Aj, jak by řádili, nebýti smrti Páně! Spasitel to předvídal, dal si kopím otevřítí bok a svou smrt úředně zjistiti. Tak smrt a následující vzkříšení jeho je potvrzením nejen jeho člověčenství, nýbrž i nerozbornou hradbou naší víry.

Pán Ježíš, přijav smrt těžkou, odňal smrti její hrůzu. Zdá se, že se pohané smrti velice báli. Sv. Pavel píše, že P. Ježíš vysvobodil ty, kteří strachem před smrtí byli po celý život drženi v porobě (Žid. 2, 14). Nedivme se této bázni pohanů. Smrt je i po vykoupení Páně násilné oddělení duše od těla, provázené mnohými bédami duše a těla. Jak neměli se jí pohané báti, když jejich názory o životě posmrtném byly nejisté a pochmurné! Zcela jinak jeví se smrt křesťanům. „Nejste jako pohané, kteří nemají naděje,“ volá sv. Pavel vítězně (Ef. 2, 12), a líčí radostně, jak Bůh odmění své věrné. Tato naděje ozařuje naši smrt, odnímajíc jí největší hrůzu, beznadějnost. K tomu přidejte, jak vzpomínka na bolestnou smrt Páně mírní bolesti, skýtá útěchu, učí trpělivosti. Křesťan spojí své umírání s umíráním Páně a ví, že každý jeho výdech proniká nebesa. Proto se smrti nebojí, nýbrž patří na ni jako na poslední očistnou cestu do života věčného. Když pak přijde k němu ještě Kristus ve Svátosti, upokojí se, věda, že cestu do věčnosti nekoná sám, nýbrž se svým Spasitelem. Přijď smrti, zvolá, abys mi odkryla jeho tvář a uvedla mne do společnosti svatých.

Než tíží-li ho vina? Tu si vzpomene, jak Pán Ježíš odevzdal svou duši Bohu za nás. Upře zrak svůj na kříž, s něhož Kristus dosvědčuje: Ano, smyl jsem tvou vinu; svou krví jsem

za ni zaplatil. Ty ses z ní vyznal, tys jí litoval. Já jsem ti řekl ústy svého zástupce: Rozhřešuji tě od hříchů tvých. A tak jeho viny ho nelekají. Zarmucuje ho snad, že lépe Bohu nesloužil, ale je klidný, má důvěru v rány Páně.

Aj, přátelé, zdaliž je pravda, že vykoupení smrtí jest vhodné? Odpovíte: O ano, ano. Je tak vhodné, že nevíme, čemu se máme více podivovati, zdali moudrosti nebo lásce Boží. Podivujme se jim, velebme je, ale učme se také žít Bohu a Kristu.

To jest nový a poslední důvod, jež uvádím na důkaz, jak jest vhodné, že Pán Ježíš za nás umřel. Smrt Páně jest nám povzbuzením, abychom odumírali smrti hříchu a žili Bohu. Sv. Pavel praví, že P. Ježíš jednou zemřel pro hřích a žije pro Boha. K tomu dodává napomenutí: „Tak i vy za to mějte, že jste mrtvi pro hřích, ale živi pro Boha v Kristu Ježíši, Pánu našem“ (Řím 6, 10 n). Žít Bohu v Kristu bez hříchu, toť skutek, jímž se Bohu a Kristu nejlépe odměňujeme a kterým sobě nejvíce prospíváme. Která duše oslavuje Boha nejlépe? Která se zdobí zásluhami krve Páně. Či není jeho smrt největší oslavou Boží? Je. Všecka svatost na zemi a na nebi, která zdobí svaté duše, je z ní. Z ní je všecka milost. A kdo prospívá sobě víc nežli ten, jenž v milosti rosta přijme podle ní korunu slávy? Ó, svatí Boží, vy víte, že služba Boží činí šťastným na věky. Božský Vykupiteli, dej sílu odumírat hříchu a žít Bohu! Osvěť nás, ať tomu rozumíme, pomáhej nám, ať vytrváme. On nám odpovídá: Uč se z kříže! Pohlížej naň často, kaj se před ním, rozněcuj v sobě lásku, jež za tebe umřela, aby duši tvou získala!

* * *

Uvedl jsem v úvodu dojemnou smrt anglického krále, abych poukázal na smrt P. Ježíše, smrt nekonečně vznešenější. Vzpomeňte si živě, jak božský Spasitel trpěl a umřel, aby nás vykoupil. Vykládal jsem, jak utrpení a smrt jeho byly vhodně od Boha a Krista voleny. Uznali jste zajisté pravdivost a hloubku uvedených důvodů. Tázete-li se, proč se jimi Bůh a Kristus pohnouti dali k vykoupení tak těžkému, dostanete jednu odpověď: milosrdná láska k nám vedla Syna Božího na Kalvarii. Tu lásku chceme láskou spláceti. Slyš, božský slitovníku, utvrď, co pravíme řkouce: Ježíši, tobě živi jsme, Ježíši, tobě umíráme, Ježíši tvoji jsme a býti chceme zde a na věčnosti.

XXII. Vhodnost smrti Páně na kříži.

V Orlických horách je vysoká skála, s níž je krásný rozhled daleko široko. Na jedné straně je viděti hluboké lesy s podivnými útvary roklí a skal, na druhé rozkošné údolí s poli, dědinami, rybníky. Lidé tam rádi putují, aby se pokochali pohledem na velebnou přírodu. Když poulník sestoupí jinou cestou, zahlédne u paty vrchu mile upravené místo s křížem Spasitelovým. Bezděky se zastaví a popatří na znamení spásy. Na kříži je nápis: V kráse světa nesmírného velebnost zříš tvůrce svého, chceš-li poznati ji víc, na kříž tento upři líc. Co chtěl zbožný zbudovatel výletníkům připomenouti? Asi tolo: Že svět od Boha stvořený je velebný, je věc přirozená, ale že Syn Boží umřel za spásu lidí na kříži, převyšuje velebností všechen pomysl lidský. Křesťané tomu rozumějí. Proto ozdobují znakem spasení své příbytky a konají před ním své pobožnosti. Kříž jim praví víc nežli všechny divy světa.

Sv Pavel píše: Zamiloval si mě a sebe samého za mne vydal. Římský vojevůdce Manlius dohýl mnoho skvělých vítězství. O Řím, hlavní město říše, získal si zvláštní zásluhu, že zachránil jeho tvrz před Gally. Později se stalo, že byl obžalován ze zrady vlasti, i hrozilo mu odsouzení k smrti. Obžaloba dojala zaslonžilého muže. Stojе před soudem odhalil svá prsa, posetá jízvami z ran, jež utržil v obraně vlasti, a zvolal povýšeným hlasem: haec loquuntur pro me, tyto jízvy mluví za mne. Soudcové se zastyděli, zamítli obžalobu a vrátili Manliovi dřívější čestné úřady. Na kříži visí Spasitel odhalen a jeho rány, probodené ruce a nohy, trnová koruna, proražený bok volají k nám: toto jsem za vás učinil. Zamiloval jsem si vás a vydal sebe samého za vaše spasení (Gal. 2, 26). To je řeč kříže. Tak nemluví k nám ani hory ani lesy, ani řeky, jezera a moře, ani hvězdy. Proto nezjevují velebnosti Boží tak jako Syn Boží na kříži. Minule jsme uvažovali, proč nás Kristus vykoupil utrpením a smrtí. Dnes k tomu přidáme úvahu, proč nás vykoupil smrtí kříže a jaká byla tato jeho smrt. Ježíši, za nás ukřižovaný, požehnej nám!

* * *

1. Nejprve si odpovíme na otázku: jaká byla smrt Páně? Neptám se, jak dlouho visel na kříži, co trpěl na těle a na duši, jak bolesti ty snášel, co mluvil a činil. Táži se, jaká byla jeho smrt vzhledem k Bohu, lidem a Kristu samému? Na

to odpovídá bohověda: smrt Páně byla přirozená, násilná a dobrovolná. Smrt Kristova byla přirozená. Co tím pravíme? Tím říkáme, že Pán Ježíš umřel, poněvadž nastaly v něm změny, které podle přirozeného řádu, jenž na světě vládne, přivádějí smrt. Umřel tedy tak, jak umírají lidé vůbec. Hlad, bičování, cesta na Kalvarii, ztráta krve zeslabily jej tou měrou, že nastalo přirozené oddělení duše od těla.

Proč připomíná bohověda tuto věc, ač je sama sebou jasná? Činí tak, protože byli přemrštěnci, kteří pravili, že Pán Ježíš prodloužil zázrakem svůj život, aby trpěl hodně dlouho. To je zbytečné a neodůvodněné bájení. Utrpení Páně není třeba uměle zveličovati, nebo bylo rozsahem a obsahem nevýslovně veliké. Jiní zase tvrdili zrovna opak. Pravili, že Pán Ježíš odevzdal svou duši Otci dříve, nežli nastal přirozený rozklad. To vyvozovali z jeho slov: „Otče, v ruce tvé poručím ducha svého.“ Opět zbytečné a neodůvodněné bájení. Sv. Lukáš uvádí řečená slova Páně a dodává: „To pověděv vypustil duši“; tedy po těchto slovech. Pán Ježíš řekl uvedená slova, protože viděl, že se jeho smrt blíží. Tak činívají také křesťané. Doporučují svou duši Bohu a čekají, až smrt přijde.

Smrt Páně byla tedy přirozená. Pán Ježíš umřel tak, jak my umíráme, i v smrti se nám připodobniv.

Smrt Páně byla násilná. To neodporuje tomu, co jsme právě řekli. Vezměme příklad. Poutník je přepaden od lupičů a smrtelně zraněn. Dobří lidé se ho ujmou, zavážou jeho rány, ošetřují ho. Ale než nastane noc, zraněný zemře. Rány byly smrtelné, ztráta krve přílišná, i nastala za několik hodin smrt. Táže se: Zemřel raněný přirozeně? Odpovíte: Ano, smrt vyplynula přirozeně z těžkého zranění. Táže se: Byla jeho smrt násilná? Odpovíte: Ano, nebo zemřel na rány, které dostal násilně od lupičů. Totéž platí o Pánu Kristu: zemřel přirozeně na utržené rány, ale násilně, nebo bičování a ukřižování bylo způsobeno násilím.

Smrt Páně byla dobrovolná. Dobrovolnost může býti různá. Člověk, jenž sám sobě běře život, přivádí svou smrt dobrovolně. Ale tato dobrovolnost je u něho zbabělost a těžký hřích, nebo člověk takovým pánem nad svým životem není. Takovým pánem nad životem jest jedině Bůh.

Jest jiná dobrovolnost, která je člověku nejen dobrovolná, nýbrž značí také krásný čin blíženské lásky. Takovou šlechetnou dobrovolnost máme, když se někdo vydá za jiné v nebezpečí smrti a v něm zahyne. Před několika lety vedl v Beyrutě kněz

dítky ze školy. Proti nim se hnal vztekly pes. Kněz vrhl se proti němu, aby chránil dítek. Udolal ho, ale zaplatil svůj čin smrtí. Věděl, že kousnutí je smrtelné a že mu asi neujde, ale obětoval se za dítky. Podstoupil smrt dobrovolně, ale jeho čin byl šlechetný. Uznala to sama republika francouzská a uctila jeho pomník. Podobně přijal smrt Pán Ježíš. Bůh žádal, aby se vykoupení stalo utrpením a smrtí. Syn Boží úkol ochotně přijal. Tak učinila lidská duše Kristova, když jí při vtělení bylo zjeveno, čeho si od ní Bůh přeje. Kristus přijal tedy smrt a všechny její okolnosti dobrovolně, přijal ji za naše vykoupení. Zamiloval si mě, dí apoštol, a sebe samého za mne vydal.

Ještě z jiného důvodu byla smrt Páně dobrovolná. Spasitel se proti ní nebránil. Věděl, co přijde, i mohl přehnouti. Měl moc divu, i mohl nástrahy nepřátel zmařiti. To také činil, dokud nepřišla doba od Boha určená. Když nastala, ponechal se rukám nepřátel. Když visel na kříži, volali naň: Sestup s kříže a my uvěříme v tebe. Mohl-li sestoupiti? Ano. Byl-li povinen učiniti tento div? Nikoli. Učinil dost jiných zázraků, že každý mohl uvěřiti. Tehdy bylo třeba jiné věci. Tehdy šlo o to, aby se vykoupení dokonalo. Kdyby byl sestoupil s kříže, byl by je zmařil. To nemohl. Ostatně by byli zatvrzelci přece neuvěřili. Vstal z mrtvých, a neuvěřili, ač to byl div mnohem větší.

Jest ještě třetí dobrovolnost. Zločinec se ve vazbě obrátí, uzná svou vinu a řekne: Vidím, že zasluhuji smrt a přijímám ji rád na odčinění svých hříchů. To jest také dobrovolnost, ale je zaviněná. Kristus neučinil nic, co by zasluhovalo smrti. Kristus byl bez hříchu. Za Syna Božího a Mesiáše se prohlásil, ale to musil. On jím také byl. On přijal smrt za naše hříchy a za naše vykoupení z nich.

Kristova smrt byla tedy dobrovolná, protože ji od Boha dobrovolně přijal, jí nezabránil, nedal k ní spravedlivé příčiny.

Kdybychom se tázali, kdo je příčinou smrti Páně, odpověděli bychom: poslední příčinou jest milosrdná láska Boží spojená s věčnou spravedlností, bližší příčinou ti, kteří Krista usmrtili, hlavně velerada. O Bohu jako příčině smrti Kristovy lze užíti příkladu o knězi, jenž se vrhl proti vzteklému psu, aby chránil dítek. Mysleme si, že by s ním byl jeho představený a že by mu řekl: Hleďte, tam se řítí na nás vztekly pes. Přehnouti dětem nelze, vrhněte se proti němu vy. Zaplatíte svůj čin smrtí, ale zachráníte našich dítek a Bůh vám vaši obět odplatí. Kněz by odpověděl: Rád tak učiním. Zde je shrnuto, jak Bůh chtěl smrt Kristovu a jak ji Kristus přijal. Na jednání

velerady, aby Krista usmrtila, neměl Bůh ovšem nižádného vlivu. Ta jednala z vlastní zloby. Kristus se všemožně přičiňoval, aby ji přesvědčil, kdo jest, a Bůh vnitřními milostmi jí pomáhal. Ale ona vše zamítala. Bůh a Kristus její jednání jen připustili.

Tolik o tom, že smrt Páně byla přirozená, násilná a dobrovolná. Zvláště její dobrovolnost ukazuje milosrdnou lásku Boha Otce a vtěleného Syna Božího. Každý z nás může říci s apoštolem: Zamiloval si mě a sebe samého za mne vydal. Odplácejme mu věrným plněním přikázání a úctou k umučení Páně. Mnozí ani v postě nedovedou se zřici hlučných zábav. Platí o nich výtku Páně apoštolům: „Ani jedné hodiny nemohli jste bdíti se mnou?“ (Mat. 26, 40). Ani pár neděl, kdy nás Kristus vykupoval, nemohou mnozí býti bez hlučných radovánek. Nezasluhuje-li Spasitel za svou lásku více šetrnosti? Oplácejme mu ji my s tím větší horlivostí.

2. Přecházím k druhé otázce: proč volil Bůh potupnou a bolestnou smrt kříže? Chápeme, že Pán Ježíš nemohl umřítí nemocí, sešlostí věkem nebo nějak podobně. Pán Ježíš nepodléhal nižádným způsobem dědičnému hříchu, tudíž ani jeho následkům. Smrt neštěstím, vraždou a p. by byla proti prozřetelnosti Boží a Kristově vševedoucnosti, i nebyla proto možná. Jeho smrt musila míti povahu trestu, nebo činil zadost za naše hříchy. Potupná a bolestná smrt kříže tuto povahu měla. Pán Ježíš se vydával za Mesiáše a Syna Božího, i bylo třeba, aby umřel vědomě a dobrovolně před zraky všech, aby úředně a slavnostně potvrdil svou krví pravdu všeho, co hlásal, podobně jako mučedníci. Smrt Páně musila tedy míti ráz trestu, ráz úřední a ráz slavného svědectví. Smrt z nemoci a podobných příčin by tohoto rázu neměla.

U Israelitů byla obvyklá smrt ukamenování. Ani tento způsob smrti se nehodil. I zvolil Bůh smrt kříže. Ta má uvedené známky. Slyšme o věci ještě některé myšlenky sv. Otců. Všichni poukazují na předobrazy Starého zákona a jejich význam. Na Kristu se musily vyplnit. Takovým předobrazem bylo vztyčení měděného hada na poušti. Židé reptali proti Mojžíšovi pro nedostatek chleba a vody. Bylo to vzbouření nepokojných živlů v národě, svrchovaně neoprávněné, neboť přízeň a péče Hospodinova ukázala se nad nimi již mnohokrát způsobem neobyčejným. Zasluhovali trestu. Bůh poslal na ně hady, jejichž uštknutí mnozí umírali. Pohroma přivedla je k rozumu, že se dali na pokání. Mojžíš vztýčil na rozkaz Boží měděného hada;

kdo na něho pohledl, uštknut jsa, ozdravěl. Had tento, vztyčený na žerdi v podobě kříže, byl předobraz kříže, na němž Kristus byl rozpjat, aby uzdravil lidstvo z uštknutí hada pekelného. Spasitel sám poukázal na předobraz, když předpovídal svou smrt. Pravit: „Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí povýšen býti Syn člověka, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný“ (Jan 3, 14; srov. 8, 28). Jiný památný předobraz smrti Páně byl velikonoční beránek. Je tu několik významných rysů. Beránek byl ustanoven na pamět osvobození z egyptského otroctví, zabíjel se mimo zdi městské, nesměla mu býti zlámána kost, byl pečen vise nad ohněm na rožni, pojídal se s hořkými zelinami před hlavním svátkem velikonočním, při tom byly modlitby za seslání Mesiáše. Kristus umřel na vysvobození lidstva z otroctví ďáblov, byl ukřižován na Kalvarii za městskou zdi, snášel trpké bolesti, nebyly mu zlámány kosti, umřel před hlavním svátkem velikonočním, byl vyprošován Mesiášem. Smrt mimo město měla zvláštní význam. Naznačovala, že Kristus umřel nejen za národ israelský, nýbrž za celý svět. Oba předobrazy měděný had a beránek došly vyplnění smrtí kříže; jiná smrt méně by s nimi souhlasila. Uvážte-li mimo to, že byly od Boha dány staletí, ba tisíciletí před příchodem Vykupitelovým, že zvláště beránek jako předobraz jeho byl ode všeho lidu tak pojímán a slaven, máte v nich prorocství, jež víru naši ve vykupitelskou moc smrti Páně na kříži podivuhodně utvrzuje. Tak Bůh připravuje veliká svá díla. Nenutí k víře, ale zabezpečuje ji tak, že ten, kdo otvírá srdce jeho světlu, nabývá v ní božské jistoty.

Sv. Otcové uvádějí ještě jiné předobrazy. Vyberu některé ze sv. Augustina. Sv. Otec poukazuje na Adama, jenž poživ se zapověděného stromu, pozbyl nadpřirozeného života, a na Krista, jenž podává nám se stromu kříže plody své smrti, zase nám život nadpřirozený vrací. Jindy poukazuje na archu Noemovu a na hůl Mojžíšovu. Píše asi takto: Archa ze dřeva zdělaná zachránila v Noemovi a v těch, kteří s ním byli, pokolení lidské od vyhlazení potopou. Mojžíš holí otevřel Israelitům Rudým mořem cestu, jež spasila je od vojska Faraonova, a holí srazil vody, takže v nich horkokrevní pronásledovatelé zahynuli. Holí Mojžíš proměnil na poušti hořkou vodu, když lid hynul žízní, ve vodu sladkou. Obraceje předobrazy na Krista, praví sv. otec asi takto: Tak zemřel Kristus na dřevě kříže a zachránil lidstvo od zahynutí; tak na dřevě kříže rozdrtil moc ďábelskou a ukázal nám spásnou cestu k nebi ve vlnobitíездеjšího života,

tak obrátil a obrací dřevem kříže trpké následky hříchu v zásluhy, když pomáhá svou milostí k vítězství nad pokušeními, když nás utrpením očisťuje, když mění smrt v nadějný odchod do lepšího života. Při těchto třech předobrazech záleží podobnost v tom, že archa Noemova a hůl Mojžíšova byly ze dřeva jako kříž a měly účinky podobné účinkům kříže Páně. Mimo na předobrazy poukazují sv. Otcové ještě na jiné důvody. Uvedu některé.

Sv. Jan Zlat. rozvádí tyto myšlenky. Kristus Pán, umíraje vztyčen na kříži, chtěl ukázat, že umírá za celý svět. Proto se dal vyvýšiti nad hlavy všech mezi nebe a zemi, proto rozpjal paže své na východ a západ, proto je otevřel, jakoby všecko lidstvo jimi objímal. Jindy píše zase: Kristus Pán umřel na kříži, jsa povýšen vzhůru, aby jako posvětil zemi svými šlépějemi, posvětil i vzduch, v němž žijeme. Opět dí: Kristus Pán umřel na kříži, aby nám ukázal na nebe, do něhož nám otevřel brány. Pohlížel k němu vzhůru, nikoli dolů do prachu země, aby se mysl tvá nesla k věcem nebeským. To jsou zajisté krásné a zbožné myšlenky. Vyznáte, že toliko smrt kříže je budí a jimi srdce dojemně proniká.

Nejčastěji poukazují sv. Otcové na to, že smrt kříže je učitelkou nejkrásnějších a nejtěžších ctností. Sv. Augustin dí: Kříž, na němž byly přibity údy trpícího, byl zároveň katedrou mistra učícího. Pravdivé slovo. Když Kristus umíral, chvěla ze země. Nechvěje-li se hříšník, když vidí, jak Bůh trestá hřích? Nikdo nepoví, kolik duší kříž pohnul k pokání a přivedl k spáse! Když věřící křesťan pohlédne na umírajícího Spasitele, rozšiřuje se srdce jeho láskou. Kdo poví, kolik duší pohnul kříž následovati Krista v lásce k Bohu a bližnímu? Moderní rozumář, jenž se probíral duchovní slovesností středověku, píše, poražen jsa její láskou k trpícímu Kristu, takto: „Nábožnost ožila živou představou trpícího a umírajícího Spasitele.... Jest nesmírné, jaké účinky tato zbožnost, naladěná na Ecce homo, měla a jak pestře se rozvila. Mocně a úchvatně předvedl ji nejprve sv. Bernard, náboženský genius a vůdce XII. století.... Ve vášnivé lásce ke Kristu předstihl Augustina.“ K jeho slovům dodává spisovatel věrouky: „Láska křesťanského světa k Bohu, k lidem, k sebezapírání, k obětování sebe, k přátelům i nepřátelům, ke všemu vznešenému, velikému, těžkému se rozněcovala a dosud rozněcuje na ranách Kristových, na Ecce homo, na kříži, na probodeném Srdci, neboť láska zapaluje se láskou (Srov. 1 Jan.

4, 10), a Kristus na kříži ji zapaluje ohněm lásky nekonečné, nehynoucí, uchvacující.“

Jmenoval jsem kajicnost a lásku. Což pokora, nesvílí-li s kříže, volajíc hlasem všecko pronikajícím: Odlož pýchu, protiví se Bohu, z lidí dělá ďábly, z národů krvežíznivé šelmy. Pomíjím lásku k nepřátelům, něžnou pečlivost o matku, důstojný klid v utrpení, odevzdanost Otci, velkodušnost a jiné ctnosti. Jen se táži: Mluvila-li by touže řečí jiná smrt? Ne. Jen velké drama golgotské, jen kříž má úžasnou tuto sílu. Uznejte, že jí bylo třeba. I vzhledem k ctnostem lze říci: Zamiloval si nás a vydal sebe samého za nás, a dodati: vydal se za nás na kříži. Ó, by ji svět zase slyšel a dal se jí pronikati. Jak by mizely hrozná moderní neřesti, ničící tělo i duši. Jak bychom se všichni sešli v pokání, lásce, nábožnosti u paty kříže! Jak větší by byla žeň dokonalosti na zemi a sklizeň věčná pro nebe! Byli bychom s Kristem ukřižováni a on by žil v nás.

* * *

Sv. Osvald, maje svěsti bitvu s vojskem krále Radvally, kázal vyhotoviti veliký kříž. Když jej upevňovali do jámy, sám pomáhal. Potom řekl k vojsku: „Pojďme a skloňme koleno před tímto křížem a vzývejme společně pravého Boha, aby nás proti zpupnému nepříteli ochránil; on ví, že bojujeme pro věc spravedlivou, pro obhájení života a vlasti.“ Svatý král nedůvěřoval marně. Jeho vítězství bylo úplné a skvělé. My bojujeme za svou duši a za nebe. Ctěme s důvěrou toho, který za nás umřel na kříži, aby náš boj byl šťastný. Aj, Pane, jak těžce jsi nás vykupoval! Ale proto tím větší je milost, kteréś nám dobyl. Tvé utrpení budeme pozorovati a duše naše bude silná v boji, vytrvalá v snaze po dokonalosti.

S Kristem budeme ukřižováni, on bude žíti v nás a povede nás k slavnému vítězství.

XXIII. Velikost utrpení.

K stvoření je třeba všemohoucnosti, ať jde o věc malou nebo velkou. Kdo by dovedl z ničeho pouhým slovem stvořiti mouchu, měl by zrovna takovou všemohoucnost jako ten, kdo by stvořil celý svět. V moci nebyl by rozdíl. Ale ve stvořené věci by byl rozdíl, nebo moucha a celý svět není totéž. Tak Bůh, když stvořil slovem svět z ničeho, když poslal potopu, když rozdělil moře, aby mohli Israelité projíti suchou nohou, když dal

Eliášovi moc vzkřísiti mrtvého, užil vždy své všemohoucnosti, nebo ke každému z těchto skutků jí bylo třeba, ale skutky samy jsou velmi rozdílné, jeden je veliký, druhý malý.

Proč to vypravuji? Kristus je Syn Boží a proto mají všechny jeho vykupitelské skutky důstojnost nekonečnou, ale nejsou stejné. Utrpení a smrt je zajisté větší skutek nežli modlitba, nebo při utrpení a smrti musil Kristus člověk napínati více síly a obět, kterou jimi přinesl, je větší. Byla také zajisté provázena s větší horoucností a Bůh patřil na ni s větším uznáním.

Vykoupení se přičítá hlavně utrpení a smrti Páně, ostatní vykupitelské skutky byly jaksi přípravou a v smrti Páně měly své dovršení. Co se hodilo nejvíce k tomu, aby učinilo za naše hříchy Bohu zadost? Zajisté utrpení a smrt. Říká se, že utrpení smiřuje a smrt vše vyrovnává. Zásluhy, které získával Kristus jinými svými skutky, neměly před smrtí svého ukončení, protože Bůh určil, aby se naše vykoupení stalo utrpením a smrtí a Kristus to přijal. Musil tedy dokončiti vykoupení smrtí, jednak pro nás, jednak pro sebe. Už jsem řekl, že všechny skutky Páně byly nekonečné důstojnosti a že by každý z nich stačil na vykoupení, ale z ustanovení Božího a z přijetí Kristova měla dostati teprve smrt Páně za odměnu naše vykoupení a slávu Kristovu.

Vykoupení se tedy soustředilo hlavně na utrpení Páně. Proto bylo nad pomyšlení veliké a jeho smrt na výsost krutá. O nich platí slova prorokova: „Ó, vy všichni, kteří jdete cestou, pozorujte a vizte, je-li bolest jako bolest má“ (Pláč 1, 12). Chceme o tom uvažovati, ale ne citově, nýbrž naučně, abychom ocenili dílo vykoupení rozumem. Spasitel nám požehná, aby i naučná úvaha rozmnožila naši lásku k němu.

* * *

1. Nejprve poukáží na některé zbytečné, ba nerozumné zveličování utrpení Páně. Byli přemrštěnci, kteří pravili, že Bůh sám křižoval Krista, a to proto, aby mohl Spasitel přetrpěti zcela zvláštní neobvyklá muka. Dovolávají se slov proroka Isaiáše: „My jsme jej měli zbitého od Boha a sklíčeného“ (Is 53, 4). To je nerozumné vykládání Písma. Řečená slova dí, že Bůh určil, aby nás Kristus vykoupil utrpením a smrtí. Mají též smysl jako slova sv. Pavla: „Vlastního Syna neušetřil, nýbrž za nás všechny jej vydal“ (Řím 8, 32). Utrpení Páně bylo tak veliké, že podobného zveličování, ničím neodůvodněného, nepotřebuje.

Byli přemrštěnci, kteří pravili, že Bůh dovolil ďáblu, aby Krista podle libosti a přímo mučil. Bůh by to mohl dovoliti. Dovolil, aby Kristus od ďábla byl pokoušen. Také Kristus by to mohl z lásky k nám přijmouti. Ale kde je o tom v Písmě nebo podání důkaz? Nikde není ani zmínky. Neodůvodněných smyšlenek, i když se zrodily v zbožné mysli, nepřijímáme. Pravda je jen, že Bůh a Kristus dovolili ďáblu, aby Vykupitele skrze zlé lidi zarmucoval, jal, trýznil, podle slov Páně: „To jest hodina vaše a moc temnosti“ (Luk. 22, 53), t. j. moc temného ducha, který vás ovládá.

Byli přemrštěnci, kteří pravili, že Kristus Pán trpěl muka pekelná. To jest zcela nemožné. Zavržení jsou odloučení od Boha a v stavu zoufalství. Kristus Pán měl i v utrpení blažené patření na Boha a byl s božstvím spojen, jeho zármutek nebyla zoufalost zavržených. Zármutek zavržených je zcela jiný, plyne u nich ze zavržení, u Krista vycházel z přirozených příčin. Oheň, který trápí zavržené, je jiný nežli tělesné bolesti Kristovy.

Byli přemrštěnci, kteří pravili, že Pán Ježíš trpěl veškeré možné bolesti, t. j. bolesti ze všech muk na zemi možných. Ani to nelze připustiti. Sv. Ignác Muč. byl předhozen v cirku šelmám a od nich roztrhán, sv. Polykarp zemřel upálením na hranici, lotrům byly zpřeráženy hnáty. Kristus Pán nebyl ani předhozen divé zvěři ani upálen ani mu nebyly zpřeráženy paže a nohy. Možno ovšem říci, že ukřižování je horší nežli smrt od šelem a upálení a že tedy muka obou těchto smrtí a přerážení hnátů jsou - ukřižování obsažena, ale nelze říci, že Kristus Pán vytrpěl všechna muka, která lze někomu zevním násilím způsobiti. To právě řečení přemrštěnci tvrdí. Když rozjímáme umučení Páně, můžeme si muka, jež milý Spasitel přetrpěl, živě představit podle toho, co o nich z Písma víme a co jsme sami zakusili, abychom se naplnili soucitem, obdivem, láskou, ale není dovoleno, vymýšleti muka, o nichž není v Písmě ani řeč ani pokyn, anebo je neoprávněně zveličovati. Jak vidíte, je stále třeba, aby učitelský úřad bděl nad čistotou víry, nejen vzhledem k bludařům, nýbrž i vzhledem k zbožným přemrštěncům.

2. Odmítnuvše tyto přemrštěnosti, uvažujme, jak veliké bylo utrpení božského Spasitele. Učiňme rozdíl mezi utrpením *rozsahe* a *obsahe*, t. j. mezi utrpeuím, jež mu bylo způsobeno zevními příčinami, a utrpením, jež vzniklo z příčin vnitřních. Obojí toto utrpení bylo nevýslovně veliké, větší nežli muka, která kdy člověk přetrpěl, ano větší, nežli utrpení

všech lidí úhrnem. V tomto smyslu lze říci, že Pán Ježíš přetrpěl všeliká muka.

Pozorujme rozsah utrpení Páně, t. j. muka, která mu byla způsobena příčinami zevními. Sv. Tomáš Akv. píše asi takto: Máme-li na mysli různé druhy muk, nevytrpěl Kristus všech. To není možné, nebo mnohé si odporují, jako utopení a upálení. Rovněž netrpěl muk, jež pocházejí z nemoci. Neslušelo by se, aby jim byl Kristus podroben. Myslíme-li na utrpení vůbec, přetrpěl všechna lidská muka. Kristus trpěl od Židů a pohanů, od mužů a žen, od knížat a jejich úředníků, od lidu. Vyplnilo se na něm, co dí korunovaný pěvec: „Proč se bouří národové a kmeny kují marné plány? Scházejí se králové země, vládcové se umlouvají na Pána a jeho Pomazaného“ (Žal. 2, 1). Žalm se také vykládal vždy o Mesiáši, a to jak od Židů, tak od křesťanů. Kristus trpěl od přátel a známých. Jidáš ho zradil, Petr zapřel, apoštolové ho opustili, žal P. Marie jej bolestně dojímal. Kristus Pán trpěl na různých dobrech. Kristus trpěl nevěrností přátel, již ho opustili, na cti rouháním, kterým byl zahrnut, na dobré pověsti výsměchy a různými pohanami, tím, že byl zbaven roucha, že byl vydán trapným výsledkům a surovosti vojáků, že vystál rány a bičování. Kristus Pán trpěl na všech částech těla, na hlavě bodání z trnové koruny, na rukou a nohou ranami od hřebů, v obličeji rány, plivání, na celém těle bičování. Trpěl na všech smyslech, na hmatu bičování a hřeby, na chuti žluč s octem, na čichu mrtvolný zápach na kříži, na sluchu potupy, rouhání a výsměchy, na zraku bolestí matky a učedníka Jana.

Když tímto způsobem rozbíráme utrpení Páně, můžeme a musíme říci: Tvé utrpení, božský Spasiteli, bylo rozsahem takové, že jsi vpravdě přetrpěl muka všeliká. Byl mužem bolesti, o němž dí prorok, že od paty k hlavě nebylo na něm zdravého místa. Čiňme tak při rozjímání o umučení Páně, při křížové cestě, v době postní, zvláště v svatém týdnu. Poznáme lásku svého Spasitele v tom, kde se nejlépe poznává, v utrpení, které za nás na sebe vzal, a naše srdce se s ním spojí více nežli při jiných pobožnostech, nebo nemá většího milování nad toho, kdo za jiné trpí až k smrti.

3. Dívali jsme se na utrpení Páně po stránce rozsahné, pohledme na ně po stránce obsahné, t. j. popatřme na utrpení Páně vnitřní. Tu můžeme a musíme říci bez všelikého omezení, přirovnáme-li je k utrpením, jež lidi zde na světě stíhá a

stihnouti může, že bylo větší, nežli všeliké utrpení pozemské. Přidržíme se zase výkladu sv. Tomáše Akv.

Kristus Pán trpěl bolesti tělesné, způsobené trýzněním, a zármutek, jenž skličoval jeho duši. Obojí toto utrpení bylo větší nežli největší bol, který může zde na světě někoho stihnouti. Vezměme bolesti způsobené božskému Spasiteli tělesnou trýzní. Sv. Tomáš Akv. uvádí čtyři příčiny na důkaz, že toto utrpení Páně bylo nesmírné, převyšující všecko pomyšlení.

Příčina první jest, že byla Spasiteli způsobena bolest tělesným trýzněním a to trýzněním na výsost velikým, krutým a dlouhým. K tomu přistoupilo trýznění duševní. Každá taková bolest je citelně trpká, u Krista Pána, jenž visel tři hodiny na kříži přibit na rukou a nohou, byla zvlášť veliká, nebo takové ukřižování je nejhorší. Tři hodiny trpět ustavičně, bez úlevy, je strašné. A Spasitel při tom visel jen na hřebích, takže tíha těla rány stále jitřila. K tomu přidejte, že ruce a nohy na místech, jež proklály hřeby, jsou zvlášť citlivé. Co je proti takovým mukám stětí, utopení, upálení? Ani jich nelze k nim přirovnati. K bolu z tělesné trýzně přistupoval bol vnitřní. Vycházel z hříchu jako z příčiny. Spasitel činil zadost utrpením za hříchy světa. Jemu v tu chvíli bylo, jakoby všechny spočívaly na něm. Při tom zvlášť ho tížil hřích vlastního národa a jeho osudné následky pro něj. A visel na kříži sám. Z jeho učedníků jen jediný měl tolik odvahy, aby jej provodil až na Kalvarii. A smrt se blížila. I Kristus miloval život jako každý člověk, nebo láska k němu jest přirozená; blížící se smrt jej zarmucovala.

Druhý důvod, že utrpení Páně bylo nad všecko pomyšlení veliké, plyne ze stavu jeho těla a duše. Tělo Kristovo bylo vytvořeno divem od sv. Ducha i bylo veskrz dokonalé. Proto také smysl, jež zoveme hmat, byl na výsost jemný. Následek byl, že cítil bolest víc nežli kterýkoliv jiný tvor. A duše jeho? Kdo kdy měl duši tak ušlechtilou, bystrou, pronikavou? My nikdy necítíme bol úplně, poněvadž na příčiny utrpení buď nemyslíme anebo pro zatemnění, bolem způsobené, jasné jich nevidíme. Kristus viděl zřetelně příčiny utrpení a proto jeho duše je cítila měrou jedinou.

Třetí důvod jest, že dovolil, aby příčiny bolesti působily plnou svou silou. My si při utrpení ulehčujeme bolest. Uvádíme si různé důvody, které bolest zeslabují anebo skýtají útěchu. Řekneme si: onen trpěl ještě více, mé utrpení je způsobeno neštěstím, zlými lidmi, náhodou, já nejsem vinen, obětuji je Bohu a Bůh mi je nahradí a pod. Kristus takové ulehčení odmítl.

Kristus dal nižším silám plnou vůlnost, aby vnímaly bol plnou měrou.

Čtvrtý důvod velikosti Kristova utrpení plyne z toho, že je přijal dobrovolně, aby nás vykoupil. Proto přijal takovou míru bolu, která by byla přiměřená míře zásluh, plynoucích z utrpení. Můžeš pojmouti velikost hříchů světa? To není možné. Proto nelze pojmouti ani velikost utrpení Páně.

Tak sv. Tomáš Akv. Sv. Bonaventura k tomu přidává příklad. Sv. Vavřinec a Vincenc byli zvolna na rožni upáleni. Oheň je ze všech trestů nejbolestnější. Zdálo by se, že řečení mučedníci více trpěli než Kristus. Avšak tomu tak není, odpovídá slavný bohoslovec. Bolest sluší posuzovati ne tak podle nástroje, kterým je způsobována, jako podle vnímavosti toho, kdo ji trpí. U Krista byla jak v duši tak v těle větší nežli u kohokoliv jiného.

Zvláště padá na váhu, co pravil sv. Tomáš Akv., jak jsme slyšeli, o tom, že Kristus Pán trpěl svobodně a utrpení své volil tak, aby souhlasilo s cílem jeho. Cíl vykoupení lidstva byl na výsost vznešený: vykoupení z hříchu, blaženost věčná a nevýslovná sláva Boží, z díla Kristova vzešlá. Aby utrpení s tímto cílem, zajisté jediným na světě, souhlasilo, zvolil podle soudu bohoslovců Kristus utrpení největší a bolest nejprudší. To usuzují z nekonečné jeho lásky k Bohu a lidem.

Od počátku křesťanství pojímali věřící utrpení Páně takovým způsobem. Všichni měli a mají za to, že nikdo nikdy tolik netrpěl jako Kristus, jak to prorok vyslovuje řka: „Ó, vy všichni, kteří jdete cestou, pohleďte a vizte, je-li bolest jako bolest má.“ Právě odtud čerpají dojemnou soustrast s Kristem a živou lásku k němu. Tak číňme také my.

4. Obraťme zřetel na zármutek Páně. Plynul z hříchu lidí a z vlastního utrpení, v obojím případě bylo utrpení Kristovo nade vše veliké.

Zármutek vzniká tím, že pozorujeme nějakou škodu. Čím škoda je větší a čím lépe ji poznáváme, tím zármutek z ní je bolestnější.

Myslíme-li na hříchy lidí, musíme vyznati, že zármutek Kristův musil býti nesmírný, nebo zlo bylo veliké, poznání tohoto zla u Krista jasné, jeho láska k Otci a lidem a tudíž nenávisť zla jedinečná. Zlo bylo veliké. Záleželo ve všech hříších světa. Zda-li je může někdo sečísti — od hříchu dědičného, vraždy Kainovy, rozvázanosti lidí před potopou do naší doby a do konce světa? Kde je místo na zemi, aby nebylo poskvrněno hříchem? A jak někdy jest hrozný! Veliké bylo poznání zla. Nikdo nechá-

pal tak jasně, jaké zlo jest hřích, jak uráží Boha a jak lidem škodí, je ponižuje a ohavnými činí, jako ten, jenž za ně zadost činil. Proto byl zármutek Páně z tolika hříchů nezbytně veliký, nesmírný, nám vůbec nepochopitelný. I my se někdy zachvějeme, když uvažujeme o pekle a si připomeneme, že jeden smrtelný hřích může do něho uvrhnouti. Z toho soudíme na strašnou zlobu hříchu. Jak se chvěla duše Páně, jež zlobu hříchu a peklo viděla ve zcela jiném světle nežli my? Ó ano, Pane Ježíši, tvůj zármutek musil býti veliký a my se nedivíme, žeš lkal: „Smutná je duše má až k smrti.“ K tomu přistupuje svatost, kterou se duše Pána Krista stkvěla, a jeho láska k Bohu a lidem. Kdo pochopí, jaký měl proto odpor k hříchu?

Když tohle uvážíme, nezbyvá nežli vyznati, že nikdy žádný tvor nepocítil takového zármutku jako božský Vykupitel, nebo žádný tvor neměl takového poznání hříchu ani takové svatosti ani takové lásky jako on. Spoj poznání, svatost a lásku všech lidí, ano lidí i andělů, nedostaneš poznání, svatosti a lásky Kristovy. Proto ani zármutek všech lidí a andělů se nevyrovnají zármutku, jenž zalehl do duše jeho. Vzpomeňme si na to, když vidíme probodené jeho Srdce, trnovou korunou ověčené. Vzpomeňme si, že se jednou pro nás rmoutilo až k smrti, že by bylo puklo, kdyby v něm nebyla božská síla.

Pán se rmoutil také pro své utrpení. Kristus byl pravý člověk, nám ve všem mimo hřích rovný. Který zármutek bývá u nás nejprudší? Zármutek pro smrt. Život je první naše dobro, základ všech dober ostatních. Proto ztráta života zarmucuje. Než co je náš život proti životu Kristovu? Jakou má cenu u přirovnání s životem jeho? Kristus Pán znal ovšem božskou důstojnost svého života, proto nemohla jeho ztráta na něj jako na člověka působiti leč tísnivě a bolestně. A jeho smrt nebyla obyčejná, nýbrž nevýslovně potupná, nebo to byla smrt kříže, kterou trestáni byli otroci. Mimo to ji předcházelo utrpení v zahradě, kruté bičování, trním korunování, veřejné vedení na popraviště a jiná muka. Kde jest člověk, jenž by takovou smrt nepocíťoval s bolestí a s trpkostí? K tomu přistupuje, že Kristus vše to napřed viděl a s plným vědomím snášel. On odmítl i nápoj, který omamoval a tak bral bolestem jejich prudkost. Ano, on učinil ještě více, on zadržel blažené pocity, které měl z patření na Boha, aby se nerozlévaly do těla jeho a tak nerušily jeho utrpení. Zevní útechy neměl, nebo přátelé ho opustili a ti, kteří zůstali, svým žalem mu ještě přitěžovali. Pohled na matku víc ho zarmucoval nežli těšil. Vnitřní útechy také neměl, nebo

té byl zbaven od Otce a sám se jí zřekl, aby číši bolesti vypil až na dno. Už jsem podotkl, že tak učinil, aby zadostučinění vyvážilo urážky a utrpení zvýšilo zásluhy. Proto bylo hrozné. Že tomu tak, dosvědčují jeho slova: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?“

Není tedy pochyby, že zármutek, jenž sklíčil duši Páně, byl nevýslovný, větší nežli jaký by zplodily všechny bolesti světa. Ale zármutek zavrženců to nebyl, jak jsem pravil, nebo ten vychází z vědomí úplného zavržení od Boha a z úplné a vědomé beznadějnosti.

* * *

Tolik o utrpení Páně. Sv. Bonaventura o něm dí, že bylo vpravdě vhodné, aby usmířilo Boha. Či může, táže se, někdo více dáti ke cti Boží, nežli když obětuje pro ni život svůj? „Vydal se v obětí krvavou Bohu k vůni líbeznému,“ dí sv. Pavel (Ef. 5, 2). Viděl, že je to vhodné, i přijal to, ač šlo o život. Proto se stalo vykoupení tak účinné. Ovšem prospívá jen těm, kteří vykoupení přijímají. Hříchu musíš litovati, Boha milovati. To musíš učiniti dobrovolně, nebo Bůh nenutí. I dal se Kristus za tebe ukřižovati, abys poznal, že jde o tvou duši, že se za ni Syn Boží kaje, že to vše činí z lásky. Může-li člověk, jenž to ví, jíti chladně dál jako hříšník, nevěrec? Nečiní Bůh násilí, ale dal světu takový příklad, že člověk bezděky padá na kolena a volá: Ježíši, smiluj se, Ježíši, tebe ctím. Plní se jeho slova: „Budu-li povýšen od země, potáhnu všechno k sobě“ (Jan 12, 32).

My chceme vděčně mysliti na tvé utrpení, Pane. Chceme rozjímati o slovech: „Ó, vy všichni, kteří jdete cestou, pohleďte a vizte, je-li bolest jako bolest má.“ A vzpomínka na tvou lásku až k smrti přitáhne i nás k tobě. Ó, přiviň nás na své probodené Srdce, aby nás nic od tebe neodloučilo, nýbrž abychom s tebou zůstali spokojeni na věky.

XIV. Doplnění a korunování vykupitelského díla Kristova.

Smrtí Páně bylo vykoupení lidstva vykonáno. Velmi názorně a významně to ukazuje roztržení chrámové opony, jež dělila svatyni od nejsvětějšího. Praví: Starý zákon je naplněn, vstup k Bohu každému otevřen.

K smrti Páně řadí se ještě několik událostí, které bohoslovci zovou doplnění a korunování díla Kristova. V apoštolském

vyznání víry říkáme po slovech umřel a pohřben jest: Vstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých, vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce všemohoucího. V pravdách, těmito slovy vyjádřených, záleží doplnění a korunování díla Kristova. Promluvíme o nich krátce. Dnes o pravdách: pohřben jest, vstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých (Mat. 12, 40). Božský Spasiteli, požehnej nám!

* * *

1. O p o h ř b u Páně jen několik slov. Bylo dobré, že Pán Ježíš byl pohřben. Tím se opět dosvědčuje, že byl mrtev. Pěkně se naznačuje, že my skrze smrt Páně umíráme hříchu (Řím 6, 4), a potvrzuje se naše naděje, že i my vstaneme z hrobu (Jan 5, 28). Křest je podle sv. Pavla hrob, do něhož vstupuje starý člověk a z něhož vystupuje člověk obrozený. Spasitel ležel v hrobě tři necelé dny. Tělo Pána Ježíše nebylo podrobeno setlení. Setlení je známka lidské slabosti a bezmocnosti. Smrt Páně nebyl následek lidské slabosti, nýbrž byla dobrovolně přijata; aby se smrt nepřičítala slabosti, nechtěl Kristus, aby jeho tělo jakýmkoli způsobem podlehl rozkladu. Víme, že bylo spojeno s božstvím. Sv. Jan Zlat. dí, že lidé bývají skvělí a mocní za života, ale smrtí své moci pozbývají. U Krista je jinak. Dokud žil, zdál se slabý, když byl ukřižován, vše je na něm mocné, velebné, jasné. To proto, aby svět věřil, že nebyl ukřižován pouhý člověk.

2. V s t o u p i l d o p e k e l. Co znamená slovo „do pekel?“ Písmo sv. užívá slova peklo pro každé místo, kde jsou duše zemřelých mimo nebe. Chceme-li věděti, které místo míní, jest nám přihlédnouti k souvislosti. Také v církevní řeči se užívalo dlouho jména peklo pro různá místa záhrobní. I tu jest přihlížeti k souvislosti, aby čtenář věděl, o které jde. To bylo nevýhodné. Nejednou vznikl z toho i zmatek. Proto bylo časem dáno každému místu záhrobnímu jméno zvláštní. Tak máme peklo ve vlastním smyslu slova, t. j. místo věčně zavržených, očistec, v němž si duše spravedlivých utrpením odpykávají časné tresty, nežli vejdou do nebe, místo nekřtěňátek, t. j. místo, kde jsou a na věky zůstanou dítky, jež umřely bez křtu, a předpekli, kde spravedliví Starého zákona očekávali vykoupení. Předpekli se zove v Písmě někdy lůno Abrahamovo. My užíváme úsloví „lůno Abrahamovo“ někdy jako obrazu pro nebe. Sv. Pavel mluví o nebešťanech, pozemšťanech a těch, kteří jsou v podsvětí (Fil 2, 9 n), nebo jak se dříve překládalo, o pekelných.

Nebešlané jsou blažení v nebi, pozemšlané jsme my, ti, kteří jsou v podsvětí — podle Starého překladu, pekelní, t. j. kteří jsou v pekle, — jsou všichni zemřelí, kteří nejsou v nebi, ať jsou na kterémkoliv místě, dříve jmenovaném.

Stojíme tedy před otázkou: kam vstoupil Pán Ježíš po své smrti? Víra nám odpovídá, že vstoupil do předpekli, tedy do onoho místa, kde spravedliví očekávali vykoupení. Mnohé z těchto duší přišly tam z očištění, kde si odpykaly časné tresty. Všecky byly v posvěcující milosti. Milost obdržely pro zásluhy Pána Ježíše, zvláště pro zásluhu jeho smrti. Obdržely ji ovšem již v životě na zemi, a to tím způsobem, že působily s milostmi pomocnými a tak dospěly k ospravedlnění. Byly tam duše ze všech dob od počátku světa do smrti Kristovy, ze všech národů a zemí, neboť všichni lidé se mohli pro zásluhy Pána Ježíše spasiti. Všecky duše v předpekli dlící byly určeny pro nebe. Proč tam nevešly? Neslušelo se, aby se tak stalo před vykoupením. Proto čekaly. Když Pán Ježíš k nim přišel a dal jim blaženě patření, předpekli přestalo.

Když se tedy modlíme „vstoupil do pekel“, vyznáváme, že vstoupil do předpekli. Pravda ta jest článkem víry neboli pravda zjevená. To jde již z toho, že je obsažena v apoštolském vyznání víry, které původem sahá do nejstarší doby křesťanské; nejspíše je od samých apoštolů. Sv. Petr píše v svém listě, že Pán Ježíš podle ducha přišel hlásat také těm duchům, kteří byli v žaláři. Hned dodává, koho tím myslí. Vzpomíná na ty, kteří se při potopě za Noe smáli patriarchovi, tesajícimu archu a napomínajícímu k pokání, ale kteří, když vody přišly, uvěřili, se káli a spasení došli (1 Pet. 3, 18 n). Rozumí se samo sebou, že tam byly tím spíše duše spravedlivých. Ze slov sv. Petra jde, že jest místo, kde byli spravedliví před Kristem, a že duše Pána Ježíše k nim po své smrti, zatím co jeho tělo odpočívalo v hrobě, zašla a ohlásila jim radostné poselství, že je vykoupení dokonáno. Pro ně bylo poselství to vpravdě radostné. Vždyť mnohé duše čekaly na ně tisíciletí. Že Pán Ježíš duše ty, vzal potom s sebou a odvedl je při nanebevstoupení do nebe, praví sv. Pavel, když píše, že Pán Ježíš vstoupil do dolní části země a odvedl odtud zajatce a vystoupil nade všechna nebesa (Ef 4, 9 n). Někteří vztahují předpověď Pána Ježíše, že bude tři dny a tři noci v srdci země (Mat. 12, 40), též na pobyt jeho duše v předpekli. Zdá se jim totiž, že srdcem země nelze dobře rozuměti hrob. Slovo srdce země poukazuje na místo hlubší,

kde byla podle tehdejších lidových představ všechna místa podsvětí.

Podání církevní učí podobně. Ireneus, Tertullian, Cyrill Jer., Augustin a jiní a jiní píší souhlasně, že P. Ježíš byl po smrti u podzemských, že vstoupil v podzemní místa, do dolní části země, do pekel, tam, kde byli patriarchové a proroci, aby je vyvedl. Také souhlas bohoslovců je úplný.

Pravda je tudíž v pramenech víry jasně obsažena. Sněm lateránský IV. z r. 1215 ji mimo to prohlásil, když vyřkl: Pán Ježíš sstoupil do pekel, ale sstoupil duší, vstal z mrtvých v těle a vstoupil na nebe v obém.

Mohli byste se tázati, vstoupil-li Kristus také do pekla, do místa zavržených, nebo do očištnice, aneb do místa nekřtěňátek? V pramenech víry o tom nic není, katolická bohověda míní, že nikoliv. Nelze uvést dostatečného důvodu, proč by se do některého z uvedených míst měl odebrati.

Proč by vstoupil do pekla zavržených? Bylo by to zbytečné a nedůstojné. Zbytečné pro to, poněvadž z pekla není vysvobození, a nedůstojné, poněvadž místo zavržení není hodno, aby bylo posvěceno přítomností Nejsvětějšího. Sv. Augustin měl pomyšlení, že by Kristova duše vstoupila do pekla zavržených, za bludařské. Do očištnice také asi nevstoupil, poněvadž prameny víry o tom nic nepraví. Není důvodu, proč by tak učinil. Avšak připustiti lze, že duše v očištnici o vykoupení zvěděly. Mezi nekřtěná nemluvňata nešel, neboť jsou u cíle. Blaženého patření na Boha nikdy nedojdou. Co by tedy u nich oslavený Kristus činil? Nemají v jeho smrti žádné účasti. Stav, v němž jsou, není nám dostatečně znám. Zbývá tudíž i podle rozumného uvažování jen předpeklí.

Předpeklí zve se místem podzemním. Staří si mysleli podsvětí někde ve středu země. Takové představy netřeba bráti do slova. To jsou představy lidové, jež vznikly zcela přirozeně. Nahoře, nad oblaky je krásně, vzdušně, skvěle a proto zcela přirozeně klademe nebe nahoru. V zemi je temně, dusně, příšerně a proto peklo a podobná mu místa myslíme jako propast v zemi. Kde místa záhrobní jsou, nevíme, ale jest psychologicky odůvodněno, že je klademe nahoru a dolů.

Podle katolické nauky vstoupila tedy duše Kristova, když se oddělila v smrti od těla, do předpeklí. Byla v stavu oslaveném, t. j. měla blažené patření na Boha. Měla je, jak učí bohoslovci většinou, hned od početí, ale nikoliv se všemi účiny. Po smrti oslava ta byla úplná. Od té chvíle měla duše Kristova oslavu

a blaženost, kterou má a míti bude nezměněně na věky. Sestoupení její do předpekli mělo tedy povahu radostnou, vítěznou, slavnou. Přišla jako vítězka nad ďáblem a světem, ohlásila dušem spravedlivým, že je vykoupení ukončeno, dala také jim blažené patření, každé podle míry jejich zásluh. Tím vstoupily do stavu oslaveného. Viděly tedy Boha tváří v tvář, byly v nebi. Duše Kristova zůstala s nimi. Když se v neděli ráno spojila zase s tělem svým, blažené duše zůstaly buď na svém místě, anebo Krista zmrtvýchvstalého provázely. Při nanebevstoupení odešly s ním na místo, jež se zove nebe. Blaženost jejich se tím už nezvýšila, leda nahodile, neboť vše podstatné z ní měly od okamžiku, kdy obdržely blažené patření.

Tak učí katolická církev. Poněvadž jde o věci tajemné, bylo v nich od přemrštěnců mnoho bájeno, od rozumářů mnoho popíráno. Uvedu příklad. Protestanté tuto pravdu většinou popírají. Slova apoštolského vyznání „vstoupil do pekel“ berou za úsloví obrazné. Slovo peklo není prý nic jiného nežli utrpení nebo smrt nebo hrob Páně. Pravoslavný bohovědný spisovatel zase učí asi toto: Peklo jest místo, kde byly všechny duše zemřelých od Adama do smrti Páně. Byly v království a v moci ďálově. Milosti neměly, nebo milost je zasloužena teprve Kristem a zpětně nepůsobila. Duše Kristova tam přišla, ale neoslavená, a kázala jim evangelium, asi tak, jak Pán Ježíš kázal na zemi. Nezatvrzelé měly příležitost uvěřiti a tak se spasiti. Do jaké míry se tak stalo, neví, neboť Písmo o tom nic nepraví. Rozumářství protestantů zavrhuje, neboť popírá zřejmý článek víry, od apoštolů nám odevzdaný a v pramenech víry odůvodněný. Nauka pravoslavná není bludařská, ale nesouhlasí dobře s tím, co jsem vykládal, je neurčitá a nedůsledná. Věříme s církví, která jako neomylná ochránitelka nauky Kristovy nám poskytuje plnou bezpečnost, že dobře věříme. Nyní předpekli už není.

3. Mnohem důležitější jest další pravda apoštolského vyznání: třetího dne vstal z mrtvých. Patří k základním článkům křesťanské víry. Svátek zmrtvýchvstání Páně neboli Velikonoce jest nejstarší svátek církve. První kázání sv. Petra bylo o zmrtvýchvstání Pána Ježíše a o významu této události. Na paměť zmrtvýchvstání zavedli apoštolové neděli jako den Páně. Od té doby slyšeti jest do dnešního dne po celém křesťanském světě o velikonocích s kazatelen myšlenky podobné. Já se jich pouze dotknu, neboť neprojednávám zmrtvýchvstání Páně po stránce obranné a věroučné, nýbrž jako ukončení vykupitelského díla. I po této stránce je dílem velevýznamným, ač není

novým vykupitelským činem. Vykoupení bylo ukončeno smrtí Pána Ježíše. Vše, co po ní následovalo, jest pouze jeho doplnění, jako vstup do pekel, nebo slavnostní ukončení, jako zmrtvýchvstání a nanebevstoupení.

Pán Ježíš předpověděl, že třetího dne vstane z hrobu, několikrát před učedníky i před lidem. Fariseové to věděli, proto postavili k hrobu stráž. Andělé zvěstovali zmrtvýchvstání ženám, Kristus zjevil se apoštolům a všem učedníkům často, za dne, na různých místech, promlouval s nimi dlouho, dal se od nich dotýkati na důkaz, že je to on. Apoštolové hlásali zmrtvýchvstání Páně jako jednu z hlavních pravd a umřeli za ni. Na základě této události vznikly všechny první církve křesťanské. Proto jest tato pravda ve všech apoštolských vyznáních víry od počátku jako článek víry a byla od církve často prohlášena. Vidíte, že zmrtvýchvstání je doloženo, jak událost vůbec na světě může býti doložena. Tím jest potvrzeno, že Kristus je od Boha poslaný Mesiáš, za nějž se vydával.

Pán Ježíš vstal vlastní mocí. Kristus je Bůh a člověk v jedné osobě. Můžeme se ptáti, kdo je vlastní příčinou, jež zmrtvýchvstání uskutečnila? Jak odpovíme? Řekneme: člověčenství Kristovo tou příčinou není, neboť zmrtvýchvstání je tak veliký div, že se rovná stvoření. Ale tvůrčí moc je tak vlastní Bohu, že jiné bytosti ani nemůže býti dána. Tvor může býti při tom jen nástrojem, jehož by Bůh užil. Příčinou zmrtvýchvstání je tudíž božství Kristovo. Proto čteme někdy v sv. Písmě, že Bůh vzkřísil Krista, nebo že tak učinil Bůh Otec. Tážeš se: Smíme-liž tedy říci, že Kristus vstal z mrtvých a to svou mocí? Zajisté, nebo Kristus je Bůh a člověk v jedné bytosti. Věc se má takto: Druhá božská osoba vtělená učinila, že se duše a tělo spojily.

Jaký je vykupitelský význam zmrtvýchvstání Páně? Už jsem řekl, že neznamená nových zásluh. Smrtí Páně bylo vykoupení ukončeno. Nicméně má veliký význam. Pán Ježíš oznámil, že vstane třetího dne z hrobu na znamení svého božského poslání (Jan 10, 17 n). Znamená tedy slavné potvrzení jeho. Tři dny v hrobě svědčí, že Kristus skutečně umřel. Všecka starozákonní proroctví, jež se na něm vyplnila, dostávají nového potvrzení. Zmrtvýchvstání jest jako jejich pečetí. Pán Ježíš jim slavně dosvědčil, že mluvil pravdu, když se vydával za Vykupitele a Syna Božího, když své zmrtvýchvstání třetího dne předpověděl, na Jonášovi ukázal a je označil jako konečné

potvrzení všeho, co mluvil a činil. Tak se jeví zmrtvýchvstání jako koruna vykupitelského díla Kristova.

Zmrtvýchvstání Páně nepotvrzuje toliko dílo Kristovo, nýbrž ukazuje, že je slavné a že se slavně ukáže také u toho, kdo si je osvojí. Když vidíme Krista zmučeného, lekáme se z hrozné spravedlnosti Boží. Zmrtvýchvstání nám ji ukazuje z jiného, radostného světla. Pohleďte na Krista vzkříšeného. Kde jest jeho bolest? Kde potupa? Kde ponížení? Je velebný a zůstane jím na věky. Oslava duše, dosud zadržaná, rozlila se na tělo a proměnila je. Pohled na něho je rozkoší blaženců. Jen rány si nechal, ale jsou též oslavené. Sv. Tomáš Akv. uvádí patero důvodů, proč si je ponechal. První, aby zářice zvěstovaly jeho slávu. Druhý, aby apoštolý utvrdil ve víře, že vstal z mrtvých. Třetí, aby skrze ně u Otce za nás orodoval. Čtvrtý, aby na věky ohlašovaly milosrdnou lásku, z níž vykoupení vykonal. Pátý, aby na věčném soudě byly důkazem těm, kteří zatvrzele zapírali. Hleďte, jak spravedlnost Boží nejen trestá, nýbrž i odměňuje. Neboj se tedy, když jsi pro Krista tupen nebo snižován, když ti svět za dobrodiní odplácí nevděkem, když je tvá věrná láska provázena kříží. Přijde den, kdy se ukáže spravedlnost Boží a odměněn bude každý povzdech vroucí.

Zmrtvýchvstání ukazuje, že se dílo vykoupení oslavně skončí i pro nás, když si jeho ovoce osvojíme. Ukazuje nám: i vy vstanete z hrobu, a vstanete z něho slavně jako Kristus. Naše zmrtvýchvstání není plodem, zásluhou zmrtvýchvstání Páně. Již jsem řekl, že není novým vykupitelským a záslužným skutkem. Naše zmrtvýchvstání je plodem smrti Páně. Z hříchu v ráji vzešla smrt, smrtí kříže vzešel život. Ale zmrtvýchvstání Páně jest vzorem našeho zmrtvýchvstání. I u nás se tedy spojí duše s tělem. I u nás se oslava duše rozleje na tělo a promění je, aby bylo skvělé a nesmrtelné. Sv. Pavel dí, že Pán Ježíš přijda k soudu promění tělo naší nízkosti, aby bylo podobno tělu slávy jeho (Fil. 3, 20).

Ovšem jen spravedliví budou oslaveni. Všichni vstanou, ale oslaveni budou jen ti, kteří umřevše v posvěcující milosti stáli budou při soudu na pravici. Veliké poučení pro nás, abychom nezmařili na sobě díla Kristova. Volá k nám: Pamatuj na to, co tě čeká. Uplyne život jako voda. Poté přijde věčnost. Nebuď zatvrzelý v hříších, nýbrž upřímně se z nich kaj, dokud je čas. Nepohrdej prostředky, jimiž se duše posvěcuje a tělu dává záruka slavného zmrtvýchvstání. Kdo jí mé tělo, praví Kristus, má život věčný. Přijímej hodně pokrm andělský, abys ses

jednou skvěl mezi anděly. Nedej se oslniti marnostmi světa. Nejsou nic proti budoucí velebnosti, která se zjeví na tobě.

* * *

Dvě pravdy apoštolského vyznání jsem vám vyložil: vstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.

Představte si radost spravedlivých v předpeklí, když k nim Pán Ježíš vstoupil! Byli mezi nimi duše ze všech národů a dob. Pohané, kteří o Vykupiteli neslyšeli, dověděli se o něm od proroků. Všichni čekali toužebně na den svého vykoupení. Netrpěli, ale nebyl to stav blažený. Tu se zjevil Spasitel mezi nimi a dal jim blažené patření. Zaplesaly a na věky budou se s ním radovati. Když pak třetího dne viděli nejen oslavenou duši Kristovu, nýbrž i jeho tělo, a když poznaly, že přijde den, kdy se také jejich duše spojí s těly svými a kdy budou Kristu podobni, aj tu asi velebili Vykupitele v míře, jaké vůbec byli schopni. Potom opustili místo a odešli s Kristem v slavném průvodu na místa, jež zoveme nebe.

Hle dílo boží spravedlnosti, hrozné a radostné zároveň. Jak je zaslepený, kdo nevidí dál, nežli kam sahají jeho ruce! Žije jen pro svět, stává se celým smýšlením a cítěním pozemským a světským. Konec jeho bude veliké zklamání. My zvedejme oči a srdce k velkým končinám záhrobním. Naše smýšlení a cítění bude nebeské již zde, uchrání nás nízkosti, povznese nás k ušlechtilosti. Na konec se promění v nekonečné radostné velikonoční alleluja.

XXV. Vstoupil na nebesa sedí na pravici Boží.

Pán Ježíš nevstoupil hned po zmrtvýchvstání do nebe, nýbrž zůstal čtyřicet dní na zemi. V nebi vlastně byl, nebo měl blažené patření na Boha a plynoucí z něho oslavu těla a duše. Ale nebyl v místě, jež zoveme nebe. Právem soudíme, že nebe není pouze blažený stav, nýbrž že je také nějaké zvláštní místo, kde blaženci pospolu žijí. Také duše z předpeklí byly v stavu oslaveném. Proto se mohly s Kristem přirozeně stýkati.

Pán Ježíš se zjevoval učedníkům. Mohli byste se tázati, jak se jim zjevoval a proč?

Stav Kristův a stav učedníků byl různý. Kristu byl nyní vlastní stav oslavený, nadpřirozený; učedníci byli v stavu pozemském. Když se jim Pán Ježíš zjevil, bylo mu vystoupiti z vlastního jeho stavu a přijmouti stav pozemský. Mohl-li se

jim zjevití v plné své oslavě? Sotva. Oslava patří za hrob, tam, kde je cíl a věčná odměna, do jiného světa. I neslušelo se, aby mezi pozemšťany vstoupil jako příslušník stavu nebeského. Zdaliž by pozemské oko učedníků mohlo takový pohled vůbec snést? Pohled na oslavence je přiměřený oku oslavenému. Zjevoval se jim tedy Kristus v přijaté podobě, zajisté asi tak, jak dříve s nimi žil. Při tom vanulo z něho asi něco tajemného. Proto se apoštolové chovali ostýchavě.

Proč se zjevil? Především, aby je přesvědčil, že vstal z mrtvých. Proto si ponechal i rány. Potom proto, aby je poučil o všem, čeho jim bylo třeba, hlavně asi o založení církve. Jiným lidem se nezjevil, poněvadž toho nebylo třeba. Apoštolové budou nyní jeho nástroji. Od nich se o jeho zmrtvýchvstání dovědí jejich posluchači. Pán Ježíš se zjevoval, jak se zdá, hlavně v Galileji, kde se nejvíce zdržoval a odkud měl většinu apoštolů. Když uplynulo čtyřicet dní, opustil zemi a vstoupil na nebesa. V apoštolském vyznání říkáme: Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce všemohoucího. O těchto dvou pravdách jest nám ještě jednati. Nejsou novým vykupitelským činem. Vykoupení bylo smrtí Páně ukončeno. Události ty jsou ukončení a korunování díla vykoupení.

Vyložím: tedy, že Pán Ježíš vstoupil na nebesa a zasedl na pravici Boží. Ježíši oslavený, požehnej nám!

* * *

1. Vstoupil na nebesa,

Pán Ježíš pojedl naposledy s učedníky a vedl je k Betanii na horu Olivetskou. Ačkoliv čtyřicet dní, jež po zmrtvýchvstání uplynuly, trávil s apoštoly v Galilei, chtěl odejít se země z toho místa, kde se začalo jeho utrpení. Tam jim odevzdal slavnostně všecku moc, žehnal jim pozdvíženými rukama a za žehnání se povznesl nad zemi; bílý oblak odňal jej jejich očím. A jak hleděli upřeně do nebe, zjeví se dva muži v bílém rouše a řekli jim: Muži galilejští, proč stojíte hledíce do nebe? Ten Ježíš, který vzat jest od vás do nebe, přijde tak, jak jste ho viděli do nebe jít (Skut. 1, 9). Ohlásili jim, kam mistr jejich odešel, aby neměli pochybností.

Že P. Ježíš odešel do nebe, je v sv. Písmě napsáno několikrát. Sv. Otcové vidí tuto pravdu potvrzenou též v některých zprávách Starého zákona. Sv. Pavel dí, že Pán Ježíš vstoupil nade všecka nebesa (Ef. 4, 12). To jest obrazné rčení a znamená, že v říši nebeské má nejprvnější místo. O sv. Pavlu se dí,

že byl vytržen do třetího nebe. I to je ovšem obrazné úsloví. Znamená, že sv. Pavel zakusil něco z toho, co Bůh připravil těm, kteří ho milují.

Rozumáři popírají nanebevstoupení Páně. Nazývají je směšnou představou. Myslí si věc tak, že Pán Ježíš prošel veškeren obzor a došel až na konec všehomíra, kde je nebe. Poněvadž prý hvězdáři probadali všechny hvězdy a nebe svými dalekohledy neodkryli, zdá se jim pravda o nanebevstoupení směšná. Myslím, že směšná jest spíše jejich pýcha. Uvedu některé nesprávné jejich názory na pravou míru. Předně není pravda, že hvězdáři probadali celý vesmír. Rozumáři praví, že vesmír je nekonečný; jak by jej tedy mohl někdo probadat? Rozumáři nebyli ani na měsíci a nedovedou říci, co na něm je. Za druhé je nesmyslné říci: nebe jsme dalekohledem neviděli, tedy není. Ve větě jsou dvě hrubé chyby. Z toho, že jsem něco neviděl, nelze souditi, že to není. Na dně mořském je mnoho věcí, kterých dosud žádné oko nevidělo. Potom je chybné mysliti si nebe hmotně, snad jako město. Zjevení sv. Jana líčí sice nebe jako město, jako nebeský Jerusalems, ale již děti ve škole chápou, že je to obraz. Nebe je věc duchová. Nebe nelze viděti neoslavenýma očima, neřku-li dalekohledem. Nebe je místo, ale to neznamená hmotou určitě ohraničený prostor jako u těles, nýbrž jen vztah duchových bytostí k prostoru. Andělé jsou v jiném poměru k prostoru nežli my, kteří máme tělo a vyplňujeme vždy určité místo. Zbytečné je mysliti si, že Pán Ježíš prošel všechen vesmírný prostor až do nebe. Jakmile Pán Ježíš odložil přijatou podobu, zmizel s očí učedníků a byl v nebi, t. j. byl v říši světla, v níž žije Bůh, andělé a nyní také svaté duše; říše ta může býti kdekoliv. Když byl sv. Pavel vytržen do třetího nebe, nepraví se tím, že ho anděl přenesl prostorem všehomíra někam do předsíně nebeské, nýbrž že apoštol zатуšil blízkost světla z říše blaženců v duši. Také není nic směšného v tom, že se Pán Ježíš vznesl do výše, neboť všichni si myslíme nebe nahoře, t. j. v světlých, radostných končinách. Spojovati představu nebe s představou nahoře, jest psychologicky správné a pěkné. Pán Ježíš nemohl lépe znázorniti, že jde do nebe, nežli když se vznesl vzhůru a zmizel divákům s očí. Jak vidíte, nespočívá pravda „vstoupil na nebese“ na směšných představách. Ale pravda jest, že námitka rozumářů spočívá na nedostatečném vzdělání filosofickém a náboženském.

Někdo by mohl říci, že Pán Ježíš měl zůstat raději na zemi, jelikož by nám tu prospíval. Sv. Tomáš Akv. odpovídá, že by

bylo nevhodné, aby zůstal na světě. Jest tomu tak. Na světě jest žítí z víry. Také apoštolům bylo věřití, že Kristus jest Syn Boží, a tak si své vyvolení zabezpečiti. A jak by měl mezi námi žítí? Oslavený? Nemožno. V přijaté podobě se nám zjevovati? Jaké nesrovnalosti by z toho vznikly! Přece by bylo zase víry třeba. Důmyslněji a milostněji jednal Kristus, když ustanovil Nejsv svátost. Tu žije s námi. Tu se cvičí a osvědčuje naše víra, přijímajíc hned také za odměnu hojné milosti. Tu vystupujeme z věci viditelné, ze způsobu chleba, k věci neviditelné, k oslavenému Kristu. Tu unášena jest naše mysl tam, kde je oslavené člověčenství Kristovo a kde bude jednou přebývati oslavené člověčenství naše. Oslava ta bude také plodem pokrmu andělského. K církvi se přivíňme, svaté choti Páně, ona nás dovede do blažených sídel věčných.

Pán Ježíš vstoupil do nebe podle lidské své přirozenosti. Jako Bůh nemohl nikam vstoupiti, nebo je všude. Vstoupiti mohl jen tam, kde ještě nejsem. Pán Ježíš nevstoupil jako Bůh na nebe ani v tom smyslu, že by nabyl vyšší důstojnosti. Kristus jako Bůh měl božskou důstojnost, jež je nekonečná a nemůže býti větší. Vstoupil tedy do nebe jako člověk. Mohu ovšem říci o Kristu: Bůh vstoupil do nebe, ale jedině proto, že Kristus je Bůhčlověk. Když řeknu o Kristu: Bůh vstoupil do nebe, má to smysl: Kristus vstoupil tam podle lidské své přirozenosti.

Mohu-li říci: Kristus vzat je do nebe? Mohu. Samo Písmo tak někdy praví. Proč mohu tak říci? Poněvadž člověčenství samo do nebe vstoupiti nemůže. Jediné Bůh může je tam vzíti. O P. Marii díme, že byla do nebe vzata. Příčina tedy, že člověčenství Kristovo se vzneslo do nebe, je Bůh. Proto lze říci, že Kristus byl do nebe vzat. Smysl je pak: Kristus Bůh vzal do nebe Krista člověka. Poněvadž Kristus je Bůhčlověk v jedné bytosti, nejlépe pravíme, když díme, že Kristus vstoupil na nebe. Tělo Kristovo bylo oslaveno, i bylo úplně pod vládou duše. Nebylo tedy třeba, aby někdo člověčenství Kristovo do nebe fysicky nesl. Jen bylo třeba, aby to božství Kristovo chtělo. Vstoupilo tedy člověčenství Kristovo samo do nebe, ovšem z moci Krista Boha.

Vstoupení Páně na nebe se zove příčinou naší spásy. Tím se nepraví, že nám vstoupení to vymohlo spásu. Už jsem řekl, že smrtí Páně bylo vykoupení ukončeno. Vše bylo zaslouženo. Vstoupení Páně na nebe se zove příčinou naší spásy, poněvadž v Pánu Ježíši vstoupil do nebe první člověk a uvedl tam duše spravedlivých, poněvadž za nás v nebi oroduje; posílá nám

odtud sv. Ducha s jeho milostmi, poněvadž nanebevstoupení Páně obrací naše zraky i srdce se země do ráje, pobádajíc nás, abychom nezapomínali, že tam je náš cíl, tam naše konečné zdokonalení, tam naše věčná blaženost, a abychom se o šťastné přebývání s Kristem ve věčné blaženosti horlivě snažili.

To jest výklad slov: vstoupil na nebesa. Jak krásně Kristus vše zařídil. Pohlédneš na obraz, jak se Spasitel vznáší před zraky učedníků k oblakům, a v mysli tvé vznikají steré spásitelné myšlenky. Řekneš si: To jest krásné a ladné zakončení díla vykoupení. Kdyby ho nebylo, chyběla by mu koruna. Přejesh Kristu oslavu po těžké třiatřicetileté vykupitelské práci, zvláště pro jeho utrpení, a dodáš: půjdu za ním, dovede i mne do ráje, byť cesta šla přes Kalvarii. Tak jeden pohled předvádí nám názorně vykoupení Kristovo i naše, mluvě k nám názorně a mocně. Bez nanebevstoupení chyběl by i pro nás důležitý článek, pečeť, koruna. Dívali bychom se za Kristem jaksi do prázdna.

2. Zbývá uvážiti ještě slova: Sedí na pravici u Boha Otce všemohoucího, nebo krátce: sedí na pravici Boží.

Co znamená toto úsloví? Že je obrazné, každý vidí. Bůh je duch i nemá ani pravice, t. j. ani ruky ani pravého boku. Jen o věcech hmotných, jež jsou v prostoru rozsažně, lze říci, že mají stranu pravou a levou. O duchu tak říci nelze, jelikož duch není v prostoru rozsažně, nejsa ani široký ani dlouhý ani hluboký podle našich představ, odvozených z věci hmotné. A kdybys o duchu tak řekl, arci jen nevlastně, mysle si na př. dva anděly vedle sebe, o Bohu tak říci nelze vůbec. Nebylo nic stvořeného, nebylo skutečného prostoru, ale Bůh byl. Bůh nepotřebuje prostoru. Když stvořil svět a vznikl prostor, je všude s celou svou bytostí. O Bohu tedy nelze nijak říci, ani vlastně ani nevlastně, že má pravici, t. j. pravý bok. Seděti na pravici Boží znamená: míti největší slávu v nebi po Bohu, anebo míti nejvyšší moc po Bohu v nebi. Úsloví je vzato z poměrů na zemi. Je vhodné, nebo Pán Ježíš má v nebi největší slávu a moc po Bohu. O svatém nikdy se nepraví, že by seděl na pravici Boží. Ani o apoštolích. Kristus Pán řekl, že budou seděti na dvanácti stolcích a souditi národy, ale že budou seděti na pravici Boží, neřekl. O P. Marii pravíme, že ji Bůh korunoval na královnu nebe, ale že by seděla na pravici Boží, nedíme. Na pravici Boží sedí jen ten, jenž skrze spojení s božstvím má nejvyšší důstojnost a skrze dílo vykoupení si dobyl moci nad veškerým stvořením.

Vyložme si slova ještě podrobněji. Když říkáme, že Pán Ježíš sedí na pravici Boží, můžeme více mysliti na jeho božství anebo více na jeho člověčenství.

Mysleme si jeho božství. Kristus jako Syn Boží sedí na pravici Boží. Co znamená toto úsloví? Kristus jako Bůh jest druhá božská osoba, s Otcem a sv. Duchem soupodstatná. Mezi Otcem a Synem není rozdíl mimo ten, že Otec je bez původu, sám od sebe, Syn pak od věčnosti od Boha zplozen. Otec a Syn nejsou dvě bytosti, nýbrž jedna, nebo jest jen jeden Bůh. Nemohou tedy Otec a Syn býti jinak vedle sebe nežli podle otcovství a synovství. Poněvadž Syn jest věčná Moudrost Boha Otce, má úsloví „Syn sedí na pravici boží“ ten smysl, že Bůh Otec všechno činí skrze Syna, t. j. skrze svou Moudrost, že Syn jest jako pravice Otcova, že se skrze něho projevuje na venek Boží všemohoucnost. Zdali totéž lze říci o Kristu jako člověku? Nikoliv. Člověčenství Kristovo se skládá z lidské duše a z lidského těla a je stvořené. Není tedy soupodstatné s Bohem, ani jedna bytost s Otcem a sv. Duchem. Svět byl stvořen mnoho tisíc let dříve, nežli se Syn Boží vtělil. Nebylo tedy člověčenství Kristovo při stvoření nijak činné. Když tedy říkáme o Kristu, že sedí na pravici Boží, že skrze něho Bůh stvořil svět a pod., máme na zřeteli Krista jako druhou božskou osobu a dáváme úsloví smysl právě uvedený, anebo říkáme tak proto, že pro spojení božství a člověčenství v Kristu smíme říci o Kristu člověku, co patří jen Kristu Bohu a naopak o Kristu Bohu, co patří jen Kristu člověku. Tu mluvíme tak, jako když říkáme: Bůh trpěl na kříži anebo člověk je druhou božskou osobou.

Mysleme druhý případ: Kristus člověk sedí na pravici Boží. Jaký smysl má toto úsloví? Tu znamená: Kristus došel po práci cíle a odpočívá v slávě své. Usedl říkáme o člověku, jenž došel, kam chtěl, anebo dokončiv práci, již si předsevzal, odpočívá! Na pravici Boží znamená, že mu dal Bůh moc nad všelikým tvorstvem, že ho učinil nad ním jako svým zástupcem v řízení tvorstva. Celé úsloví „sedí na pravici Boží“, myslíme-li na Krista člověka, znamená tedy, že Kristus jako člověk je u cíle v slávě věčné a že jest od Boha učiněn králem nebe a země. P. Ježíš byl u cíle a králem všeho tvorstva vlastně hned od vtělení. Kdo je u cíle? Kdo má v duši blažené patření na Boha. Pán Ježíš měl hned od vtělení blažené patření na Boha. Podstatně se nezměnilo, ať ležel v kolébce anebo vstal z mrtvých anebo v nebi zaujal trůn krále. Také byl pro důstojnost synovství Božího od narození králem tvorstva, kteroužto moc též

nejednou ukázal, na př. divy nad přírodou, lidmi a zlými duchy. Ale na zemi byl prostičký vnějškem, blažené patření se nerozlévalo na tělo, trpěl, kdežto v nebi je i vnějškem velebný a ode všech uznaný král nebe i země. Který z obou významů máme na mysli, když říkáme v apoštolském vyznání víry: sedí na pravici Boha Otce všemohoucího? Zajisté druhý. Vyznáváme, že Kristus jako člověk je oslaven a povýšen.

Ještě se lze tázati, může-li se Kristus zjevit na zemi ve vlastní podobě a učinil-li tak někdy. Že se může zjevit v přijaté podobě, rozumí se zajisté samo sebou. Také může ukázati do jisté míry svou nebeskou oslavu. Zjevil-li se někdy skutečně? V přijaté podobě ano, nebo čteme v životech svatých nejednou, že se jim zjevil. Vzpomeňte na př. na zjevení sv. Marii Marketě Alacoque, když jí ukázal své srdce a ji vyzval, aby úctu jeho šířila. Zjevil-li se někdy v své slávě, pokud lidskému oku je dostupno ji viděti? Sv. Otcové míní, že se takové zjevení stalo snad sv. Pavlu na cestě do Damašku.

Tolik o slovech: sedí na pravici Boží. Zaleť duchem do království nebeského. Můžeš-li sečísti duše, které došly věčné slávy? Všechny jsou oslavené, všechny blažené. Stupeň jejich oslavy a blaženosti je různý, ale to nepřekáží jejich dokonalé spokojenosti, nebo v nebi není závisti a každý ví, že má, čeho zasluhuje, v míře svrchované. To jest ta církev Kristova, o níž praví apoštol, že je svatá a bez poskvrny a vrásky. Všichni došli spásy skrze milost, kterou jim Kristus zasloužil. On jest jejich králem božskou důstojností, nevýslovnou svatostí a zásluhou: on si jich dobyl utrpením a smrtí. Také andělé se mu klanějí, uznávajíce ho pánem svým. Dojemně líčí Dante vznešenost Matky Boží. Ale tam, kde popisuje triumfální průvod Kristův, mluví jako u vytržení. A přec znamenáš, že nemá slov, aby vyřkl, co mohutná jeho obraznost vidí a srdce cítí. Naplnilo se o něm, co řekl sv. Pavel: Ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co Bůh připravil těm, kteří ho milují. A Kristus je první z nich, tak blízký Bohu jako nikdo, tak nade všechny vyvýšený jako nebe nad zemí. Rceme i my s anděly a svatými: Veleben budiž Beránek, jenž sňal z nás hříchy, veleben od věku do věku král nebe a země, nechť i nám dá, abychom jednou náleželi k průvodu, jenž ho oslavuje nehynoucími hymnami chvály a díků.

* * *

Vyložil jsem dvě pravdy: vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boží. Hleďme za ním jako učedníci, když vstupoval do nebe, a představme si, jak v neskonale velebnosti zasedá jako král všeho tvorstva na pravici Boží. Jeho člověčenství je toléž, které my máme. Pohled na Krista ukazuje nám, co chystá Bůh těm, kteří věrně plní pozemský úkol svůj, jdouce ve šlépějích božského svého Vykupitele. Temný jest hrob, ale za ním svítí světlo věčné. Tam zalétejme srdcem, abychom se posilovali v bojích života. I ten hrob se jednou otevře a tělo dojde oslavy. Nechť slouží Bohu, nechť se posvěcuje andělským pokrmem. Koruna slavná, nehynoucí koruna vítězná kyne nám. Ať ji dojdeme skrze Ježíše, Pána a Spasitele svého.

XXVI. Kristus učitel.

Již několikrát jsem uvedl výrok, že člověk dědičným hříchem pozbyl darů nadpřirozených a raněn byl v darech přirozených. Toto zranění v darech přirozených se označuje zpravidla větami, že rozum člověka byl zatemněn a vůle nakloněna ke zlému. Vykoupením byl nám vrácen hlavní a nejdůležitější dar nadpřirozený, posvěcující milost. Milost posvěcující a zvláště pomocné milosti s ní spojené osvěcují také rozum a posilují vůli v dobrém. Tak přispívá vykoupení k tomu, aby byl rozum vyléčen ze své zatemnělosti a vůle ze své náklonnosti k zlému. K milosti přidal Kristus Pán ještě jinou věc, pro osvícení rozumu a posílnění vůle v dobrém neméně důležitou: svou nauku a svůj příklad. Vtělený Syn Boží se stal učitelem lidstva.

Pokolení lidské tonulo v hrozných bludech. Mělo sice vynikající učitele, ale žádný z nich nedovedl poučiti lidstvo o nejdůležitějších pravdách, jež se týkají Boha, života, spasení, každý z nich v něčem bloudil, žádný neměl takové váhy neboli autority, aby lidé mohli bezpečně jeho nauku přijmouti. Bylo třeba učitele, který by světu dal nejdůležitější pravdy, aby mu je dal bez bludu a aby jim dal naprostou jistotu. Tímto učitelem je Kristus. Sv. Pavel dí: „Ježíš Kristus jest nám učiněn moudrostí“ (1 Kor. 1, 30), t. j. on jest vtělenou moudrostí Boží a tím dal moudrost také nám. I stala se věc neslýchaná: prostí rybáři zaplašili pohanské temnoty a stali se učiteli největších duchů světa.

Krista učitele jest třeba světu i nyní, nebo stále je bludů dost a dost. To bylo křiku u nás po převratu, že musí býti škola postavena na základ vědecký. Když se potom páni ohlíželi,

čemu učí tak zvaná věda o Bohu, duši, původu a cíli člověka, o ctnosti a hříchu, o životě za hrobem, shledali, že tápá ve tmách, že jeden hlásá to, druhý ono, že co jeden prohlašuje za vědeckou pravdu, druhý označuje za nesmysl a blud. Proč došla domnělá věda k těm koncům? Že opustila Krista. Kristus přestal jí býti moudrostí, i upadla do temnot. Stále je třeba Krista učitele a bude ho třeba do skonání světa.

Promluvím o Kristu učiteli. Božský učiteli věčných pravd, požehnej nám, abychom poznali, že ty jsi světlo světa (Jan 8, 12).

* * *

1. Pán Ježíš je poslán světu od Boha jako nejvyšší učitel pokolení lidského, aby mu zvěstoval pravdu a vůli Boží. To dosvědčuje Písmo, podání a skutečnost.

Starý zákon ohlašuje Mesiáše jako proroka. Hospodin řekl k Mojžíšovi: „Proroka jim vzbudím ze středu bratří jejich, podobného tobě, slova má vložím do úst jeho a bude jim oznamovati vše, co mu přikáže“ (5 Mojž. 18, 18). Dvě věci si při tomto památném výroku musíme vyložit, co značí slovo prorok a že se výrok vztahuje na Krista.

Písmo sv. jmenuje Mesiáše často prorokem. Slovo prorok označuje někdy muže, jenž oznamuje budoucí věci. Tak užíváme toho slova dnes. Obvyklý význam slova prorok je v Písmě jiný. V Písmě značívá tolik co učitel, zvláště učitel, jenž mluví jménem Božím, vykladač Písma, hlasatel náboženských pravd. Když se Mojžíš zdráhal přijmouti úkol, k němuž jej Bůh povolal, vymlouvaje se, že není výmluvný, pravil mu Hospodin: „Aron, bratr tvůj, bude tvým prorokem“ (2 Mojž 7, 1). Smysl je: ty mu řekneš, co má mluvit, a on bude mluvit za tebe. Školy, v nichž se vzdělávali učitelé zákona, zvaly se školy prorocké. Když sv. Petr píše, že svatí lidé mluvili nadchnutí sv. Duchem, nazývá jejich řeč proroctvím, ačkoliv nezvěstovali budoucích věcí. Slovo prorok značí učitele Božích pravd.

Pán Ježíš zvěstoval mnohé budoucí věci, na př. své utrpení, smrt, znrvýchvstání, zapření Petrovo, zkázu Jerusalema, osudy apoštolů a církve. Byl tedy také prorokem v užším smyslu slova, ale to činil jen proto, aby ukázal, že je od Boha slíbený Mesiáš a Syn Boží. Svůj učitelský úřad pojímal ve smyslu širším. Byl učitelem, aby lidstvu ohlásil nauku, již od Boha přijal, nauku, že jest jeden Bůh v Trojici, stvořitel, vykupitel a posvětitel, že cíl života je věčná blaženost v Bohu, že cesta k němu je život v posvěcující milosti, krátce nauku, jež je uložena

v Písmě a podání, nauku, jež je krátce obsažena v apoštolském vyznání víry a již jeho církev neomylně zachovává a vykládá. V této nauce jsou některá proroctví, na př. že bude věčný soud, ale ta patří k soustavě toho, čemu Kristus učil. Když mluvíme o Kristu učiteli, nemluvíme o něm jako o proroku, jenž ohlašoval budoucí věci, nýbrž jako o učiteli pravd přirozených a nadpřirozených, v církvi uložených. Ten smysl má slovo prorok také ve výroku prve uvedeném. Hospodin mluví v něm o učiteli pravd Božích, jež pošle.

Než vztahuje-li se výrok na Mesiáše? Vztahuje se sice na všechny pravé proroky, které Bůh po Mojžíšovi pošle, ale zvláště na jednoho, největšího. Tím je Kristus. On je poslední a nejdokonalejší ze všech proroků, jejich cíl, král a vrchol, jehož všichni dřívější proroci jen nastíňovali, on jest popředně v onom výroku zahrnut (Hejčl). To dosvědčují apoštolové Filip a Petr. Filip pravil k Natanaelovi: Nalezli jsme toho, o němž psal Mojžíš v zákoně (Jan 1, 45). Má na mysli náš výrok. Sv. Petr mluvil po uzdravení chromého lidu: „Mojžíš pravil: Proroka vzbudí nám Hospodin, Bůh váš, z bratří vašich jako mne, toho poslouchajte ve všem, co bude mluvit vám“ (Skut. 3, 22 n). Potom prohlásil, že tímto prorokem jest Kristus, Syn Boží.

Jiný výrok, zvěstující Krista jako učitele, nalézáme u proroka Isaiáše. Píše: „Duch Hospodinův na mně, neboť Hospodin pomazal mne, abych zvěstoval radost trpícím, poslal mne, abych léčil zkrúšené srdcem, abych hlásal jatým propuštění...“ (Is. 61, 1 n). Slova se vykládají tak, že tu Mesiáš mluví sám o sobě. Když se Pán Ježíš vrátil z pouště do Galileje, zašel také do Nazareta. Podali mu knihu proroka Isaiáše. Spasitel rozvinul závitek a četl místo, z něhož jsem několik slov uvedl. Poté svinuv knihu vrátil ji služebníkovu a posadil se. Oči všech byly upřeny na něho. I řekl: „Dnes se vyplnilo to písmo, které jste slyšeli“ (Luk. 4, 18 n). Prohlásil se tedy Spasitel za učitele Božího, neboť obrátil slovo Isaiášovo, mluvící o Mesiáši jako učiteli, na sebe. Posluchači tomu rozuměli, nebo tak o výroku Isaiášově smýšleli, t. j. že mluví o Mesiáši jako učiteli Božích pravd.

Co Starý zákon předpověděl, v Novém se vyplnilo. Když bylo Pánu Ježíši třicet let, vystoupil jako veřejný učitel a plnil tento úřad do své smrti. Všeobecně se má za to, že trval tři léta. Pán Ježíš vystoupil krátce před velikonocemi a před čtvrtými velikonocemi potom zemřel. Někteří vykladači Písma do-

kazovali, že působil veřejně jen rok, ale jejich pokus neměl úspěchu. Po tři léta putoval Pán Ježíš po sv. zemi od dědiny k dědině, pravidelně jsa provázen učedníky, zvláště apoštoly, a učil, tu v chrámě jerusalemském, tu v synagogách, jichž bylo všude dost, tu s návrší, tu z lodičky, tu v soukromých domech, tu v rozhovorech s apoštoly, farisei, celníky, u Lazara a jinde. Učil jako moc maje, takže zástupové nad jeho učením žasli (Mat. 7, 28 n). Mezi farisei a zákoníky byli zajisté mnozí vynikající vykladači Písma, ale Pán Ježíš učil zcela jinak. My se tomu nedivíme, nebo jeho lidská duše znala vše, čeho bylo Kristu k učitelskému úřadu třeba. Uvedu ještě některé důkazy zvlášť. Před Pilátem řekl Pán Ježíš o sobě: „Já jsem se k tomu narodil a proto jsem přišel na svět, abych svědectví vydal pravdě“ (Jan 18, 37). Jinde pravil: „Slova, která já mluvím vám, nemluvím sám od sebe, ale Otec, který zůstává ve mně, činí ty skutky“ (Jan 14, 10). „Slova, která jsi mi dal, dal jsem jim a oni je přijali a poznali právě, že jsem vyšel od tebe“ (Jan 17, 8).

Těmito výroky ukazuje božský mistr, že je učitel od Boha poslaný a učí pravdám Božím. Proto dí sv. Pavel, že se nám stal Kristus moudrostí.

Svatí Otcové rozvíjejí pravdu, že Kristus jest učitel od Boha světu daný, rozmanitými způsoby. Klement Alex. o tom vydal zvláštní spis (Paedagogus), v němž mimo jiné píše: „Jako lidem v temnotách, tak jest nám bloudícím v tomto životě třeba jistého a bezpečného vůdce. Kristus jest vůdce nejlepší, není slepý, jenž by vedl slepé, nýbrž bystře vidoucí a srdce jímající.“ Sv. Hilarius dí: „Kristus je pro nás svědkem věcí Božích.“ Však bylo by zbytečno, šířiti se o věci tak jasné. Moderní rozumáři, kterým víra v určité pravdy Boží nevoní, praví, že Pán Ježíš žádným věroučným pravdám neučil, nýbrž jen napomínal lid k lásce Boží a bliženské, ale celé Písmo, veškeré podání a zřejmá skutečnost, svědčí proti nim. Celá církev poukazuje od počátku na Krista jako učitele lidstva od Boha poslaného. V dobách pohanských vyvracela jeho naukou bludy pohanské, v dobách klidných pravdy od něho hlásané určovala, objasňovala, rozvíjela. Tak činí dosud. Co je veškerá bohověda nežli badání v pravdách od Krista zjevených? Všem křesťanům jest Kristus od apoštolských dob světlem neomylné a jediné spasitelné pravdy. Čím více k němu lnou, tím více poznávají, že Kristus je světlo světa a že kdo ho následuje, nechodí ve tmách, nýbrž má světlo života (Jan 8, 12), jak dí sv. Jan, anebo

podle slov Pavlových, že Kristus jest jim moudrostí. Naopak vidíme vlastníma očima, že svět, jenž od Krista učitele odstupuje, upadá do bludů, a to do bludů nejednou pošetilých nebo zkázonosných. Nám jsi, Kriste, učitelem Božím. Posiluj nás, abychom kráčeli za tebou a v ničem se od tebe neodchylovali. Ty jsi cesta, pravda a život, ty jsi světlo světa.

2. Kristus není učitel jako jiní, Kristus vyniká nade všechny učitele osobností, moudrostí, naukou a vážou neboli autoritou.

Pohledte na jeho osobu. Kdo jest Kristus? Bůh-člověk. Jako Bůh je pravda sama, jako člověk má v poznání Božím největší účast a proto se zrodil, aby vydal svědectví pravdě! Takového učitele nikdy nebylo a nebude. Pán Ježíš je učitel pravdy svou bytostí, takže každý blud je od něho vůbec vzdálen. Co jsou všechny školy světa? Zřízení pozemská, spravovaná omylným rozumem. Není takové, která by nebyla pobloudila. Jeden jediný učitel je pravda sama, Kristus, jedna je škola, v pravdách Božích neomylná, církev, ovšem ne ze sebe, neboť se skládá též z lidí, ale proto, že Kristus je s ní.

Koho z velikých učitelů lidstva můžete postavit Kristu po bok? Žádného. On jediný je bez stínu omylu, on jediný ozařuje pravdou celý svět. Apoštol volá: „Viděli jsme slávu jeho, slávu jako jednorozeného od Otce, plného milosti a pravdy.“ (Jan 1, 31). Co máme říci my, kteří vidíme, že Kristus po dvou tisících let nepozbyl ze své slávy nic, nýbrž stojí před celým světem jako nejvyšší, neomylný, hlasatel božské pravdy? Zdali jednají rozumně ti, kteří ho opouštějí, aby šli za bludičkami časových mínění? Jejich nemoudrost vymstí se na nich. Upadnou do bludů a sejdou z cesty spásy.

Pohledme na moudrost Kristovu. Jako člověk měl blažené patření již na zemi. Věděl tedy vše to, co vidí svatí, patříce na Boha. Věděl víc, neboť jeho světlo slávy bylo větší nežli jaké mají svatí. Měl vlité vědomosti všech věcí, které souvisely s vykupitelským jeho úřadem, vědomosti věcí nadpřirozených i přirozených, vědomosti věcí minulých, přítomných a budoucích. Moudrost jeho nebyla moudrost lichá, nýbrž pravá. Pravá moudrost posuzuje vše z posledních příčin a cílů. Poněvadž poslední příčina a cíl všeho jest Bůh, pohlížel Kristus na všechno v tomto světle. Proto jeho nauka jest nejen neomylně pravdivá, nýbrž vede také k životu moudře zřízenému. Je nejen naučná, nýbrž i životná, praktická. Kdo se jí řídí, má účast v moudrosti Kristově. Jeho život je vznešený a záslužný. On se stává též světlem, nebo jak dí sv. Pavel, moudrostí.

Pohledme na nauku Kristovu. Je dokonalá. Mohla by ovšem býti ještě dokonalejší, neboť Bůh mohl skrze Pána Ježíše zjevití nám ještě více, mohl od lidí ještě více žádati. Ale v poměrech, v kterých žijeme, nelze si mysliti nauku dokonalejší. Kdyby bylo lze něco lepšího postavit na její místo, lidé by byli tak učinili. Pokoušeli se o to, ale výsledek byl vždy žalostný. Nauka Kristova je bez omylu, ozařuje jasně hlavní pravdy přirozené, na př. že je jeden Bůh, že všechno je od Boha stvořeno, že je duše lidská nesmrtelná, že Bůh dobré odměňuje a zlé tresce, že ctnost činí lidi šťastnými a hřích nešťastnými, že rodina je nerozlučný svazek jednoho muže a jedné ženy, že rodiče jsou zástupci Boží, ale zároveň odpovědní Bohu za řádné vychování dětí, že majetek je posvátný a j. K tomu přidává velebné nauky nadpřirozené o Kristu, Matce Boží, svátostech, milosti, mši sv., blaženém cíli všech a j. Tato nauka je prostá a vznešená zároveň, uspokojuje mysl nevzdělanou i ducha vyspělého, je těšivá, budí radost ze života pozemského a dávající jistotu naději na život věčný. Skýtá mocné prostředky proti tělu, světu i ďáblu. Nežádá více, nežli člověk může, ale zároveň dává možnost k největší dokonalosti. Zkušenost ukazuje, že je základem všeho pokroku. Kde je opuštěna, vznikají bludy rozumové, zvláště o účelu života, a bědy společenské, zvláště sobectví, nespravedlnost, tělesnost, požívačnost, na konec války a revoluce. Dějiny světa ukazují, že jen v Kristu je spása časná i věčná.

Pohledme na váhu nebo autoritu Kristovu. Je nejvyšší. Odporovati nauce Kristově jest odporovati Bohu a pravdě samé. Kdo jí nevěří, je hoden zavržení. Sám Pán dí: „Kdo uvěří, nebývá souzen, kdo neuvěří, již jest odsouzen, poněvadž nevěří ve jméno jednorozeného Syna Božího“ (Jan 3, 18). K apoštolům řekl: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. Protož jdouce učte všecky národy.... a já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa“ (Mat. 28, 18). Nikdo nemá práva zamezovati kázání evangelia, neboť Bůh sám vyslal apoštoly do celého světa. „Proklet má býti“, dí apoštol, „kdo by hlásal jiné evangelium“ (Gal. 1, 8). Váha neboli autorita Kristova je krátce váha neboli autorita Boží. Jeho naukou se musí řídit všecky vědy. Nečiní-li tak, bloudí. Proto církev má povinnost i právo odsuzovati nauky, které odporují nauce Kristově. Tím nebrání pokroku, neboť zamezovati a potírati blud není proti pokroku, nýbrž prospívati mu. Blud je vždy zpátečnictví a škoda, byť se na pohled zdál pokrokem.

To jsou některé rysy nauky Kristovy, jež ukazují, že Pán Ježíš je učitel všeho světa na všechny časy, učitel neomylný, učitel božskou autoritou opatřený. Děkujeme Bohu, že tomu rozumíme. Ať svět se zmítá jakýmkoliv bouřemi ducha a srdce, my, stojíce v nauce Kristově, stojíme pevně na cestě pravdy a spásy.

* * *

Tolik dnes o Kristu jako učiteli, Viděli jsme z Písma Starého zákona, že byl jako učitel lidstva od Boha slíben, a z Písma Nového zákona, že tímto učitelem jest. Dále jsme viděli neskonalou přednost jeho osoby jako učitele a jedinečnou přednost jeho nauky. Tak se stal vpravdě učitelem lidstva a zůstane jím do skonání světa, t. j. z něho mluví moudrost Boží a on činí moudrými ty, kteří jdou za ním. Jako slunce ozařuje svět pravdou Boží. I nynější pohanský svět těží z tohoto světla, třeba Krista jako my nevyznává. My jej vyznáváme jako svého největšího učitele. Co on řekl, přijímáme tak, jakoby to řekl sám Bůh, nebo Kristus Bůh ručí za to, čemu učí Kristus člověk a jeho církev. Posiluj nás, božský učiteli, ve víře v tebe a v tvé pravdy, aby nás vedly ztemnělým údolím tohoto světa tam, kde září v plném jase a oblažují vyvolence patřením na ně v Bohu

XXVII. Kristus učitel.

Vykládal jsem o Kristu učiteli. Vracím se k věci, abych poukázal na některé zvláštnosti učitelování Kristova.

Mnoho bylo a jest učitelů a škol na světě. U Řeků a Římanů byly takové poměry, že bylo lze říci: kolik učitelů nebo škol, tolik různých nauk a také tolik různých způsobů vyučovacích. Zpravidla zjednal si ten, kdo chtěl býti učitelem, povolení, shromažďoval kolem sebe žáky, vedl s nimi rozhovory a tak je seznamoval se svými názory o bozích, světě, člověku. Někdy se to dělo na procházkách. Podobné poměry byly asi také jinde. Křesťanští učitelové a křesťanské školy se lišily tím, že se v nich neučilo, jak se komu zlíbí, nýbrž že u všech byly základem pravdy od Boha zjevené, v Písmě a podání uložené. Přes tuto jednotu bylo mezi učiteli a školami dost růzností. Ten učil hloubavě, onen prakticky, ten vykládal Písmo, onen z něho skládal vyznání víry, jakési to katechismy, a odůvodňoval je, ten učil jen slovy, onen také svatým životem, ten se omezoval na svůj kraj nebo na místo působení, onen jezdil po celém zná-

mém světě. Jaký rozdíl mezi sv. Jakubem, biskupem jerusalemským, který i jako apoštol zůstal přísným Israelitou starozákonního rázu, a sv. Pavlem, který procházel celý svět a vedl proti horlivcům pro Starý zákon dlouholeté prudké boje. Jaký rozdíl mezi sv. Augustinem a Jeronymem, ač byli vrstevníci, mezi školou alexandrijskou a antiochiskou.

Popatřme na zvláštnosti, jež pozorujeme na božském učiteli Ježíši Kristu. U něho to nejsou libůstky, u Krista má vše svůj význam. Sv. Augustin vykládá, že božský mistr učil nejen slovem, nýbrž i mlčením, pohybem, skutkem, krátce vším. Zvláště poukazuje na to, že učil příkladem, t. j. že to, čemu učil, také konal. Nechť naše úvaha přispěje k tomu, aby se na nás plnilo slovo božského mistra: „Já jsem světlo světa, kdo mě následuje, nebude choditi ve tmě, nýbrž bude míti světlo života“ (Jan 8, 12). Pane Ježíši, požehnej nám k tomu!

* * *

1. První zvláštnost, na kterou poukazují, jest, že Pán Ježíš omezil své působení jako učitel na Palestinu; při tom se přizpůsobil životu, jak jej vedli potulní učitelé doby.

Že Pán Ježíš kázal jen Židům, je z evangelií známo. Evangelia uvádějí také hlavní důvod. Tento důvod je, že byl Mesiáš slíben vyvolenému národu. Sám Spasitel to naznačuje. K Samaritance, s níž mluvil u studnice Jakobovy, pravil: „Vy se klaníte tomu, čeho neznáte, my se klaníme tomu, co známe, nebo spása je ze Židů“ (Jan 4, 22). Smysl slov je. Vy máte o Bohu znalost nedokonalou, my máme o něm znalost lepší, a to proto, že náš národ byl od Boha vyvolen, aby z něho vyšel Mesiáš, z té příčiny dostal mnohá zjevení skrze proroky, jež mu Bůh posílal. K ženě kananejské, pohance, která ho prosila za uzdravení své dcery, pravil: „Nejsem poslán leč k zahynulým ovcím domu israelského“ (Mat. 15, 24). Dovolává se vůle Boží, která jej poslala jen k Židům. Důvodu, proč ho poslal Bůh jen k nim, neudává, ale jest zajisté týž, jako prve, totiž, že jim byl slíben. Sv. Pavel píše: „Ježíš Kristus se stal přísluhovatelem obřízky pro pravdu Boží, aby potvrdil zaslíbení otcům děnā, pohané však pro milosrdenství Boží“ (Srov. Řím 15, 8). Smysl je: Kristus se narodil z vyvoleného národa, poněvadž byl Židům slíben, proto měli Židé jaksi právo, aby působil nejdříve mezi nimi a aby byli přijímáni nejprve do církve. Že jsou do církve povoláni také pohané, je skutek milosrdenství Božího.

Důvtip bohoslovců nalezl ještě jiné důvody, proč Kristus omezil své působení jen na sv. zemi. Uvedu některé podle sv. Tomáše Akv.

Bůh chtěl ukázati, že jest v svých slibech věrný. Mesiáš byl pro věrnost některých praotců slíben vyvolenému lidu. Národ se úmluvě, kterou Bůh s ním učinil, všelijak zpronevěřoval, Hospodin jej za to trestal, ale slibu svého nezrušil. Proto Mesiáš se stal, jak dí sv. Pavel, přísluhovatelem obřízky, t. j. působil jen u Židů, u nichž obřízka byla znakem příslušenství k národu. Pán Ježíš kázal jen Židům dále proto, aby ukázal, že příchod jeho je od Boha, neboť Bůh činí vše v pořádku. V čem záleží tento pořádek? V tom, že Židé byli Bohu tehdy nejblíže. Ke komu měl Mesiáš přijíti, když celý svět tonul v modlářství? Jen Židé ctili pravého Boha. Pořádek žádal, aby byla spása hlásána nejprve jim. Pán kázal dále jen Židům, aby, jak podotýká sv. Jeronym, neměli výmluvy a nemohli říci: nepřijali jsme ho, protože kázal pohanům a Samaritánům. Pán Ježíš kázal dále jen Židům, poněvadž si moc a vládu nad pohany zasloužil svou smrtí na kříži. V tom smyslu praví sv. Pavel: „Ponížil sám sebe, stav se poslušným až k smrti a to k smrti kříže, proto také Bůh povýšil ho a dal mu jméno, které jest nade všecko jméno, aby ve jménu Ježíšově pokleklo veškeré koleno“ (Fil. 2, 8 n). Proto nechtěl pohanům kázati leč až po zmrtvýchvstání. Učinil tak skrze apoštoly, hlavně skrze sv. Pavla, jehož si k tomu zvlášť vyvolil.

To jsou důvody, proč Pán Ježíš kázal jen v svaté zemi. My si z nich vezmeme k potěše důvod, že Bůh jest věrný v svých slibech. I na nás se vyplní jeho zaslíbení, nepohrdneme-li jimi. Toho my neučiníme, nýbrž budeme v ně vždy pevně doufati; důvěra naše nás nezklame.

2. Druhá zvláštnost u Krista učitele jest, že neuložil své nauky v spisech, nýbrž hlásal ji jen ústně. Bohoslovci se opět táží po příčině této zvláštnosti. Uvedu jejich důvody podle sv. Tomáše Akv.

Vznešenému učiteli přísluší vznešený způsob učiti. Nejlepší způsob učiti je mluvit k rozumu a srdci. Tak si vedli tehdejší vynikající učitelé jako Pythagoras, Sokrates, Philo a j. Někteří také psali, ale více jen nahodile. Hlavní způsob učiti byl, vykládati ústně a zakládati školy žáků, kteří nauku učitelů přijímali a dále rozváděli. Kristu, učiteli nejvznešenějšímu, příslušelo tedy, aby učil ústně. Tento způsob souhlasí také nejlépe s jeho naukou, jejímž účelem jest nejen dáti nějaké vědomosti,

nýbrž také, a to hlavně, vésti prakticky k Bohu. Nauka křesťanská je tak vznešená, že jí kniha nemůže pojmuti. Sv. Jan dává na konci svého evangelia: „Jest ještě mnoho jiných věcí, které učinil Ježíš, kdyby se napsaly, každá zvlášť, myslím, že by celý svět neobsáhl těch knih, které by se musily napsati“ (Jan 21, 25). Sv. Augustin praví k těmto slovům, že apoštol sloven svět nemíní prostor, nýbrž schopnost čtenářů; o té míní, že by nestačila. Mimo to by lidé ulpěli na slovech, neviděli by v nich nic víc, nežli co značí, i unikly by jim hlubiny osoby Kristovy. Křesťanství se mělo šířit pořádkem, který od Krista byl začat. Spasitel si vyučil učedníky a učedníci měli pak učit jiné, on je vyučil soukromě, oni měli potom učit veřejně. Jednou řekl k nim: „Co vám pravím ve tmě, povězte na světle, a co slyšíte v ucho, hlásejte na střechách“ (Mat. 10, 27). Mohla-li jakákoli kniha nahradit apoštolům to, co měli z úzkého styku s božským mistrem? A byla by kniha tak přesvědčovala posluchače apoštolů jako jejich živé slovo, prodchnuté vírou a láskou, jež měli ze styku s Kristem? Apoštolové potom leccos napsali. Sv. Augustin říká, že v nich psal Kristus. Jak zabezpečil Pán Ježíš svou nauku pro budoucnost? Zřídil učitelský úřad a opatřil jej neomylností ve věcech víry a mravů. Bez tohoto opatření nestačila by sebe lepší kniha, protože by si ji každý vykládal podle své chuti. Zdaž nečiní tak bludaři i se sv. Písmem? Neomylnému úřadu sluší více živé slovo nežli kniha, nebo jemu nejde o nějakou filosofii, nýbrž o nauku spásy. Konečně sluší nezapomínati, že Kristus učil nejen zevně slovy, nýbrž osvětcoval také vnitřně mysl posluchačů a dával jejich srdci milost povzbuzení. Tak pomáhal také apoštolům a pomáhá všem hlasatelům své nauky. To může ovšem jedině on. Vyznati třeba, že chrániti učitelský úřad bludu, aby nauka Páně zůstala neporušena, a pomáhati věrozvěstům milostí, jež osvětluje rozum a otvírá srdce, jest věru způsob učiti, který sluší učiteli božskému. Tak dospíváme k pevné a živé víře také my, milost Kristova nám pomáhá a neomylný učitelský úřad nám dává jistotu, že věříme dobře. Božský učiteli, uč nás a zachovej nás v nauce své.

3. Třetí zvláštnost Krista učitele je, že učil nejen slovy nýbrž i příkladem. Bylo a jest dosti učitelů, kteří svítili a svítí krásnými ctnostmi. Měli jsme spolužáka, snad nejlepšího v třídě. Byl chudý a vydržoval se hodinami. Jednou onemocněl a musil do nemocnice. Denně prosil, aby ho pustili, že má dobrou hodinu, aby o ni nepřišel. Profesor, jenž ho navštívil,

ho upokojil. Zaručil se mu, že o hodinu nepřijde. Student si poležel v nemocnici dva měsíce. Kdyby ji byl dříve opustil, byla by to bývala jistě jeho smrt. Spěchal do hodiny. Měl přece jen strach, nepřišel-li o ni. Nejen o ni nepřišel, nýbrž dostal odměnu, jakoby byl učil. Nechtěl jí přijmouti. Jen vezměte, řekli mu, patří vám. Pan profesor vás zastával a pravil, že odměna patří vám. Chápete, že takový profesor byl ctěn a milován. Jsou učitelé, kteří hlásají spravedlnost a také ji konají, úctu k Bohu a také ji plní, dobrotu a také se jí vyznamenávají. Než co je to proti učiteli Kristu! Jak jej líčí evangelia? jak apoštolské listy? jak podání? Jako nejskvělejší příklad dokonalosti a ctností, jehož třeba následovat.

Slyšme nejprve, co praví Pán Ježíš sám o sobě. Dí: „Já jsem světlo světa, kdo mě následuje, nebude choditi ve tmě, nýbrž bude míti světlo života“ (Jan 8, 12). Slovo následovati znamená jen víru v Krista, nýbrž také, a to hlavně, připodobňovati se mu v smýšlení a jednání. Toto následování je nutné pro každého, kdo chce býti účasten věčného života. Opět dí: „Já jsem cesta, pravda a život“ (Jan 14, 16). Slova ta platí vlastně o božské bytosti Kristově, ale potom také o jeho bytosti lidské a ukazují, že život Pána Ježíše, spojený s božstvím, je svrchovaně dokonalý a proto nejdokonalejším vzorem pro nás. Na dvě věci poukazuje při tom Spasitel zvlášť. Praví: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sám sebe a vezmi kříž svůj každodenně a následuj mne“ (Luk. 9, 23). Těmi slovy praví, že první podmínka následování a stálá cvičba jsou: přemáhej nezřízenosti, nes statečně denní své kříže. Jindy jmenuje dvě ctnosti, v nichž chce býti následován. Praví: „Učte se ode mne, nebo jsem tichý a pokorný srdcem.“ Mysleti musíme nejen na tyto dvě, nýbrž na všechny, které patří k dokonalosti a jež na Kristu září. Výslovně dí apoštolům, když jim umyl nohy: „Příklad dal jsem vám, abyste i vy činili tak, jak jsem já činil vám“ (Jan 13, 15). Nemyslí ovšem jen na pokoru, kterou mytím nohou projevil, nýbrž na všechny projevy bratrské lásky a na ctnosti vůbec. Z těchto několika ukázek vidíme, že Kristus sám prohlašuje sebe za vzor, jehož třeba následovati. Křesťané ho následují a dospívají k dokonalosti, které někdy sám Bůh dává svědectví. Máme-li my něco vpravdě dobrého na sobě, máme to odtud, že se vědomě nebo bezděky připodobňujeme božskému mistru.

Co píší v této věci apoštolové? Sv. Pavel dí, že ten, kdo nemá ducha Kristova a jehož život nesouhlasí se životem Kristovým,

není synem jeho a nebude dědicem království (Řím 8, 8 n). To ukazuje názorně přirovnáním, že Kristus jest hlavou, my jeho údý (1 Kor. 12, 12). Údy a hlava žijí týmž životem. Proto pravil o sobě, že žije ne on, ale že žije v něm Kristus (Gal. 2, 20). Důrazněji nelze snad ani vyjádřiti, že Kristus musí býti vzorem našeho života a že musíme žíti, t. j. smýšleti a jednati, jako on. Jindy touž myšlenkou provádí úslovím, že musíme obléci Krista. Píše: „Všichni, kteří jste byli v Kristu pokřtěni, Krista jste oblékli“ (Gal. 3, 27). Obléci Krista značí následovati Krista, připodobňovati se mu smýšlením a jednáním, osvojovati si jeho ctnosti. Týž smysl mají slova apoštolova, když píše, že pro své milé křesťany všecko snáší, aby se v nich utvářil Kristus (Gal. 4, 19). A jak horuje, jak je napomíná, aby byli živými obrazy božského mistra! Píše: „Buďte následovníky mými, jako i já jsem následovníkem Kristovým“ (1 Kor. 11 1). „To smýšlení mějte v sobě, které bylo v Kristu Ježíši“ (Fil. 2, 5). „Ti, kteří jsou Kristovi, ukřižovali tělo své i s vášněmi a žádostmi“ (Gal. 5, 25). Tak sv. Pavel. Ostatní apoštolové psali a kázali jako on. Všichni ukazovali na Krista jako na učitele, který to, čemu učil, také konal, který je nejdokonalejší vzor všech ctností, jehož musí následovati každý, kdo chce dojíti k dokonalosti zde a k spáse na věčnosti.

Sv. Otcové velebí jedněmi ústy Krista jako nejdokonalejšího, jediného učitele lidstva a napomínají věrné horoucími slovy, aby jej následovali. Laktanc praví, že vtělení Syna Božího je právě proto tak vhodné, jelikož se tím dostalo světu nejlepšího učitele a nejdokonalejšího vzoru pro život. Sv. Ambrož dí, že se tak stal lékařem našich nemocí. Píše: Byl pokoušen a trpěl, abych věděl, jak pokoušen jsa zvítězím a abych měl útrpnost s jinými. Zvítězil zdrženlivostí, zvítězil pohrdaje bohatstvím, šlapaje ctižádost, míjeje nestřídmost, zavrhuje ne slušnosti, abych já činil podobně.... O vzácný léku proti našim vadám a hříchům. Sv. Augustin líčí ctnosti Pána Ježíše a dodává Tento lék je takový, že lepšího nelze mysliti. Která pýcha může býti zhojena, nevyléčí-li ji pokora Syna Božího? Která lakota zhojena, nevyléčí-li ji chudoba Syna Božího? Která zlost zhojena, nevyléčí-li ji trpělivost Syna Božího? Která bezbožnost zhojena, nevyléčí-li ji láska Syna Božího? Která bázlivost zhojena, nevyléčí-li ji zmrtvýchvstání Syna Božího? Podobně ostatní sv. Otcové. Někdy zdůrazňují, že Pán Ježíš přímo své jednání tak řídil, aby bylo lidstvu příkladem. To ukazují na jeho narození, chudobě, práci, volbě apoštolů,

utrpení, krátce na celém životě Páně. Tak činí obšírně a podrobně na př. sv. Jan Zlat. Někdy zase zdůrazňují, že podstata křesťanského života záleží v tom, abychom, jak dí sv. Pavel, oblékli Krista, v Krista se přetvářeli, duchem jeho žili. Tak na př. sv. Lev Vel.

Že v Kristu dokonalost lidská dostoupila nejvyššího stupně, víme a já se o tom dnes nebudu šířit. Táže se však: Kde jest důvod této jediné na světě dokonalosti? Odpověď jest: Záleží ve spojení lidské bytosti Kristovy s božstvím. Čím více se kdo přibližuje k Bohu, čím více v sobě zobrazuje dokonalost Boží, tím je dokonalejší. Podobenka je tím dokonalejší, čím podobnější je tomu, jejž představuje, nebo tím má v jeho bytosti větší účast. Svatí byli dokonalí, že byli s Bohem spojení, zobrazovali v sobě jeho bytost, měli v ní značnou účast. A Kristus? Kdo je tak spojen s Bohem jako on? Kdo má v božství takovou účast jako on? Nikdo, ani anděl, ani Matka Boží, on jediný je Půh a člověk zároveň. Proto chápeme, proč Kristus může být a je nejdokonalejší učitel člověka, proč může být a je příkladem všem, mladým i starým, mužům i ženám, Řekům, Germanům, Slovanům, Indům, krátce všem zemím, věkům, plemenům, jazykům. Proto platí a věčně platiti bude slovo jeho: Já jsem světlo světa, kdo mne následuje, nebude choditi ve tmě, nýbrž bude míti světlo života.

* * *

Vykládal jsem o zvláštnostech Krista učitele. Uvedl jsem tři: že omezil svou působnost jen na sv. zemi, že nepsal, nýbrž založil neomylný úřad učitelský, aby jeho nauku zachoval a hlásal, že učil a stále učí příkladem, jsa nejvyšším vzorem dokonalosti. Pokračovatelem Krista učitele je jeho církev, zvláště její učitelský úřad. Že jeho nauku bez porušení zachovává, hlásá a rozvíjí, nemá ze sebe, nýbrž od něho, jelikož je s ní a dal jí ochranu sv. Ducha. Vede se jí při tom jako jejímu mistru. Mnozí slyší nauku Páně, ale jdou chladně dál. Mnozí slyší a povstávají proti ní, ano i proti Kristu a jeho církvi. Než jako Kristus zvítězil, vítězí i jeho nauka. Církev trvá a plodí hojně těch, kteří nauku Páně přijímají, Krista následují a k dokonalému životu dospívají. Ti jsou potěšením jeho božského Srdce. Těm, jako apoštolům, připravuje místo v svém království.

Božský učiteli, my věříme v tebe a vše, čemu učíš. My na tebe patříme a o tobě rozjímáme, abychom tě poznali a tvůj

obraz si zaštěpovali do srdcí svých. Božský učiteli, pomáhej nám, abychom si mohli říci se sv. Pavlem: Nežijeme již my, ale žiješ v nás Ty, Kriste a Pane náš.

XXVIII. Kristus velekněz.

Vlastní jméno P. Ježíše jako Vykupitele jest Kristus. Slovo Kristus znamená pomazaný, totiž olejem. V Starém zákoně byli k úřadu olejem mazáni proroci, kněží a králové. Posvěcení olejem na proroka se vypravuje v třetí knize královské. Bůh nařídil Eliášovi, aby v Damašku pomazal Elizea na proroka; Eliáš to vykonal. Příklad posvěcení krále máme hned na prvním králi Saulovi, jehož z rozkazu Hospodinova Samuel pomazal olejem k hodnosti královské. Svěcení na kněze se dělo před Sinai, kde Bůh dal lidu svůj zákon. Syny Aronovy pomazal olejem na hlavě, ostatní muže z pokolení Levi na ruku. To vše se dělo, aby předobrazem byl trojí úřad toho, jenž je pomazán způsobem zcela zvláštním, jediným a jenž se proto zval Kristus, t. j. pomazaný po výtce. Pán Ježíš nebyl posvěcen zevně olejem, nýbrž uvnitř svatostí, jež plynula na jeho člověčenství ze spojení s božstvím.

Vykoupení je dokončeno, ale na nás jest, abychom si je přivlastnili. To činíme, když Krista uznáváme za nejvyššího učitele, od Boha nám poslaného, neboť tu přijímáme jeho sv. nauku, kterou skrze církve hlásá. To činíme, když Krista uznáváme za nejvyššího kněze, neboť tu konáme úkony od něho ustanovené, jimiž nám uděluje milost, zaslouženou pro nás smrtí na kříži. Hlavní tyto úkony jsou sv. svátosti, křest, kterým dostáváme posvěcující milost a stáváme se dítkami Božími, pokání, kterým ztracené milosti nabýváme znova, sv. eucharistie, v níž nám připravuje duchovní pokrm, aby duše zůstala silná a vytrvalá v dobrém, podobně ostatní svátosti. Osvojujeme si vykoupení, když Krista uznáváme za nejvyššího krále, neboť tu jeho přikázání plníme, s důvěrou se k němu obracíme, na milosrdný jeho soud spoléháme.

O Kristu učiteli jsem vykládal. Nyní promluvím o velekněžském úřadě Pána Ježíše. Korunovaný pěvec o něm napsal: Ty jsi knězem na věky podle řádu Melchisedechova (Žalm 109, 4). Dnes o Kristu jako veleknězi. Kněz má moc žehnati. Rceme k Ježíši Kristu: Veleknězi náš, požehnej našemu rozjímání, abychom poznali krásnou pravdu o tvém velekněžském úřadě.

* * *

1. Nejprve se otažme: kdo je kněz? Odpověď dává sv. Pavel. Píše: „Každý velekněz je brán z lidu a ustanovuje se pro lidi ve věcech, které se vztahují k Bohu, aby přinášel dary a oběti za hříchy. Je obklíčen slabostí, aby mohl lítost mít nad nevědomými a bloudícími. A nikdo nebere té důstojnosti sobě sám, nýbrž ten, kdo je poslán od Boha, jakož i Aron“ (Srov. Žid. 5, 1 n). Když slova sv. Pavla rozeberete, dostanete čtyři známky, jež označují stav kněžský.

První známka je v slovech, že každý velekněz je brán z lidu. Apoštol jimi praví, že kněz je z lidu vzat neboli od lidu oddělen. Proč je z něho vzat neboli oddělen? Poněvadž zastává zvláštní úřad, totiž všecko to, co se týče služby Boží. U všech národů usedlých, kteří se dodělali nějaké vzdělanosti, byl zvláštní stav kněžský. Určité osoby byly určeny k službě Boží při chrámech. Proto se vzdělávali v bohovědě, vedli život podle zvláštních pravidel, slavu přiměřených, nosili zvláštní šat a j. U Israelitů byl od Boha určen, k duchovnímu stavu kmen Levi, k stavu kněžskému rod Aronův z téhož pokolení, a to navždy. Hospodin sám určil jeho povinnosti a práva. Když sv. Pavel psal uvedená prve slova, měl na mysli tyto poměry starozákonní a obracel je na Krista a kněžství novozákonní. Kněz je tedy osoba oddělená od lidu k službě Boží.

Druhá známka stavu kněžského je v slovech: Ustanovuje se pro lidi ve věcech, které se vztahují na Boha, aby přinášel dary a oběti za hříchy. Podle nich je kněz prostředníkem mezi Bohem a lidmi a tento úřad vykonává tím, že se za lid modlí, koná náboženské obřady, zvláště oběti. Hlavní úkon kněžský je obět. Ve vlastním smyslu slova je knězem ten, kdo mocí svého úřadu přináší Bohu oběti. Slovem obět se rozumí pravá obět, nikoli nějaký dar. Sv. Pavel, má na mysli poměry starozákonní, míní oběti, jak se tehdy konaly, zvláště oběti krvavé. Kde není oběti, není kněze, a není úcty, která Bohu náleží. Protestanté nemají kněží, aspoň němečtí protestanté nikoliv, neboť Luther odstranil obět. Tato druhá známka, že totiž kněz je prostředníkem mezi Bohem a lidmi a že jest jím hlavně obětí, jest nejhlavnější rys kněžského úřadu.

Třetí známka je obsažena v slovech: Je obklíčen slabostí, aby mohl lítost mít nad nevědomými a bloudícími. O čem poučuje kněz? O věcech, jež se týkají Boha a spásy duše. Zvláště má pomáhati od hříchů. Poněvadž sám je z lidu, vydán jsa všem slabostem smrtelných lidí, hodí se k tomuto úkolu.

Vlastní bídy ho učí, aby měl s bídami bližních soustrast a pomáhal ochotně.

Čtvrtá známka kněžského stavu je v slovech: Nikdo nebéře té důstojnosti sám sobě, nýbrž jsa povolán od Boha, jakož i Aron. Tato známka je rovněž význačná. Jen ten je knězem, kdo je od Boha k tomu stavu povolán. Kdo je povolán od Boha? Koho církev přijme a vysvětit. Bůh ovšem volá milostmi, ale třeba též povolání zevního. Aron byl povolán skrze Mojžíše, novozákonní kněz je povolán skrze církev. U pohanů bylo třeba ustanovení od příslušné vrchnosti.

To jsou hlavní známky kněze. Je-li Kristus knězem, musí tyto známky míti. Máme tedy úkolem ukázat, zda-li je má.

U Pána Ježíše shledáváme známku prvou. Je z lidí. Proto se stal Syn Boží člověkem, přijav naši lidskou přirozenost, aby byl jedním z nás, kost z kosti naší, krev z krve naší. Ale jako je z nás, tak jest ode všech oddělen k službě prostředníka, k vykupitelskému dílu.

U Pána Ježíše nalézáme známku druhou. Pán Ježíš je prostředníkem mezi námi a Bohem. Byl prostředníkem na zemi, nebo nás vykoupil, jest jím na nebi, nebo se za nás přimlouvá. Jak prostředkoval na zemi? Modlitbami, zvláště smrtí. Jeho smrt byla pravá oběť. Byl tedy knězem. Kněžský znak zůstal mu na věky. Sv. Pavel píše: „Máme velekněze, který se posadil na pravici trůnu v nebesích...“ Opět: „Kristus vstoupil jako velekněz ne skrze krev kozlů, nýbrž skrze vlastní krev vešel jednou pro vždy do velesvatyně, zjednav vykoupění věčné...“ Vyličiv nedokonalý očištný vliv starých obětí, dokládá: „Čím spíše krev Kristova, jenž sebe sama obětoval jako oběť bezúhonnou Bhu, očistí svědomí naše (Žid. 8, 1 n); (9, 11 N). Má tedy Pán Ježíš hlavní rys kněžský, obětoval sebe sama na vykoupění světa.

Pán Ježíš má třetí známku kněžství, milosrdnou lásku k nevědomým a bloudícím. Sv. Pavel píše: „Nemáme velekněze, jenž by nemohl míti soucitu s našimi slabostmi, nýbrž takového, který byl podobně jako my zkušěn ve všem, kromě hříchů“ (Žid. 4, 15). Hodí se, aby byl vůdcem a přimlůvcem slabých lidí, nebo zakusil všechny bědy lidské, i má s nimi soustrast. Hřichu neměl, ale viděl bídu hřichu a zakusil ji, když za hříchy naše trpěl.

Pán Ježíš má čtvrtou známku kněžskou. Neučinil sebe prostředníkem sám, nýbrž byl k tomu od Boha vyvolen. Sv. Pavel píše: „Tak ani Kristus neosobil si sám důstojnosti velekněžské,

nýbrž (dal mu ji ten), jenž k němu pravil: Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe“ (Žid. 5, 5). Tato známka jest, jako známka druhá, zvlášť význačná.

Je tedy Pán Ježíš knězem, nebo má známky kněžského úřadu, zvláště druhou a čtvrtou, prostředkoval mezi námi a Bohem obětí své smrti a byl k tomu od Boha vyvolen. Vedl jsem důkaz ze sv. Pavla. Mohl jsem uvésti jiné novozákonní spisovatele. Volil jsem Pavla, poněvadž v listě k Židům jedná o věci nejobšírněji a nejdůkladněji.

2. Mohli byste se tázati, byl-li Pán Ježíš jako kněz v Starém zákoně nastíněn? Otázka oprávněná. Když Starý zákon připravoval na zákon Nový, když hlavní myšlenka Starého zákona je myšlenka mesiánská, možno právem očekávati, že v něm je nejhlavnější úřad Páně předobrazen a předpověděn. Pravím nejhlavnější úřad, nebo naše vykoupení, jež se stalo obětí na kříži, je především úkonem kněžským. Podívejme se tedy do Písma Starého zákona. Věc ta je i proto významná, že sv. Pavel ukazuje právě na Starém zákoně velikost kněžství Ježíšova a velikost novozákonního kněžství vůbec.

Otevřme knihu proroka Isaiáše, jenž o budoucím Mesiáši mnoho napsal. Dí o něm, že pokropí národy mnohé (Is. 52, 15). Co znamená slovo „pokropí“? Je vzato z krvavých obětí. Při krvavých obětech zachytil kněz do mísky krev zabité žertvy. Touto krví pokropil oltář a lid. Byl to úkon číře kněžský. V něm záležela vlastní obět. Zabití zvíře mohl i levita, tylíti krev na oltář a pokropiti jí lid směl jen kněz. Praví tedy Isaiáš, že budoucí Mesiáš přinese krvavou obět, t. j. že bude knězem. Aby nebylo pochybnosti, jakou obět míní, líčí v následující hlavě živými a pohnutlivými barvami Mesiáše zmučeného, probodeného, potupeného. Tak nejhlavnější část knihy Isaiášovy obsahuje proroctví o Mesiáši jako knězi, jehož krvavá obět bude záležití ve vykupitelské smrti. A tato smrt vykoupí mnohé národy. Toto úsloví znamená v řeči biblické všechny lidi.

Jiné neméně významné proroctví je v žalmu slodevátém. Žalmu toho se dovolávají evangelisté, sv. Pavel, ano sám Kristus. Uvedu z něho jeden výrok. Prorok dí: „Přisáhal Hospodin a nebude toho želeť: Ty jsi kněz na věky podle řádu Melchisedochova“ (Žal. 109, 4). Melchisedech byl králem a knězem. Kdysi čtyři nepřítelští králové přepadli krajinu sodomskou a gomorskou, pobrali obyvatelům všecken statek, též Lota a majetek jeho odvedli. Když to uslyšel Abraham, bral se

za lupiči, přepadl je a všecku kořist jim odňal. Tu mu král salemský Melchisedech vyšel vstříc a obětoval chléb a víno, nebo byl knězem Boha nejvyššího (1 Mojž. 14, 18 n). Skladatel žalmu stodevátého naráží prve uvedenými slovy na tuto událost a obrací ji na Mesiáše. Sv. Pavel vykládá jeho slova o Kristu. Činí to takto: „Jako Melchisedech byl knězem Boha nejvyššího, tak jest jím také Kristus“ (Žid. 10, 21). Jako je Melchisedech králem, tak jest jím i Kristus (Žid. 1, 13). Jako je Melchisedech zván králem spravedlnosti, tak jest jím i Kristus (Žid. 1, 8). Jako byl Melchisedech králem v Salem, kteréžto slovo znamená pokoj, tak i Kristus je králem pokoje (Žid. 10, 12). Jako Melchisedech je bez otce, matky, rodokmenu, ani počátku dní, ani konce života nemaje, tak Kristus, Syn Boží, zůstává knězem na věky (Srov. Žid. 7, 3). Smysl těchto slov apoštolových je: Prozřetelnost božská učinila, že sv. Písmo nevypravuje, ač to činí jindy vždy, nic o králi Melchisedechovi nežli jeho obět. Proč? Aby byl obrazem věčného kněžství Kristova.

Hle, dvě zprávy o kněžském úřadě P. Ježíše z dávné minulosti, duchem Božím spisovatelům vdechnuté. Zdali si můžete přátí jasnějších? Tak Bůh připravuje díla svá staletí napřed, aby víra naše byla svobodná, ale jistá a pevná.

Však na jednu věc třeba ještě poukázat. Sv. Pavel se nespokojil tím, že vyložil pravdu o kněžské důstojnosti božského mistra a podepřel ji vedle bohovědného důkazu také poukazem na žalm stodevátý a krále Melchisedecha. Sv. Pavel ukazuje také na vyvýšenost Krista kněze a novozákonního kněžství vůbec. Měl k tomu vážný důvod. Křesťané jerusalemské byli většinou obrácení Židé. Poměry, v kterých tato první křesťanská obec žila, byly velmi nevýhodné. Židé pohlíželi na její členy jako na odpadlíky, vyloučili je ze synagogy, všemožně je týrali. Proti nádhernému chrámu a skvělé bohoslužbě židovské byla jejich zřízení prostá a chudičká. S královstvím Mesiášovým spojovali všichni Židé představy o lesku a slávě, a církev Kristova neměla z toho nic. Z toho činili námitku, že Kristus není slíbený Mesiáš. Proto se někteří křesťané tamní viklali ve víře. Sv. Pavel napsal jim list, zvaný k Židům, v němž chybné jejich názory opravuje a duchovní velikost Kristovu jim vykládá. Jako základ slouží mu přirovnání kněžství Aronova neboli levitského ke kněžství Kristovu. Abraham totiž dal desátek Melchisedechovi. Divná zajisté věc. Patriarcha, od Boha vyznamenaný, vítěz, dává králi salemskému desátek! Spíše by mělo

býti naopak. Což je Melchisedech větší a Abraham menší? Přírozeně jistě ne. Jak si máme podivnou věc vysvětliti? Sv. Pavel dává odpověď: Melchisedech je předobraz Pána Ježíše a kněžství novozákonního, Abraham jako praděd Aronův představitel velekněze a kněžství levitského. V tom je Melchisedech větší. V Abrahamovi se tedy poklonil starozákonní kněz Kristu, veleknězi novozákonnímu.

3. Ze tří příčin vyniká podle sv. Pavla velekněžství Pána Ježíše nad kněžství staré: větším účinem, mocnějším ustanovením a věčným trváním.

Větší účín. Oběti starozákonní nebyly s to, aby vykoupily lidstvo, usmířily spravedlnost Boží, zasloužily milost, vedly k vnitřní dokonalosti. Proto bylo třeba, aby přišel jiný kněz, jehož obět by řečené účinky měla, Pán Ježíš. Tak se stalo; staré oběti byly pro svou bezmocnost a neužitečnost zrušeny. To si mají křesťané ze židovství pamatovati a netoužiti po tom, co bylo neúčinným obrazem a zašlo.

Mocnější ustanovení. Pán Ježíš byl učiněn knězem věčným úradkem a slavnou přísahou Boží, kdežto staré kněžstvo bylo ustanoveno prostě. Sv. Pavel poukazuje na tuto okolnost, poněvadž se v Písmě užívá přísahy jen při věcech velikých a slavných. Křesťané jerusalemsí mají z toho souditi, že kněžství Kristovo je zvlášť veliké a vznešené. — Věčné trvání. V Starém zákoně bylo mnoho velekněží, nebo umírali. Kristus je velekněz věčný; a jeho kněžství nepomíjí. Proto může každého spasiti, nebo jsa věčně živ může na věky za lidi orodovati. To mají křesťané ze židovstva míti na paměti. Není již jiného kněžství nežli kněžství Pána Ježíše a jeho pozemských zástupců.

Tak utvrzoval sv. Pavel jerusalemské křesťany v stálosti. Nám tím dal hluboké a krásné poučení o velekněžském úřadě božského Vykupitele.

Hle, křesťané, Starý i Nový zákon označuje s podivuhodnou jednomyslností, hloubkou a jasností Pána Ježíše jako velekněze lidstva od Boha Otce od věčnosti ustanoveného, v Starém zákoně předobrazeného a předzvěstovaného, v čase na zem poslaného, jenž vykonav památnou obět na oltáři kříže vešel do velesvatyně, t. j. do nebe, a tam ve velekněžském úřadě na věky trvá. Vyznejte, že díla Boží jsou úchvatná pojetím i vykonáním.

4. Ještě třeba se rozhlédnouti po sv. Otcích. Chápete, že píší mnoho o kněžském úřadě Pána Ježíše. Rozvádějí obyčejně tyto myšlenky: Kristus je pravý prostředník, nebo smířil nás s

Bohem a zjednal nám nadpřirozené dary. Je knězem jako člověk, neboť obět se přináší většímu, i nemůže jím býti jako Bůh. Tuto myšlenku zvlášt často projednávají, poněvadž psali proti bludařům, kteří o kněžském úřadě Kristově učili křivě. Kristus nemá jen nahodilého znaku kněžství, jakým jest na př. nezrušitelné znamení při svěcení do duše vtištěné, nýbrž je pro spojení s božstvím knězem jediným a věčným. Kristus je knězem jako Bůhčlověk, poněvadž jako člověk konal kněžské úkony a jako Bůh dával jim nekonečnou cenu. Kristus je knězem skrze vtělení. Při vtělení dostal tělo, aby měl, co by obětovati mohl; při vtělení přijal úkol vykoupení utrpením a smrtí; při vtělení se začal jeho prostředničí vykupitelský úkol, dovršený smrtí na kříži. Myšlenku tuto mají sv. spisovatelé ze sv. Pavla (Žid. 5, 6). Poněvadž se božství od člověčenství v Kristu nikdy neoddělí, je Pán Ježíš knězem věčným.

Podrobných svědectví ze sv. Otců nebudu uváděti, nebo jest to zbytečné. Jen jako ukázkou přidám slova sv. Athanasia. Píše: „Pán na počátku byl Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh byl Slovo. Poněvadž Otec chtěl, aby bylo dáno výkupné za všecky, již měli býti vykoupeni, a aby všichni obdrželi milost, přijalo Slovo, jako Aron dostal kněžské roucho, tělo pozemské a Marii za matku, aby měl, co by jako velekněz mohl Otcí obětovati, sebe totiž, aby obmyl svou krví hříchy všech a všecky, z mrtvých vzkřísil.“

Z toho, co jsem ze sv. Otců uvedl, vidíte, že o Kristu veleknězi psali mnoho a krásně. Činili tak rádi, protože ve velebné pravdě o velekněžství Kristově nalézali hojný pokrm pro ducha i srdce. Není-liž pravda ta plná útěchy i pro nás? Je zajisté. Sami apoštolové opakují opět a opět jásavě: máme velekněze, máme velekněze dobrého a milosrdného, jenž zná naše bídy, máme velekněze mocného a věčného.

Bohoslovci pravdu tu hledí prohloubiti. Sv. Tomáš Akv. ukazuje na vhodnost, že Kristus je kněz. Kněz snáší lidu dary nebeské a prosby jeho Bohu přednáší. To se hodí především na Krista, nebo skrze něho jsou nám dávány nebeské dary nejvíce a on nás s Bohem smířil. Mimo to Kristus nepotřeboval kněžství pro sebe, i může všechno ovoce svého kněžského prostředkování dávat nám. On je slunce, které samo sebe nepotřebuje osvěcovati a zahřívati, ale které osvěcuje a zahřívá všechno kolem sebe. Kristus je pramen všeho kněžství. Kněžstvo starozákonní bylo stínem jeho a kněžstvo novozákonní koná svůj úřad jeho jménem.

* * *

Ty jsi kněz na věky podle řádu Melchisedechova, řekl o Kristu prorok. Viděli jste, jak jeho slovo je nejen pravdivé, nýbrž i hluboké.

Jaké povzbuzení si vezeme z krásné pravdy? Vy ctíte kněze pozemského. Mnozí z vás líbají mu ruku proto, že je posvěcená, že koná svatou obět, že je oprávněna žehnati, že je tedy jaksi odznakem kněžské důstojnosti, již máte v úctě. Oč více sluší ctíti velekněze, od něhož všechna důstojnost kněžská pochází, velekněze, jenž přinesl za nás v obět sebe na bolestném kříži a nyní velekněžský úřad vykonává pro nás v nebi s milosrdenstvím, trvajícím až do smrti. Kříž a obraz Srdce Páně vám jej připomínají. Ctěme v nich velekněze svého. Avšak nejvíce vám jej připomíná mše sv. Kdo jest vlastním obětníkem při mši sv.? Kněz? Nikoli, Kristus. Kdo je žertvou při ní? Chléb? Nikoli, vtělený Beránek Boží. Proto když jste zbožně na mši sv., uctíváte Krista jako velekněze nejlepším způsobem. Za koho se tu obětuje Otci? Za nás. Ze mše sv. plynou pro nás steré milosti pro denní život. Ó, jak byl lid dobrý a šťastný, když mše sv. byla v úctě a celá obec chodila na ni nejen v neděli, nýbrž i ve všední dny. Nejlepší povzbuzení z našeho rozjímání je tudíž předsevzetí: Budu choditi pilně na mši sv. Při ní budu se se svým veleknězem spojovati. Učiňte si takové předsevzetí. Bude vám spásonosné pro čas i věčnost.

XXIX. Hlavní obětní úkon Kristův.

Vykládal jsem o kněžství Pána Ježíše. Pán Ježíš není knězem jen podle hodnosti nebo úřadu, on úkony kněžské také konal. Hlavní kněžský úkon je oběť. Oběť je vůbec nejhlavnější úkon bohopocty. Proto kdekoliv měli skutečně nějaké náboženství, tam byla oběť hlavním jeho úkonem.

Při každé oběti nalézáme dvě věci: zevní úkon a význam, který se tomuto úkonu dává. V čem záleží zevní úkon? V tom, že se nějaká věc ničí: zvíře se zabíjí, kadidlo se pálí, víno se vylévá. Tento zevní úkon není ještě oběť. Zvíře lze zabít k pokrmu, kadidlo páliť pro vůni, víno vylít z neopatrnosti. Co působí, že se řečený zevní úkon stává obětí? Význam, který je se zabitím, spálením, vylitím spojen. V čem záleží tento význam? Že onen úkon činíme k tomu účelu, abychom se Bohu klaněli, t. j. uznali jej za svrchovaného pána a jemu se v úctě podrobili. Toto vnitřní smýšlení činí ze žertvy oběť.

Představte si, jak israelský nebo pohanský kněz obětoval jalovici. Služebníci ji zabili, kněz zachytil její krev, pokropil jí oltář a lid, určité částky spálil na oltáři. Při tom říkal modlitby chvály nebo odprosu, díky nebo prosby. Smysl těchto modliteb byl: Ty, Bože, jsi pán všeho světa i pán můj, proto zasluhuješ svrchované chvály; ty mi dáváš život a vše, co mám, proto zasluhuješ svrchovaných díky; ty jsi všemohoucí, proto tě prosím; tys byl mými hříchy uražen, proto tě odprošuji. Měl bych ti dát sebe v oběť, nebo jen oběť sebe, nejlepší věci, jež mám, je tebe důstojná; nesměje tak učiniti, dávám ti za sebe část svého majetku, tuto vybranou a čistou žertvu. Všimněte si, že oběť měla povahu zástupnickí. Jen kněz směl konati oběť, poněvadž byl k tomu řádně ustanoven; jiným způsobem děkovati, prositi, káti se, chváliti směl každý. Vidíte, že oběť je hlavním úkonem bohoslužebným, jenž přísluší knězi a jen jemu.

Z toho jde, že oběť je též hlavní úkon velekněze Ježíše Krista. Která jest tato oběť? Sv. Jan Křt. ji naznačil, když pozdravil Krista slovy: Ejhle, Beránek Boží, jenž snímá hříchy světa (Jan 1, 29). Jest to smrt Páně jako oběť. Kriste veleknězi, požehnej nám.

* * *

1. Pravím, že hlavní velekněžský úkon Pána Ježíše jest jeho smrt na kříži.

Smrt Páně na kříži je pravá oběť. Jde o pravdu, kterou známe jen ze zjevení; proto třeba pravdu, že smrt Páně je pravá oběť, dovoditi z pramenů zjevení, z Písma a podání.

Otevřme tedy sv. Písmo. Prostým a jasným důkazem, že smrt Páně je pravá oběť, jsou starozákonní krvavé oběti, které Bůh skrze Mojžíše nařídil a které národ konal. Čemu učí v nich Písmo? Praví, že byly předobrazné. A co předobrazovaly? Smrt Páně. O tomto předobrazném rysu starozákonních krvavých obětí jedná často a zevrubně sv. Pavel ve svých listech. Uvedu některé jeho myšlenky. Pro snažší porozumění vložím do nich hned výklad. Jsou z listu k Židům, t. j. ke křesťanům obráceným ze židovstva a žijícím v Jerusalemě.

Je vám líto, že nemáte velekněze, svatyně a obětí jako Židé. Mnozí z vás se proto viklají ve víře. Neprávem: Máme velekněze, jest jím Kristus, jeho svatyně jest trůn nebeské velebnosti, této velesvatyně nepostavil člověk, nýbrž sám Bůh. Co jsou kněží židovští? Co jejich chrám? Co oběti? Vše to je pouhý nástin a obraz velesvatyně nebeské. Tam vešel skrze vlastní krev

a zasedl na trůn velebnosti. Máte tedy velekněze a velesvatyni. Kněžské působení Kristovo je nevýslovně vznešenější (Žid. 8, 1 n). Mohl-li Starý zákon se svými oběťmi někoho ospravedlniti? Nemohl. Mohl-li někoho zdokonaliti? To teprve ne. Starý zákon se svými oběťmi byl stín budoucích statků, t. j. předobrazoval jen dary a milosti zákona Nového. Že měl jen tento význam, je zcela přirozené. Či mohla míti krev býků a kozlů sama sebou nadpřirozenou moc, zahladiti hříchy? Nemohla. Proto bylo třeba jiné oběti. Tuto obět přinesl Kristus, když sám sebe obětoval na kříži. Tak bylo naplněno to, co bylo nástinem, obrazem a vyplněním ovšem pominulo. Bůh nechtěl již krvavých obětí, nýbrž ustanovil obět Syna svého; jeho krví býváme všichni posvěcováni (Žid. 10, 1 n; 9 n). Co dávaly starozákonní oběti? Udělovaly jen zevní spravedlnost, neničily hříchů, nebylo v nich zadostučinění. Obět novozákonní je jedna, smrt Páně, dala plné zadostučinění, uděluje milost, t. j. vnitřní posvěcení, smiřuje s Bohem vpravdě. Poněvadž zvířata, jež se obětovala ročně za hříchy lidu, byla spalována za městem, také Kristus umřel mimo zdi městské (Žid. 9, 9 n; 13, 12). To jsou některé myšlenky sv. Pavla. Praví jasně a určitě, že starozákonní krvavé oběti byly předobrazy oběti Kristovy na kříži. Co z toho plyne? Starozákonní oběti byly pravé oběti, tím více je obětí smrt Páně, kterou předobrazovaly.

K tomu přidejte, že starozákonní krvavé oběti byly zástupnickí. Když Israelita přivedl žertvu k oběti a vložil na ni ruce, vyznáváje hříchy své, mělo to smysl — a Israelita si toho byl vědom: já zasluhuji před tebou, Bože, smrt za hříchy své, proto obětuji toto zvíře. Usmiřování hříchů se dělo krví. Krev žertvy tekla, krev její se vylévala na oltář, krví byl pokropován lid. Podle názorů židovských byl život neboli duše v krvi. Znamenala tedy obět a obřady s ní spojené: dávám život za život, život zvířete za život svůj, činím tak na usmíření svých hříchů. Proto nesměli Israelité požívatí krve. Tento zákon tak se vžil, že jej zachovávali i křesťané ze židovstva. Tento zástupnický rys starozákonních krvavých obětí ukazuje jejich předobraznost zvlášť v jasném světle. Oznamoval lidu: Tak dá Mesiáš svůj život za život lidstva, ale už ne předobrazně, nedokonale, neúčinně, nýbrž jeho smrt bude vpravdě obět vykupitelská.

Ze Starého zákona poukazují na slova proroka Isaiáše. Uvedl jsem je již minule, ale neškodí, když si je zopakujeme. Pro naši věc toho je i třeba. Mluvě o Mesiáši, praví, že po-

kropí národy mnohé (Is. 52, 15). Jaký obraz vzniká ve vaší mysli, když slyšíte slovo „pokropí národy mnohé“, vzpomene-li si na to, co jsem řekl o oběti zachycování krve? Že tu mluví prorok o oběti. Je tomu jistě tak, nebo toto slovo má v Písmě vždy tento smysl. Vždy se ho užívá o pokropení krví obětní. Než o jaké oběti mluví prorok? O oběti, kterou přinese Mesiáš. Jak ji přinese? Na kamenném oltáři? Ne, nýbrž jeho smrt bude touto obětí. Hned po slovech „pokropí národy mnohé“ následuje hlava (Is. 53, 1 n), v které líčí prorok utrpení Mesiášovo, jak bude raněn pro naše hříchy, jak se za nás obětuje, jak bude veden jako beránek na smrt. Ohlašuje tedy Isaiáš, že Kristus vykoupí svět smrtí a že jeho smrt bude pravá obět.

Smrt Páně byla tedy ve Starém zákoně jako obět předobrazena a za obět prohlášena. V Novém zákoně je tak jmenována ustavičně. Sv. Pavel píše: „Beránek náš velikonoční obětován jest, Kristus“ (1 Kor. 5, 7). Velikonoční beránek byla pravá obět a hlavní předobraz smrti Páně. Víte, jaké s ní měl zvláštní podobnosti, na př. že jeho krev chránila domů, aby anděl, zabíjeje prvorozené, je pomíjel, že mu nesměly býti zlomeny kosti a j. Když tedy apoštol dí, že Kristus je velikonoční beránek a že byl obětován, prohlašuje smrt Páně za pravou obět. Jinde dí, že Bůh učinil toho, jenž hříchu neznal, za nás hříchem (2 Kor. 5, 21). Úsloví „učinil ho za nás hříchem“ znamená totéž jako úsloví proroka Isaiáše „položí za hřích duši svou“. Jeho smysl je: Bůh učinil Krista krvavou obětí za naše hříchy. Sv. Jan píše: „On jest obětí smírnou za hříchy naše“ (1 Jan 2, 2), nebo: „Bůh poslal Syna svého jako obět smírnou za naše hříchy“ (1 Jan 4, 10).

Všecka tato a podobná úsloví jsou jasná, mimo to sluší podotknouti, že jsou vzata ze Starého zákona, kde značí obět a to obět krvavou. Každý Israelita, který jich užil nebo je slyšel, myslil na skutečnou obět. Když sv. Jan Křt. vítal Krista: Ejhle Beránek Boží, jenž snímá hříchy světa, když je ve Zjevení sv. Jana řeč o Beránku zabitém (Zjev. 5, 5), když sv. Petr mluví o Beránku, jehož krví jsme vykoupeni, označuje se rovněž smrt Páně jako pravá obět. Slova sama to praví, mimo to jsou obraty ty vzaly z obětního beránka velikonočního, nejhlavnější starozákonní oběti. Kdo je s řečí biblickou jen poněkud obeznámen, tomu je věc jasná.

Důkaz z Písma, že smrt Páně na kříži je pravá obět, nejen přesvědčuje, nýbrž přímo poráží. Nedivte se, že je tak jasný

a určitý, nebo jde o pravdu nesmírné důležitosti, o naše vykoupení. Myslím, že i to, co jsem z něho podal, stačí dokonale na důkaz této pravdy.

Poněvadž důkaz z Písma je tak zřejmý, omezím se, co se týče podání, jen na několik výroků. V listě Barnaby, který byl napsán někdy na konci prvního století, čteme: Syn Boží dal v obět za naše hříchy nádobu ducha svého, t. j. tělo, aby se zároveň vyplnil předobraz, daný v Isákovi, jenž byl položen na oltář. Spisovatel přirovnává smrt Páně k obětování Isáka a nazývá ji přímo obětí. Sv. Justin Muč., spisovatel z druhého století, vykládá, že velikonoční beránek byl předobraz smrti Kristovy na kříži. Tertullian, spisovatel z konce druhého století, píše: Kristus se stal pro všechny národy obětí, i byl jako ovce veden k zabití. V slovech Tertulliánových slyšíte ohlas slov proroka Isaiáše. Sv. Augustin dí, že Kristus, umřev za všechny na kříži, je obětujícím knězem a žertvou zároveň a že před touto pravou a nejvyšší obětí všechny ostatní oběti pominuly. Podobně svědčí ostatní sv. Otcové bez výjimky. Sněm efeský z roku 438 prohlásil, že Pán Ježíš obětoval sebe za nás Bohu a Otci. Sněm tridentský dí, že se Pán Ježíš jednou obětoval Otci na kříži v smrti a že nám zanechal nekrvavou obět, aby krvavou onu obět představovala.

Tak svědčí Písmo i podání, že Pán Ježíš přinesl jako velekněz na kříži sebe Bohu v pravé oběti. Z jejich svědectví mimo to jde, že smrt Páně je nejen obět pravá, nýbrž že je též obět největší, jediná obět prostá neboli absolutní, jediná obět vykupitelská. Sv. Lev volá: Která obět byla kdy světější nad tu, kterou učinil pravý velekněz na oltáři kříže obětováním svého těla? Písmo a podání nenalézá slov, jež by zdostatek velebily tuto oběť, na niž všechny oběti připravovaly, a to nepřímou i pohanskou, jež jediná vykoupila svět a jež se ve mši sv. nekrvavě představuje a do konce světa představovati bude. Spojme s nimi hlasy i srdce, velebme přesvatou oběť kříže, posvěcujme se skrze ni. Sv. krev, jež tehdy tekla, obmývá naše hříchy, posvěcuje milostí naše duše, živí je k věčnému životu.

2. Pohledme na smrt Páně ještě jiným způsobem. Víme, co patří k pravé oběti, vyšetřme, má-li smrt Páně tyto znaky. To bude důkaz z rozumu, že smrt Páně je pravá obět.

Co patří k oběti? Žertva a nějaké její zničení. Zvíře se zabíjelo, kadidlo pálilo, víno vylévalo. Kdo je žertvou při smrti Páně na kříži? Patrně Kristus, nebo on byl ukřižován. Sv. Pavel dí, že vydal sebe samého za nás v žertvu a to vobětkrva-

vou Bohu k vůni líceně (Ef. 5, 1). Umřel podle člověčenství, nebo Bůh nemůže umřít, nicméně můžeme říci a také říkáme, že byl za nás obětován Syn Boží. Také Písmo tak mluví. To je správné, neboť Kristus je Syn Boží. Věčné Slovo přijalo lidskou přirozenost jako svou a bylo podle ní ukřižováno.

Co patří dále k oběti? Aby tu byl kněz, jenž obětuje. Kdo jest knězem při smrti Páně? Zdali Pilát nebo velerada nebo katané? Nikoliv. Ti byli pouze příčinou, nástrojem. Knězem byl Kristus. Zabili Krista, ale ten, jenž žertvu zabíjí, nemusí býti proto knězem. Při starozákonních obětech zabíjeli žertvu levité, kteří nebyli kněžími, nýbrž sluhy chrámovými. V zabití nezáležela obět. Obět záležela v tom, že kněz zachytil krev a vylil ji s případnou modlitbou na oltář. Zabití bylo jen nezbytnou podmínkou. Podobně bylo tomu u Krista. Pilát, velerada ho odsoudili, katané jej zabili, ale Kristus to byl, jenž prolil svou krev, nebo ji vydal dobrovolně. To vidíme jasně při další podmínce.

Co patří ještě k oběti? Aby kněz obětoval žertvu Bohu. Toto vnitřní smýšlení činí ze žertvy obět. Kdo obětoval svou krev za spásu lidí? Kristus. Pán Ježíš přijal dobrovolně smrt od katanů s tím úmyslem, že ji podstupuje na vykoupení světa. To nemohl učiniti ani Pilát ani velerada ani katané, to mohl učiniti jen on. Hle, jak jest patrno, že knězem byl Kristus.

To jsou rysy, které má pravá obět. Smrt Kristova je má. Byla tedy pravou obětí. Mohl bys míti obtíž v tom, že Kristus je Bůh a že tedy obětoval sebe sobě. Na to sluší říci toto: Pravda jest, že Kristus obětoval sebe také sobě, nebo jako Bůh je s Otcem sv. Duchem jedna bytost. Ale on se obětoval jako člověk, t. j. Kristus člověk obětoval sebe Otci, sv. Duchu a sobě jako Bohu. Tak obtíž mizí. V Kristu má člověčenství svůj vlastní lidský život i může Kristus Bůh přijmouti, co mu člověčenství jeho podává.

Mohl by ses tázati, v čem záležel vlastní obětní úkon Pána Ježíše? Odpovídám: v tom, že se vydal dobrovolně smrti, aby Boha uctil, spravedlnosti jeho zadost učinil, milosti nám vydobyl. Jako se oběti vůbec přinášejí na ten účel, aby Bůh byl chválen, prošen, usmiřován, aby mu bylo děkováno, tak je smrt Páně obět chvalebná, prosebná, děkovná, smírná, nebo na ten účel se Kristus vydal smrti. On se nezabil sám, nýbrž byl zabit od jiných, ale on obětoval svou smrt pro naše vykoupení. On mohl zameziti svou smrt, mohl poraziti své nepřátele k zemi jako v zahradě jediným slovem, mohl sestoupiti s

kříže. Sám pravil: že nikdo neodnímá života jeho, nýbrž že jej dává dobrovolně (Srov. Jan 10, 18). Ale on nemohl užítí moci své, nebo by bylo po vykoupení veta.

Mohl by ses tázati, možno-li Pána Ježíše pro jeho vykupitelskou smrt zváti mučedníkem? Odpovídám: Ovšem lze jej tak zváti, on je král mučedníků. Ale jeho smrt se od smrti mučedníků liší. Jeho smrt je obět, pravá krvavá obět, nejvyšší bohoslužebný úkon ke cti Boží; to smrt mučedníků není. Mučedník nedává života svého zcela dobrovolně, nebo nemůže smrt svou zabrániti. On se sice nebrání, ale vyhnouti se jí svou mocí nemůže. Mučedník nemůže obětovati svou krev za spásu lidstva, nebo k tomu není ustanoven. Kdyby obětoval svůj život za spásu jiných, na př. na úmysl, aby se jeho rodina obrátila z nevěry, aby země, v níž žije, přijala křesťanství a pod., byla by to prosba, aby Bůh tak jeho smrt přijal. Takových příkladů máme hojně. Nejeden misionář v pohanských zemích obětoval svou mučednickou smrt na takový úmysl. Mučednictví je největší projev statečnosti a lásky, ale bohoslužebnou obětí není. Obět jest bohoslužebný úkon, ustanovený od Boha nebo od oprávněné veřejné moci. Kdyby byl Israelita obětoval jinak, nežli jak bylo zákonem ustanoveno, jeho obět by nebyla bohoslužebným úkonem, nýbrž skutkem hříšným. Israelité směli obětovati jen v chrámě. Když obětovali podle pohanského způsobu na vrších a kopcích, vyčítali jim to proroci jako hrubé provinění. Kdyby dnes Israelita, neřku-li křesťan, obětoval beránka jako obět ke cti Boží, nebyl by to bohoslužebný úkon, nýbrž hřích, neboť dnes je podle ustanovení Božího jen jedna obět, obět mše sv. Mučednická smrt není a nemůže býti obětí. Říkáme sice, že mučedník obětoval svůj život pro Boha, ale tu dáváme slovu obětovati širší smysl, nemíníme, že vykonal bohoslužebný úkon, nýbrž veliký mravní čin, jenž ho stál největší obět, obět života.

* * *

Vykládal jsem o hlavním úkonu Krista-kněze. Jest jím jeho smrt. Je to pravá obět, obět krvavá. Často slýcháme slova: Ejhle, Beránek Boží, jenž snímá hříchy světa. Vzpomeňme si při nich, že se to stalo vykupitelskou smrtí, největší obětí, na niž všechny oběti krvavé, i pohanské ukazovaly a která se na věky nekrvavě opakuje a představuje při mši sv. To je to dílo lásky, o níž platí slovo, že nikdo nemá většího milování nad toho, kdo dá za bratra svůj život. Tys jej za nás dal, Kriste, a

byl to život nejvzácnější, život Bohočlověka. Ctěme a milujme toho nebeského beránka, važme si mše sv. a choďme na ni, učme se šlechetné obětavosti pro Boha a bližního. A ty, Pane Ježíši, dej, aby tvá krev netekla nadarmo, nýbrž očišťovala a posvěcovala nás, zvláště dej, aby nám jednou otevřela brány k věčnému životu

XXX. Obět kříže. (Doplňky.)

Minule jsem vykládal o hlavním kněžském úkonu Pána Ježíše. Ukázal jsem, že jím jest jeho smrt na kříži. Abych nic důležitého v nauce o Kristu veleknězi a jeho kněžských úkonech nevynechal, musím k tomu, co jsem vykládal, přidati některé dodatky. Jsou čtyři. Kristus Pán stal se knězem hned při svém vtělení, nikoliv snad teprve při smrti, obět kříže je obět zástupní, chvalebná, smírná a děkovno-prosebná, Kristus Pán konal a koná ještě jiné úkony kněžské. O těchto čtyřech dodatcích promluvím. Pane Ježíši, božský veleknězi, požehnej nám. Navazuji je na útěšná slova sv. Pavla: Máme velekněze, který byl zkušeu ve všem kromě hříchu. Přistupujme proto s důvěrou k trůnu milosti (Žid. 4, 15).

* * *

1. Pán Ježíš je kněz podle své lidské přirozenosti.

Církev měla brzy příležitost, vysloviti se o této věci, jelikož jí bylo bojovati proti bludařům, kteří do této pravdy uváděli zmatek. Pověstná a nebezpečná sekta Ariánů, proti níž bylo třeba svolati roku 325 zvláštní církevní sněm v Nicei, hlásala, že Kristus Pán je knězem podle vyšší své bytosti. Podle ní nebyla tato vyšší přirozenost v Kristu přirozenost božská, neboť oni měli věčné Slovo, druhou božskou osobu, za bytost stvořenou, vyšší nežli je člověk a anděl, ale nikoliv za soupodstatnou s Otcem. Pravili, že jen tak je možný prostředník mezi Bohem a člověkem. Tím je Kristus, ale podle své vyšší bytosti. Tuto zmateninu potírali sv. Otcové, ukazující, že věčné Slovo je s Otcem a sv. Duchem jeden Bůh, že Kristus je toto věčné Slovo vtělené, že se vtělilo, aby mohlo býti prostředníkem mezi Bohem a lidmi, totiž skrze své člověčenství. Jiní bludaři, Nestoriáni, upadli v opačný blud. Správně učili, že Pán Ježíš je vykupitelem podle své lidské přirozenosti, ale bloudili řkouce, že Syn Boží nemůže a nesmí býti zván Vykupitelem. Nestoriáni upadli do tohoto bludu, protože přijímali v Kristu dvě osoby, božskou a lidskou. Učili, že Kristus je vykupitelem podle lidské

osoby. To je blud, nebo v Kristu není lidské osoby. Blud ten byl odsouzen na třetím sněmu církevním v Efesu roku 431. Sv. Otcům poskytl též příležitost k výkladu, že Kristus Pán je prostředníkem a knězem podle své lidské bytosti. V novější době učili o věci bludně kalvíni a luteráni. Podle nich je Kristus prostředníkem podle své bytosti i božské i lidské; proto byl jím prý již před vtělením. Jak vidíte, starají se bludaři pilně, aby do nauky Páně uvedli hodně zmatků. Tak se děje vždy, když někdo své rozumy klade nad pravdy od Boha zjevené. Objasněme si věc.

Kristus Pán je kněz podle lidské své bytosti. Kněžské úkony jsou úkony lidské. Takovými byly také u Krista. Spasitel se obětoval na kříži jako člověk, nebo Bůh je nesmrtelný a nemůže ani trpěti ani umřít. Řekli jsme, že smrt Páně je hlavní jeho kněžský úkon. Řekneš: Jeho božství nemělo při tom žádné účasti? Mělo: dodávalo, protože člověčenství bylo spojeno s božskou osobou Pána Ježíše, skutkům lidským božskou cenu. Také mohu říci a my to také říkáme: Syn Boží nás vykoupil, nebo Kristus je vtělený Syn Boží, ale táži-li se, jakými skutky, musím odpovědět, skutky své lidské bytosti, nebo jen ona trpěla a umřela. Krátce a jasně lze katolickou nauku vyslovit třemi větami: Kristus jako Bůh, t. j. podle své božské bytosti, není kněz, nebo kněžské úkony, které jsou prostředničí, nepřísluší bytosti božské. Kristus jako člověk, t. j. podle své lidské bytosti, je kněz, nebo kněžské úkony lidské bytosti přísluší. Kristus jako Bůhčlověk je kněz, nebo jako člověk konal kněžské úkony a jako Bůh jim dal Božskou důstojnost, váhu a cenu.

Že tato nauka je správná, je tak jasné, že se divíme, jak ji může někdo poplést. Co je kněz? Prostředník mezi Bohem a lidmi. Proto stojí mezi Bohem, u něhož oroduje, a mezi lidmi, za něž prostředkuje. Když oroduje u Boha, je patrně nižší nežli Bůh, stojí pod ním. Kristus Pán jest nižší Boha podle lidské bytosti, proto podle ní může být knězem. Podle bytosti božské je Bohu roven, je s Bohem jedna bytost, i nemůže orodovati, prostředkovati, nebo by tak musil činiti sám u sebe. Tvůj chlapec může prositi, odpusť synkovi, ale ty sám nemůžeš říci: tatíčku, dej tatíčkovi, t. j. sobě, korunu, tatíčku, odpusť tatíčkovi. To bys mohl říci leda žertem, a i ten žert nebyl by zrovna duchaplný.

Věc je sama sebou jasná. Než slyšme přece některého sv. Otce. Sv. Ambrož píše: Na těle usmířil naše hříchy, nebo na

těle trpěl. Kněz musí něco obětovati. Kristus kněz obětoval sebe podle člověčenství, nebo obět patří lidskému stavu. Sv. Augustin píše: Kristus stal se králem a knězem podle člověčenství, aby byl prostředníkem mezi Bohem a lidmi. Sv. Athanasius se táže, kdy se stal Kristus knězem, a odpovídá: Když se stal jedním z nás. Podobně a velmi obšírně Epifanius, Cyril Alex. a j.

2. S touto pravdou, že Kristus je kněz podle své lidské bytosti, souvisí druhý dodatek: Kristus stal se knězem hned při svém početí. Byli bludaři, kteří pravili, že se Kristus Pán stal knězem při zmrtvýchvstání, a jiní, že se jím stal teprve při nanebevstoupení. Jak vidíte, je lidský důvtip, nebo chcete-li, lidská pošetilost nevyčerpatelná.

O této věci máme jasné svědectví v Písmě. Sv. Pavel píše o Kristu: Obětí (krvavých) ani darů jsi nechtěl, ale tělo připravil jsi mi, oběti zápalné a záhříšné nelíbily se tobě. Tu jsem řekl: Hle, přicházím,.... abych vykonal vůli tvoji Bože... Tak zrušuje ono první (t. j. oběti), aby ustanovil to druhé (t. j. vykoupení). V této vůli jsme posvěceni obětováním těla Ježíše Krista jednou provždy (Žid. 10, 5 n). Slova jsou ze žalmů. David jimi praví, že se Bohu víc líbí pokorná poslušnost, nežli krvavé oběti, i chce ji Bohu prokazovati. Ale David je předobrazem Mesiáše a sv. Pavel uvedených slov o něm užívá. Smysl jejich je tento: Hned při vtělení Syna Božího zrušuje Bůh staré oběti a ustanovuje obět novou, dokonalou. Tou obětí bude tělo, jež právě Syn Boží přijal. Počatý Mesiáš je Bohu hned nabízí a Bůh je přijímá. Přijal tedy Syn Boží tělo, aby je mohl obětovati. Byl tedy ustanoven k tomu, aby velikou obět smrti svým časem vykonal, t. j. byl samým vtělením ustanoven knězem. Podání tuto nauku potvrzuje. Když píše sv. Otcové proti Ariánům a ukazují, že Pán Ježíš je kněz podle člověčenství, zpravidla zdůrazňují, že se jím stal tehdy, kdy člověčenství přijal, totiž při vtělení. Nebyl jím dříve, vykládá Epifanius, dokud byl jen věčné Slovo, nýbrž stal se jím, když dostal jméno, které jest nad všeliké jméno, když přijal z Panny Marie naše člověčenství. Podobně píše sv. Cyril Alex. Vykládá, že se stal knězem, když přijal podobu služebníka. Když se stal člověkem, je zván veleknězem. Nebyl by knězem, kdyby byl jen Slovo, ale že je člověk, jest jím pro své člověčenství. Podobně jiní.

Bohoslovci vykládají věc takto: Tážeš-li se, kdy byla dána Kristu důstojnost kněžská, stačí říci, že se tak stalo v okamžiku

vtělení. Celý život Kristův byla stálá oběť, vtělením se začala, na kříži se ukončila. Proto zasluhoval pro lidi hned od vtělení. Brzy poté svou kněžskou moc projevil, když posvětil sv. Jana Křtitele, Alžbětu naplnil sv. Duchem, Zachariáš dal dar pro roctví, Matku svou milostmi naplnil a k Magnificat nadchl. Nejvyšší její čin byla oběť na kříži a slávnostní udělení moci apoštolům před nanebevstoupením.

3. Tolik o druhém dodatku, že se Kristus stal knězem hned při vtělení. Třetí dodatek se týká oběti na kříži.

Smrt Páně na kříži je oběť zástupnická, oběť nevinného za hříšníky. Už jsem vykládal, že starozákonní oběti byly zástupnické, zvláště oběti záhříšné, při kterých se zabíjela a obětovala zvířata. Mojžíš praví výslovně, že tuto povahu mají. Dí: Život živočicha je v krvi a já jsem vám ji dal, abyste si jí získávali na oltáři smíření pro své duše, aby krev zjednávala vašim duším odpuštění (3 Mojž. 17, 11). Vylití krve žertvy, t. j. zničení jejího života zastupovalo zaslouženou smrt za hříchy a dávalo tak zvanou zákonitou spravedlnost. Co tyto oběti naznačovaly, Kristus učinil skutečně. Kristus přijal smrt na usmíření lidského pokolení. Onen předobrazný význam měly starozákonní oběti od Boha, a co do nich Bůh předobrazně vložil, na Kristu vyplnil. Proto ustanovil, aby se Syn Boží, jenž jediný mohl dáti výkupné za hříchy podle přísné spravedlnosti, vtělil a mohl podle člověčenství umřít. Sv. Cyril Alex. praví, že v něm trpělo a umřelo člověčenství všech lidí. Byl z naší krve a z našeho těla, i mohl trpět za nás. Jako skrze Adama byla lidská bytost pokažena, tak skrze Krista byla napravena.

Oběť Pána Ježíše Krista na kříži byla oběť smírná. Pán Ježíš umřel za naše hříchy. Byl vydán za naše hříchy a vstal pro naše ospravedlnění (Řím 4, 25), píše sv. Pavel. Jinde dí, že býváme ospravedlněni jeho milostí pro vykoupení (Řím 3, 24). Pro zásluhy smrti Páně dostáváme milost, kterou se stáváme dítkami Božími a nabýváme práva na nebe. Smírnou povahu měly předobrazně některé starozákonní oběti právě proto, aby ukazovaly, že oběť kříže bude smírná a usmíří celý svět s Bohem, takže nebude nikoho, kdo by nemohl dojíti ospravedlnění a věčné blaženosti, jen když si ovoce oběti na kříži osvojí. Nemusím vykládati, že Kristus neprolil krve pro sebe, neboť víme, že neměl ani hříchu dědičného ani osobního. Ne sebe usmiřoval, nýbrž nás.

Smrt Páně byla oběť prosebná. Za koho volala k Bohu? Za Krista? Ne. Kristus nepotřeboval prostředníka mezi sebou a

Bohem, neboť byl Bůh a člověk v jedné osobě. Komu tedy připadl užitek jeho smrti? Nám, nebo za nás prostředkoval. Sv. Tomáš Akv. dí: Slunce osvětluje, ale není osvětlováno, oheň hřeje, ale není zahříván. Tak Kristus obětí svého života nepřijímá darů, nýbrž dary rozdává (Srov. 2 Kor. 2, 10). Slyšeli jsme dříve, že Kristus Pán přece něco zasloužil sobě, totiž slavné zmrtvýchvstání a oslavu svého jména. Avšak tu třeba činiti rozdíl mezi ovocem, jež plyne z oběti kříže, a mezi ovocem, jež si zasluhuje obět-ník pro ctnosti, horlivost, s jakou obět koná. Kristus si zasloužil slavné zmrtvýchvstání a oslavu jména ne svou obětí na kříži, nýbrž ctnostmi, jimiž se při utrpení a smrti skvěl. Co smrt jeho jako obět získala, získala lidstvu.

Smrt Páně je obět chvály a díků. Nikdy se žádného činu od lidí vykonaného nevyplnulo Bohu tolik chvály a díků, jako ze smrti Páně. V Kristu všechno lidstvo volá: Svatý jest zákon tvůj, Hospodine. Všecky chvály, které má Bůh ze svatých v nebi, plynou z oběti kříže, neboť bez ní by svatých nebylo. Všecky chvály, které ze země vystupují k nebi jak od církve tak od lidí, mají z ní svou nadpřirozenou hodnotu! Totéž platí o smrti Páně jako o oběti díků.

Když tyhle vlastnosti oběti kříže uvážíme, vyznáme, že je to obět největší, nejcennější, nejpodivuhodnější. Kristus člověk ji přinesl, Kristus Bůh dal jí cenu, že stačí na vykoupení všech lidí, že z ní všecky chvály, prosby, díky, odprosny mají nadpřirozenou cenu. Náš rozum ani nestačí, aby velikost a vznešenost této oběti vystihl. Jen Bůh člověk mohl ji přinést, ale jest ho také důstojná. Křesťanský lid to ví a proto tak rád staví kříže, koná křížovou cestu, zřizuje Kalvarie. Tu si vděčně připomíná obět, která mu otevřela nebe. My chceme k nim patřiti.

4. Čtvrtý dodatek týká se ostatních kněžských úkonů, které Pán Ježíš konal a koná. Uvádějí se tři: ustanovení mše sv. a její stálé konání, ustanovení a udílení sv. svátostí, přímluvy za nás na zemi a v nebi.

Ustanovení a konání mše sv. Byla ustanovena při poslední večeři a od té doby se koná všude, kde jest jeho církev. Sněm tridentský pronáší tyto myšlenky. Pán a Spasitel náš jednou se za nás obětoval při smrti na kříži Otci svému. Tu vykonal vykoupení naše. Ale jeho kněžství se nemělo smrtí na kříži ukončiti. Aby dal své choti, sv. církvi, zevní obět, jak se sluší pro lidi, ustanovil při poslední večeři obět mše sv., aby obět kříže představovala a její památku zachovala až do konce

světa. Její síla očisťuje duši od denních poklesků. Skrze ni zůstává Kristus i na zemi knězem podle řádu Melchisedechova na věky. Poté vykládá sněm ještě leccos o oběti mše sv. My víme, že hlavním obětníkem při mši sv. jest Kristus a že kněz ho jen zastupuje. Vykonává tedy Kristus hlavní kněžský úkon, obět, na zemi ustavičně.

Také ustanovením a udílením sv. svátostí byl a jest činný jako kněz. Všecky svátosti ustanovil, některé i apoštolům udělil, na př. úřad biskupský. To učinil jen slovy, pro nás ustanovil svátosti se zevním znamením. Skrze svátosti nám uděluje ovoce kříže, na př. křtem první milost. Tak prostředkuje ustavičně mezi námi a Bohem, t. j. vykonává úřad kněžský.

Zbývá zmínka o přímlovách na zemi a na nebi.

Že se Pán Ježíš na zemi modlíval, víme z evangelií. Tyto modlitby konal jako náš prostředník. Pán Ježíš se mohl modlit. Modlitba je pozvednutí mysli k Bohu a lidská duše Kristova mohla se k Bohu vznést. Činila to jako žádný jiný tvor. Kristus mohl konati také modlitby prosebné, neboť jeho lidská vůle nebyla sama sebou všemohoucí. Bůh mohl ustanoviti, že k některým skutkům bude míti moc pod podmínkou, že bude za tuto moc prositi. Zdá se, že tomu bylo tak, aspoň některé jeho modlitby tomu nasvědčují, na př. při vzkříšení Lazara. Pán Ježíš se mohl modlit za sebe, neboť mohl jako člověk zakoušeti různé obtíže. Tak bylo v zahradě Gethsemanské. To bylo i vhodné, neboť dílo vykoupení bylo těžké, Kristus neměl na zemi oslaveného těla, nám bylo třeba příkladu. Ale všechny modlitby jeho byly prostředničí a měly nekonečnou důstojnost, nebo to byly modlitby Bohočlověka.

Pán Ježíš pokračuje v přímlovách za nás také v nebi. Sv. Pavel píše: „Může orodovati za nás, poněvadž se jednou provždy obětoval“ (Srov. Žid. 7, 24). Sv. Jan dí: „Máme přímlovce u Boha, obět smírnou“ (1 Jan 2, 1). Máme u Boha přímlovce, jenž za nás přinesl obět smírnou a má proto zvláštní právo a moc, přímlovati se za nás. Sv. Ambrož píše, že si ponechal oslavné rány, aby byly stálým svědectvím jeho zásluh o nás. Že se za nás Kristus v nebi přímlová, jest podle Písma jasné. Méně jasné jest, jak se to děje. Uvedu výklad vynikajícího bohoslovce. Praví asi toto: Ani v nebi není lidská vůle Kristova sama sebou všemohoucí. Dejme tomu, že chce, aby Pavlovi byla dána určitá milost. To nemůže učiniti pouhá lidská vůle. Lidská vůle nemá moci, aby se to, co chce, ihned stalo, to může jen vůle Boží. Lidská vůle projeví svůj úmysl Bohu a

Bůh žádanou milost stvoří. Než jak se děje tento projev lidské vůle? Je to prosba, jako když se svatí přimlouvají? Ne. Kristus má od Boha úplnou moc řídit vše na nebi i na zemi. Proto projev jeho lidské vůle není prosba ve vlastním smysle slova, nýbrž jen projev, aby vůle Boží vykonala, k čemu lidská vůle nestačí. Poněvadž je Kristus Bůh a člověk v jedné osobě, děje se onen projev v jeho bytosti samé. Tak chápeme, že se církev ke Kristu nemodlí „oroduj za nás“ jako k svatým, nýbrž „smiluj se nad námi“.

Po posledním soudu přímluvy přestanou, nebo jich nebude třeba. Ovšem také mše sv. a sv. svátosti. Ale Kristus zůstane veleknězem, jelikož vtělení, skrze něž se knězem stal, nikdy nepomine. Mimo to všichni blaženci budou věčně na něj patřiti jako na toho, jenž je obětí kříže vykoupil, t. j. jako na kněze. A lidská duše Kristova zůstane svým smýšlením navždy svatým oltářem lásky k Bohu.

* * *

Vyložil jsem, že Kristus je knězem podle lidské přirozenosti, že se jím stal vtělením, že jeho obět na kříži má některé vlastnosti, že Pán Ježíš konal a koná přímluvy. Vyznáváme, že Kristus jako kněz je nevýslovně velebný a jeho kněžské úkony nade vše pomyšlení vznešené. A Kristus je tímto veleknězem pro nás, jedině pro nás. Naplň se duše důvěrou. Nemáme velekněze, jenž by nemohl míti soucitu s našimi slabostmi, nýbrž takového, který byl podobně (jako my) zkušěn ve všem kromě hříchu. Majíce tedy velekněze velikého, který pronikl nebesa, držme se té víry, přistupujme s důvěrou k trůnu milosti, abychom došli milosrdenství a našli milost. Jsou to slova sv. Pavla. Ano, Kriste, v tebe důvěřujeme, na tebe se spoléháme, tvá krev nás obmyje, tvé tělo posilní, tvé Srdce se nám otevře, tvé království nás přijme.

XXXI. O Kristu králi.

Zbývá už jen jedna pravda, jež se týká vykupitelského díla Pána Ježíše. Jest to pravda, že Kristus je král. Jako učitel dal světu spasitelnou nauku, jako kněz nás vykoupil smrtí na kříži; ale tím nejsme ještě u cíle. Musíme žíti nějaký čas na zemi a nebe si zasloužiti. Nauka nám ukazuje cestu, milost z vykoupení plynoucí nám pomáhá, ale cesta života je nebezpečná, i jest dobré míti spolehlivého vůdce. Takovým vůdcem je Kristus jako pastýř neboli král.

Co znamená slovo král? Král je muž, jenž má nad určitými lidmi nejvyšší moc zákonodárnou, soudní a výkonnou, t. j. moc dávat zákony, souditi, trestati. Tato trojí moc se zove pravomoc, jurisdikce. Kdo má v zemi nejvyšší pravomoc, ten má v ní právo vládnouti, řídit, rozhodovati, rozsuzovati, odměňovati, trestati, t. j. má moc zákonodárnou, soudní a výkonnou.

Pravomoc se liší od moci nad majetkem. Pravomoc se týká řízení svobodných osob, právo majetkové je právo na soukromý majetek. Král má nad poddanými pravomoc, ale práva na jejich majetek nemá, aspoň podle katolické nauky ne! Král, jenž by neoprávněně sáhl na soukromý majetek poddaného, byl by podle katolické nauky zlodějem nebo lupičem jako člověk, který vytahuje jinému z kapsy peněženku anebo ho v lese přepadá a olupuje. Pravím podle katolické nauky, nebo svobodářská státověda činí podle názorů pohanských ze státu jediný zdroj práva, jemuž konec konců náleží vše, statky i životy poddaných.

Nejvyšší pravomoc se může týkati věcí světských a duchovních. Královská moc Kristova se týká věcí duchovních. Kristus byl a je král duchovní. Proto je v Písmě Mesiáš často zván pastýřem. Papeži nedáváme vůbec jméno král, nýbrž jmenujeme jej otcem, vrchním pastýřem, poněvadž jeho moc je pravomoc duchovní. Když Pán Ježíš řekl: „Dána jest mi veliká moc na nebi a na zemi“ (Mat. 28, 18), přiřkl si pravomoc duchovní, nebo svá slova hned v tom smyslu obmezil.

Promluvím o Kristu jako duchovním králi. Králi nebes i země, králi a pane náš, přijmi tento projev úcty a požehej nám.

* * *

1. Pán Ježíš je král. Podotýkám, že mluvím o Kristu jako člověku, nebo jako Bůh je rovný s Bohem Otcem a přísluší mu všechna moc, kterou má Bůh. Pravím tedy: Pán Ježíš jako člověk je král.

Tak byl předpověděn v Starém zákoně. Žalmista klade budoucímu Mesiášovi do úst slova: „Já pak ustanoven jsem od něho králem na Sionu, svaté hoře jeho, a ohlašuji přikázání jeho. Hospodin řekl ke mně: Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe. Požádej a dám ti národy v dědictví tvé a v tvé vlastnictví končiny země“ (Žal. 2, 6 n). Žalm tento je mesiánský. Ve veškeré slovesnosti židovské před Kristem nalézáme z něho ohlasy, zvláště ohlasy uvedených slov. Všude bývá v ní Me-

siáš ohlašován jako král. Také Nový zákon se ho dovolává jako žalmu mesiánského, zvláště sv. Petr a Pavel tak činí. Mesiánských žalmů, velebicích Mesiáše jako krále, jest několik.

Také proroci mluví o Mesiáši často jako o králi. S oblibou užívají o jeho královské důstojnosti úsloví, že zasedne na stoliči Davidovu. Prorok Isaiáš na př. píše: „Maličký narodil se nám a syn dán jest nám a učiněno jest knížectví na rameni jeho..... na stoliči Davidově seděti bude“ (Is. 9, 6). Tohoto rčení užil také anděl, když zvěstoval P. Marii vyvolení za Matku Boží. Pravit, že Pán Bůh dá jejímu synu trůn Davida, otce jeho, a že bude kralovati v domě Jakobově na věky (Luk. 1, 32 n). Prorok Daniel zvěstuje o Mesiáši, že mu Bůh dá království, že všichni lidé, pokolení a jazykové mu budou sloužiti, že jeho panství bude věčné (Dan. 7, 14).

Proroctví o Mesiáši jako králi žila ve veškerém lidu. I ten lotr na pravici je znal, nebo řekl k Pánu Ježíši: „Rozpomeň se na mne, až budeš v svém království.“ Proto farisejsko-rabínská škola, která je pojala a vykládala o světském panství Mesiášově, uplatnila snadno své bludné názory v celém národě a stala se tak osudnou příčinou, že Židé Krista, jenž chtěl býti jen duchovním králem, nepoznali a zavrhlí.

Nový zákon má hojná svědectví o téže pravdě. Slova andělova k Panně Marii jsem již uvedl. Ohlašují Krista zřetelně jako krále. Významné jest, že tři králové od východu šli nejprve na královský dvůr do Jerusalema a že se ptali po novorozeném králi židovském. A hle, zákoníci a kněží ihned porozuměli, že se táží na Mesiáše (Mat. 2, 2). Tak bylo vědomí, že Mesiáš bude veliký král, živé nejen v národě židovském, nýbrž i u mužů dalekých národů, kteří znali sv. Písma. O zlatě, které mudrcové novorozenému Spasiteli podali jako dar, píší již staří vykladači, že jím mudrcové označili královskou důstojnost chudého dítky. Sám Spasitel se prohlásil za krále. Když stál před Pilátem, obžalován jsa, že se činí králem, tázal se ho vladař: „Tedy ty jsi král?“ (Jan 18, 37). Však ze žádného slova Kristova nevysvítá královské vědomí tak jasně, jako z rozkazu, kterým poslal apoštoly kázat evangelium všem národům. Tehdy pravil: „Dána jest mi všeliká moc na nebi a na zemi.“ Kdo se kdy osmělil pronést takové slovo? A uvažte, že rozkazem tím ukládá všem lidem, králům i poddaným, aby apoštoly přijali a jejich kázání uvěřili. Sv. Pavel píše, že Bůh nepoddal svět andělům, nýbrž Ježíši, který byl na krátko po-

nížen, ale potom korunován slávou a ctí (Žid. 2, 5 n). Jinde praví, že Kristus bude kralovati na zemi až do skonání světa.

Sv. Otcové píší ovšem v duchu sv. Písma a ukazují, jak se slova vyplnila; při tom opravují židovské názory o Mesiáši jako o králi světském.

Je tedy jasné, že Bůh učinil Krista králem a to králem nejvyšším, králem králů, pánem na nebi a na zemi. Veškeré křesťanství jej tak uctívalo. Také křesťanští králové před ním klekali, uznávali jeho zákon za pravidlo, kterým musí své říše spravovati, byli si vědomi, že budou před jeho soudní stolicí odpovídati z kralování svého. A lid? Roku 1926 bylo prohlášeno za blahoslavené na 200 mučedníků z doby velké francouzské revoluce. Když byli vražděni, zvolali: „Ať žije Kristus!“ a s těmi slovy umřeli. Mučedníci uctili svými slovy Krista jako svého krále. Tak voláme i my. Vyznáváme: Pane Ježíši, tys duchovní král náš, ó Pane, panuj v srdcích našich, buď jejich králem jediným a na věky.

2. Právil jsem, že královská moc je nejvyšší pravomoc, obsahující moc zákonodárnou soudní a výkonnou. Tuto trojí moc vidíme u Krista též.

Pán Ježíš má moc zákonodárnou a osvědčoval ji. Podotýkám znova, že mluvím o Kristu jako o člověku. Luther a reformátoři XVI. věku popírali zákonodárnou moc Kristovu. V boji proti katolické nauce vytvořili heslo o evangelické svobodě. Říkali: Starý zákon měl přikázání, Nový zákon má svobodu synů Božích. Heslo o evangelické svobodě se ujalo a stalo účinným násilnickým rčením (šlágrem). Ale není pravdivé. Sněm tridentský je právem odsoudil slovy: „Kdo by řekl, že Kristus nebyl zákonodárcem, jehož sluší poslouchati, je v klatbě.“ Moderní rozumářští protestanté píší nejen v duchu reformátorů, nýbrž ještě je překonávají. Podle nich Kristus nejen nic neustanovil, nýbrž ani neučil věroučným pravdám. Toto nové učení hlásají s velikou učeností, ale proto se nestává pravdivým, nýbrž jen ukazuje, že si ti pánové s pravdou libovolně pohrávají.

Popatřme do evangelií. Co vidíme? Že Pán Ježíš vystupoval jako zákonodárce nejen sám, nýbrž že dal zákonodárnou moc také apoštolům a jejich nástupcům. Uvedu několik důkazů. Pán Ježíš ustanovil základní zákony, kterými má býti jeho církev zřízena a spravována. Tak učinil Petra skalou, na níž spočívá, ustanovil z něho a z ostatních apoštolů nejvyšší úřad učitelský, kněžský a pastýřský, dal jim moc voliti si nástup-

ce, a to tak, aby jejich moc na ně přecházela. To vše jsou zákonodárné činy prvního řádu. Pán Ježíš položil nejen zevní základ církve, on uzákonil také její vnitřní život. Ustanovil, že se do církve vstupuje křtem, tento křest přikázal pod ztrátou duše, nebo řekl: „Amen, amen pravím tobě, nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha sv., nemůže vejít do království Božího“ (Jan 3, 5). Ustanovil Nejsv. svátost oltářní. Ustanovil ji jako obět, kterou křesťané jsou povinni ctít Boha, a jako pokrm, který je nezbytný na udržení nadpřirozeného života. Ustanovil soud nad svědomím, když dal apoštolům moc odpouštět a zadržovat hříchy. Mimo to všechny hříšníky tomuto soudu podřizuje, neboť jen skrze něj mohou se řádným způsobem zbavit hříchu, nabýt ztracené milosti a spasit duši. Táhá se: Není tohle zákonodárný čin? Pán Ježíš ustanovil při svátostech, jež zřídil, zevní znamení, jimiž se udělují. Ustanovení to je tak vážné, že by nekřtil platně, kdo by ustanoveného zevního znamení nezachoval. Pán Ježíš zdokonalil desatero, očistiv je od přídavků židovských, odvolal dispense, které Bůh pro tvrdost srdcí židovských v mravním zákoně dal, na př. rozloučiti manželství, celý mravní zákon zdokonalil. Vzpomeňte na náhorní kázání s jeho blahoslavenstvími, s jeho mohutnými protivami: řečeno jest starým, ale já pravím vám. Či nejsou ani to zákonodárné činy? Na konec uvádím slova Páně k Petrovi: „Cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi“ (Mat. 16, 19). Podobně pravil také k apoštolům. Slovy těmi dal apoštolskému sboru, zvláště Petrovi, zákonodárnou moc, nebo vázati jest vázati zákonem a rozvazovati jest uvolňovati od zákona. Ten smysl slova ta na uvedených místech mají. Mohl bych ještě poukázati na to, jak často vybízel Spasitel, aby apoštolové a ovšem všichni věřící zachovávali jeho přikázání (Jan 14, 15; 15, 10 n a j.), ale to, co jsem uvedl, stačí zajisté měrou svrchovanou.

Rozumáři namítají slova sv. Jana: Zákon (Starý) byl dán skrze Mojžíše, milost však a pravda přišla skrze Ježíše Krista (Jan 1, 17). Odpovídám: Že je Nový zákon milosti a pravdy, vděčně připouštíme a uznáváme, ale říkáme: vyvozovati ze slov, že je každému dána úplná volnost věřiti a konati, co se mu v nauce a v přikázáních Pána Ježíše zalíbí, je anarchismus. Sv. Jan jistě nebyl hlasatelem anarchismu.

Ke královské pravomoci patří moc soudcovská. Pán Ježíš ji má v plné míře. Pravil jednou k apoštolům: „Otec nesoudí

nikoho, ale všekrý soud dal Synu“ (Jan 5, 22). I zde se vztahují slova na Krista člověka. Vtělenému Synu svému odevzdal Bůh všechnen soud. Sv. Jan dodává, že mu jej odevzdal proto, že jest z lidí (Jan 5, 27). Bůh chce patrně, aby lidé od člověka byli souzeni. Sv. Petr píše: „Přikázal nám, abychom hlásali lidu a svědčili, že onen jest ten, který byl od Boha ustanoven soudcem živých a mrtvých.“ A v apoštolském vyznání víry se modlíme: Přijde soudit živých i mrtvých. Když evangelia líčí, jak Pán Ježíš přijde v oblacích nebeských se slávou a velebností soudit všechno lidstvo, když popisují podrobný průběh věčného soudu, je zajisté patrné, že má Kristus nejvyšší moc soudní.

Sv. Otcové a bohoslovci píší v duchu sv. Písma. Líčící nesmírnou moc soudní božského Vykupitele, přidávají úvahy, proč Bůh ustanovil Krista soudcem všech a jak on jako člověk takový soud může provést. O první věci uvažují takto: Bůh jest neviditelný. Jak má souditi soudce neviditelný? Jen vnitřním osvětlením? Či má všem dáti světlo slávy, aby ho viděli? Vnitřní osvětlení při veřejném ději nestačí a světlo slávy by dalo nebeskou blaženost. Sluší se tedy, aby soudil vtělený Syn Boží. Dobří na pravici, kteří budou již míti světlo slávy, uvidí jej také podle božství, zavržení na levici uvidí ho podle člověčenství, asi ne v plné jeho nebeské slávě, ale přece ne-skonalou velebností obklopeného. Pán Ježíš si tento velebný soudní úkon zasloužil, poněvadž vykoupil svět, byl sám od člověka souzen, zakusil velikého ponížení, byl a jest často zneuznáván, měl tělo jako lidé. Ukáže se tedy jako Vykupitel z evangelií od Boha vyvýšený, ode všech uznáváný a ctěný.

Tím, že Bůh dá lidem souditi od člověka, jenž sám lidský život prožil, ukazuje se také jeho milosrdenství, nebo takový soudce bude soudit spravedlivě, ale milosrdně. To jsou některé myšlenky sv. Otců a bohoslovců, zvláště sv. Tomáše Akv.

K otázce, jak Kristus jako člověk může veřejný soud lidstva provést, odpovídají bohoslovci takto: Pán Ježíš nesoudí jen jako člověk. V soudu je úsudek: tento člověk zasluhuje takového trestu. K tomuto úsudku je třeba vševědouce, ale tu má Kristus jen jako Bůh. Je tedy třeba, aby Kristus člověk byl v této věci poučen od Krista Boha. Vynesení rozsudku je skutek lidský i může býti učiněn od Krista člověka bez božské pomoci. Mohl bys říci, že Kristus člověk má vědomost, potřebnou k úsudku nad člověkem, z blaženého patření jeho lidské duše na Boha. To je možné, ale i tu je, jak patrně, třeba účasti

Boží, nebo Bůh musí řečenou vědomost dáti duši Kristově skrze patření na bytost Boží.

Kristus Pán byl veliký zákonodárce, on jest také velebný soudce. Před Kristem jako soudcem budeme státi také my, nejprve při soudu soukromém, na konci světa při soudě obecném. Máme proto někdy strach, ale víra v Krista a láska k němu, jimiž spravujeme svůj život, zaplašují strach nadějí, že nalezneme soudce milosrdného.

Pán Ježíš má svrchovanou moc výkonnou. Výkonná moc je nutný doplněk moci soudní. Jaký by to byl soudce, který by mohl pronést rozsudek, ale neměl moci jej provést? Byl by zlým k smíchu a dobrým by nepomohl. Proto se Kristův soudní výrok hned také vyplní, spravedliví odejdou do nebe, hříšníci do pekla. Písmo líčí podrobně děj posledního soudu. Z líčení jde, že Kristus má moc výkonnou, nebo líčení to ukazuje, jak se jeho ortel hned plní. V sv. Písmě je mnoho výroků, které přisuzují Kristu moc výkonnou. Spasitel řekl k apoštolům, že jde do nebe k Otci, aby jim tam připravil místo, a že přijde a vezme je k sobě (Jan 14, 2 n). Sv. Jan mu klade do úst slova: „Mám klíče od smrti a od místa zemřelých“ (Zjev. 1, 18). Sv. Pavel líčí, jak Pán spravedlivé odměny a zlé potrestá (2 Thes 1, 7 n).

Že Kristus má moc výkonnou, jest jasné. Měl moc nad ďábly, lidmi a přírodou, má tedy moc způsobiti, aby se jeho ortele plnily. Bohoslovci přidávají výklad, jak je to u Krista člověka možné. Aby se na pouhý projev vůle soudní výrok vyplnil, není v moci lidské. Moc, aby se něco stalo na pouhé slovo, má jen Bůh. Jen on mohl říci: Ať je svět a byl. Tak jen on může pouhou vůlí vzíti do nebe a svrhnouti do pekla. Avšak výkon ten se stane skrze Krista člověka. Kristus člověk tu bude nástrojem Krista Boha, podobně jako při zázracích. Kristus člověk vyřkne ortel, jenž z moci Krista Boha ihned vyplní. Tak se jednou vyplní i nad námi, nejprve při soudu soukromém, potom při soudě obecném. Kéž nám přinese odměnu věčnou!

* * *

Ukázal jsem, že Kristus je král a že má trojí královskou moc, moc zákonodárnou, soudcovskou a výkonnou. Tato královská důstojnost a moc plyne u něho ze spojení s božstvím, vztahuje se na všechny obor duchovní, na všechny lidi, časy a místa, je tak plná, že ji může dávat i jiným, má takovou váhu, že se jí musí řídit veškeré zákonodárství světské, je tak veliká, že jí

ustoupil i Starý zákon, ač byl také od Boha. Poněvadž plyne ze spojení s Bohem, měl ji Kristus hned od vtělení. Je to moc přijatá, tedy jiná nežli u Boha. Bůh ji má sám od sebe, Kristus od Boha. Kristus člověk se musí řídití vůlí Krista Boha. Soudní moci Kristově podléhají také andělé vzhledem k tomu, že jsou strážci lidí (Fil. 2, 10). Výkonnou moc má Kristus závisle na Bohu. Nesmírné jest vyvýšení Pána Ježíše jako člověka. Jest král králů, pán pánů. Pravdu má sv. Pavel, že před ním musí klekati nebešfané, pozemšfané i ti, kteří jsou v podsvětí. Blažen, stokráte a tisíckrátě blažen ten, kdo jej nyní nazývá svým králem, jeho zákon plní, k němu lne úctou a láskou. My tak činíme a doufáme proto, že Kristus bude naším králem na věky v království slávy.

XXXII. Kristus král.

Vykládal jsem minule, že Kristus je král a že má nejvyšší moc zákonodárnou, soudcovskou a výkonnou. Zmínil jsem se, že Kristus je král duchovní a že také jeho trojí královská moc je duchovní. Na Krista se tu díváme jako na člověka a jeho královskou moc odvozujeme z jeho spojení s božstvím.

Kdo by o královské moci hlouběji přemýšlel, zvláště kdyby uvažoval, že Kristus Pán má svou moc ne z ustanovení, jako králové pozemští, nýbrž ze spojení s božstvím, tomu by mohla připadnouti na mysl tato obtíž: Kristus Pán je vtělený Syn Boží, podle božství rovný Bohu Otci, tvůrci a pánu světa, svrchovanému vládci nad zeměmi a říšemi, nad souší a mořem, nad všemi poklady země. Jestliže má Kristus jako člověk nejvyšší účast v panovnící moci Boží, jestliže je králem králů, soudcem živých a mrtvých, proč má býti jen králem duchovním? Pro spojení s božstvím přísluší mu přece také největší moc světská! Námitka zdá se svrchovaně oprávněna.

Uvažujme tedy o tom, proč je Kristus především král duchovní a jaká moc mu přísluší ve věcech světských. Božský Spasiteli, požehnej nám!

* * *

1. Pán Ježíš je především král duchovní.

Kristus stojí před Pilátem a římský vladař se ho dotazuje na jeho království. Co odpovídá Spasitel? Dí: „Království mé není z tohoto světa. Kdyby z tohoto světa bylo království mé, služebníci moji bránili by, abych nebyl vydán Židům; ale

království mé není odtud“ (Jan 16, 36). Slova jasná, jež nepotřebují výkladu. Pilát se odpovědí neuspokojil, nýbrž tázal se dále: „Tedy králem jsi ty?“ Spasitel odpověděl: „Ano, já jsem král, já jsem se k tomu narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě.“ Království Kristovo není tedy světské, nýbrž království pravdy. Pravda ta je pravda Boží, jež se přijímá duchem a srdcem. Království Kristovo je podstatou duchovní. Pro rozmnožení chlebů na poušti chtěli Židé prohlásit Krista za krále. Hověli bludným představám, že Mesiáš bude světským králem a osvoboditelem národa. Pán Ježíš zmařil jejich úmysl tím, že odešel na horu (Jan 6, 15). Odmítl býti králem světským. Po slavném vjezdu do Jerusalema bylo v lidu veliké napětí. Všichni očekávali, že se prohlásí za krále a začne vítězný pochod proti Římanům. Když to Pán Ježíš neučinil, odklonil se lid od něho. Řekl si: není Mesiášem. Měl tytéž bludné představy jako oni muži, kteří jej po zázraku na poušti chtěli provolati králem. Pán Ježíš se dokonce zdráhal míchat se do světských věcí vůbec. Když mu kdosi ze zástupu řekl: Mistře, řekni mému bratru, ať se rozdělí se mnou o dědictví, odpověděl mu: „Človče, kdo pak mě ustanovil nad vámi soudcem a dělitelem?“ (Luk. 12, 13 n).

Jest patrné, že Kristus nechtěl býti světským králem, nýbrž králem duchovním. To potvrzují některá proroctví Starého zákona a způsob, kterým mluví o království Kristově zákon Nový. Hojná proroctví Starého zákona líčí Mesiášovo království jako království Boží, které bude míti účelem, vésti lidi k poznání pravdy, k svaté bázni a lásce Boží, k tomu, aby se upevňovali v pravdě a spravedlnosti, dále jako království, jež se bude šířiti ne mečem, nýbrž vnitřním osvětčováním a povzbuzováním srdcí k dobrému. Takové líčení Mesiášova království hodí se jedině na království duchovní. Tak píše Isaiáš: „Králové budou patřit, i vstanou, knížata se budou sklánět pro Pána, že jest věrný, pro Světce Israelova, který tě vyvolil“ (Is. 49, 7). Smysl slov je, že se mocní světa budou kořiti Hospodinovu Světci, že jej budou oslavovati a ctíti skrze něho Hospodina. Světec Hospodinův je Mesiáš, jak z dalších slov je patrné, v nichž je řeč o jeho ponížení, které na sebe vezme a za něž jej Bůh vyvýší. Opět píše: „Již nebude slýcháno o násilí v zemi tvé, o pustošení a ničení v končinách tvých, ale blaho osadí zdi tvé a tvoje brány jásot“ (Is. 60, 18). Slova týkají se duchovních darů, které Mesiáš přinese. Prorok je jmenuje, ale jeho líčení je obrazné a nesmí býti bráno ve všem doslovně,

Zachariáš píše: „A mnozí národové se připojí ke (mně), Hospodinu toho dne, a budou mi lidem; bydleti budu uprostřed tebe a zviš, že Hospodin zástupů poslal mě k tobě.....“ (Zach. 2, 11 n). Slova týkají se Mesiáše. Dí se v nich, že i pohané budou jeho lidem. Výroky se hodí jen na království duchovní.

Nový zákon jmenuje království Kristovo stále královstvím Božím, královstvím Boha Otce, královstvím nebeským. Koli-krále jste slyšeli: Království Boží, t. j. Kristovo, podobno jest rozsevači, hospodáři, poli, hostině a pod. Království to je připravováno evangeliem, jež třeba přijmouti vírou, lidé se mají pro ně připravovati pokáním, vstupovati budou do něho vírou a křtem. Tomuto království je cizí vše, co je tělesné, světské, marnivé, za to je mu vlastní chudoba, čistota, pokora, sebezapírání, zvláště láska k Bohu a bližnímu. Bude se šířiti kázáním a působením sv. Ducha na srdce lidská. Boj, který povede, bude boj proti ďáblu, světu a tělu. Tak mluví v četných obrazech o království Kristově Nový zákon a jeho řeč hodí se jedině na království duchovní.

Sv. Otcové píší v duchu sv. Písma. Někdy přidávají, jak království Kristovo právě tím, že je duchovní, převyšuje důstojností, blahodárným působením a účinky všecka světská království světa.

Bohoslovci, kteří se snaží pochopiti a vyložiti zjevené pravdy Boží také rozumem, kladou si otázku, proč Kristus chtěl býti hlavně duchovním králem? Odpověď nalézají v účelu vtělení a vykoupení. Proč se stal Syn Boží člověkem? proč vedl život v chudobě, poslušnosti a práci? proč trpěl a umřel? Na to nemusím odpovídati, nebo všichni to víme. Ale tázati se musím: Je to účel světský nebo duchovní? Odpověď je zřejmá: je to účel duchovní, naše spasení. Nuže, jaký účel, takové prostředky, duchovní účel, duchovní prostředky. Že Kristovo království je duchovní, potvrzuje také jeho úřad učitelský a kněžský. Kristus je učitel. Jaká je moc učitelská? Moc duchovní: přesvědčovat, povznášet, vzdělávat, spasiti pravdou. Kristus je kněz. Jaká je důstojnost kněžská? Je duchovní: obětovat, přimlouvati se, prostředkovat, posvěcovat. Proto důsledně i moc Kristova je především moc duchovní, moc býti pastýřem duší a vésti je k svatosti.

Život Kristův, Písmo Starého a Nového zákona, apoštolská tradice učí: Kristus je především král duchovní, a rozumová úvaha to shledává důsledným a souhlasí s tím. Pamatujme a nezapomínejme tedy, že Kristus Pán chce v nás panovati vírou,

nadějí, láskou, čistotou, pokorou, trpělivostí. Rceme: Ó, Pane, zaujmi trůn srdce našeho a upevni v něm své království. Ty nás učíš modliti se: přijď království tvé! Nechť království milosti přijde a trvá především v našich srdcích.

2. Jest jisto, že chtěl Kristus býti především králem duchovním. Nyní si položíme otázku, přísluší-li Kristu královská moc světská? Dostaneme-li za odpověď, že mu přísluší, vznikne hned další otázka, proč je především králem duchovním? Táži se tedy: Přísluší Kristu královská moc světská, t. j. dávatí zákony, souditi, trestati ve věcech světských? Odpověď jest, že mu přísluší. Jistě mu přísluší královská moc světská, jež se jmenuje pravomoc nepřímá. Co jest moc nepřímá? V naší republice prováděli ruští bolševici protistátní rejdy, Vláda je zatkla a vypověděla. Nebyli jejími příslušníky, jejími poddanými, neměla nad nimi přímou moc trestní. Ale nastoupila proti nim, a právem, poněvadž ohrožovali náš stát. To je moc nepřímá. Takovou moc musí míti každý král a stát, ano v příslušné níře každý představený. Kdyby jí na př. naše republika neměla, mohli by ji bolševici nebo jiní nepřátelé podrýti a vyvrátiti. Jest zřejmé, že takovou nepřímou světskou moc má také Kristus. Kdyby jí neměl, byla by jeho duchovní moc marná. Vezměme příklad. Pán Ježíš ustanovil oběť mše sv., k níž je třeba vína. Víno je věc světská. Myslete si, že by některý stát zakázal pěstovati révu a víno dovážeti. Směl by tento zákon rozšířiti také na mši sv.? Byla by církev tím zákonem vázána? Ne. Církev má povinnost a právo sloužiti mši sv. Má je od Krista. To je moc přímá na duchovní věc. Ale bez vína není mše sv. možná. Proto s přímým právem na věc duchovní souvisí nepřímé právo na věc světskou. Chápete již, co míním. Ve všech věcech duchovních, které souvisí nezbytně s věcí světskou, má Kristus pravomoc také nad touto věcí světskou. Pán Ježíš poručil apoštolům, aby šli kázat evangelium do celého světa. Tím poroučí Spasitel všem králům a národům, aby je do své země pustili a nechali je kázat. Privlastnil si tedy slavnostně nepřímou moc ve věcech světských, nebo jak by mohli apoštolové kázati v cizí zemi, kdyby jim to stát zakázal? Jest jisté a jasné, že Kristu přísluší královská moc nepřímá také ve věcech světských.

Než přísluší-li mu „přímá“ moc královská ve věcech časných? Takovou moc má král nad svými poddanými: dává jim zákony vojenské, berní, školské, policejní, stavební, trestní a steré jiné, vede války, trestá pokutami, žalářem, i smrtí.

Přísluší tato moc Kristu jako králi světa? Odpověď jest: přísluší, ale Kristus se jí vzdal: Kristus se prohlásil za krále duchovního.

Jak mluví Písmo? Přiřítá Kristu moc bez všelikého omezení. Spasitel řekl k apoštolům: „Dána jest mi všeliká moc na nebi a na zemi“ (Mat. 28, 18). Při jiné příležitosti pravil: „Otče, oslav Syna svého.... ježto jsi mu dal moc nade vším lidstvem“ (Jan 17, 2). Když vyhnal z chrámu kupce, užil, zdá se, přímé moci ve věci světské. Sv. Pavel píše, že Bůh všecko poddal pod nohy jeho (1 Kor. 15, 26). Sv. Jan jej jmenuje knížetem králů pozemských (Zjev. 1, 5), králem nad králi a pánem nad pány (Zjev. 19, 16). Slova ta a mnohá jiná dávají Kristu nejen nejvyšší moc duchovní, nýbrž nejvyšší moc vůbec, tedy i světskou. Kdyby ji Kristus Pán sám zřejmě neomezil na věci duchovní, musili bychom říci, že má nejvyšší moc i ve věcech světských. Kristus je Bůh a člověk v jedné osobě. Jako Bůh je svrchovaný pán nebe a země, zvířat a lidí, života a smrti, všeho. Sluší se, aby Kristus jako člověk měl v této moci náležitou účast. Důsledně bychom tedy řekli, že mu náleželo, aby byl svrchovaným králem ve věcech světských. Když prohlásil, že jest králem duchovním, může býti příčina jen v tom, že této moci nevykonával a vykonávati nechtěl. Nelze namítati slova: Království mé není z tohoto světa, poněvadž lze na to říci: Není, poněvadž Kristus chtěl býti hlavně králem duchovním a zříditi království duchovní. Mohl svou církev zříditi jako světské království, ale neučinil tak. Když řekl apoštolům, že je mu dána všeliká moc na nebi a na zemi, dodal, aby šli do celého světa, kázali, učili zachovávatí vše, co jim přikázal, křtili. Omezil jejich moc na věci duchovní, kázání, křest a zachovávání všeho. Měl tedy všelikou moc, duchovní a světskou, ale chtěl býti hlavně králem duchovním.

Tak soudíme zajisté právem podle Písma. Na důvod z rozumu jsem už poukázal. Kristus je Bůh člověk, proto mu přísluší jako člověku vynikající, ano jedinečná a nejvyšší účast ve svrchované moci Boží. Králové pozemští mají v ní značnou účast. Mají proto moc nad poddanými, že mají něco z panovnické moci Boží. Jsou na zemi ve věcech časných zástupci Božími a budou ze svého vladaření Bohu odpovídati. Kristu člověku, jenž je zároveň Bůh, přísluší zajisté panovnická moc v míře neskonale větší nežli největšímu králi, nežli všem králům úhrnem. Když je tedy hlavně králem duchovním a zřídil své království jako království duchovní, stalo se to proto, že tak chtěl, že se za

souhlasu Otce svého nebeského a podle vlastního přání vzdal královské moci světské.

To jest nauka vynikajících bohoslovců. Nepřítel církve, zvláště papeže, mohl by si mysliti: Tuhle nauku musíme potírat. Touto naukou by mohla církev, zvláště papež, odůvodniti právo na světskou moc. Odpovídám: Můžeš spáti bez starosti. Kristu přísluší moc nad věcmi světskými proto, že jeho člověčenství je spojeno s božstvím. Papež není Syn Boží. Mimo to Kristus chtěl býti králem duchovním a odevzdal papeži a církvi jen svou moc duchovní. Kdysi měl papež malý stát. Byl to dar katolíků, kteří chtěli, aby jejich hlava měla zaručenou nezávislost. Proto zůstal však pastýřem duchovním a církev duchovním královstvím. Kdysi ustanovoval a sesazoval papež knížata a krále, uděloval světské hodnosti. To byl časový, tedy nahodilý zjev, který pominul, když se poměry změnily. Křesťanský svět mu tehdy toto právo přiřkl. Ostatně tu užíval papež zpravidla práva nepřímého, které mu, jak jsem již podotkl, přísluší. Nyní zase má malinký stát, ale každému je jasno, že papežova moc na světě je moc duchovní.

Proti nauce, již jsem vyložil, se namítá, že moc, které se Kristus vzdal, je zbytečná, že však není příslušné, připisovati někomu moc zbytečnou. Na to lze odpověděti: není zcela zbytečná. Vládcové světa mají si uvědomiti, že jsou Kristu podrobeni a jemu budou za své vladaření odpovídati.

3. Důležitá věc světská je majetek. Bohoslovci si kladou otázku, jakou majetkovou moc měl Kristus nade všemi věcmi, které na světě jsou? Všecky věci jsou Boží. Bůh je stvořil a jest jejich vlastním majetníkem. On je odevzdal lidem, aby jich užívali, ale on jest jejich pánem. Proto jsou lidé odpovědni za to, jak jich užívají. On by mohl vše obrátiti v nic. Otázka je, měl-li Kristus jako člověk účast také v této moci, v tomto vrchním majetkovém právu Božím? Bohoslovci odpovídají podobně jako prve. Praví, že Kristu pro spojení s božstvím tato moc přísluší, ale že jí nevykonával. Rozumí se samo sebou, že jeho zástupce v církvi, sv. Otec, tohoto práva nemá vůbec, nebo u něho chybí základ, z něhož u Krista právo to plyne, totiž božství, a Kristus, jenž se toho práva vzdal, svému zástupci ho nedal.

Tento názor se odůvodňuje z Písma takto: V Písmě je zván Kristus prostě pánem, pánem pánů, pánem všeho a všech, praví se o něm, že obdržel od Boha ve vlastnictví všecky končiny země (Žal. 2, 6 N), že je mu dána všeliká moc na nebi a

na zemi, že vše jest mu poddáno, že jest od Otce ustanoven dědicem všech věcí. Slova jsou tak všeobecná, že značí každou moc, tedy i právo na všechny věci. Není důvodu, proč by mu měla býti upírána. Jako Bůh ji má, sluší se, aby jako člověk měl v ní účast. Jednou řekl k apoštolům: Nazýváte mne Mistrem a Pánem; dobře pravíte, jsemť zajisté (Jan 13, 13). Pán Ježíš jest Mistrem podle člověčenství, je tedy i pánem jako člověk. Jednou této moci také užil, tehdy, když dovolil, aby zlí duchové, jež vymítli z člověka, vešli do vepřů, nebo vepři se vrhli do vody a utopili se. Pán Ježíš věděl, že se tak stane.

Přísluší tedy Kristu člověku pro spojení jeho s Bohem svrchované právo na všechny věci úhrnem i jednotlivě, ale Kristus toho práva neužíval, jak jeho chudý život ukazuje. Byl by si mohl přivlastniti vše, co by chtěl, ale on tak neučinil, poněvadž chtěl býti hlavně králem a pánem duchovním.

* * *

Vykládal jsem, že Kristus Pán je králem duchovním. Pro spojení s Bohem, jenž je vrchním a naprostým pánem všeho, co jest, přísluší Kristu svrchovaná účast v této moci, ale on se prohlásil za krále duchovního. „Království mé není z tohoto světa,“ pravil k Pilátovi a celý život jeho to potvrzuje. Celý život jeho směřoval jediné k tomu, aby nám zjednal dary duchovní. Proto přišel na svět jako syn prosté dívky, proto žil v chudobě, proto byl poslušen i lidí, opatřených zákonitou mocí, proto trpěl a umřel. Takového příkladu bylo světu třeba, měl-li vybřednouti ze svých sobeckých zásad a svých světských vášní. Sudte z toho, jak veliká jest láska Páně k lidem a jak veliká touha jeho Srdce, aby došli spásy. Chce býti králem našich srdcí, aby nám mohl dáti místo v království slávy. Apoštolové poznali jen jeho slávu pozemskou, t. j. jeho božství, jeho svatost a ctnosti, jeho lásku k duším, a zasvětili se mu až k smrti. Ó, jaks byl od nich, Kriste, milován. Nyní vidí jeho slávu nebeskou a mají v ní účast. Božský králi náš, dej nám, abychom tě také tak milovali a uviděli slávu tvou nebeskou.

XXXIII. Kristus král. Tři vlastnosti krále.

Když byl Pán Ježíš ukřižován, dali nad jeho hlavou na kříž tabulku s nápisem: Ježíš Nazaretský, král židovský. Bylo zvykem označovati tabulkou a nápisem příčinu ukřižování. Pilát dal na tabulku kříže Kristova řečený nápis, protože si

Židé obžalobou, že se Kristus činí králem, vynutili jeho odsouzení. Víme, že to nebyla pravá příčina, proč chtěli, aby Kristus byl ukřižován. Tou byla, že se prohlásil za Syna Božího. Před Pilátem zvolili Židé příčinu politickou, protože náboženská příčina na něho nepůsobila.

Židé se na nápis „Ježíš Nazaretský, král židovský“ hněvali. Měli jej za potupný pro sebe. Pravili: Nepiš král židovský, nýbrž že on řekl: Jsem král židovský. Pilát nepovolil a nápis zůstal. My bychom řekli: Nepiš král židovský, nýbrž král světa.

Kříž stal se trůnem krále světa. Sv. Augustin o tom rozjímá a píše: Že Bůh vládne nad světy a vykazuje jim svým prstem dráhy, že oblažuje nebe a plní peklo hrůzou, tomu se nedivím, nebo to patří k podstatě jeho bytosti. Ale že dovoluje, aby trpěl na člověčenství, jež přijal k své bytosti božské, a aby zemřel, je věc tak tajemná, že ji chápe jen ten, kdo se ponořil do hlubin božské lásky. Krásné slovo. Ale ten potupný trůn se změnil v trůn slávy. Kristus stal se skutkem vykoupení králem světa. Královská moc nad světem patří mu sice již proto, že je vtěleným Synem Božím, ale utrpením a smrtí si toto přednostní postavení také zasloužil. Trnová koruna na jeho hlavě se změnila v korunu slávy také pro dílo vykoupení.

Máme od r. 1926 zvláštní svátek o Kristu králi. Chceme o něm v tomto smysle rozjímati. Kriste králi, korunovaný trnovou (korunou na krále světa, požehnej nám!

* * *

Jaké vlastnosti má míti král, aby tohoto vznešeného jména byl hoden? Myslitel dávných věků odpovídá: musí býti m o u d r ý, d o b r ý a m o c n ý. Kriste králi, zdobí-li tyto tři vlastnosti tvou korunu?

1. M o u d r o s t. „Králové, buďte moudří,“ napomíná sv. Duch. „Jestliže sobě zalibujete panovnické stolice a berly, králové národů, milujte moudrost, abyste na věky kralovali!“ (Moud. 6, 22). Proto byl Šalomoun veliký a slavný, že si od Boha vyžádal dar moudrosti.

Popatřme na Krista! Jako Bůh má moudrost, která nemá hranic, není podrobena bludům, je věčná. V Písmě se druhá božská osoba jmenuje Moudrost a praví se o ní, že vypočítala dráhy hvězdám, určila hranice mořím, odměřila studnice vod. Ona byla božskému tvůrci vzorem, podle níž všecko učinil, co jest na nebi a na zemi. Všecka moudrost, která září z pří-

rody živé a neživé, duchové a hmotné, jest paprsek z jeho moudrosti. Kristus jako člověk má v této moudrosti větší účast nežli kterýkoliv jiný tvor, nebo jeho člověčenství je s ní podstatně spojeno.

Věčná moudrost vymyslíla také plán vykoupení a moudrost vtělená jej provedla. Hřích dědičný a hříchy osobní, jichž počet nikdo neudá, žádají zadostučinění podle přísné spravedlnosti. Kdo zaplatí toto výkupné za hříchy světa? Bůh? To není možné, nebo on je urážen. Do žaláře nepřichází soudce, nýbrž vinník. Či učiní tak člověk? Nemá k tomu síly, nebo cokoliv by učinil, vše zůstane lidské. Andělé, přemýšlejte, jak lze zachrániti člověka a dáti zároveň plné zadostučinění spravedlnosti. Nevíte. Nabídli byste se za výkupné, ale nestačilo by, nebo by bylo jen o něco vyšší nežli výkupné lidské. Stojíte před hádankou, na kterou nestačí ani důvtip cherubů. Kdo ji rozřeší? Tvá moudrost, ó Pane, nalezla cestu. Věčné Slovo si připojilo člověčenství. Vtělilo a narodilo se z přečisté Panny Marie, podí člověčenstvím, které v lidech hřešilo a hřeší, zadostučinění a tvé božství, Pane Ježíši, dodá mu nekonečné ceny. To je moudrost královská, ano více, to je moudrost božská. Sv. Jan Zlat. praví, že k plánu vykoupení bylo více moudrosti třeba nežli k stvoření a k zařízení světa. Kořím se ti v pokoře, Kriste, králi, tys vykonal dílo největší moudrosti, tys provedl dílo po lidském a andělském úsudku nemožné, tys obnovil rodinu, tys dal světu nejvyšší vzor ctností a pomáháš mu k nim milostí, kterou jsi mu získal, tys otevřel mu bránu ráje, na niž marně byly uplynulé věky. Tys král moudrosti.

Zvoláš: Ale tato moudrost trpí a umírá! Odpovídám: Což ji nevidíš, jak i z utrpení září? Pravím ti, že nikde nezáří tak jasně. Nevidíš ji, poněvadž je přikryta láskou a tato láska uchvacuje všecku tvou mysl. Ale vzpomeň si, že ji dala od proroků dopodrobna předpovědět, že ji předpověděla podrobně tak sama, že oznámila Petrovi zapření, Jidášovi zradu, ostatním apoštolům slabost a zmatek. Jen věčná moudrost mohla to učiniti.

Namítneš: Ale smrt potupná! Odpovídám: Zdaž není moudrý ten, který k velikým cílům volí vhodné prostředky? Co mělo býti přemoženo? Pýcha, obsažená v milionech hříších. Proto se Syn Boží poníží. Děsíš se tohoto ponížení? Sudž z toho, jak pýcha hříchu uráží Boha. Co mělo ještě býti učiněno? Měl býti lidem získán poklad milosti, který by stačil pro všechny k nejvyšší svatosti. Pohleď na očistěné duše, popať na svaté. Z té

milosti žijí a se skvějí. A čeho bylo ještě třeba? Světu chyběl příklad spravedlnosti, soustrasti, obětavosti. Kristus je káže a jeho kázání s kříže je tak mocné, že se pohanský svět mění v svět křesťanský, tyranství v spravedlnost, krutost v lásku, sobectví v obětavost. Celý svět potřeboval obrození, proto volí Kristus prostředek strašlivý, ale úspěšný.

Ano, Kriste, ty jsi král. Tebe zdobí moudrost, jež převyšuje všechen důmysl lidský a andělský, tys král božské moudrosti. Tvému vedení se svěřujeme.

2. Druhá vlastnost, kterou má míti král, jest dobrota. Král má míti dobré srdce, které objímá láskou všechny poddané. Proto je král králem, aby se staral o blaho lidu. Král má býti otcem poddaných. Lid a král jsou jako jedna bytost, která nemá býti rozdělena, neřku-li státi proti sobě.

Popatřme na Krista ukřižovaného. Zdali má dobré srdce? Zdali v tomto srdci hoří láska k lidu? Ó člověče, pro tvé blaho časné a věčné sestoupil s nebe, pro tebe se narodil, pracoval, trpěl a umřel. Láska k tobě stáhla jej z ráje do slzavého údolí. A mám líčiti jeho dobré srdce? Předstupte nemocní, ztrápení, opovržení, kteří jste ho znali a rcete, kdo se vás ujímal? Předstup ty, tvrdý Jerusaleme, a vyznej, kdo plakal nad tvým osudem a všechno činil, aby jej od tebe odvrátil? Předstupte fariseové, kteří jste jej vydali na smrt a s požitkem se dívali na jeho muka, a rcete, kdo to byl, jenž přes všechnu vaši tvrdost, faleš, pýchu se za vás modlil právě dojemně: „Otče, odpusť jim, nebo nevědí, co činí.“ Předstup lide, který jsi volal, zapomenuv na všechna dobrodiní, „ukřižuj, ukřižuj ho!“ a místo svého proroka osvobodil Barabáše, a pověz, zdali ti aspoň vyčítal tvůj nevděk, jak činil prorok, klada mu do úst slova: „Lide můj, lide můj, co jsem ti učinil a čím jsem tě zarmoutil, odpověz mi?“ Byla by to výčitka jemná, něžná, dojmavá, ale ani té jsi neslyšel z jeho úst, nýbrž radostně se za tebe obětoval. Ó Srdce Páně, tvé dobroty a lásky nelze vůbec dolíčiti.

Prohlédněte dějiny národů. Kolik najdete králů, kteří sestoupili s trůnu a obětovali se za svůj lid? Na každé stránce najdete takové, kteří žádali, aby se poddaní obětovali za ně a hájili jich statky a životem. A kdybyste našli krále, jenž se za svůj lid obětoval, co učinil neobyčejného? Což nebyl i on smrtelníkem jako poslední z jeho poddaných? Ale Kristus je král věčné slávy a vzal na sebe tresty za hříchy všeho lidstva. Otče, dí věčné Slovo, půjdu a přijmu člověčenství,

abych vysvobodil lid z drápů Satanových. Vsadím si na hlavu korunu z trní, do rukou vezmu žezlo kříže, svou krví obmyji jeho duši, dám si probodnouti srdce, aby se srdce lidská naplnila zase láskou k tobě a k sobě navzájem. Oni zasloužili smrt, já umru za ně; oni se nestarají o svou duši, já se o ni postarám; oni zasloužili peklo, já je za ně vytrpím. Ó Kriste, pro koho to chceš učiniti? Pro anděla Světlohoše a jeho legie? Ne, pro tebe, lide. Co nalézáš na nás? Což nejsme prach a popel? Což nejsme i my mezi tvými katany? Za tebe, odpovídá, aby ses jednou skvěl v nebi slávou a byl na věky blažen.

Ach, křesťané, už nemám slov, abych líčil dále dobrotu našeho Spasitele. Nejraději bych si klekl k jeho kříži a plakal nad svou vlažností a chladností. A což vy, přátelé, Kristem vykoupení, půjdete chladně kolem kříže a řeknete: Do toho mi nic není? Vyhodíte ho ze školy, rozbijete jej na cestě? Ne, nebudte jako Israelité, kteří kamenovali proroky, nebudte chladní a pohrdaví jako nevěrci, vy si řekněte: Lásku za lásku. Nikdy nevládl světu král tak dobrý a šlechetný, budeme jeho věrnými poddanými, dáme za něj statky a život. Tu se rozraduje to srdce probodené a bude vám žehnati a uzavře vás do své lásky.

Na Chlumu u Hradce Králové je pomník: baterie mrtvých. Setník Van de Greve, vida vojsko naše v nebezpečí, popojel se svými děly, aby zachránil jeho zničení. Ani nevystřelil všech děl, a ležel se svými 50 vojíny mrtev, ale zachránil život tisícům. Císař uctil jeho hrob, udělil mrtvému nejvyšší řád udatnosti. Není nikoho, kdo by se nezastavil s úctou před pomníkem a neuctil tuto věrnost. Významný pomník, ale tvému kříži, Kriste, se nevyrovná. Tvůj pomník hlásá světu: věrnost a láska krále za lid až k smrti, smrt krále nebeského za lid hříšný! Budeme jej ctíti, tento pomník v světě jediný a učiti se u něho, abychom i my rostli ve věrnosti a lásce a setrvali v ní až do hrobu.

3. Třetí vlastnost, kterou má míti král, jest síla a moc. Má je míti, aby dovedl země uchrániti od nepřátel zevních a zjednal úctu koruně u poddaných, aby mohl prováděti užitečné podniky, trestati přestupníky, odměňovati dobré.

Nuže a Kristus? Neměl-li moc nad nemocmi, jež uzdravoval slovem, nad větrem a vlnami, jež se utišily na jeho pokyn, nad chleby, jež rozmnožil, nad učedníky, jež k sobě přivábil, ano i nad zlými duchy, jež vymítal? Kdy měl který král takovou moc?

Ale on umřel, zvoláš, a umřel nejpotupnější smrtí, přemožen jsa svými nepřáteli. Je tohle také moc? Ano, odpovídám. Kristus je právě v smrti nejmocnější. Což nevíš, jak se země třásla, skály pukaly, jak se hroby otvíraly, jak se slunce zatmělo, jak se opona chrámová roztrhla? Ale on umřel, voláš znova, a potupně! Pravda, umřel na kříži jako zločinec, ale umřel dobrovolně. Mohl porazit své nepřátele jako v zahradě, mohl sestoupiti s kříže jako sestoupil do pekel, ale chtěl umřít. A to je div jeho lásky a statečnosti. Ano on musil, abych tak řekl, rozšířiti zákon smrti, nebo nad ním, králem nesmrtelnosti, neměla moci. Slyš, jak volá s kříže hlasem velikým: „Otče, v ruce tvé poroučím duši svou.“ To je poslední důkaz, že umírá dobrovolně.

Králové světa, v jejichž říších slunce nezapadalo, jejichž plukům nikdo neodolal, stráž před vašimi paláci zabráňovala každému přístup. Ó jak rádi byste jej byli znemožnili také smrtí, ale té moci jste neměli, nýbrž šli jste cestou všeho těla. Jeden jediný byl pánem i nad smrtí, Kristus. A že žijete za hrobem a že se jednou vaše hroby otevrou, děkujete jeho smrti. Pravda, měli jste moc velikou, rozhodovali jste nad životem a smrtí statisíců, ale jen potud, pokud jste seděli na trůně. Smrtí vaše moc se skončila. Jeden jediný řekl: „Až povýšen budu, přitáhnu všecko k sobě,“ Kristus. Vy jste v smrti byli malí a slabí, on právě v smrti byl veliký a silný. Na ostrově sv. Heleny rozmlouvá zajatec geniálního čela se svým generálem o Kristu, v kterého nyní věří. Proč uvěřil v svém ponížení v toho, jehož v své slávě chtěl učiniti svým podnožím? Protože viděl: já vládl pár let silou svého života, on vládne svou smrtí, a poznal, že to je zázrak, projev moci Boží. Věru divný to obyvatel světa, jenž rozbíjí svůj tábor na místě poravčin: a svou vítěznou dráhu začíná ohavnou smrtí. A kde jest jeho vojsko? Ach, má jen dvanácte vojínů a ti prchli. Tak chceš zvítěziti, Pane? A nastojte! Asie vidí prapor kříže a přísahá mu věnost. Egypt, Řecko, Italie kloní před ním koleno. I pyšný Řím se svými miliony obyvatel, 470 chrámy a třiceti tisíci bohů nedovedl dlouho odporovati jeho vojsku, dvanácti rybářům, jejichž mečem je slovo, štítem trpělivost, brněním láska, praporem kříž. Nejsou-li tohle divy? Kristus káže pokoru, a hrdým Římanům nebylo nic tak cizí jako tato ctnost. Kristus káže spravedlnost, a oni žili z výbojů a vyssávání provincií. Kristus káže rovnost všech, a oni se měli za pány světa, jimž musí vše sloužiti. Kristus káže milosrdenství, a oni

pro nic za nic mučili a zabíjeli legie svých otroků a otrokyň. Kristus káže čistotu, a oni nemohli sehnati několik vestálek. Kristus káže střídmost, a oni pořádají hostiny, z nichž každá stojí statisíce korun. A Kristus vítězí, on vítězí křížem, potupným znamením své smrti!

I rozhněval se Řím. Jako když se v poušti za noci ozve řev celého stáda lvů a tygrů, zařval Řím vztekem volaje: Zničím Krista s jeho vyznavači, rozdrťím je, upálím, budu jimi krmiti šelmy. Sv. Petr umírá na kříži, sv. Pavel je sťat, sv. Polykarp upálen, sv. Ignác předhozen šelmám, z cirků zní to co chvíli: ad leones! Nero činí si z křesťanů pochodně a osvětluje jimi zahrady. Ale vše marně, z katakomb zní to: Kristus vítěz dnes a zítra, a brzy zahlaholí vítězná píseň křesťanů po celé říši. Jest to Ukřižovaný, který zvítězil. Není-liž Kristus největším dobyvatelem? Také Římané dobyli světa, ale mečem. Také Mohamed byl kdysi nebezpečím Evropy, ale mečem a fanatismem. Ty, Kriste, vítězils křížem. Tys král nejmocnější.

Ještě jsem se nezmínil o jedné věci. Největším panovníkem je, kdo vládne srdcím. Váš hrad nemá hradeb a příkopů, divil se host knížete země? Kníže ukázal s úsměvem na okolní vesnice a řekl: Tam jsou mé hradby a příkopy. Mohl tak říci, poněvadž byl od poddaných milován a věděl, že se na jejich věrnost může spoléhati. Také dobyvatelé jako Alexander a Napoleon žili v srdcích svých vojáků, ale nakrátko. Království Kristovo je vůbec království nad srdcem a trvá již dva tisíce let. Zdali se udržuje vojskem? nebo penězi? nebo politikou? Nic z toho nemá jeho náměstek. Má jen duchovní moc. Než hle, Petr otvírá po první ústa k řeči o Kristu, a 3000 posluchačů věří. Činí tak po druhé, a věřících je 5000. Každým rokem roste počet těch, kteří se rozumem a srdcem a celým životem zapřísahají Kristu, a to přes odpadlictví, svádění, násilí, pronásledování. Kdo je králem těchto srdcí, věrných a oddaných až k smrti? Tím králem jsi ty, Kriste ukřižovaný, a ty jím zůstaneš, dokud státi bude tato země. Tys král nade všechny krále. Nikdo z nich neměl a nebude míti síly a moci, jako ty. Buď pozdraven, králi věků!

* * *

Kristus je král, nebo má tři vlastnosti krále: moudrost, dobrotu, moc a stal se králem hlavně svou smrtí na kříži.

Viděl jsem obraz s nápisem: Boj o duši. Mladík stál na rozcestí, z jedné strany ho zvala ctnost, z druhé jej lákal hřích. Takový boj se vede ve světě ustavičně. Přilneme k praporu

kříže. Tam nás povede král nejmoudřejší, nejlepší a nejmocnější. I dobudeme slavného vítězství nad tělem, světem a ďáblem. Polom budeme členy jeho království věčného a budeme s ním vládnouti na věky.

XXXIV. Kristus hlava.

Na poslední neděli v říjnu oslavujeme Pána Ježíše jako krále světa. S oslavou tou spojujeme přání a prosbu, aby Kristus Pán panoval pravdami, jež hlásal, a milostí, kterou zasloužil, na celém světě, v srdcích jednotlivců, v spolcích, říších, všude. Jsme přesvědčeni, že čím více bude Kristus vírou a milostí panovati, tím budou lidé na zemi šťastnější a tím jistěji dojdou blaženosti věčné.

Sv. Písmo zove Krista nejednou hlavou tvorstva. Úsloví „hlava tvorstva“ může značiti totéž nebo skoro totéž jako úsloví „král tvorstva“, jenom přirovnání je jiné. Při úsloví král tvorstva bereme za základ přirovnání vyvýšené postavení, které má král ve své říši; při úsloví hlava tvorstva bereme za základ přirovnání hlava jako přední část lidského těla. Podle prvního přirovnání značí hlava tvorstva asi tolik, jako když říkáme, že otec je hlava rodiny, předseda hlava spolku, král hlava říše. S přednostním postavením hlavy je spojena nějaká moc. Protože otec, předseda, král jsou hlavou rodiny, spolku, říše, mají nějakou moc, otec v rodině, předseda v spolku, král v říši.

Úsloví hlava tvorstva má určitější význam nežli úsloví král tvorstva. Tento význam plyne z postavení, které má hlava v lidském těle. Postavení hlavy v těle je zajisté těsnější a vnitřnější nežli postavení otce v rodině, předsedy v spolku, krále v říši. Bez hlavy nemůže člověk býti živ. Sv. Tomáš Akv. jmenuje tři věci, jimiž vyniká hlava u člověka: je nejvyšší část těla, nejvíce viditelná, je sídlem všech smyslů zevních a vnitřních kromě hmatu, jenž je rozšířen po celém těle, je středem moci, jež hýbe rukama, nohama a jinými údy. Podle tohoto postavení hlavy je hlavou jiných tvorů ten, kdo je mezi nimi první, má větší dokonalost a vykonává na jiné mocný vliv.

Obojí tento význam přísluší Kristu jako člověku. Je hlavou tvorstva tak, jako otec v rodině, předseda v spolku, král v říši. Je hlavou tvorstva jako hlava v těle, je první tvor, bytost nejdokonalejší, činitel nejvlivnější.

Tuto věc si chceme vyložit. Pane Ježíši, hlavo všeho tvorstva, osvět a požehnej nás.

* * *

1. První význam úsloví „hlava tvorstva“ značí, že Pán Ježíš je pánem všech tvorů, zvláště tvorů rozumných. Je pánem všech tvorů jako otec v rodině, předseda v spolku, král v své říši, ale ovšem neskonale více.

a) Je hlavou všech tvorů vůbec, rozumných i nerozumných. Sv. Jan ap. píše: „Viděli jsme slávu jeho, slávu jako jednorozeného od Otce, plného milosti a pravdy“ (Jan 1, 14). Sv. Pavel píše, že Pán Ježíš jest obrazem Boha neviditelného, prvorozencem všeho tvorstva (Kol. 1, 15). Oba apoštolové poukazují na to, že Pán Ježíš je podle božství rovný Bohu a že odtud plyne na jeho člověčenství nejvyšší postavení a moc nade všemi tvory. Zase píše sv. Pavel, že v Pánu Ježíši jsou skryty všechny poklady moudrosti a vědomosti (Kol. 2, 3). Tu poukazuje na duševní přednost Páně, kterou vyniká nade vším stvořením. To proto, že jeho moudrost a vědomost je přímá účast v moudrosti a vědomosti Boží, s nimiž jeho duše je spojena. Z nich plyne ovšem také výsostné postavení Krista člověka v tvorstvu. Opět píše sv. Pavel, že Pán Ježíš je hlavou všeho knížectva a vsí mocnosti (Kol. 2, 10). Knížectva a mocnosti jsou názvy pro anděly a značí různé stupně andělské hierarchie. Táž jména dává apoštol také andělům zlým (Ef. 6, 11 n). Uvedenými slovy označuje apoštol Krista pánem andělů a ďáblů. Opět píše, že Bůh povýšil Pána Ježíše a dal mu jméno, které jest nade všecko jméno, aby ve jménu Ježíšově pokleklo veškeré koleno nebešťanů, pozemšťanů i těch, kteří jsou v podsvětí, a aby každý jazyk vyznával, že Pánem jest Ježíš Kristus v slávě Boha Otce (Fil. 2, 10 n). Slovo povýšil ukazuje na člověčenství Kristovo, nebo jako Bůh nemohl Kristus býti povýšen. Apoštol jmenuje všecko tvorstvo vůbec a dí, že Kristus jest jeho pánem.

Sv. Písmo učí tedy jasně, že Pán Ježíš je hlavou všeho stvoření, t. j. že je v něm první, že nikdo nemá takových darů a předností jako jeho člověčenství, že má býti ode všech ctěn, že má nejvyšší moc. Velebný jsi Kriste. Žádný král světa se ti nerovná a rovnati nemůže, nebo všichni panovníci jsou pouzí lidé, ty jediný jsi Bůhčlověk. Spojení člověčenství Kristova s božstvím je kořen a důvod této přednosti a moci.

b) Ač je Kristus Pán hlavou všeho tvorstva, jeví se toto hlavenství více nad tvory rozumnými. Nerozumné tvorstvo je

řízeno fysickými zákony, jež jsou stálé, i nemusí Kristus nad nimi vládnouti leč v jednotlivých případech. Že měl moc nad přírodou, víme. Utišil slovem bouři, rozmnožil divem chléb na poušti, učinil zázrak zahrnutí ryb, vzkřísil mrtvé. To bylo jednání mimořádné. Také nyní zasahuje do nerozumného tvorstva jen někdy, na př. při zázraku, při vyslyšení proseb. Více je hlavou tvorstva rozumného. Nad ním má vedle fysické moci ještě moc mravní, tak zvanou pravomoc. Jest to moc poroučeti, řídit, odměňovati, trestati. Tu vykonává stále.

Kristus Pán je hlavou všech lidí, kteří žili, žijí a budou žít. Všichni mají jej uznati za Syna Božího a vykupitele světa, všichni jsou povinni přijmouti jeho nauku a spravovati jí svůj život, nikdo nemůže dojíti spásy leč skrze něho, on bude všecky lidi souditi. Kristus je tu hlavně hlavou duchovní. Na zemi vykonává toto duchovní hlavenství skrze svou církev, zvláště skrze svého zástupce římského papeže. Proto mají všichni lidé, také králové a vlády, duchovní moc církve, týkající se víry a mravů, uznávati a jí se řídit.

Kristus je hlava ďáblů. Musí ho uznávati za Syna Božího, krále nebe a země, vykupitele. To také činí. Na zemi je Kristus vymítal z posedlých. Nyní maří vírou a milostí jejich úklady, jež činí lidem, ovšem tak, že šetří svobodné vůle lidské. Jejich služeb neužívá, leda že připouští, aby pokoušeli do jisté míry lidi, nebo že skrze ně lidi trestá.

Kristus je hlavou andělů. Bůh mu dal a odevzdal všecku moc na zemi a na nebi, musí ho tedy poslouchati i andělé. Oni tak radostně činí. Užívá jejich služeb při řízení světa. Proto budou i oni od něho na věčném soudě souzeni, t. j. ukáží, jak podle jeho vůle lidem sloužili.

Tolik o Kristu jako o hlavě všeho tvorstva podle prvního významu, při němž úsloví býti hlavou je tolik jako býti králem. Nesmírné jest tvé postavení, Pane, nic se nerovná tvé velebnosti a moci. My se ti koříme a voláme: Pane Ježíši, vládni nám mocně, ať tvou vůli věrně plníme. Pomáhej nám k tomu svou milostí.

2. Nyní vezmeme druhý význam úsloví „Kristus je hlava tvorstva“, vzatý z postavení hlavy v lidském těle. Je to význam určitější, vniternější, poněvadž hlava je s tělem více spojena nežli otec s rodinou, předseda se spolkem, král s poddanými. Hlava je nejvyšší a nejvíce viditelná část těla, je nejdokonalejší, nebo v ní je rozum, oči, uši a jiné smysly, tam se sbíhají počítky, odtud vychází pohyb údů. Hlava má nejen přednostní

postavení v těle, nýbrž z ní pochází především život těla. V tomto smysle je Pán Ježíš hlavou především církve, potom ostatních lidí a snad také andělů. Hlavou tvorů nerozumných a zavržených v tomto smysle není, nebo nejsou s ním spojeny jako tělo s hlavou.

a) Pán Ježíš je především hlavou církve. To se rozumí samo sebou, nebo si ji založil. Petrovi řekl, že na něm vzdělá církev „svou“, apoštolům, že s nimi zůstane do skonání světa. Poněvadž apoštolové zemřeli, mají slova k Petrovi a k nim platnost také o jejich nástupcích. Sv. Pavel píše: „Všecko poddal pod nohy jeho a jej dal za hlavu nade všecko církvi“ (Ef. 2, 22). Opět píše, že mají křesťané vyznávat pravdu Kristovu, aby rostli v lásce ve všem k němu, ke Kristu, jenž jest hlavou, z něhož celé tělo církve bere vzrůst svůj (Srov. Ef. 4, 15). Opět píše: „Muž jest hlava ženy, jakož i Kristus jest hlava církve“ (Ef. 5, 23). Opět píše, že Kristus jest hlavou těla církve (Kol. 1, 18). Apoštol vykládá nejen, že Kristus je hlavou církve, nýbrž dodává také, že církev jest jeho tělo. Píše: „Jako tělo jest jedno a přece mnoho údů má, všechny pak údy těla, ač jich mnoho jest, jedním tělem jsou, tak i Kristus.... Vy jste tělem Kristovým a údy (jeho) podle údělu“ (1 Kor. 12, 12), t. j. podle údělu, postavení, jež křesťané v církvi mají.

Tak sv. Písmo. Vzpomeňte na tři přednosti, které má hlava v těle lidském. Zdali se v Kristu jako hlavě církve uskutečňují? Ano a dokonale. Kristus je v církvi nej přednější osobou. Po něm se zoveme křesťany, jemu se klaníme, k němu modlíme, on je vůbec střed naší víry a veškeré bohoslužby. Nikdo z křesťanů není Bohu tak blízek jako on, jenž je Bůh a člověk v jedné bytosti. Nikdo není tak oslaven jako on. U něho je milost posvěcující a blažené patření nejen největší, on je pramen veškeré milosti, kterou mají křesťané, nebo on ji zasloužil. Všecky nadpřirozené dary, které křesťané měli, mají a míti budou zde a v nebi, jsou z jeho zásluh. To naznačuje sv. Pavel, když říká, že Bůh určil, aby věřící v něho byli připodobněni obrazu Syna jeho, t. j. aby se podobali Kristu, aby on byl prvorozený mezi mnoha bratry, t. j. první mezi těmi, kteří dojdou věčné slávy. Má tedy Kristus první přednost hlavy.

On má také přednost druhou. Jako v hlavě je největší dokonalost člověka, tak vyniká Kristus v církvi vědomostí a dokonalostí. Jemu je dána všechna moc na nebi a na zemi, on všechny lidi soudí. Proto musí míti příslušnou vědomost. On je svatý svatostí, která na něho plyne ze spojení s božstvím. Takové svá-

tosti nemá nikdo, nebo nikdo není Bůh a člověk v jedné bytosti. Všecky ctnosti, jež u lidí po různu nalézáme, jsou u něho vyvrcholené a spojené v podivuhodném souladu. Hojnost příslušných výroků jsem uvedl prve.

Kristus má třetí přednost hlavy. Jako z hlavy jde do těla život přirozený, tak z Krista jde do církve a do každé duše život nadpřirozený. V něm je plnost milostí, dí sv. Jan (Jan 1, 14), z něho plynou podle slov téhož apoštola do všech údů církve. Sv. Pavel to vyjadřuje slovy prve uvedenými o Kristu jako hlavě a o křesťanech jako údech. Kristus řídí církev, jako hlava řídí tělo.

Sv. Otcové uvádějí přirovnání církve k tělu a Krista k hlavě s oblibou a rozmanitě je rozvádějí. Sv. Augustin píše na př.: Ne lze mluvit o hlavě, kde není těla, jehož by bylo hlavou. Když je Kristus hlava, jest hlavou nějakého těla. Tělo oné hlavy jest církev, jejíž my jsme členové, milujeme-li hlavu svou, t. j. jsme-li s Kristem v lásce spojeni. Sněm tridentský pronáší tyto myšlenky: Ospravedlněním je člověk přivtělen ke Kristu a tím se mu vlévají víra, naděje a láska. Když k víře nepřistoupí naděje a láska, není člověk s Kristem spojen dokonale a není údem jeho živým. Když k víře naděje a láska přistupují, je údem živým. Kristus působí tu na něj jako hlava působí na údy, jako vinný kmen na ratolesti, nebo dává mu sílu, jež jeho dobré skutky předchází, je provází a dokonává. Tu mu již nic nechybí, aby dobře žil a dosáhl koruny slávy.

To jest zajisté utěšená pravda. Když jsme v posvěcující milosti, jsme živým údem těla Kristova a jsme mu proto tak vzácní, jako člověku je vzácné jeho tělo. Uvažte, jak veliká věc je, žít v posvěcující milosti, t. j. bez smrtelného hříchu! Co bychom si mohli vzácnějšího přát, nežli býti milovánu od Krista, sedícího na pravici Boží? Jak jest mu milá teprve duše, která se s ním spojuje v hodném sv. přijímání, skrze něž nadpřirozený život Krista hlavy nejvíce do ní proudí! A proudí nejen do duše, nýbrž skrze duši i do těla, aby bylo, jak dí sv. Pavel, nástrojem spravedlnosti (Řím 6, 13) a připraveno pro slavné zmrtvýchvstání.

Proto je ve Svátosti přítomen s člověčenstvím svým, t. j. s tělem a duší.

3. Kristus Pán je především hlavou církve. Potom je hlavou všech lidí, výjma zavržené. Nade všecky vyniká důstojností, všecky převyšuje moudrostí, dokonalostí a svatostí, na všecky se vztahuje jeho vykoupení, všecky chce spasiti a poskytuje

jím vše, čeho je k spasení třeba, nade všemi má nejvyšší moc. Dějiny od Adama do Krista byly přípravou na Mesiáše, dějiny od Krista jsou uskutečňováním díla spásy. Všichni byli, jsou a budou pod vlivem jeho milosti, vedoucí k spáse, výjma zavržené. Zavržení jsou u cíle. Jsou od Krista navždy oddělení.

Spojení s Kristem jako hlavou je u různých lidí různé. Někteří lidé jsou již údy oslavenými. To jsou svatí v nebi. Někteří jsou s ním spojeni vírou a láskou; to jsou ti, kteří jsou v posvěcující milosti. Někteří jsou s ním spojeni jen vírou; to jsou ti, kteří sice věří, ale pozbyli smrtelným hříchem posvěcující milosti. Jsou údy mrtvými, ale nikoliv navždy useknutými; pokáním mohou milosti nabýti a státi se údy živými. Někteří nejsou s ním ještě spojeni ani milostí ani vírou, ale k spojení dojdou. To jsou ti, kteří jsou mimo církev, ale kteří se podle prozřetelnosti Boží k církvi připojí anebo jiným způsobem dojdou ospravedlnění a spasení. Někteří dostávají vše, co by je učinilo údy Kristovými, ale nedbají; u nich proto k sjednocení s Kristem nedojde. Po smrti přestane spasitelný vliv Kristův na ně a oni se nikdy již údy jeho nestanou a vůbec státi nemohou. To jsou ti, kteří zemrou bez ospravedlnění a budou zavržení.

Řekneš: Podle toho by byli údy Kristovými také pohané a nevěrci, dokud žijí na světě? Na to odpovídám: Třeba činiti rozdíl. Oni nejsou skutečně údy, nebo nejsou k tělu Kristovu přivtělení, ale Kristus na ně pohlíží jako na lidi, kteří se mohou údy státi. On je chce spasiti, dává jim pomocné milosti, odměňuje jejich dobré skutky, trestá jejich skutky zlé. Jsou tedy pod jeho vlivem. To stačí, že může býti zván i jejich hlavou. I to je utěšená pravda. Nad nikým, dokud žije, netřeba zoufati, nebo Kristus ho chce spasiti a pomáhá mu k spáse. Jak se to děje, jest pro nás namnoze tajemstvím, ale že se to děje, jest jistá pravda Boží.

Konečně jest Kristus snad také nějak hlavou andělů. Po postu Pána Krista na poušti přišli andělé a sloužili jemu (Mat. 4, 2). Sv. Pavel dí, že Bůh posadil na své pravici vysoko Krista nade všecko panstvo (Ef. 1, 20 n). Jména ta značí andělské řády (hierarchie). Jisté jest, že Kristus jako člověk je Bohu ze všech tvorů nejblíže, nebo je s druhou božskou osobou jedna bytost. Má tedy i mezi anděly největší důstojnost, oni pak z něho mnohá dobra. Proto lze i je přičísti do jisté míry k mystickému tělu. Sluší se, aby všecko nesmírné množství nebesťanů tvořilo nějakou jednotu. Tato jednota se uskutečňuje, jsou-li všichni nějak údy těla Kristova a Kristus jejich hlavou.

Proti tomuto mínění se činí různé námitky, nicméně lze je míti za oprávněné.

* * *

Jest tedy Kristus i jako člověk hlavou všeho stvoření. Žádné péro nevypíše jeho velebnost a moc. Vše jest, trvá, žije, ospravedlňuje se, dochází věčné slávy skrze něho. V něm žijeme a se hýbáme a trváme. (Skut. 17, 28). My, co jsme v jeho církvi, můžeme si blahořečiti, nebo hlavou církve je zvlášť. Na nás působí zvlášť a přímo, nás posvěcuje a řídí. My jsme živými údý jeho, my se v přijímání spojujeme zvlášť s jeho člověčenstvím Ó Kriste, připoj si nás tak, abychom s tebou zůstali spojeni na věky.

XXXV. Smrt Páně dílo spravedlnosti a lásky.

Dokončil jsem výklady o díle Pána Ježíše neboli o vykoupení člověka. Přidám na konec dvě hlavní pravdy, které byly základem našich úvah.

V době postní připomínáme si umučení a smrt Páně. Zvláště sv. týden staví nám je živě před oči. Vrcholem této doby jest velký pátek, kdy se zvedl kříž na Golgotě a Syn Boží na něm dokonat. Od té doby všichni křesťané hledí zbožně ke kříži, uctívají jej, učí se z něho, kají se před ním. Sv. Augustin praví, že kříž Páně je oltář, na němž se Pán Ježíš obětoval za spásu světa; kazatelna, s níž nás poučuje o všech ctnostech, zvláště o poslušnosti, pokoře, lásce, dobrotě, trpělivosti a oddanosti; soudní stolička, na které vyslovil ortel nad naší nevěrou a zlobou. Ano, tím jest světu kříž. Hleď tedy, duše křesťanská, se zbožným porozuměním na muže bolesti, jenž na tvrdém lůžku kříže za tebe umřel, aby ti zjednal spásu. Hleď na něj zvláště v době postní, aby ti přinesla skutečně spásu. Až přijde veliký pátek, ucti bolestné rány, které dal tvůj Spasitel Otci svému jako výkupné za tebe.

Táži se: Kdo uvedl Krista na kříž? Že žádná moc světa nemohla mu proti jeho vůli vzíti život, víme, nebo sám to řekl a mnohými divy ukázal. Kdo tě, Pane, tedy přibil na potupný kříž? Spasitel odpovídá: Spravedlnost a láska, spravedlnost Boží a láska má. Skloňme hlavy nad touto odpovědí a rozmýšlejme o ní. Spravedlnost Boží a láska tvá, Pane, to byly. Ukřižovaný Spasiteli, požehnej nám, ať tvým slovům dobře porozumíme.

* * *

1. Spravedlnost Boží žádala smrti Kristovy. Rozhlížím se na svět před Kristem a žasnu. Kamkoli mé oko padne, všude vidím krev obětních zvířat a dým kadidlový. Chrámy pohanské jakoby se proměnily v jatky. Háje zapáchají krví a hořícím tukem. Tam vedou celá stáda ověččených býků a jalovic a beránků. Což vám, lidé, není líto vzácného statku, že jej obracíte v popel a dým? A co vidím tam? Římský občan koupá se v krvi obětní. Což se neošklivíš takových lázní? Teď zastírám oči, nebo úžas svírá mi srdce. Tam rozpálili železnou modlu Bála. Ženy, matky, volám v malomocném bolu, co to počínáte? Což vymřela ve vás láska mateřská a vy jste se obrátily v divoké hyeny? Mlč, odpovídají mi, musíme usmířiti Boží hněv, a háží s písni na rtech dítko své do rozžhaveného jícnu modly. A kdo je ten sličný jinoch, jemuž čistota září s čela, kdo ta dívka vzácné krásy? Oba sedí smutni na lodi nádherně ověččené, zírajíce se slzou v oku k břehům, jež opouštějí? Ach, jsou to oběti, které mají usmířiti nějakou vinu svou smrtí.

Přichází myslitel a uvažuje: Tyto zjevy musí míti nějakou příčinu. Příčinou tou nemůže býti jen poblouzení. Může býti spojeno s bludy, ale v podstatě musí spočívat na pravdě, nebo zjev všelidský má nezbytně původ v samé bytnosti lidské. My známe příčinu, proč nebylo na světě národa bez obětí, proč nebylo národa zvláště bez obětí kajících. Nehádáme jen, nýbrž národové nám to praví sami v svých bájích, písniích, divadlech a spisech. Vykládají nám, že člověk zhřešil, vzepřev se proti Bohu, a že proto spočívá na něm vina, již třeba usmířiti. Tak soudí také o osobních hříších. Ach, jak je tak zvaná tragická vina pohanských bájí krutá! Až se zachvějeme někdy hrůzou, když o ní čteme. A zdali utrpení, jímž bohové vinu slíhali, a kající skutky, které rekové konali, ji usmiřovaly? Tak, aby byla odčiněna, nikoliv. Tato beznadějnost a bezmocnost jest to, co nás v řečených bájích tak smutně dojí. Nebe řecké je prý stále jasné, ale nebe náboženské bylo před Kristem hrůzně pošmurné.

My tomu všemu dobře rozumíme. Lidské skutky nebyly s to, aby usmířily vinu podle přísné spravedlnosti. Žalmista píše: Nevykoupí bratr, nevykoupí člověk (totiž od smrti), nedá Bohu výplaty své ani ceny za vykoupení duše své (t. j. ani Bohu nelze dáti takovou cenu, aby jí vykoupil život svůj), i kdyby žil na věky (Žal. 48, 8 n). Do propasti hříchu se můžeš vrhnouti, praví sv. Augustin, ale sám z hlubiny vystoupiti

nemůžeš. Měříš-li totiž vinu hříchu podle přísné spravedlnosti, žádný lidský skutek na její usmíření nestačí.

Otažte se kněží, proč prohlízejí každé obětní zvíře, nežli je přejímají k oběti. Proč tak činili? Odpovědí ti, že se Bohu může líbiti jen to, co je bezvadné. Zeptej se žen, které házejí nemluvnata do žhavého jícnu smrti, proč obětují právě novorozenátka? Odpovědí ti, že jen čistá oběť u bohů něco zmůže. Zeptej se starších athenských, proč posílají na černé lodi nevinné jinochy a dívky k oběti? Dostaneš touž odpověď. I v tom poblouzení je hluboká pravda, že se jen čistá oběť může Bohu líbiti a jej usmířiti. A byli-li lidé před Kristem bez hříchu? Ať zvednou ruce k nebi, ať je zvednou všichni, nikoho nevyjímaje, od Adama do Jana Kř. a volají: Smiluj se, Bože! Ach, Bůh se musí odvrátiti od vás, nebo vaše ruce jsou poskvrněny. Hřích dědičný a steré hříchy osobní lpí na nich. Byly ovšem i tehdy duše v milosti, ale ty musím pominouti, nebo měly nevinnost a svatost svou z budoucích zásluh Páně.

Dále se otaž: Proč ničíš právě věc pro život potřebnou? Proč mezi lidskými oběťmi jsou jinochové prvních rodin a dcery královské? Odpoví vám, že bohům patří věc nejcennější. I tu je zas kus hluboké pravdy. Nuže, lide, co dáš na usmíření viny, kterou na sobě cítíš, aby oběť tvá vyrovnala uraženou spravedlnost Boží? Marně přemýšlíš, marně saháš až na život lidský. Celý svět se vším, co má, na to nestačí. Zvolej: Cherubové a serafové, vy jste se nikdy neposkvrnili hříchem, vaše moc a síla je nesmírná, vaše bytost ze všech andělů nejvzácnější, obětujte se za naše vykoupení. Ale oni odpovídají: Pravda, naše ruce jsou čisté a naše bytost vzácná, ale na vykoupení hříchu podle přísné spravedlnosti nestačíme ani my.

Proto vzal na sebe naše vykoupení sám Syn Boží. Bůh chtěl, aby bylo učiněno zadost přísné spravedlnosti, i musilo míti vykoupení cenu nekonečnou. Tu mělo, že trpěl vtělený Syn Boží. Trpěl za lidi, jak se slušelo, zase člověk, ale božství dalo jeho utrpení nekonečnou cenu. Draze jste koupeni, píše sv. Pavel (1 Kor. 9, 20). A sv. Petr napomíná: Vězte, že nikoli porušitelnými věcmi, zlatem nebo stříbrem, jste byli vykoupeni ze svého nicotného života... nýbrž drahou krví Krista jakožto Beránka neúhonného a neposkvrněného (1 Pet. 1, 18). Ejhle Beránek Boží, který snímá hříchy světa (Jan 1, 29), pozdravil sv. Jan Kř. Krista na Jordáně. Od té chvíle, co vztyčen byl kříž, zmizela tíha viny, jež lidstvo dusila, zmizely krvavé oběti. Svět je si vědom: Ty, Spasiteli, usmířils nás s Bohem podle

nejpřísnější spravedlnosti, tys učinil zadost za všechny hříchy, tys nám získal milost, jež nás očisťuje a posvěcuje snadno a jistě, buď pozdraven, buď věčně pozdraven, sv. kříži, bolestné tvé lůžko, znamení naší spásy.

Těžké dílo jsi podnikl. V zahradě se ho tvá duše bezděky, leká, na kříži pod ním úpí až k bolestnému výkřiku: Bože, můj Bože, proč jsi mne opustil. Pohlédnu-li na tvé utrpení, vidím, že se všechny hříchy světa sešly, abys je vykoupil. Pýcha tě ponížila, že jsi spíše červ než člověk, oblékla tě v potupný královský plášť, vtiskla ti na skráně korunu. Obžerství tě trápí hladem, opilství žízň. Smyslnost, jež je hlavně hřích tělesný, rozdrásala tvé svaté tělo od hlavy až k patě. Nestydatost a drzost svlékla tě ze šatů, krutost nechala tě tři hodiny na kříži umírat, lakota rozdělila si tvé roucho, závist a zloba se ti posmívaly. Ne, není hříchu, jenž by tě nemučil. Tak jsi je, dobrý Spasiteli, vykupoval; tak jsi spravedlnosti Boží platil výkupné, o němž tvůj apaštol mluví.

Uvažuj o tom, duše křesťanská, a pouč se. Řci si: Strašná je, Bože, tvá spravedlnost. Pravdu má apoštol řkoucí, že jest hrozné upadnouti do moci spravedlivého hněvu tvého. Veliká věc je hřích, za nějž trpí Syn Boží taková muka. Zkormuť se pro své hříchy a volej: Bože, pro rány Syna svého, za mne ukřižovaného, smiluj se nade mnou, veď mně a chraň, ať nehřeším a znovu ho nekřižuji. Ale potěš se. Probodené Srdce Páně ti oznamuje smilování a odpuštění, milost a spásu.

2. Spravedlnost Boží žádala smrti Kristovy, láska vtěleného Syna Božího radostně obětovala život svůj.

Sv. Jan evang. volá: Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, ale o tom nemluví. Mám na mysli slovo sv. Pavla, že se Syn Boží učinil poslušným až k smrti a to smrti kříže. Na tebe, P. Ježíši, myslím, jenž jsi z dobrovolné poslušnosti přijal úkol vykoupení a jej vykonal. Tvá láska k nám to byla, která tě ukřižovala.

Vznešený muž poslal si v těžké nemoci pro kněze, aby ho potěšil. Ale nemluvte mi o Kristu, dodal. O Bohu mohu k vám mluvit? O Bohu ano, toho ctím. Duchovní mu líčil, jak Bůh je vznešený, jak jeho bytost je nekonečná, jak blažen jest ten, kdo Boha vidí. Potěšil jste mne, děkuji vám, pravil nemocný asi po hodině, přijďte zase brzy. Kněz přišel. Zase mluvil o Bohu, o nesmírné dobrotivosti Boží, jež chce spásu všech, a přidal opatrně také něco o spravedlnosti Boží, zmíniv se o trestu, kterým stihl odbojné anděly a neposlušné prarodiče. Děkuji

vám, pravil nemocný, potěšil jste mne, přijďte zase brzy. Kněz nepřišel hned. Mezi tím nemocný přemítal o slovech, jež slyšel, též o spravedlnosti Boží. Vzpomněl si na své hříchy a počal se znepokojovati. Tu přišel duchovní, netrpělivě očekávaný. Nemocný zmínil se mu o své úzkosti a žádal, aby ho potěšil. To bych musil mluvit o Kristu, namítl duchovní. Mluvte, co uznáte za dobré, jen mně potěšte. Kněz počal o milosrdenství Božím, jež se nad lidem smilovalo, a přišel na Krista. Líčil jak se Syn Boží z lásky k nám vtělil, jak se narodil v jeslích, jak pracoval v dílně, jak učil a za nás na kříži umřel, jak nás svou smrtí vykoupil z hříchu, otevřel nebe a zjednal milost, jež je vstupenkou do něho. Nemocný se potěšil. Slzy kanuly mu po lících. Vzal kříž, jehož se dříve bál nebo štítil, a vděčně jej líbal. Stalo se, co vypravují často misionáři. Líčili pohanům velebnost, moudrost, dobrotu Boží, ale jejich srdce se nepohnulo. Tu začali líčit život P. Ježíše, jeho lásku k dětem, opovrženým, hříšníkům, nemocným. Pohané již poslouchali jinak. Když misionáři líčili utrpení božského Spasitele, jež za nás na sebe vzal, tvrdé jejich srdce roztálo. Často zastavili se před křížem, pozorujíce jej, anebo přišli, žádajíce: Vypravujte nám ještě o Synu Božím, jenž se stal člověkem, trpěl a umřel, aby naše duše uvedl do nebe.

Ano, jesle a kříž zjevují tvou lásku, o Pane, která se nemůže nedotknouti srdce lidského. Sv. Bernard píše o vtělení: Pán přišel. Kam utečeš před ním? Neutíkej, neboj se. Nepřichází se zbraní, aby trestal, nýbrž aby zachoval. Abys nezvolal jako Adam: Bojím se, přišel jako nemluvně. Neboj se pacholátka. Jest smrt těla a duše. Chce obojí smrt zahladiti, aby tě zachoval, i neboj se ho. Tak sv. Bernard. Milý jest Ježíš jako dítě, miluj je jako sv. Antonín; byl za svou lásku odměněn, že je směl ve vidění nositi na svých rukou a zakusiti něco z lásky, jež blažila jeho sv. matku.

A kříž? Sv. Brigita rozjímajíc o utrpení Páně zvolala jednou: „Ach, Pane, jak jsi mohl umřítí smrtí tak bolestnou? A slyšela v duši své odpověď: Já jsem nejvyšší láska, nebo vše, co jsem od věčnosti učinil, co dosud činím a ještě budoucně učiním, vše má svůj důvod v mé lásce. Má láska k lidem je stále tak veliká a k nepopsání, jako když jsem trpěl a za lidi z lásky umřel. Kdyby to bylo možné, rád bych z této nekonečné lásky umřel za každou duši touž bolestnou smrtí, kterou jsem vytrpěl za všechny.“ Tak sv. žena. Postav se na Kalvarii, rozjímej o umučení Syna Božího a ty vyznáš: Ano, nikdo nemá větší

lásky, nežli ten, kdo za bratra život dá. A ty, Pane, dal jsi život za hříšníky, ty, Syn Boží. Kořím se lásce tvého Srdce. Jen cítím bolest, že jí nedovedu opětovati v míře, jak bych chtěl. Ó, Pane, učiň, ať tě miluji vždy víc a více, dej, ať se mé srdce spojí s tvým probodeným srdcem k svazku lásky věčné.

Jest ještě jedno místo, kde se jeví láska Kristova týmž velkolepým způsobem jako u jeslí a na Golgotě; tím místem je oltář se sv. hostií. Tam žije Kristus, aby nás posvěcoval milostí, kterou na kříži nám získal. Ale o Nejsv. svátosti dnes pomlčím.

* * *

Uvažovali jsme o pravdě, že to byly spravedlnost Boží a láska Kristova, které ukřižovaly Spasitele našeho. Spravedlnost nám volá: nehřeš! ukřižovaná láska: doufej! Spojme obě myšlenky řkouce: Pro tvou lásku, Kriste ukřižovaný, chrániti se budu hříchu. Ctihodný Suso měl takovou lásku k P. Ježíši, že si jeho jméno vryl na prsa. Potom se modlil, kleče před křížem: Pohleď na mne, ó Pane, ty jediná lásko a touho srdce mého. Vryj se svým jménem hluboko do mého srdce, abys nikdy již z něho nevyšel. Já volám: Ó hlavo, trním zbodaná, nakloň se k nám s milosrdenstvím, ó krvi svatá, za nás prolitá, obmyj nás od hříchů našich, ó srdce probodené, uzavři nás v nitru svém, ať tobě žijeme a umíráme a s tebou jsme na věky.

OBSAH

Vykupitel	7
Vykoupení	13
Potřebnost vykoupení	19
Potřeba vtělení	25
Vhodnost vtělení	32
Vhodnost vtělení	38
Je vhodné, že nás vykoupila druhá božská osoba	45
Vhodnost vtělení .	51
Hlavní účel vtělení je naše vykoupení	58
Kristus prostředník .	65
Nauka o vykoupení odůvodněna z Písma a podání	71
Bludy o vykoupení	77
Cena vykoupení	84
Mohli-li vykoupení někdo zasloužiti	91
Vykoupení podle spravedlnosti .	97
Vykoupení je podle přísné spravedlnosti	104
Rozsah vykoupení	110
Vykoupení musíme si osvojiti	116
Nekřtěné děti .	123
Co Pán Ježíš zasloužil sobě a nám	129
Vhodnost vykoupení utrpením a smrtí	135
Vhodnost smrti Páně na kříži	142
Velikost utrpení	148
Doplnění a korunování vykupitelského díla Kristova	155
Vstoupil na nebesa sedí na pravici Boží	162
Kristus učitel	169
Kristus učitel	175
Kristus velekněz	182
Hlavní obětní úkon Kristův	189
Oběť kříže. (Doplňky)	196
O Kristu králi	202
Kristus král	209
Kristus král. Tři vlastnosti krále	215
Kristus hlava	222
Smrt Páně dílo spravedlnosti a lásky	228